

O RACHUNKOWOŚCI
KUPIECKIEJ.

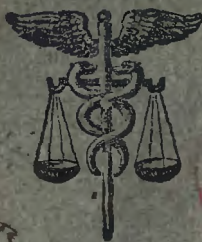
TOM II.

Buhalteria Podwójna

ZASTOSOWANA DO HANDLU I BANKIERSTWA.

PRZEZ

A. Barcińskiego.

W WARSZAWIE,
W DRUKARNI JÓZEFA WĘCKIEGO
PRZY ULICY SENATORSKIEJ N° 463.

1834.

O RACHUNKOWOŚCI
KUPIECKIÉJ.

Wydawnictwo

O RACHUNKOWOŚCI
KUPIECKIŁJ.

TOM II.

Buhalteria Podwójna

ZASTOSOWANA DO HANDLU I BANKIERSTWA:

PRZEZ

A. Barcińskiego.

**W WARSZAWIE,
W Drukarni JÓZEFA WĘCKIEGO
PRZY ULICY SENATORSKIEJ N° 463.**

1834.

28605

II

Plaskowski Katowice 10.8.33

cena 2021

71

Za pozwoleniem Cenzury Rządowej.

X-63919
28605 II

LISTA PRENUMERATORÓW.

Andrychewicz Ksawery Urzędnik K. R. S. . . .	Ex.	1
Bader	—	1
Baliński Antoni	—	1
Belejowski Konstanty.	—	1
Burski Alexander	—	1
Bachman Karol	—	1
Brykczyński Julian	—	1
Brykczyński Stanisław	—	1
Borowski Aurelian	—	1
Brodowski Antoni	—	1
Beitel Karol Profesor	—	1
Barankiewicz Szymon Naczelnik K. R. S. . . .	—	1
Borkowski Karol Rachmistrz K. R. S. . . .	—	1
Bojarski Wojciech Naczelnik Buhalterji K. R. S.	—	1
Chojceki Edward	—	1
Cieszyński Emiljan	—	1
Czartoryyski Urzędnik K. R. S.	—	1
Dowbur Walery	—	1
Drozdowski Aloizy	—	1
Dorantowicz Ksawery	—	1
Domaszewski Edward.	—	1
Daszewski Konstanty	—	1
Drzewiecki Wiktor Urzędnik Banku	—	1
Fijałkowski	—	1
Fechner	—	1
Frank kupiec	—	1
Gostkowski Karol obywatel W. K.	—	1
Górski Ludwik	—	1

Garbiński	Ex. 7
Grabowski Karol Hrabia	— 1
Gadomski Stanisław	— 1
Gumiński Felix Referendarz Stanu	— 1
Hagenmajster Edward	— 1
Henke Gustaw Kom. Leśny K. R. S.	— 1
Jankowski Maxymilian	— 1
Jasiński	— 1
Janczewski Kazimierz Referen: K. R. S.	— 1
Kossecki Samuel	— 1
Klimaszewski Eustachy	— 1
Kuczyński Justyn	— 1
Kruszyński Referendarz Stanu	— 1
Koncewicz	— 1
Kąsinowski Elorjan Urzędnik Banku	— 1
Krzycki Alexander	— 1
Kunkel	— 1
Lasocki Roman	— 1
Lewicki Stanisław	— 1
Łoskowski Felix	— 1
Łabęcki Antoni	— 1
Łubieński Antoni Kom: Ekono: K. R. S.	— 1
Łukański Andrzej Urzędnik K. R. S.	— 1
Morawski Henryk	— 1
Meciszewski Felix	— 1
Michalski Józef	— 1
Michalski Józef	— 1
Michelis	— 1
Maćkiewicz Stanisław Kom: Ekono: K. R. S.	— 1
Niemierowski Professor	— 1
Opaliński Franciszek	— 1
Olszański Wilhelm Professor	— 1
Obrębski Profesor	— 2

Ostrowski Proffesor w Lublinie	Ex. 13
Piasecki Jakób	— 1
Popławski Zygmunt	— 1
Pawłowski Antoni	— 1
Paschalis Seweryn	— 1
Paschalis Władysław	— 1
Paliński Szymon	— 1
Pióro Ignacy	— 1
Parysot Alexander	— 1
Podoski Ignacy.	— 1
Paprocki Kommissarz Województwa Krakowskiego	— 1
Pozarzycki Felix Kom: Ekonom: K. R. S.	— 1
Rozen Zygnunt	— 1
Roesler Teodor	— 1
Rogiński Proffesor	— 1
Rudzki Adolf	— 1
Śliwiński Antoni	— 1
Sendzimir Alexander	— 1
Surzycki Julian	— 1
Słonka Stanisław	— 1
Szydłowski Emiljan	— 1
Szylling Józef	— 1
Szwykowski	— 6
Szaniawski Konstanty	— 1
Szymanowski Felix Naczelnik Kantoru Banku, ...	— 1
Sobertin Proffesor	— 1
Schuman Rach.	— 1
Trembicki Józef	— 1
Tomaszewski Jozef	— 1
Tetzner Fryderyk	— 1
Trzeciński Julian	— 1
Wasintyński Leonard	— 1
Wierciochowski Józef	— 1

Witkowski Franciszek	Ex.	1
Walewski Władysław	—	1
Wołowski	—	1
Witman Proffesor	—	1
Węgliński Adam	—	1
Wierzejski Andrzej Kom: Ekonom: K. R. S.	—	1
Volert Antoni	—	1
Zieliński Dominik	—	1
Zengteller Nepomucen	—	1
Zamojski August Hrabia	—	1
Zamojski Stanisław Hrabia	—	1

W S T Ę P.

Porządek jest duszą czynności ludzkich, bez niego prywatny człowiek do ładu w swych interesach nieraz dojść nie może, a cóż dopiero negocjant mający prawie nietustannie przed oczyma mnóstwo ważnych interesów, od którego nadto zdanie sprawy jak najściślej z każdej chociażby najdrobniejszej okoliczności, wrazie potrzeby prawem jest wymagane. Czyste więc, porządne, jasne, zwięzłe i zrozumiałe utrzymywanie ksiązek, jedynym jest dowodem dobrej wiary i rzetelności kupca. Księgi takowe są dla niego samego skazówką i przewodnikiem w prowadzeniu interesów, zapewniają mu spokojność, w nie-szczęściu nawet stają się jego tarczą o którą pociski wierzycieli odbijać się muszą, a nieraz rękojmnią podźwignienia się z upadku, rozpoczęcia na nowo handlu, i dojścia do majątku za wsparciem tych nawet, których w skutku nie-pomyślnych kombinacyj handlowych mimowolnie ukrzywdził. Przeciwnie w nieładzie wszystko ginie dla kupca, nawet jego pocziwość grób w nim znajduje, — straciwszy ufność, nigdy się niepodniesie, a prawo jako niegodnego pomocy srodze karze.

Ponieważ książki kupca lub fabrykanta powinny być żywym obrazem jego czynności ze wszystkimi okolicznościami miejsca, czasu i natury; im więc krócej, zrozumiałej

i łatwiej do pojęcia wystawiają wszelkie szczegóły, tém snadniej będzie buhalterowi w mgnieniu oka wyszukać interes chociażby jak najdawniejszy, wyjaśnić go i wesprzeć dowodami pismiennemi; co w zatargach, na nieszczęście zbyt często się trafiających jest nieodzowném.

Dwojaka jest metoda utrzymywania ksiązek w celu osiągnięcia tego zamiaru: utrzymywanie pojedyncze i podwójne. Zasady i względne wartości każdej z tych metod, wyłożone zostaną w samém dziele jak tylko być może najdostateczniej; tu winienem tylko nadmienić: że rejestrowanie pojedyncze w dzisiejszym stanie buhalterji jest niezmiernie ograniczonego użytku: nieodpowiadając bowiem wszystkiemu celom utrzymywania większej wagi handlowych i gospodarskich ksiązek, już tylko na przedstawienie stanu dochodu i wydatków samych przekupni i miernej zamożności rodzin, skazaném być powinno, równie u nas jak to w wielu innych krajach oddawna ma miejsce.

Wyłożę zatem w tym tomie zastosowanie buhalterji podwójnej do handlu, bankierstwa a w tomie trzecim do fabryk i znaczniejszych gospodarstw rolniczych. W końcu zaś ostatniego tomu dołączę słownik technicznych wyrazów handlowych w językach: polskim, niemieckim, francuzkim i angielskim z stosownemi objaśnieniami.

OBJAŚNIENIE SKROCEŃ

przyjętych w tém dziele.

Szybkość prowadzenia interesów jest istotną potrzebą i główną cechą handlu, a umiejętne ich kierowanie, oparte na gruntownej znajomości przedmiotów, zwyczajów i okoliczności czasowych i w przyszłości rozwinąć się mogących, jest koniecznym warunkiem ich pomyślności. — Do téj szybkości przyczynia się znacznie, lakoniczne wysłowienie, i przyjęte raz na zawsze w korespondencji i buchalterji pewne skrócenia. — Dla łatwiejszego więc zrozumienia i pojęcia wszystkiego co w ciągu tego dzieła, czytelnik znaleźć może, przytoczę i objaśnię przyjęte przezemnie skrócenia.

M / T. znaczy Moja trata, to jest wexel przezemnie na inną osobę wystawiony.

M / Re: znaczy, moja remessa to jest wexel przez kogo innego na 3cią osobę wystawiony, a przezemnie jako moja własność korespondentowi lub osobie z którą prowadzę interesa przesłany lub dany.

M / W. — mój wexel, to jest wexel suchy, przezemnie i na mnie wystawiony, czyli inaczej, pismienne zobowiązanie się wypłacenia summy na terminie na nim wyrażonym, — lub też jest to wexel przezemnie na kogo innego wystawiony.

N / W. — nasz wexel. — kiedy nie sam albo ze spółką prowadzę interesa handlowe.

J / T. — Jego lub ich trata — to jest; wexel osoby która go wystawiła na siebie samą lub inną osobę.

W / Pawła, znaczy **Wexel Pawła**— to jest: wexel przez Pawła wystawiony.

M / Roz. — Mój rozkaz.

M / R. — mój rachunek;

J / Roz. — jego lub ich rozkaz.

J / R. — jego lub ich rachunek;

R / Pawła — rachunek Pawła.

Roz / Pawła — rozkaz Pawła.

N / R. — na rachunek.

P / — podług.

UWAGI OGÓLNE NAD UTRZYMYWANIEM KSIĄŻEK KUPIECKICH:

I. Kupcy i negocjanci dawniej przedstawiali na prostém tylko zapisywaniu notat tyczących się operacyj handlowych, lecz gdy te w miarę wzrostu oświecenia, przemysłu, potrzeb narodów i środków ich zaspokojenia stały się prawie niezliczone, gdy dla ułatwienia wzajemnych między sobą stosunków, zmuszeni byli wynaleźć papiery, zastępujące rzeczywiste pieniężne wypłaty długów; gdy tychże rozmaite odmiany zostały zaprowadzone, gdy nakoniec ufność na której polega najobszerniejszy kredyt, stała się podstawą handlu; utrzymywanie książek mające na celu wykrycie wzajemnych związków między przedmiotami handlu a osobami z którymi kupiec prowadził interesa musiało przybrać inną zupełnie postać. Dokładność z jaką kupiec utrzymuje swoje rachunki, zapewnia mu spokojność, jasność daje mu poznać w każdej chwili stan jego interesów, a zwięzłość dozwała ogarnąć za jednym prawie rzutem oka ogół wszystkich operacyj, które wskazując mu jego położenie, stawiają go tém samém w możności sądzenia, czyli ma swój handel w jakiej gałęzi dalej rozszerzyć, lub w czém go ograniczyć powinien. Jakakolwiek więc będzie metoda utrzymywania rachunków han-

dlowych, byleby wspomnionym trzem warunkom zadosyć czyniła, już jest dobrą i korzyści obfite kupcowi zapewnić może.

2. Prawo handlowe nakazuje każdemu kupcowi utrzymywać jedną książkę nazwaną Dziennikiem (Journal). Każdy kupiec (zob. kodex handlowy księ. 1 Roz, 2 Ar. 3) jest obowiązany mieć księgę Dziennik, która przedstawia dzień po dniu jego długi czynne i bierne, operacje jego handlu, negocjacje, akceptacje wexlów i w ogólności to wszystko co odbiera lub płaci pod jakimkolwiek bądź względem; zawiera ona prócz tego miesiąc po miesiącu summy użyte na wydatki domowe i to wszystko niezależne od innych książek w handlu używanych, które jednak nie są obowiązujące.

3. Gdyby kupiec stosując się w zupełności do przepisów prawa, utrzymywał rejestra swoje w ten sposób, iżby interessa handlowe codziennie do jednej książki zaciągał bez żadnej modyfikacji i sztuki, naówczas sędziowie na przypadek sporów lub bankructwa handlarza, z takowej buhalterji żadnego użytku zrobićby nie mogli, a przynajmniej przyszłoby to im z niewypowiedzianą trudnością i móżolem, a sam negocjant nie miałby nigdy dokładnego i szczegółowego obrazu spekulacyj swoich. Odmęt i zamieszanie byłyby niezawodnym skutkiem jego postępowania w tym względzie, bo w razie potrzeby wykrycia związku między przedmiotami handlu a korespondentami, musiałby wszystkie artykuły swego Dziennika odczytać i wybrać z nich to tylko, co się ściaga do odpowiedzenia na zadane sobie samemu pytanie. Czynność ta wśród natłoku interesów musiałaby pociągnąć za sobą nieprzewidziane błędy i połączona by była z ogromną pracą; w niczem zatem podobna Rachunkowość kupiecka nie odpowiadałaby ani życzeniu ani powołaniu handlarza.

Proste więc opisywanie interesów, jako niezgodne z zamiarami negocjanta, nie jest wystarczające i dla tego wymyślono dwie metody utrzymywania ksiązek, to jest: pojedynczą i podwójną o których względnej wartości następnie powiemy.

4. W pojedynczém utrzymywaniu ksiązek używa się wiele oddzielnych pomocniczych rejestrów, ich liczba zawisała od obszerności handlu. Najważniejszym z nich jest Dziennik do którego przenoszą się długi i wierzytelności osób z któremi kupiec ma do czynienia, a zaś zakupione lub sprzedane towary zaciągają się do *Księgi Towarów*, dane lub odebrane pieniądze do księgi pod tytułem *Kassa* i t. d. — Metoda ta, lubo jest lepszą od prostego wyszczególnienia wszystkich interesów w porządku daty, jednak nie jest jeszcze zaspakajającą. Iod dla tego: że się zupełnie prawu sprzeciwia, gdyż Dziennik nie obejmuje w sobie wszystkich operacyj handlowych, 2re że nie ma żadnego ogniwa łączącego te pojedyncze rejestra, a zatem nie można utrzymać dokładnej kontrolli, 3cie nie jest jasna bo przy rozciągléjszym handlu; nie można poznać zysku lub straty w pewnych rodzajach spekulacji. Polega ona na umieszczaniu w Dzienniku przed Dłużnikiem wyrazu *winien* (doit) a przed Wierzycielem, wyrazu *ma* (avoir). I tak: kupiłem na kredyt od Piotra 5 fun. kawy za zł. 12 co zapiszę w dzienniku utrzymywanym pojedynczo w ten sposób:

Ma Piotr zł. 12 za 5 fun. kawy.

Weźmy odwrotny przykład: Przedałem Piotrowi za 12 zł. 5 fun. kawy. — Do dziennika zaciagniemy ten interes tak: *Winien* Piotr zł. 12 za i t. d. dalej następuje wyszczególnienie krótkie, jasne i wszystko to obejmujące, za co jestem wierzycielem.

Nieustanne powtarzanie wyrazów, *winien*, *ma*, sprzeciwia się krótkości, nadto zawikłańsze operacje nie mogą być za pomocą téj metody zapisywane.

5. Prócz dziennika utrzymuje się jeszcze wielka księga w której otwierają się rachunki osób zajmujących miejsce w Dzienniku jako Dłużnicy i Wierzyciele.— Każdy z takich rachunków ma dla siebie przeznaczone dwie stronicie — jedna obok drugiej, na lewéj od końca pisze się wyraz *winien* i na nią przenoszą się wszystkie długi tegoż rachunku, a na prawéj także od końca wyraz *ma*, tu umieszczają się wszystkie jego wierzytelności— różnica całkowitych summ długów i wierzytelności będzie ostatecznym długiem albo ostateczną wierzytelnością kupca którego utrzymujemy księgi. Tyle o Wielkiej Księdze gdyż nie chcę zajmować czasu czytelnikom drobnemi szczegółami, kto bowiem pozna z gruntu utrzymywanie podwójne ksiąg, ten najmniej się nie dozna trudności w pojedynczym.

6. Kupcy włoscy wynaleźli metodę inną daleko dogodniejszą i wszystkim warunkom dobroci odpowiadającą, i tę nazwali podwójnym utrzymywaniem ksiąg, za pomocą której można oznaczyć z dokładnością ruch, czyli związek między Korespondentami a przedmiotami handlu, oraz ruch tychże samych przedmiotów między sobą, i to wszystko w jednej książce nazwanej Dziennikiem. — Metoda więc ta obejmując w sobie wszystkie rodzaje rachunków i spekulacji kupieckich jest ogólna i zupełnie z przepisami prawa zgodna. Dla zadosyć uczynienia powyższym warunkom wprowadza się do niej prócz Rachunków osób; Rachunki przedmiotów handlowych np. Rachunek towarów, pieniędzy, wexlów i t. d. Polega ona na następujących axiomatach kupieckich. 1o Każdy który daje przedmiot jaki a nie odbiera zaraz w zamian in-

nego równej wartości jest wierzycielem, każdy który bierze a nie daje równej wartości jest dłużnikiem. 2re Każdy rachunek lub osoba która jest winna lub przyczyną straty jest dłużnikiem, każdy rachunek lub osoba, której się należy z powodów prawem przewidzianych, lub zyskuje, jest wierzycielem.

3cie W interesach handlowych nie ma dłużnika bez wierzyciela tejże samej summy, czyli inaczej dług musi być równy wierzytelności, albo co na jedno wychodzi dług jest toż samo co wierzytelność tylko względnie do dwóch różnych osób lub rachunków uważany. I tak np: Piotr pożyczył Pawłowi 150 złp. a zatem Piotrowi należy się 150 złp. które względem niego są wierzytelnością a Paweł winien jest też same 150 złp. które względem niego są długiem; tę prawdę trzeba dobrze zrozumieć aby pojąć teorią podwójnego utrzymywania ksiąg.

W dzienniku zatem utrzymywanym podwójnie, interes wyżej wzmiankowany zapisze się tak: Paweł Piotrowi złp. 150 — albo jak niektórzy w kraju naszym piszą: Paweł do Piotra złp, 150 — wyraz *do* podług mnie nic nam nie wyobraża. Gdy Francuz powie Paul à Pierre 150 fl. dorozumiewamy się wyrazu winien, równie angielskie *to*, oznacza zgodę z wyrazem winien, jednakże nie chcąc się różnić i pod tym względem od raz przyjętego w kraju naszym zwyczaj u wyrażenie to przyjąłem.

O RACHUNKACH GŁÓWNYCH.

(*Des Comptes généraux.*)

7. Okazaliśmy wyżej, iż jest rzeczą konieczną i przynoszącą każdemu kupcowi spokojność, oraz łatwość

w trafném sądzeniu o przedsięwzięć się mających spekulacjach, wykrycie jak najdokładniejsze, w czasie jak najkrótszym jego położenia, które zawisło na wynalezieniu związków zachodzących między przedmiotami handlu a osobami z którymi prowadzi interesa, przekonaliśmy się, iż aby temu warunkowi zadosyć uczynił, wypada aby utrzymywał księgi podwójnie, a tém samém otworzył w *Wielkiej Książce* prócz rachunków osób, *Rachunki* przedmiotów handlowych, o których następnie powiemy.

Wszystkie przedmioty handlu, i interesa kupieckie, dadzą się objąć w 5ciu głównych kategoriach, nazwanych rachunkami głównymi wyobrażającemi samego negocjanta. Z tych cztery stanowią 4 oddzielne rodzaje przedmiotów handlu i mają oddzielne nazwiska.

W pierwszej umieszczono wszystkie produkta natury i sztuki będące przedmiotami handlu, obejmują w sobie summy wyobrażające ceny ich kupna i sprzedaży, wraz ze wszystkimi kosztami, jako to: transportu, cła, assekuracji, wymiennego, komissowego i t. d. zgoła to wszystko co wpływa na podwyższenie ich wartości. I dla tych przedmiotów w książkach kupieckich otworzono rachunek pod tytułem *Ogół towarów* (Marchandises Générales).

W drugiej. Bite pieniądze, bilety bankowe, kassowe, dla których otworzono rachunek pod nazwiskiem *Kassa* (Caisse).

W trzeciej. Wszelkie zobowiązania piśmienne wypłaty długów ze strony kupca którego utrzymujemy książki, inaczéj nazwane wexle suche, mandata i t. d.

Rachunek obejmujący je ma tytuł (Effets à payer) *Wexle do spłacenia*.

W czwartej. Wszystkie wexle i zobowiązania piśmienne innych osób, podpisane na rzecz kupca, którego utrzy-

muujemy książki, dla tych otworzono rachunek nazwany: *Wexle do zrealizowania* (Effets á recevoir).

Do piątej, zaś przenoszą się wszystkie zyski i straty, które kupiec mieć może w ciągu swych interesów i na to otwiera się osobny rachunek, nazwany *Zyski i Straty* (Profits et Pertes).

Pięć powyższych rachunków wraz z rachunkami korespondentów obejmują w sobie najobszerniejszy ruch handlowy, przyjmują jednak niektórzy negocjanci prócz wspomnianych głównych rachunków inne, które za ich podziału uważać należy i o tych mówić będziemy na swoim miejscu.

Powtarzam tu tylko raz jeszcze; że te pięć rachunków wyobrażają samego kupca, i gdy jeden z nich zadłużamy lub kredytujemy, zadłużamy tém samém lub kredytujemy samego negocjanta; tak dalece: że jego nazwisko nigdy nie figuruje w książkach. W całym ciągu tego dzieła przypuszczam: że jestem tym negocjantem, którego buhalterją tłumaczę, dla tego gdy powiem *Ogół Towarów* winien tyle a tyle za pewne towary, to się znaczy: że ja sam jestem dłużnikiem. x

Również nie napiszę nigdy, żem winien tyle a tyle za pożyczone pieniądze, tylko moja kassa jest winna i t. d.

Pojmujemy więc łatwo: że gdy się wyrażam, moje towary, moja kassa i t. d. są winne pewne summy, to oznacza: że sam jestem dłużnikiem.. Ten sposób postępowania skraca znacznie utrzymywanie książek, o czém przekonamy się później. Korespondentem nazywam osobę z którą prowadzę interesa handlowe.

Dwa te wyrażenia, zadłużyć i kredytować, trzeba gruntownie zrozumieć i pojąć, gdyż na nich polega cała osnowa buhalterji podwójnej. Zadłużyć kogo jest to zapisać w księgach że on jest dłużnikiem, albo że nam winien

pewną summę np. Piotr, kupił odemnie towarów za 10,000 złp. nie dając w zamian równej wartości. Piotr jest dłużnikiem za 10,000 zł, albo Piotr winien 10,000 zł. albo na koniec że Piotra zadłużam za 10,000 złp. czyli zapisuję go, w księdze wielkiej, (w której on ma otworzony rachunek), po lewej stronie wyobrażającą wszystkie jego długi. W tymże samym przykładzie rachunek towarów, pozbył się wartości za 10,000 złp. nic nie biorąc w zamian, przeto rachunek ten jest wierzycielem czyli jemu się należy summa 10,000 zł. albo kredytujemy ten rachunek za 10,000 zł. albo na koniec zapisujemy na prawej stronie tego rachunku summę 10,000 zł. na której to stronie mieszczą się wszystkie wierzytelności tegoż rachunku; to mając ciągle na pamięci nietrudno nam będzie zrozumieć całą teorią utrzymywania ksiąg.

Ogólne uwagi tyczące się rachunków otworzonych w Wielkiej Księdze.

8. *Rachunki obejmują zwykle trzy rodzaje interesów.*

1. Bankowe.

2. Towarowe,

3. Finansowe,

Każdy z nich może się odbywać w trojaki sposób :

1. Na moją własną korzyść albo dla mnie samego.

2. Na rachunek drugiego czyli w komiss.

3. Na rachunek towarzystwa.

Trzy są gatunki negocjacji

1. Kupić.

2. Sprzedać.

3. Zamienić.

Używa się trzech rodzajów wartości w negocjacjach.

1. Gotowych pieniędzy.

2. Towarów.

3. Wexlów.

*Negocjacje odbywają się w
trojaki sposób.*

Trzy są rodzaje czynności.

1. Odebrać.
2. Dać.
3. Zamienić.

1. Za gotówkę.
2. Na kredyt.
3. Na zamianę.

Trzy są przedmioty, dla których otwierają się rachunki.

1. Dla Naczelnika albo samego Negocjanta.

2. Dla osób z którymi prowadzi interes.

3. Dla wartości w naturze.

Ztąd dowiadujemy się.

1. O naszych dłużnikach i o terminie wypłat summ przez nich zaciągniętych.
2. O naszych wierzycielach, o terminach wypłat i ich wierzytelności.
3. O wexlach odebranych lub wydanych i o tych które jeszcze u nas zostają, oraz o zyskach i stratach na nich poniesionych.

W każdym rachunku mamy do uwzględnienia trzy rzeczy. Rachunki mogą się skończyć w trojaki sposób.

1. Przedmiot do którego on był otworzonym.

2. Dług, aby poznać cośmy dali.

3. Wierzytelność, aby wiedzieć cośmy odebrali.

1. Z zyskiem.

2. Z stratą.

3. Bez zysku i straty.

O R A C H U N K U.

Ogół Towarów.

9. Kupiec przenosi do tego rachunku wszystkie operacje handlowe dotyczące się jego towarów, jakiegokolwiek one będą rodzaju. Zadłuża go za wszystkie towary kupione, pożyczone od kogo, odebrane w zamian, na koniec za te wszystkie które jakim bądź sposobem stały się jego własnością, prócz tego obciąża ten rachunek ze strony długu wszelkimi kosztami z powodu tych towarów poniesionemi a kredytuje (czyli uważa ten rachunek za wierzyciela) za wszystkie towary sprzedane, pożyczone komuś, stracone, darowane, i za te wszystkie które pod jakimkolwiek względem przestały być jego własnością. Jakoż starać się będzie rzecz tę wyjaśnić. Przypuśćmy: że mam pięciu braci i że każdego z nich zatrudniam osobnym rodzajem przedmiotów i operacji handlowych, i tak: jednemu daję wszystkie towary, drugiemu pieniądze, trzeciemu wehle do spłacenia, czwartemu wehle do zrealizowania, a piątemu wszystkie zyski i straty, i prócz tego wkładam na nich obowiązek odbierania i dawania przedmiotów, których oni są mniemanemi właścicielami, tak jak gdyby te do nich rzeczywiście należały. Żąd pokazuje się: iż w *Wielkiej księdze* będę miał same rachunki osób a zatem powyższe axiomy kupieckie (art. 6) dadzą się tu z łatwością zastosować. Ja zaś bez pośrednictwa moich braci według tego co poprzedziło żadnych interesów prowadzić nie mogę. Nakazuję przytém buhalterowi utrzymywać dokładne rachunki dotyczące się moich braci i korespondentów. Teraz zaś zajmiemy się wysledzeniem wszystkich związków jakie brat mój nazwany *Ogół towarów* mieć może z innemi. +

1od Mogę dać towary nieodbierając równej wartości, dać i odebrać równą wartość.

2re Mogę wziąć towary niedając równej wartości, wziąć i dać równą wartość.

Co do pierwszego. W pierwszym przypadku *Ogół towarów* jest *wierzycielem* a jeden z korespondentów dłużnikiem, — w drugim zaś *Ogół towarów* jest *wierzycielem* a jeden z braci czyli *Rachunków Głównych*, dłużnikiem.

Co do drugiego. W pierwszym przypadku *Ogół towarów* jest dłużnikiem a jeden z korespondentów *wierzycielem*, w drugim, *Ogół towarów* jest dłużnikiem, a jeden z braci czyli *Rachunków głównych* *wierzycielem*.

Nakoniec *Ogół towarów* może być przyczyną strat lub pewnych nakładów i wówczas uważa się go za dłużnika *summ odpowiadających*, a jeden z *Rachunków głównych* za wierzyciela.

Przykład I. Przedałem Pawłowi na kredyt, 2 oxefty wina po 1000 złp. razem za 2000 złp.

W tym przykładzie *Rachunek Ogół Towarów* wydał 2 Oxefty wina nie biorąc w zamian, jest *wierzycielem*. Paweł wziął to wino niedając równej wartości jest dłużnikiem; a zatem powiemy że, Paweł winien *Ogółowi Towarów* złp. 2000, alho krócej:

Paweł do ogółu towarów złp. 2000

Za przedane 2 Oxefty wina.

Przykład II. Przedałem za gotówkę Piotrowi trzy głowy cukru, po 33 złp. razem 99 złp.

Piotr wziął cukier, dał równą wartość nie jest więc ani *wierzycielem* ani dłużnikiem moim. *Ogół towarów* wydał cukier nie w zamian, nie bierze jest *wierzycielem*, kasa bierze pieniądze za cukier, nie dając równej wartości jest dłużnikiem, a zatem powiemy:

Kassa winna *Ogółowi Towarów* złp. 99 za trzy głowy cukru, albo krócej: kassa do *Ogółu Towarów* złp. 99. To ostatnie wyrażenie tłumacząc się ogólniej, oznacza przemianę towarów na pieniądze, czyli ruch wartości w mojem posiadaniu, to jest pozbycie się towarów, a nabycie za nie pieniędzy.

III. Przykład. Kupilem na kredyt od Antoniego, postaw sukna za złp. 1200.

W tym przykładzie do *Rachunku Ogół Towarów* przybywa towar, a nie nieubywa, więc ten *Rachunek* jest dłużnikiem. Antoni daje towary a nieodbiera równej wartości jest wierzycielem, napiszę zatem w *Dzienniku* interes ten, w sposób następujący:

Ogół towarów winien *Antoniemu* złp. 1,200 za postaw sukna, albo krócej: *Ogół Towarów* do *Antoniego* złp. 1,200 za postaw sukna, to wyrażenie, daje nam poznać ruch wartości towarów, jakoż z samego ułożenia artykułu widzimy, że Antoni pozbył się towaru, nie przestając być za nie wierzycielem, a *rachunek Ogół Towarów* powiększył swoją wartość z powodu towaru od Antoniego kupionego nie za to w zamian nie dawszy.

IV. Przykład. Kupilem za gotowiznę 12 liber papieru po 2 złp. razem 24 złp.

W tym przykładzie *ogół towarów* nabył 12 liber papieru nie niedawszy w zamian, jest więc dłużnikiem summy 24 złp: kassa która tę sumę wypłaciła za papier niebiorąc równej wartości w zamian jest wierzycielem, będzie zatem interes ten napisany:

Ogół Towarów winien kassie złp. 24 — albo krócej:

Ogół Towarów do kassy złp. 24, za 12 liber papieru.

W tym wyrażeniu postrzegamy ruch wartości, to jest przybycie do magazynu towaru, a ubycie jednocześnie, w równiej wartości z kassy pieniędzy.

V. *Przykład.* (a) Zapłaciłem za transport pewnych towarów złp. 200. Ponieważ towary są przyczyną tego nakładu, więc Rachunek *Ogół towarów* winien summe złp. 200; *Kassa* zaś wydała te same 200 złp. nie biorąc w zamian równej wartości jest wierzycielem, powiem zatem: *Ogół Towarów* winien *Kassie* złp. 200 za transport i t. d. albo krócej: *Ogół towarów* do *Kassy* złp. 200 za i t. d.

(b) Paweł zapłacił za transport moich towarów złp. 300. Paweł dając 300 złp. a niebiorąc równej wartości jest wierzycielem. *Ogół towarów* z powodu których wydano 300 złp. jest dłużnikiem, napiszę więc w Dzienniku;

Ogół Towarów winien *Pawłowi* złp. 300 za transport i t. d. lub też *Ogół Towarów* do *Pawła* złp. 300 za i t. d.

(c) Ukradziono mi z magazynu 12 postawów sukna po 1000 złp. razem za 12000 złp.

Towary w skutku kradzieży ubyły z magazynu, a zatem *Ogół towarów* nie biorąc nic w zamian za utracone towary jest wierzycielem. Towary ukradzione są dla mnie czystą stratą, która powinna się wrócić z rachunku *Zyski i Straty*, będę więc miał.

Zyski i Straty winne są *Ogółowi towarów* złp. 12000 za i t. d. albo krócej: *Zyski i Straty* do *Ogółu towarów* złp. 12000 za i t. d. W pięciu powyższych przypadkach, objęliśmy wszystkie związki pojedyncze rachunku *Ogół Towarów* z innemi rachunkami, czyli co na jedno wychodzi, wskazaliśmy pojedyncozy ruch wartości wyobrażonych w towarach; lubo to samo da się zupełnie powiedzieć o innych rachunkach głównych, jednakże dla ułatwienia pojęcia téj tak trudnej nanki, szczególnież dla początkujących, przejdziemy kolejno wszystkie rachunki i rozbierzemy ich związki pojedyncze.

O RACHUNKU KASSA.

10. Rachunek ten daje mi poznać w każdej chwili ilość pieniędzy znajdujących się w kassie, oraz powody wpływu i wypływu onychże. Zadłuża się on za wszystkie pieniądze odebrane, a kredytuje za wszystkie wydane na cokolwiek bądź.

Tu trafić się mogą dwa związki pojedyncze rachunku *kassa*, to jest: z osobami obcemi, albo z jednym z rachunków głównych. W pierwszym związku mogę dać pieniądze, a nie odebrać równej wartości, albo wziąć a nie dać. W drugim związku mogę dać pieniądze i odebrać zaraz równą wartość, wziąć i dać równą wartość. W obu tych związkach w pierwszym przypadku *kassa* jest wierzycielem, a jeden z korespondentów lub rachunków głównych dłużnikiem. W drugim zaś przeciwnie, *kassa* jest dłużnikiem, a osoba obca lub jeden z rachunków głównych wierzycielem.

Przykłady.

1. Zapłaciłem za 3 oxefty wina po 1000 złp. w gotowiznie razem 3000, *kassa* wydała pieniądze nie biorąc za to równej wartości. Rachunek *kassy* jest wierzycielem za 3000 złp; do magazynu przybyło wina za tę samą sumę a nic nie ubyło, Rachunek *Ogół Towarów* jest dłużnikiem, będzie więc: *Ogół Towarów* winien *kassie* złp. 3000, za 3 oxefty wina, — albo krócej *Ogół Towarów* do *kassy* złp. 3000.

W tém wysłowieniu, upatrujemy ruch dwóch wartości sobie równych, to jest, pieniędzy i towarów, czyli inaczej, że z *kassy* ubyło pieniędzy, ale za to w równej wartości przybyło towaru do magazynu.

2. Pożyczyłem Michałowi 1000 złp.

Michał bierze pieniądze, a nie daje równéj wartości, jest dłużnikiem, a kassa, która je daje a nie odbiera nie w zamian, jest wierzycielem, będzie więc: *Michał* winien *kassie* 1000 złp. za i t. d. albo krócej. *Michał* do *kassy* złp. 1000 za i t. d.

W tém wyrażeniu ostatniém widzimy ruch wartości jednéj, to jest pieniędzy, przejście ich z kassy do rąk Michała, czyli rzeczywistość zamieniła się na dług, to jest na summę dopiero odebrać się mającą.

3. Pożyczyłem od Jacka 1000 złp.

Jacek daje pieniądze a nie odbiera równéj wartości, jest moim wierzycielem, kassa bierze 1000 złp., a nie daje równéj wartości, jest dłużnikiem, napiszę więc: *Kassa* winna *Jackowi* 1000 złp. za i t. d. albo krócej *Kassa* do *Jacka* złp. 1000 za i t. d.

4. Przedałem za gotowiznę 15 butelek wina szampańskiego po 20 złp. razem za 300 złp.

Towarów w magazynie ubyło za 300 złp., a nic nie przybyło.

Ogół towarów jest wierzycielem. Kassa summę tę wzięła a nic nie dała w zamian, jest dłużnikiem, będzie więc:

Kassa winna *ogółowi towarów* złp. 300 za i t. d. albo krócej: *Kassa* do *Ogółu towarów* złp. 300 za i t. d.

O RACHUNKU WEXLE DO SPŁACENIA.

(*Effets à payer.*)

11. Ten rachunek przedstawia summy, daty wystawienia i termina wypłat wexlów przezemnie i na mnie Podpisanych na korzyść innych osób i zarazem przyczynę

znaglącą mnie do ich wydawania. Zadłużam ten rachunek za wszystkie wexle tego rodzaju dane innym osobom z jakiegokolwiek bądź względu, a kredytuję go za wszystkie te które usuwam z obiegu dla jakiej bądź przyczyny.

Wexle podpisane przez kupca i dane w zapłacie jednemu z korespondentów, uważają się powszechnie za pewien szczególny rodzaj towarów, dla tego właśnie przechodzą z rąk do rąk tak dalece, że niekiedy dopiero 20ta osoba przedstawia go kupcowi do wypłacenia na terminie oznaczonym.

Brat moj. *Wexle do spłacenia*, może mieć podobne związki jak kassa, to jest:

1od Mogę dać wexel wydany na siebie nie odbierając równnej wartości, dać i odebrać równą wartość.

W pierwszym przypadku rachunek *Wexle do spłacenia* będzie wierzycielem, a jeden z korespondentów dłużnikiem, w drugim zaś rachunek wexle do spłacenia będzie wierzycielem, a jeden z rachunków głównych dłużnikiem.

2re Mogę wziąć wexel na mnie wystawiony, a nie dać, wziąć i dać równą wartość.

W pierwszym przypadku rachunek *Wexle do spłacenia* będzie dłużnikiem, a jeden z korespondentów wierzycielem, w drugim *rachunek wexle do spłacenia* będzie dłużnikiem, a jeden z *rachunków głównych* wierzycielem.

Przykłady.

1. Pożyczyłem Janowi złp. 1000, dając mu mój wexel na 3 miesiące. Jan bierze wexel, a nie daje równnej wartości, jest dłużnikiem. Wexel przezemnie na mnie samego wydany, należy do rachunku wexlów do spłace-

nia, który nie biorąc równej wartości, jest wierzycielem; będzie więc:

Jan winien wexlom do spłacenia złp. 1000 za i t. d., albo krócej: *Jan do wexlów do spłacenia* złp. 1000 za i t. d.

2. Kupiłem od Jacka towarów za 5000 złp. i dałem mu w zamian w równej wartości mój wexel na 2 miesiące.

Jacek dał towary, wziął wexel w równej wartości, nie jest ani dłużnikiem ani wierzycielem. *Ogół towarów* nabył towary, a nic nie dał w zamian jest dłużnikiem. *Wexle do spłacenia* wydały za te towary, mój wexel a nic w zamian nie dostały są wierzycielem; będzie więc:

Ogół towarów winien *Wexlom do spłacenia* złp. 5000 za i t. d. albo krócej: *Ogół Towarów do Wexli do spłacenia* złp. 5000 za i t. d.

3. Za mój Wexel wystawiony przed dwoma miesiącami na 5000 złp. na rozkaz Piotra zapłaciłem dziś jako na terminie jego wartość. *Wexle do spłacenia* odbierają swój wexel, a niedają nic w zamian są dłużnikiem. Kassa daje za ten wexel pieniądze a nieodbiera równej wartości jest wierzycielem; będzie więc:

Wexle do spłacenia do Kassy złp. 5000 za i t. d. albo krócej.

Wexle do spłacenia do kassy złp. 5000 za i t. d.

4. Michał na terminie wypłaty przyniósł mi mój wexel za 3 miesiące na sumę 2000 złp. którą niemogąc zaraz zaspokoić, zostałem jego dłużnikiem, Michał dał mój Wexel nie biorąc równej wartości jest wierzycielem. Rachunek *Wexle do spłacenia* odbiera mój Wexel a nic niedaje w zamian, jest dłużnikiem; będzie więc:

Rachunek *Wexle do spłacenia* winien Michałowi złp. 2000 za i t. d. albo krócej. *Wexle do spłacenia do Michała* złp. 2000 za i t. d.

Uwaga. W powyższych 4 przykładach objęliśmy wszyst.

kie przypadki pojedynczego ruchu, wartości w wexlach suchych, czyli wexlach osobistych wyrażonych, albo inaczéj związki jakie mieć może Rachunek Wexle do spłacenia, z innemi rachunkami.

O RACHUNKU. WEXLE DO ZREALIZOWANIA.

12. Rachunek ten, obejmować w sobie będzie wszystkie wexle posiadane przezemnie, na których wyrażoną summę mogę odebrać w terminach oznaczonych od wystawionych, również wexle przezemnie na inne osoby wystawione do téj kategorii się liczą.

Wexle takowe uważają się w handlu za pewien rodzaj towaru i dla téj właśnie przyczyny, Rachunek Wexle do zrealizowania zadłuża się gdy odbieram, a kredytuje gdy daje podobne wexle.

Przejdźmy teraz wszystkie związki jakie Rachunek ten mieć może z innemi:

1° Mogę dać wexel na inną osobę wystawiony, a nieodebrać, dać i odebrać równą wartość. W pierwszym przypadku Rachunek Wexle do zrealizowania jest wierzycielem a jeden z korespondentów dłużnikiem, w drugim Rachunek Wexle do zrealizowania jest wierzycielem a jeden z Rachunków głównych dłużnikiem.

2re Mogę wziąć a nie dać, wziąć i dać równą wartość.

W pierwszym przypadku Rachunek *Wexle do zrealizowania* będzie dłużnikiem a jeden z korespondentów wierzycielem. W drugim zaś, R: *Wexle do zrealizowania* będzie dłużnikiem, a jeden z rachunków głównych wierzycielem.

Przykłady.

1. Janowi pożyczyłem 1000 złp. dając mu za tęż summę W/Michała na 3 miesiące.

Jan bierze wexel, a niedaje równej wartości jest dłużnikiem. *Wexle do zrealizowania* wydają ten wexel a nie biorą nic w zamian są wierzycielem, będzie więc:

Jan winien *Wexlom do zrealizowania* złp. 1200 za i t. d. albo krócej *Jan do Rachunku Wexle do zrealizowania* złp. 1200 za i t. d.

2. Kupiłem towarów za 5000 złp. i dałem w zamian w równej wartości W / Fraenkla et Co na 3 miesiące.

Ogół towarów nabywają towary a niedaje równej wartości jest dłużnikiem. *Wexle do zrealizowania* wydają wexel a nie biorą nic w zamian są wierzycielem, będzie więc: *Ogół towarów* winien *Wexlom do zrealizowania* złp. 5000 za i t. d. albo krócej *Ogół towarów do Wexle do zrealizowania* złp. 5000 za i t. d.

3. Paweł pożyczył mi 2000 złp. dając mi W / Tomasza na sumę 2000 złp. na 2 miesiące.

Paweł dał wexel, nie wziął w zamian równej wartości jest wierzycielem, *Wexle do zrealizowania* przyjęły ten Wexel nic nie dawszy w zamian są dłużnikiem; będzie więc:

Wexle do zrealizowania winne Pawłowi złp. 2000 za i t. d. albo krócej: *Wexle do zrealizowania do Pawła* złp. 2000 za i t. d.

4. Kupiłem wexel Jana, na 2000 złp. zapłaciwszy mu za niego w gotowiznie.

Jan daje wexel, bierze za niego pieniądze, nie jest więc względem mnie ani dłużnikiem ani wierzycielem.

Rachunek wexle do zrealizowania przyjmuje wexel a nie daje w zamian równej wartości jest dłużnikiem. Kassa za niego płaci nie biorąc równej wartości jest wierzycielem, będzie więc:

Rachunek wexle do zrealizowania winien Kassie złp.

2000 i t. d. albo krócej Rachunek *Wexle do zrealizowania* do *Kassy* złp. 2000 i t. d.

O RACHUNKU ZYSKI I STRATY.

Profits et Pertes.

13. Rachunek ten otworzony jest dla nadania większej jasności utrzymywaniu ksiąg kupieckich i dla wykrycia wszystkich strat i zysków w ciągu operacyj handlowych.

Zadłuża się go za wszystkie straty jakie ponosimy w operacjach handlowych, a kredytuje w razie przeciwnym. Jakoż według przypuszczenia zrobionego wyżej, powierzam bratu memu nazwanemu zyski i straty, wszystkie straty i zyski, to jest upoważniam go do odbierania czyli utrzymywania kontroli zysków i zarazem do ponoszenia strat jakie mieć mogą w moich spekulacjach.

Przykłady.

1. Paweł, który ma u mnie rachunek otwarty, donosi mi, że z pewnej spekulacji w spółce z nim zarobiłem 1000 złp.

Paweł, który zysk ten wziął, a mnie nie dał jeszcze, jest dłużnikiem. Rachunek zyski i straty, któremu kontrola wszystkich zysków powierzona, jest tej summy wierzycielem; będzie więc:

Paweł winien dorachunku *zyski i straty* złp. 1000 za i t. d., albo krócej: Paweł do rachunku zyski i straty złp. 1000 za i t. d.

2. Skradziono z kassy 2000 złp.

Kassa utraciła a nie odbiera jest wierzycielem. Rachunek zyski i straty jest dłużnikiem, będzie więc:

R. Zyski i straty winien *Kassie* złp. 2000 za i t. d., albo krócej: *R. Zyski i straty do Kassy* złp. 2000 za i t. d.

Tym sposobem wykryliśmy związek zachodzący między rachunkiem przedmiotów i osób, albo inaczej ruch pojedynczy wartości i ich stosunek z korespondentami. Przejdźmy teraz do rzeczy więcej skomplikowanej, czyli do związków złożonych.

O ZWIĄZKACH ZŁOŻONYCH.

14. Każdy rachunek może mieć związek, czyli stosunek z kilkoma innemi, i to w sposób taki że: albo on jest wierzycielem, a wszystkie inne w związku z nim zostające dłużnikami, albo odwrotnie dłużnikiem, a wszystkie inne w związku z nim będące, wierzycielami.

Tego rodzaju związki, składają się koniecznie z pojedynczych wyżej wymienionych, i można po bliższym rozbiorze interesów téj natury, ułożyć tyle pojedynczych związków, z ilu artykuł cały składa się dłużników lub wierzycieli, jednak dla umniejszenia pracy buhalterowi, i oszczędzenia miejsca w dzienniku, na czém wiele polega, przyjętą jest rzeczą, zamiast kilku jeden tylko pisać artykuł złożony, gdy natura interesu tego dozwoli.

Co do Igo Jeden wierzyciel, wielu dłużników.

1. Przedałem Michałowi 50 oxeftów wina po 1000 złp. razem za 5000 złp. odebrałem od niego w zamian J/W na 2 miesiące i na 1000 złp.

2re M/Wexel z terminem miesięcznym, przed 15 dniami wydany na 2000 złp.

3cie 10 głów cukru po 30 złp. razem za 300 złp. Resztę w gotowiznie, to jest 1700 złp.

Michał wziął towar, i dał równą wartość, nie jest ani dłużnikiem, ani wierzycielem.

Ogół towarów wydał wina za 5000 złp. nie biorąc w zamian równej wartości jest wierzycielem za tę sumę.

Rachunki zaś *Wexle do zrealizowania* za wexel Michała; *Wexle do spłacenia* za M / W. — Ogół towarów za cukier, i *Kassa* za gotowe pieniądze są dłużnikami, rachunku *Ogółu* towarów; gdyż biorą a nie dają równej wartości; zapiszemy więc w dzienniku:

Różne (domyślając się rachunki) winne są *Ogółowi towarów* złp. 5000, albo krócej:

Różne do Ogółu Towarów
złp. 5000.

Za sprzedaż Michałowi 5 oxeftów wina po 1000 złp. i odebrane od niego w zamian jak następuje:

Wexle do zrealizowania złp. 1000 za W / Michała z terminem dwumiesięcznym. 1000

Wexle do spłacenia złp. 2000 za M / W. 2000

Ogół towarów złp. 300 za 10 głów cukru

po 30 złp. 300

Kassa złp. 1700 za gotówkę . . . . . 1700 5000.

Co do drugiego. Jeden dłużnik wielu wierzycieli.

Ten sam przykład co wyżej, z tą różnicą, że zamiast sprzedałem, powiem kupiłem od Michała 5 oxeftów wina po 1000 złp. razem za 5000 złp. i dałem mu w zamian i t. d.

Michał daje towary i odbiera równą wartość, nie jest względem mnie ani dłużnikiem, ani wierzycielem. *Ogół Towarów* nabywa towary, a nie daje równej wartości, jest dłużnikiem całej summy 5000 złp. Rachunki zaś: *Wexle do zrealizowania* za W / Michała. *Wexle do spłacenia* za M / W. — *Ogół towarów* za cukier i *Kassa* za gotowiznę —

dając, a nie odbierając równej wartości, są wierzycielami, rachunku *Ogół towarów* będzie więc: *Ogół Towarów* wien *Różnym* (dorożumiewając się) Rachunkom
złp. 5000.

albo króćej:

Ogół Towarów do Różnych

złp. 5000.

Za kupno 5 oxeftów wina po 1000 złp. i wypłatę jak następuje:

do <i>Wexle</i> do zrealizowania złp. 1000 za W/Michała	1000
do <i>Wexle</i> do spłacenia złp. 2000 za M/W.	2000
do <i>Ogół towarów</i> złp. 300 za cukier	300
do <i>Kassy</i> złp. 1700 za gotowiznę	1700
	<hr/> 5000

Powyższych dwojakięgo rodzaju związków bardzo często w buhalterji używają, gdyż one nie sprzeciwiają się zrozumiałości i są bardzo naturalne i proste, trafiają się jednak przypadki więcej zawiłane, w których wypada koniecznie użyć związku takiego, że się znajdują w jednym artykule wielu dłużników i wielu wierzycieli, rzecz tę na przykładzie wyjaśniemy.

Przykład I.

Paweł z Lublina sprzedał mi dzisiaj:

1. 12 postawów sukna czarnego po 500 złp. postaw razem. . . . . 6000 złp.
2. W/Fraenkla, z terminem dwumiesięcznym na Kraków i na M/Roz. na 5000
3. Zwrócił mi M/W. na J/Roz. z terminem wypłaty przypadającym za dni 2 na 4000

15000

Za tę summę w zamian otrzymał odemnie co następuje:

1. 25 głów cukru po 40 złp. razem	1000
2. M/W. na J/Roz. z terminem 3 miesięcznym	10000
W gotowiznie po potrąceniu eskontu 3 $\frac{2}{5}$	3880
Eskont 3 $\frac{2}{5}$	120
	<hr/> 15000

Paweł dał rozmaite przedmioty i odbiera równą wartość nie jest względem mnie ani dłużnikiem, ani wierzycielem, lecz Rachunki *Ogół towarów* za sukno, *Wexle* do zrealizowania za W/Fraenkla, *Wexle* do spłacenia za M/W. nie dając równej wartości, są dłużnikami. Przeciwnie: Rachunki *Ogół Towarów* za cukier, *Wexle* do spłacenia za M/W. *Kassa* za pieniądze i nadto *Zysk i Straty*, któremu to rachunkowi należy się zarobiony eskont, dając a nie biorąc, są wierzycielami rachunków pierwszych, będzie więc:

Różne winne Różnym (dorozumiewa się Rachunkom)
złp. 15000

albo krócej:

Różne do Różnych
złp. 15000.

Jak następuje:

Ogół towarów złp. 6000 za 12 postawów sukna czarnego po 500 złp. postaw; nabytego od Pawła z Lublina
6000 złp.

Wexle do zrealizowania złp. 5000 z W/Fraenkla z terminem 2miesięcznym na M/Roz. na 5000

Wexle do spłacenia złp. 4000 za M/W. na

Roz./Pawła 4000

15000

do *Ogółu towarów* złp. 1000 za 25 głów cukru po 40 złp. dane w zamian Pawłowi za powyższe

przedmioty	1000
do <i>Wexle</i> do spłacenia złp. 10000 za M/W. na	
Roz./Pawła z terminem 3miesięcznym . . .	10000
do <i>Kassy</i> złp. 3880 zapłacono w gotowiznie .	3880
do <i>Zysków</i> i <i>Strat</i> złp. 120 Eskont $3\frac{1}{2}\%$ na gotówce	120
	<hr/> 15000

Przykład II.

Frederyk z Warszawy ma dwóch korespondentów, w Krakowie jednego nazwiskiem Dominika od którego należy mu się 3000 złp., a drugiego nazwiskiem Filipa z który m prowadzi interesą ciągłe.

Frederyk zobowiązał Filipa, abymu kupił 100 beczek wina węgierskiego i upoważnia go, do odebrania od Dominika 3000 złp. jemu się należących.

Filip zdając rachunek Frederykowi z odebranych 3000 złp. i z kupna 100 beczek wina, posyła mu przytém *Wexel* na 5000 na Warszawę uwiadamiając go, że dla pokrycia części awansu na J/R. wystawił *wexle* na niego, razem na 20000 złp. z terminem 3 miesięcznym, i sprzedał je po cenie $2\frac{1}{4}\%$ straty i że zapłacił prócz tego: $\frac{1}{4}\%$ wymiennego.

Wykaz pojedynczych interesów, w tym jednym interesie złożonym:

1. Odebranie przez Filipa summy 3000 złp. należącój się od Dominika Frederykowi.

Filip dłużnikiem, a Dominik wierzycielem.

2. Kupno 100 beczek wina, razem po odtrąceniu $6\frac{1}{2}\%$ z powodu wypłaty gotowizną, i po obliczeniu komissowego za kupno i innych wydatków netto 29000 złp.

Ogół towarów dłużnikiem, a Filip wierzycielem.

3. Przesłanie *wexlu* na 5000 na Warszawę Frederykowi. —

Wexle do zrealizowania dłużnikiem, a Filip wierzycielem.

4. Wystawienie tratów przez Filipa na Frederyka na 20000 złp.

Filip dłużnikiem, a *Wexle do spłacenia* wierzycielem.

5. Strata na R/Frederyka $2\frac{1}{2}\%$ przy sprzedaży 20000 złp. w wexłach.

Zyski i Straty dłużnikiem, a Filip wierzycielem.

Łącząc teraz powyższe różne artykuły, tyczące się tegoż samego dłużnika, i tegoż samego wierzyciela. Frederyk może pięć wyliczonych artykułów zbić na jeden złożony w sposób następujący:

Różne winne Różnym.

Filip	<div> <div> Za odebraną summę 3000 złp. od Dominika na R/Fryderyka . 3000. </div> <div> Za summę 20000 złp. w tratach na 3 miesiące wystawionych na Fryderyka . . . . . , 20000 </div> </div>	złp. 23000
To-wary	<div> Za wartość netto 100 baryłek wina po 3000 złp. jedna kupionych przez Filipa, z rozkazu i na rachunek Frederyka licząc w to komissowe i inne koszta, a odtrącając 6% eskontu na gotówce podług faktury . . . . . </div>	29000
<i>Wexle do zrealizow:</i>	<div> Za summę w wexlu na Warszawę wypłacalną dnia — przez — przesłanym przez Filipa . . . . . </div>	5000
<i>Zyski i Straty</i>	<div> Za stratę $2\frac{1}{4}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ wymiennego przy sprzedaży 20000 złp. w tratach razem . </div>	500
	całkowita summa długów .	57500
do Filipa	<div> Za 100 baryłek wina jak wyżej 29000 </div> <div> Za wexel przesłany . . . . 5000 </div> <div> Za stratę przez niego poniesioną przy sprzedaży 20000 złp. w tratach . . . . . 500 </div>	34500
do Dominika	<div> Za summę przez niego wypłaconą Filipowi dla zobojętnienia J/R: </div>	3000

<i>do We- xłów do spłac:</i>	{	Za sumnę w tratrach wystawionych przez Filipa na Warszawę . . .	20000
		Całkowita summa wierzytelna	57500

Lecz ponieważ Filip figuruje ze strony długu i wierzytelności, co jest zbytecznym w jednym artykule i prócz tego jego dług jest mniejszy od wierzytelności, można zatém ten artykuł inaczej tak zredagować:

Różne winne Różnym.

<i>To- wary</i>	{	Za 100 baryłek wina netto (szczegóły jak wyżej)	29000

<i>Wexle do zre- alizow:</i>	{	Za sumnę wexlu na Warszawę etc. (jak wyżej)	5000

Za koszta sprzedaży i wymienne (jak wyżej) 500

Całkowita summa długu 34500

do	{	Za wartość 100 baryłek wina (jak wyżej)	29000	}	22500
		Za wartość wexlu na Warszawę . . .	5000		
			34000		
Filipa	{	<i>Do potrącenia:</i>		}	
		Za odebraną sumnę 3000 złp. od Dominika	3000		
		Za dochód netto wystawionych tratów przez Filipa na Frederyka 19500			

Pozostaje wierzytelności dla Filipa 11500

<i>do Do- minika</i>	{	Za sumnę wypłaconą Filipowi	3000

Za sumnę wystawionych wexłów przez

Filipa na Frederyka 20000

Całkowita summa wierzytelności 34500

Tym sposobem, będziemy mieli 6 artykułów zamiast 10 do przeniesienia do Wielkiej Książki, a jeden do Dziennika zamiast pięciu. Pomimo to jednak, przytoczyłem przykład powyższy; raczej dla pokazania niedogodności, aniżeli wykrycia korzyści artykułów, składających się z wielu dłużników i wierzycieli, — albowiem gdy z jednéj strony oszczędzamy cokolwiek miejsca w Wielkiej Książce, z drugiey ponosimy potrójną stratę, to jest: miejsca

w Dzienniku, gdyż potrzeba powtarzać artykuły szczególne, a to w celu wykrycia równości długów i wierzytelności, stratę czasu, ponieważ trzeba daleko więcej namysłu i rozważania na przygotowanie i uporządkowanie artykułu złożonego aniżeli pojedynczego lub mniej zawikłanego, nakoniec stratę na jasności, ponieważ w tym rodzaju zapisywania, daleko trudniej upatruje się związek między artykułami odpowiadającemi długom i wierzytelnościom. Dla tego też radzę nie przyzwyczajać się do układania artykułów w Dzienniku z wielu dłużników i wierzycieli składających się, gdy tego nie zachodzi konieczna potrzeba, ale ograniczać się zwykle na pojedynczych lub mniej złożonych, to jest takich, w których znajdują się wielu dłużników a jeden wierzyciel, lub wielu wierzycieli a jeden dłużnik, zresztą wybór metody zależy będzie od biegłości i wprawy Buhaltera. A zatem w przykładzie wyżej podanym, wołałbym bardziej trzy ułożyć artykuły, to jest: jeden prosty na 3000 złp. Dominika, zadłużając Filipa a kredytując Dominika; drugi złożony kredytując Filipa za 29000 złp. za wino i za wexel na 5000 złp. a zadłużając towary za 29000, a Wexle do zrealizowania za 5000 złp., trzeci złożony Wexle do spłacenia kredytując za 20000 złp. w tratach na Warszawę, a zadłużając Filipa za czysty z nich dochód, a Zyski i Straty za kosztą sprzedaży czyli za 500 złp.

UWAGI SZCZEGÓŁOWE, NAD KSIĄŻKA- MI UŻYWANEMI W BUHALTERJI.

15. W Buhalterji podwójnej zwykle używa się 3ch głównych ksiąg i prócz tego wielu pomocniczych czyli posiłkowych, których liczba zależy od potrzeby i obszerności handlu.

Trzy główne książki są:

1. Bruljon. 2. Dziennik 3. Wielka księga ze skrowidzem: książki posiłkowe są: księga kassy, księga terminów wypłat, która zarazem może obejmować akceptacje. Księga Numerów, księga faktur, księga rachunków bieżących, księga kommissów, Rozkazów i uwia-
domień, księga akceptacji jeżeli ją osobno chcemy utrzymywać. Księga tratów i remesów, księga wydatków, księga kopji listów, księga robotników. Księga bankowa jeżeli tego zachodzi potrzeba i t. d., o tych wszystkich książkach mówić będziemy na swojem miejscu teraz przystąpimy do pierwszej księgi głównej.

O BRULJONIE.

16. Bruljon jest księga z papieru wielkiego formatu in folio, po lewej ręce zostawia się odstęp na $1\frac{1}{2}$ cala najwięcej, a po prawej od końca są dwie kolumny jedna przeznaczona na grosze, a druga obok niej daleko szersza na złote. Każdy interes pojedynczy lub złożony ukończony w dniu jednym pisze się oddzielnie od innych; w środku umieszcza się data i miesiąc, a jeżeli artykuł ten jest pierwszy w rozpoczęciu utrzymywania téj księgi pisze się nawet rok, po jednej i drugiej stronie daty, cią-

gną się linje atramentem w kierunku prostopadłym do dwóch pionowych wewnętrznych. Obacz bruljon A.

Na okładce, każdój z tych książek pisze się jej tytuł, rok rozpoczęcia, i zarazem numer lub litera gdy ich jest kilka tego samego rodzaju np. dwa, trzy bruljony, dwa, trzy dzienniki i t. d. a to dla łatwiejszego rozróżnienia.

Każdy artykuł Bruljonu musi w sobie obejmować 6 następujących części koniecznie potrzebnych, do dokładnego pojęcia interesu, to jest:

1. Datę.	4. Jak się płaci.
2. Czynność czyli co się robi.	5. Ilość i jakość.
3. Z kim.	6. Cenę.

Przykład.

1. Data.	3 Października.
2. Czynność czyli co się robi.	kupiłem
3. Z kim.	od Ludwika
4. Jak się płaci.	Gotowizną
5. Ilość i jakość.	40 beczek wina Burgoń- skiego
6. Cena.	po złp. 500:

które to części sześć powinny być, tak uporządkowane w Bruljonie.

---

(1) 3 Października

---

(2) Kupiłem (3) od Ludwika (4) za gotówkę (5) 40 beczek wina Burgońskiego (6) po 500 złp. 20000

Radzę czytelnikom dla tém lepszego pojęcia praktycznej części buhalterji, przepisać do księgi podług wzoru podanego, umyślnie na ten cel sporządzonej, wszystkie artykuły zawarte w Bruljonie w tém dziele wydrukowane i zastanowić się nad każdym, aby zrozumieć interes, objaś-

jego rozciągłość i związek z innemi, taką bowiem praca, lubo mozolna, wiele jednak obiecuje korzyści.

Uwaga dla buhaltera. W miarę jak interesa odhywają się, zaciągając je, w téjże samej niemal chwili po ich ukończeniu do Bruljonu, aby przypadkiem nie uszła pamięci jaka ważna okoliczność. Co robić z dowodami piśmiennemi popierającemi interes zapisany powiem później. W jaki sposób artykuły z Bruljonu przenoszą się do dziennika wyłożę następnie.

O DZIENNIKU (JOURNAL).

17. Zewnętrzna postać *Dziennika* jest prawie taka sama co Bruljonu jest to: Księga z papieru wielkiego formatu oprawna, in folio. Wszystkie stronicy są ponumerowane, i podług prawa muszą być stemplowane, na pierwszej karcie Sędziego trybunału handlowego zapisuje ile kart w sobie zawiera, oraz na każdej kładzie swoją cyfrę, a to aby jęj nienadużyć.

W utrzymywaniu téj książki, buhalter musi dołożyć usilności, a nadewszystko uwagi aby się nie pomylił, gdyż skrobać, mazać prawem jest zabronione, dla tego poprzednio powinien artykuł mający się wpisać do dziennika na kartce osobnej ułożyć i poprzednio już zre-dagowany wciągnąć. Z tych to powodów wydział buhalterji musi mieć dla siebie przeznaczone miejsce spokojne, i od wpływu osób do niego nie należących wolne; w razie przeciwnym mógłby buhalter wiele doznać prze-szkód, który prócz tego zyskawszy ufność swego naczelnika i mając pod swą prawie wyłączną opieką stan jego interesów, musi zachować zupełny sekret tego wszystkie-

go co zapisuje, aby nie skompromitował negocjanta, za cō byłby odpowiedzialny.

Każda stronica dziennika, ma zwykle trzy kolumny. Z tych pierwsza po lewój stronie na $1\frac{1}{2}$ cala szeroka na zapisywanie foliów rachunków w wielkiej księdze otworzonych (o czém później), dwie od końca po prawej ręce przeznaczone są na zapisywanie złotych i groszy; dla łatwiejszego dodawania summ, porobić wypada w kolumnie groszy dwie linje ołówkiem pionowo, a w kolumnie złotych 7 lub 8 i na tych pisać liczby. Każdy artykuł dziennika jeżeli jest pojedynczy, składa się z dłużnika i wierzyciela summy pieniężnej, daty, i krótkiej redakcji interesu. Obszérniejsza bowiem mieści się w Bruljonie. Rachunki, dłużników i wierzycieli wypisują się większemi literami aby mocniej uderzały w oczy czytającego. Jeżeli artykuł jest złożony, to jest ma wielu dłużników a jednego wierzyciela, lub odwrotnie; w ówczas pisze się na środku:

Różne (dorozumiewając się rachunki) do N. (rachunku)
w drugim razie złp. n.

N. (Rachunek) do Różnych (rachunków)
złp. a.

Zresztą dosyć jest przypatrzeć się dziennikowi (A) umieszczonemu w téj książce aby sposób w nim zapisywania pojąć.

SPOSOBY UKŁADANIA ARTYKUŁÓW

*w dzienniku z interesów zapisywanych
w Bruljonie.*

18. Dla zrozumienia całego tego rozdziału, radzę czytelnikom, odczytywać naprzód artykuły w Bruljonie, i

potém im odpowiadające w dzienniku, są one bowiem dla samego tylko tłumaczenia rzeczy, temż samemi numerami porządkiem w obydwóch wspomnionych książkach oznaczone.

Artykuł (1) (Brul. A.) Przypuściłem że sam jestem tym handlarzem, którego utrzymywanie książek tłumaczą, rozpocząłem więc po śmierci mojego ojca, interesa z dniem 1 Października 1833 roku, nim jednak do tego przystąpiłem, zrobiłem dokładny i szczegółowy spis wszystkich rzeczy to jest towarów i innych przedmiotów handlu w posiadanie których wszedłem; sprawdziłem je z rejestrami i dokumentami, oszacowałem podług ceny targowej, potem doszedłem, ile i kto mnie jest dłużnym, ile i komu jestem winien, słowem sporządziłem inwentarz ogólny i ten właśnie jest umieszczony w Bruljonie, iako pierwszy artykuł mający się przenieść do Dziennika.

Cały inwentarz pospolicie składa się z dwóch części, to jest: ze stanu czynnego wyobrażającego moją własność, co nazywamy inaczej kapitałem handlowym czyli zakładowym, bo od niego zaczynam moje spekulacje i z niego spodziewam się ciągnąć zyski skoro go puszczę w obieg. *Druga część czyli stan bierny* obejmuje w sobie, wszystkie moje długi do spłacenia, a zatem masę wartości wpływających na zmniejszenie pierwotnego mojego kapitału, czyli co na jedno wychodzi, o tyle mój kapitał będzie mniejszy, ile dług mój całkowity wynosi.

Co do 1go Stan czynny składa się P/Inwentarza z wartości następujących: 1. Gotowych pieniędzy. 2. Listów zastawnych. 3. Towarów w magazynie. 4. Mebli. 5. Domu. 6. Magazynu i Bazaru. 7. Wexli na rozmaite osoby wystawionych na korzyść moją. 8. Z wierzytelności u różnych osób.

Dla każdej z tych wartości, w celu dokładnego ich kontrolowania; i oznaczenia ruchu i związku z innemi, otwieram osobny rachunek w wielkiej książce pod odmiennemi nazwiskami, i tak: na pieniądze gotowe *R. Kassa*, na listy zastawne *R. Listy Zastawne*, na towary w Magazynie *R. Ogół towarów* na Dom w którym mieszkam *R. Dom przy ulicy N.* na meble do mojego użytku *R. Meble*, na magazyn i Bazar. *R. Magazyn i Bazar*, na wexle przez innych na moją korzyść podpisane. *R. Wexle do zrealizowania*, w końcu na każdego dłużnika. Ponieważ zaś Rachunek pod tytułem kapitał mnie samego wyobraża i wszystko co jest albo staje się moją własnością, jest własnością mojego kapitału; przeto *R. Kapitał*, powinien być zakredytowany z całej massy wartości w stanie czynnym wyszczególnionych, czyli powinien być wierzycielem, a wszystkie inne rachunki na szczegółowe wartości otworzone jako depozytorowie muszą być zadłużone czyli uważane jako dłużnicy Rachunku kapitał, ułożemy więc artykuł w *Dzienniku* następujący: (Obacz w *Dzienniku* (1).

Różne (dorozumiewając się *Rachunki*) do *Kapitału*
złp. — i t. d.

Część 2ga Artykułu 1. Bruljonu wyobraża stan bierny mojego majątku i składa się z dwóch tylko części to jest: z wexli na których wyrażone summy na terminie wypłacić jestem obowiązany i z Wierzycieli, a że wartości te muszą być zaspokojone z kapitału, przeto *R. Kapitału* zadłużę a rachunki *Wexle do spłacenia* i wierzycieli zakredytuję, i będzie:

Kapitał do Różnych

złp. i t. d.

(Ob. *Dzien: (1) (a)*)

Bruljon (Nr. 2) kupiłem towary. *R. Ogół towarów* który je odbiera a niedaje równej wartości, jest dłużnikiem. *Kassa* która za nie płaci a nic w zamian nie bierze jest wierzycielem. — (Ob. *Dzien*: Nr. 2.)

Brul. (Nr. 3.) Przedałem towary. *Ogół towarów* dając a nieodbierając równej wartości jest wierzycielem. *Kassa* odbiera za nie wartość, a niedaje równej wartości jest dłużnikiem. Ob: *Dzien*: (Nr. 3.)

Brul. (Nr. 4.) Nabyłem towarów. *Ogół towarów* jest za nie dłużnikiem, dałem za nie inne towary w równej wartości. *Ogół towarów*, jest wierzycielem, lubo na pozor zdaje, się że ten artykuł, niepowinien być zapisany do *Dziennika*, dla tego że *Ogół towarów* dając i odbierając nie jest wierzycielem ani dłużnikiem, zważywszy jednak: że wartość dana, jest zupełnie różnej natury, od wartości odebranej, wypada koniecznie interes ten zapisać aby oznaczyć ruch wartości. Ob. *Dzien*: (Nr. 4.)

Brul. (Nr. 5) jak 4.

Brul. (Nr. 6) Przedałem towarów. *Ogół towarów* jest wierzycielem, bo daje a nieodbiera. *Wexle* do zrealizowania, odbierają *wexel* w zamian przedanych towarów, a niedają równej wartości są dłużnikiem. Ob *Dzien*: (Nr. 6.)

Brul. (Nr. 7.) Nabyłem towarów.— *R. Ogół towarów* jest dłużnikiem, dałem w równej wartości *Wexel Fraenkla* a zatem *Wexle* do zrealizowania są wierzycielem. Ob. *Dzien.* (Nr. 7.)

Brul. (Nr. 8.) *Paweł z Lublina* wziął towary, a nie dał równej wartości jest dłużnikiem. *Ogół towarów*, dał te towary a nieodebrał równej wartości jest wierzycielem. (Ob. *Dzien.* Nr. 8.)

Brul. (Nr. 9.) *Jan* kupił odemnie towary, i dał mi w zamian kredyt u *Jankiewicza*, nie jest więc względem

mnie ani dłużnikiem ani wierzycielem. — *Jankiewicz* na którego dług został przekazany jest dłużnikiem a *Ogół towarów*, który dał a nieodebrał równej wartości, wierzycielem. Ob. Dzień. (Nr. 9).

Brul. (Nr. 10.) *Błażej* z *Lublina* przesłał mi na M/R towary, i odbiera w zamian kredyt u mego dłużnika *Dubrańskiego*, nie jest względem mnie ani dłużnikiem ani wierzycielem. *Ogół towarów* przyjmuje te towary, jest więc dłużnikiem. *Dubrański* zamiast mnie, wypłaci *Błażewi*, staje się moim wierzycielem. Ob. Dzień. (Nr. 10.)

Brul. (Nr. 11.) Przedałem *Janowi* towary i wexel i odebrałem w zamian inny wexel, gotowiznę i inne towary, w równej wartości. *Jan* względem mnie nie jest ani dłużnikiem ani wierzycielem, lecz rachunki *Ogół towarów* za towary. *Wexle* do zrealizowania za W/Jana. *Kassa* za gotowiznę. *Brajewski* zastępujący w długi miejsce *Jana*, nakoniec *Zyski i Straty* za stratę poniesioną na odstąpionym wexlu, są dłużnikami *Rachunków*, *Ogółu towarów* za towary odstąpione, *Wexli* do zrealizowania, za W/Braunsteina dany *Janowi*. Ob. Dz. (Nr. 11).

Brul. (Nr. 12.) Wystawić wexel na kogo, jest to go zobowiązać do wypłaty na terminie summy na wexlu wyrażonej. Ponieważ ja wystawiłem dziś wexel na *Schwartza et Co* w *Krakowie*, oni więc są memi wierzycielami za summę 10,000 złp. Ja wexel przedałem w *Giełdzie* z zyskiem który należy się R. *Zyski i Straty*. *Kassa* odebrała za niego gotowiznę niedając równej wartości, jest dłużnikiem, równie R. *Zyski i Straty* za kosztą poniesione przy przdaży jest dłużnikiem, będzie więc Różne do Różnych i t. d. Ob. Dzień. (Nr. 12.)

Brul. (Nr. 13.) *Bank Polski* dał wexel i odebrał równą wartość nie jest ani dłużnikiem ani wierzycielem moim. *Dańkowski* z *Płocka* wexel takowy bierze ale dziś nie

w zamian niedaje jest moim dłużnikiem. Poniosłem kosztą przy kupnie tego wexlu, za co odpowiada R. *Zyski i Straty*. Kassa dała na jego kupno pieniędzy, jest wierzycielem równie jak R. *Zyski i Straty* za zysk przy kupnie tego wexlu; będzie więc w Dzienniku *Różne do Różnych* i t. d. Ob. Dzień. (Nr. 13.)

Brul. (Nr. 14.) Haremski z Brodów dał a conto długu rozmaite przedmioty, ale dziś nic w zamian nie bierze, jest wierzycielem: Rachunki *Wexle do zrealizowania* za W|Jonasa. *Ogół towarów* za 15 kamieni wełny. Kassa za gotowiznę, ponieważ biorą a niedają *równiej wartości* są dłużnikami pierwszego, będzie więc, *Różne do Haremskiego z Brodów*. (Ob. Dzień. Nr. 14.)

Brul. (Nr. 15.) Józef z Warszawy bierze a niedaje jest dłużnikiem Rachunków: *Wexle do spłacenia* za M|W na J|Roz: Kassy za gotowiznę, będzie więc Józef do *Różnych*. (Ob. Dzień. Nr. 15.)

Brul. (Nr. 16.) Toż samo rozutnowanie i tenże sam przypadek co w Art. 15.

Brul. (Nr. 17.) Wystawiłem dziś wexel na Dańkowskiego z Płocka nic mu w zamian niedając, on więc jest wierzycielem. Wexel zamieniłem za inny na równą summę a zatem *Wexle do zrealizowania* są dłużnikiem za W|nabyty; — będzie *Wexle do zrealizowania do Dańkowskiego z Płocka* za i t. d. Ob. Dzień. (Nr. 17.)

Brul. (Nr. 18.) Ob. 15 i 16.

Brul. (Nr. 19.) Ob. 15 i 16.

Brul. (Nr. 20.) Herszek dał mi towary i odebrał za nie równą wartość nie jest ani dłużnikiem ani wierzycielem moim. *Ogół towarów* spomnione towary przyjął a niedał *równiej wartości*, jest dłużnikiem, a Rachunki, które wartości za te towary dostarczyły są wierzycielami, i tak: *Wexle do spłacenia* za M|W na Roz|Herszka. Kassa za

gotowiznę, a *Zyski i Straty* za eskont na gotówce będzie więc: *Ogół towarów do Różnych* i t. d. Ob. Dzień. (Nr. 20.)

Brul. (Nr. 21.) Kassa wydała 72000, niebiorąc równęj wartości, jest wierzycielem, a ci którzy odebrali tę sumę lub na których Roz[ta summa wyszła, są dłużnikami i tak: *Dańkowski z Płocka* wziął 5000, a nic nie dał. *Ogół towarów* za kupione towary, *Wexle* do zrealizowania za W/Fraenkla będzie: *Różne do Kassy* i t. d. Ob. Dzień. (Nr. 21.)

Brul. (Nr. 22.) Ob. Dzień. (Nr. 21.)

Brul. (Nr. 23.) Alfons, Jan, Jonas, dali towary, a nieodebrali równęj wartości, są wierzycielami Rachunku *Ogół towarów* który te towary przyjmuje a nic w zamian niedaje będzie więc: *Ogół towarów do Różnych* Ob. Dzień. (Nr. 23.)

Brul. (Nr. 24.) Bartłomiej z Krakowa przysłał mi towary, lecz wystawił na mnie wexel w równęj wartości; który to wexel akceptowałem a tém samém zobowiązałem się na terminie wypłacić, nie jest względem mnie ani dłużnikiem ani wierzycielem. Lecz towary, odbierają 10 oxestłów Rumu a niedają równęj wartości. *Ogół towarów* jest dłużnikiem, a *Wexle* do spłacenia za moją akceptacją są wierzycielem, będzie więc: *Ogół towarów do Wexli do spłacenia*. Ob. Dzień. (Nr. 24.)

Brul. (Nr. 25.) Majszewski kazał zapłacić Rogerowi, na swój Rachunek, jest więc moim dłużnikiem bo niedaje równęj wartości. Ja zaś odesłałem Rogera do Danosa, z rozkazem zapłacenia mu summy podług życzenia Majszewskiego, co też uskutecznióm zostało na M/R. Danos więc jest wierzycielem jako mój zastępca, a Majszewski dłużnikiem. Ob. Dzień. (Nr. 25.)

Brul. (Nr. 26.) Dałem Andrzejowi z Warszawy z Roz/i na R/Franciszka z Lublina pewne wartości. Andrzej więc nie jest względem mnie ani dłużnikiem, ani wierzycielem. Ale Franciszek a conto którego uczyniłem wypłatę jest dłużnikiem Rachunków następujących: 1. *Wexli do spłacenia* za M/W, Andrzejowi dane. — 2. *Kassy za gotowiznę*. 3. Andrzeja gdyż mu otworzyłem u siebie kredyt, będzie więc: *Franciszek z Lublina do Różnych* (Ob. Dzień. Nr. 26.)

Brul. (Nr. 27.) Eskontować wexel, jest to go kupić przed terminem wypłaty potrącając sobie procent za liczbę dni mającą upłynąć do jego upadku. Kupiłem wexel na 10000 złp. A zatém R: *Wexle do zrealizowania* jest dłużnikiem, *Kassa* która za niego zapłaciła wartość 9850 złp. i R: *Zyski i Straty* za złp. 150 zysku na nim są wierzycielami będzie więc: *Wexle do zrealizowania do Różnych*. Ob. Dzień. (Nr. 27.)

Brul. (Nr. 28.) Jacek sprzedał mi towarów za 8000 złp. i wziął w zamian wartości w różnych przedmiotach za 12000, lecz dodał mi do towarów wartości za 4000 złp. nie jest więc względem mnie ani dłużnikiem ani wierzycielem, lecz *Ogół towarów* za nabyte towary, *Kassa* za gotowiznę, *Wexle do zrealizowania* za W/Jacka, *Zyski i Straty* za poniesioną stratę na W/Fraenkla, są te wszystkie Rachunki dłużnikami Rachunków dwóch następujących, które za powyższe przedmioty dostarczyły wartości, to jest: *Wexle do spłacenia* i *Wexle do zrealizowania*. Ob. Dzień. (Nr. 28.)

Brul. (Nr. 29.) Ogół towarów nabył wartości a nic nie daje, jest dłużnikiem, *Kassa* za nie wypłaciła, jest wierzycielem. Ob. Dzień. (Nr. 29.)

Brul. (Nr. 30.) Nabyłem wexlów trzy, rachunek więc *Wexle do zrealizowania* który je do kontroli przyjmuje

jest dłużnikiem. *Kassa*, która dostarcza za nie funduszu i *Zyski Straty*, za zysk na tém kupnie są wierzycielami, będzie więc: *Wexle do zrealizowania do Różnych* i t. d. Ob. Dzień. (Nr. 30.)

Brul. (Nr. 31.) Kupiłem od Banku Polskiego rozmaite przedmioty, i dałem w zamian równą wartość, nie jestem więc względem niego ani dłużnikiem, ani wierzycielem, lecz Rachunki. Listy zastawne, *Wexle do zrealizowania* i *Ogół towarów* które nabyte przedmioty przyjmują do kontroli, a w zamian równej wartości niedają, są dłużnikami, a *kassa* którą dała za nie pieniądze oraz *R. Zyski i Straty* za zysk na tém kupnie jako mu się należący są wierzycielami. Ob. Dzień. (Nr. 31.)

Brul. (Nr. 32 jak 33.) Wykupiłem M/W własny przed terminem i zapłaciłem w gotowiznie złp. 7934 gr. 10 resztę zaś jako Eskont jest zyskiem będzie więc: *R. Wexle do spłacenia* który M/W. wykupiony odbiera dłużnikiem, a *Kassa* za gotowiznę, i *Zyski i Straty* za eskont wierzycielami. Ob. Dzień. (Nr. 33.)

Brul. (Nr. 34.) Dubrański przysłał dziś W/Józefa a nie odbiera równej wartości jest wierzycielem, a *Wexle do zrealizowania* które tenże *Wexel do kontroli* przyjęły niedając równej wartości są dłużnikiem. Tym sposobem oznaczam ruch wartości, czyli jój przejście z rąk *Dubrańskiego* do rąk moich. Ob. Dzień. (Nr. 34.)

Brul. (Nr. 35.) Kupiłem 150 oxeftów wina Węgierskiego od Jacka i dałem mu w zamian równą wartość. Jacek nie jest względem mnie ani dłużnikiem ani wierzycielem, ale *Ogół towarów* który nabyte towary przyjmuje a w zamian równej wartości niedaje, jest dłużnikiem Rachunków które się przyczyniały do zaspokojenia ich wartości. I tak: *Wexle do zrealizowania* za 3 W/z różnemi terminami, *Wexle do spłacenia* za M/W; *Dubrański* któremu poleci-

łem część wypłaty za mnie, *Kassa* za gotowiznę, a *Zyski i Straty* za zyskany eskont, są wierzycielami. Innemi wyrazami; nastąpił w moim handlu, wskutku odbytego interesu, ruch wartości, w sposób następujący, przybyła do mego magazynu pewna ilość towarów, ale za to ubyło lód z mego porte-feuille 3 Wexle. 2re Wystawiłem na siebie samego wexel czyli zobowiązałem się na terminie oznaczonym pewną summę wypłacić, 3cie zaciągnąłem dług á conto tychże samych towarów u *Dubrańskiego*, gdyż go zobowiązałem pewną summę wypłacić. 4te Z kassy, ubyło gotowych pieniędzy. 5te Eskont na gotowiznie jest moim zyskiem, który dopiero przy sprzedaży towarów zrealizować się może, a zatem zawsze jemu *Ogół towarów* za te zyski jest dłużnym. Ruch ten wartości wyraża się za pomocą jednego Artykułu. Ob. Dzień. (Nr. 35.)

Brul. (Nr. 36) Bednarz P./Obr. zrobił i naprawiał różne beczki z piwnicy ale za to wziął pieniędzy w równej wartości P/umowy, nie jest względem mnie ani wierzycielem, ani dłużnikiem. *Ogół towarów* dla którego bezpieczeństwa i potrzeby wydatek ten był poczyniony, jest dłużnikiem kassy, która wydała na ten cel pieniądze, nie biorąc w zamian. Ob. Dzień. (Nr. 36).

Brul. (Nr. 37) Dom i Bazar za poczynione na ich rzecz wydatki, są dłużnikami R. kassy, która te wydatki zaspokoiła. — Ob. Dzień. (Nr. 37).

Brul. (Nr. 38) Paweł kupił towary, ale daje mi zaraz w zamian swój wexel w równej wartości, nie jest względem mnie ani dłużnikiem ani wierzycielem, lecz *Ogół towarów* za odstąpione towary jest wierzycielem, a *Wexle* do zrealizowania za odebrany w zamian za towary W/Pawła w równej wartości jest dłużnikiem. Ob. Dz. (Nr. 38).

Brul. (Nr. 39) Przedałem wexel Rogera odebrałem w zamian gotowiznę i poniosłem na nim stratę, będzie więc: Różne rachunki winne do *Wexli do zrealizowania*. Ob. Dz. (Nr. 39).

Brul. (Nr. 40) Kupiłem towary. *Ogół towarów* dłużnikiem. Zapłaciłem gotówką i zyskałem eskont na niej. *Kassa* Zyski i Straty wierzycielami. Ob. Dzień. (Nr. 40).

Brul. (Nr. 41) Nabyłem sprzętów i mebli za gotowiznę. R. Meble i zprzęty przyjmują a nie daje jest dłużnikiem, a *kassa* płaci za nie pewną ilość pieniędzy jest wierzycielem. Ob. Dzień. (Nr. 41).

Brul. (Nr. 42) Paweł z Lublina a conto swego długu przysłał mi wexle i dziś nie w zamian nie odbiera, jest wierzycielem, a R. *Wexle do zrealizowania*, które przysłane wexle do kontroli przyjmuje jest dłużnikiem. Ob. Dz. (Nr. 42).

Brul. (Nr. 43) Spieniężyłem W/Jonasa, to się znaczy odebrałem za niego na terminie gotowiznę, a zatem *Wexle do zrealizowania* są wierzycielem, a *kassa* która za ten wexel odebrała pieniądze jest dłużnikiem. Ob. Dzień. (Nr. 43).

Brul. (Nr. 44) We wszystkich domach handlowych a mianowicie wielkich, wszelkie drobne wydatki na różne przedmioty czynione; zapisują się w osobnej książce umyślnie na ten cel przeznaczonęj, dopiero w końcu każdego miesiąca rozdzielają się na kategorie, i z tych buhalter pisze jeden artykuł w Bruljonie i ten przenosi do dziennika. I'tak w obecnym razie: na *koszta biórowe* wydano 3000 złp. 15 gr. — na *utrzymanie domu* 1000 złp. — na *podatek od Domu przy ulicy N.* złp. 2000 — na *podatki od Magazynu i Bazaru* 1000 złp. te więc rachunki jako z ich powodu wydatki wyliczone poczynione były są dłużnikami, a R. *Kassa* za pieniądze na pokrycie onych wydane, jest wierzycielem. Ob. Dzień. (Nr. 44).

Brul. (Nr. 45) Z najmu *Domu, Magazynu i Bazaru* wpłynęło do *Kassy* 8000 złp. a zatem *Dom, Magazyn i Bazar* są wierzycielami, a R. *Kassa* dłużnikiem. Ob. Dz. (Nr. 45)

Brul.(Nr.46) Przesyłam towary do Jana z Kalisza, z warunkiem żeby je sprzedał na M/R. a zatem dla rozróżnienia tego rodzaju spekulacji od innych, otwieram osobny rachunek w Wielkiej Księżce na towary przesłane pod tytułem *Moje towary u Jana z Kalisza*, i zadłużam go za wartość towarów przesłanych a kredytuję R. *Ogół towarów*, który ich dostarcza, a w zamian równej wartości nie odbiera. Ob. Dzień. (Nr. 46).

Brul. (Nr. 47) Wyprawiłem towary na sprzedaż na M/R. do Dubrańskiego z Lublina, otwieram nowy Rachunek w Wielkiej Księżce, (a to dla pokazania różnych metod w używaniu będących) pod tytułem Dubrański z Lublina. M/R. dla odróżnienia rachunku jego osobistego. Dubrański z Lublina J/R. pierwszy z nich podług ogólnych zasad Buhalterji zadłużam za towary przesłane, a *Ogół towarów* który je dał kredytuję. Ob. Dzień. (Nr. 47).

Brul.(Nr.48) Filip przysłał mi towary na sprzedaż na J/R. a zatem dla odróżnienia ich od moich towarów, i dla zdania sprawy z całej spekulacji po jej ukończeniu Filipowi, tworzę nowy rachunek pod tytułem: *Towary Filipa z Kalisza* i zadłużam naprzód za wartość przesłanych towarów, 2re za koszt transportu, a że towarów dostarczył Filip z Kalisza, a pieniędzy na opłacenie kosztów moja *kassa*, więc rachunki Filip z Kalisza, i *kassa* są wierzycielami. Ob. Dzień. (Nr. 48).

Brul.(Nr.49) Brajewski z Kalisz przysłał mi towary na sprzedaż na J/R. ten interes zupełnie podobny do poprzedzającego, więc go nie objaśniam. Ob. Dzień. (Nr. 49).

Brul. (Nr.50) Towary Brajewskiego sprzedałem częścią za gotówkę, częścią na kredyt, a zatem *kassa* za gotowiznę. Alfons, Jan, Andrzej za towary kupione na kredyt są dłużnikami, Rachunku *Towary Brajewskiego z Kalisza* w M/R. Ob. Dzień. (Nr. 50).

Brul. (Nr: 51) Z przesłanego rachunku sprzedaży Brajewskiemu, pokazuje się 1ód iż od tych towarów należy mi się kommissowego złp. 154 gr. 21. — 2re Zwrot kosztów rozmaitych przy sprzedaży, 3cie procent od awansu w gotowiznie to jest od 138 złp. 15 gr: nakoniec po 4te Zysk należący się Brajewskiemu wynoszący złp. 190 gr. 29 a że te wydatki pokryte bydź mają dochodem pochodzącym z sprzedaży towarów, powiem więc, że *Towary Brajewskiego* w M/Ręku są dłużnikiem, a rachunek *kommissowe, Koszta handlowe, Zyski i Straty*, Brajewski z Kalisza J/R. są wierzycielami, Ob. Dzień. (Nr. 51).

Uwaga. Dla przekonania się jak wiele zyskuję z kommissowego oraz jakie ponoszę wydatki poboczne na utrzymanie handlu, otworzyłem dwa nowe rachunki pod tytułem: *kommissowe*, i *koszta handlowe*, z którymi postępować trzeba tak, jak z R. *Zyski i Straty*.

Brul. (Nr. 52) Odebrałem rachunek sprzedaży towarów moich w ręku Dubrańskiego z Lublina, z którego dowiaduję się, iż zyskałem po potrąceniu wszystkich kosztów netto złp. 634 gr. 9 a zatem: R/pod tytułem Dubrański z Lublina M/R. winien Rachunkowi *Zyski i straty* spomnioną summę. (Ob. Ar. 52 Dzień.) Tenże sam Rachunek sprzedaży wskazuje: iż Dubrański za moje towary odebrał netto 4204 złp. 19 gr. więc od niego należy się memu Rachunkowi pod tytułem Dubrański z Lublina M/R. taż summa Ob. drugi Art. 52 w Dzień.

Daléj uwiadamia mnie iż stosownie do mojego rozkazu i na M/R przesłał Majszewskiemu 1859 złp. 15 gr., wypada ztąd że Majszewski który bierze, a nie daje równéj wartości jest dłużnikiem, a Dubrański z Lublina J/R. które daje a nie odbiera, wierzycielem. Ob. 3ci Art. 53 w Dzień.

Brul (Nr. 53) Filipowi z Kalisza przesłałem Rachunki sprzedaży towarów i podług niego ułożyłem 3 Artykuły w Dzienniku:

Iszy Obejmuje w sobie tę okoliczność, iż za towary Filipa, odebrałem w gotowiznie summę złp. 2428, czyli inaczej że kassa biorąc pieniądze a nie dając równiej wartości, jest dłużnikiem.

Bernard kupił pewną część tych towarów na kredyt, jest dłużnikiem, a towary Filipa z Kalisza u mnie, są wierzycielem obydwóch dłużników.

2gi Wskazuje mi, że Towary Filipa z Kalisza u mnie winne są, czyli inaczej są dłużnikiem, moich Rachunków następujących, *kosztów handlowych*, za wymienne, *kommissowego* za moje kommissowe,— i *zysków i strat* za procent od awansowanej summy w gotowiznie w interesie tychże towarów.

3cie Dla zupełnego ukończenia tego interesu, ułożyłem trzeci artykuł, który przedstawia mi niepomysłny wypadek spekulacji jakoż dług rachunku na Towary Filipa u mnie przenosi wierzytelność czyli dochód z ich sprzedaży, o 243 złp. i 17 gr. którą to stratę ponieść musi sam właściciel towarów do mnie na sprzedaż przysłanych, będzie więc: Filip z Kalisza J/R dłużnikiem R. towarów Filipa z Kalisza u mnie. Ob. pod datą 10 Listopada trzy po sobie następujące artykuły, porównaj je z artykułami odpowiadającemi w Bruljonie, a będziesz miał jasne wyobrażenie stanu podobnych interesów handlowych.

Brul. (Nr. 54) Jan z Kalisza, do którego przesłałem towary na sprzedaż na M/R. donosi mi, że na nich zyskał 1481 złp. 9 gr., będzie więc: Jan z Kalisza dłużnikiem mojego rachunku *zyski i straty*. Ponieważ z R. sprzedaży, odebranego od Jana, przekonuję się, iż on po potrąceniu zysku i kosztów, otrzymał za moje towary 46500 złp. i tych mi dotąd nie zwrócił, a zatem Jan z Kalisza J/R. jest dłużnikiem, R/Moich towarów u Jana z Kalisza, za 46500 złp. Ob. Dzien. (Nr. 54.)

Brul. (Nr. 55.) Dubrański z Lublina, uwiadamia mnie, iż z powodu bankructwa dłużników którzy kupili moje towary, utraciłem 427 złp. 5 gr. resztę zaś on odebrał; dla uzupełnienia więc R. utworzonego w moich ksiązkach na tę szczególną spekulacją wypada. R. Dubrańskiego z Lublina M/R. zakredytować za summę 3254 złp. 20 gr. a R. Dubrański J/R osobisty i *Zyski i straty* zadłużyć za summy odpowiadające. Ob. Dzień. (Nr. 55).

Brul.(Nr.56)Iszy art.Antoni z Hamburga przysłał do mnie na sprzedaż spółkową towary, za 6536 M/B^o 10 S., ponieważ cena targowa marków hamburskich jest 912 złp. za 300 MLB^o, a zatem wartość tych towarów w naszej monecie wynosi 19871 złp. gr. 9 której to szacunkowej summy połowa należy się odemnie, który jestem wyobrażony, przez szczególny Rachunek w ksiązkach moich pod tytułem Towary wspólnie z Antonim z Hamburga, że zaś prócz tego: poniosłem kosztów przy odebraniu towarów złp. 1500, z tych również połowa przypada na mnie, będzie więc: Towary na spółkę z Antonim winne są różnym, to jest Antoniemu z Hamburga J/R osobisty 3268 MB 5 szyl. czyli zamieniwszy na monetę polską, 9935 złp. 19 $\frac{1}{2}$ gr.

Uwaga. W rachunku Antoniego, trzeba wewnątrz umieszczać monety Hamburgskie, gdyż w takichże monetach jemu trzeba będzie przy końcu zdawać sprawę.

Kassie za połowę kosztów na mnie przypadających. Ob. Dzień. (Nr. 56).

2gi Artykuł tegoż samego interesu będzie co do połowy kosztów na Antoniego z Hamburga, czyli Antoni z Hamburga J/R. winien jest *kassie* złp. 750 co zamienione na monetę hamburską po 912, złp. za 300 MB^o uczyni 246 MB^o 11 S. 4d. Ob. Dzień. (Nr. 57).

Brul.(Nr.57)3ci art.tyczący się remessy na 4229 MB^o 12 S. przezemnie kupionej za gotowiznę i jemu przesłanej, a zatem

R. Antoni z Hamburga J/R. winien *Kassie* mojej 12858 złp. 12 gr. Ob. *Dzien.* (Nr. 57).

Brul. (Nr. 58) Jankiewicz z Hrubieszowa odbiera ode mnie na S/żądanie dwa wexle, jest więc względem mnie dłużnikiem, a R. *Wexle do zrealizowania* które ich dostarczyły wierzycielem. Ob. Dz. (Art. 58).

Brul. (Nr. 59) Dubrański z Lublina donosi mi: iż odebrał od Jankiewicza towary na sprzedaż na spółkę z nim, mną i sobą, które to towary oszacował na 8474 złp. 15 gr. zwrot trzeciej części ich wartości przypada na mnie, którą on z własnych funduszów w zastępstwie za mnie Jankiewiczowi wrócił; że zaś na ten rodzaj spekulacji spółkowej otworzyłem dla siebie samego Rachunek pod tytułem Dubrański z Lublina M/R. przeto dla pamięci tylko kredytuję go, a Jankiewicza tymczasowo zadłużam nim się spekulacja nasza zupełnie nie ukończy. Ob. *Dzien.* (Art. 58).

Brul. (Nr. 60) *Dubrański z Lublina* przysłał mi R/przedaży towarów powyższych, z którego pokazuje się: że uzyskał po odtrąceniu wszelkich nakładów i kosztów sumę złp. 458 gr. 25 i to należy się *Zyskom i Stratom* od R. *Dubrański z Lublina* M/R. Ob. *Dzien.* (Art. 60).

Brul. (Nr. 61) Przesłałem towary do *Schwartza i Spółki z Krakowa* na sprzedaż na spółkę z nim, mną i Andrzejem z Warszawy. Wydałem za nie w gotowiznie 5100 złp. 15 gr., a Andrzej a conto swjej części dołożył resztę, to jest 2400 złp. otwieram więc: R. *Towary u Schwartza z Krakowa w spółce ze mną, z nim i Andrzejem*, i takowy zadłużam za całą wartość przesłanych towarów, to jest za sumę 7500 złp. 15 gr., kredytuję zaś *Rachunki* które sumę powyższą dostarczyły; to jest *Kasę i Andrzeja*. Ob. *Dzien.* (art. 61).

Brul. (Nr. 62) Przesłałem Antoniemu z Hamburga Rachunek sprzedaży towarów, z którego pokazuje się, iż potrzeba będzie ułożyć w Dzienniku 7 artykułów.

Iszy Daje mi poznać: że za towary przedane na spółkę wzięłem w gotowiznie złp. 23800 gr. 27 za którą to sumnę *Kassa* powinna być zadłużona a R. *Towary* w spółce z Antonim z Hamburga tymczasowo zakredytowane. Ob. Dzien. (art. 62).

2gi Z wartości otrzymanej za sprzedaż spomnianych towarów, Antoni powinien być w połowie zakredytowany, a R. *Towary w spółce z nim* zadłużony. (62).

3ci Ponieważ monety Hamburgskie w rachunku Antoniego powinny się bilansować, chcąc więc do tego je przywieść stanu, wypada wszystkie zredukować do jednakowej ceny wymiany, to jest do dzisiejszej, po 915 złp. za 300 MB^o Ob. pod tym względem art. (62).

4ty Podobny do trzeciego.

5ty Wyjaśniony w *Dzienniku*.

6ty Dla zupełnego zamknięcia R. *Antoniego z Hamburga* kupilem za resztę jemu się należącą: to jest za 8218 złp. 4 $\frac{1}{2}$ gr., wexel na Hamburg na sumnę 2694 MB^o 5 szyl. i takowy jemu odesłałem, wypada ztąd: iż Antoni z *Hamburga J/R* winien *Kassie* złp. 8218 gr. 4 $\frac{1}{2}$ dla zubożenia J/Rachunku. Ob. Dz. (art. 62).

7my Przypatrzywszy się Rachunkowi *Towary na spółkę z Antonim z Hamburga*, wiedząc przytém że on zupełnie za swoją część z tegoż Rachunku jest zaspokojony, wynika że przewyżka wierzytelności nad dług jest czystym moim zyskiem w ukończonej spekulacji. Zadłużam więc R. *Towary na spółkę z Antonim* a kredytuję R. *Zyski i Straty*.

Brul. (Nr. 63.) Otrzymałem od *Dubrańskiego* 2 remessy nic mu dzisiaj w zamian niedając, jestem więc jego dla-

znikiem; albo raczej R. *Wexle* do zrealizowania, który takowe do kontroli przyjmuje, a, *Dubrański* z *Lublina* wierzycielem. Ob. *Dzien.* (63 Art.)

Brul. (Nr. 64.) *Schwartz* z *Krakowa*, nadesłał mi R. przedaży towarów przezemnie do niego wyprawionych, z którego przekonywam się, iż za towary wziął 9865 złp. jest zatem moim dłużnikiem albo raczej *Rachunku* pod tytułem: *Towary u Schwartza w Krakowie* na spółkę z nim i t. d. Ob. *Dzien.* (64 Art.)

Ponieważ *Schwartz* poniósł koszta i prócz tego należy się mu kommissowe co razem czyni 531 złp. gr. 5 przeto R. *Towarów u niego* musi bydz za tę summę zadłużony a on sam zakredytowany. (Ob. *Dzien.* drugi Art. 64).

Z tegoż samego *Rachunku* przedaży okazuje się; iż zyskaliśmy, *netto* razem 3ch nas złp. 1758 gr. 10, przypada więc na każdego z nas po 586 złp. $3\frac{1}{3}$ gr. lecz gdy mnie prócz tego należy się procentu od awansu 51 złp. a *Andrzejowi* memu współnikowi 24 złp. ułożymy zatem *Artykuł* w *Dzienniku* na summę 1833 złp. gr. 10 za którą zadłużę R. *Towary Schwartza* na spółkę z nim i *Andrzejem* a zakredytuję:

Iod Andrzeja z Warszawy, za 586 złp. $3\frac{1}{3}$ gr. J/zysk, więcćj 24 złp. procentu od awansu razem za złp. 610 gr. $3\frac{1}{3}$.

Zgre Schwartz et Co za 586 złp. $3\frac{1}{3}$ gr. J/zysk.

3cie Zyski i Straty, za 586 złp. $3\frac{1}{3}$ gr. za moją część zysku, więcćj 51 złp. procentu od awansu, razem za 637 złp. $3\frac{1}{3}$ gr. (*Dzien.* 64 Art. *a i b*), tuż po sobie następujące niemają odpowiadających w *Bruljonie*, gdyż one służą tylko do zamknięcia *Rachunku*.

Co do pierwszego. Dawniej zadłużyłem *Jankiewicza*, za *Remessę* od *Dubrańskiego* na M/R jemu przesłaną, dziś po ukończeniu interesu wypada go zakredytować za tę sa-

ma sumę i dług jego przenieść na R/mnie wyobrażający pod tytułem *Dubrański z Lublina M/R*.

Co do drugiego. Dopełnienie Rachunku, *Dubrański z Lublina. M/R* jest właściwie moim zyskiem na spekulacji który to zysk powinien mi się wrócić od dyrygującego sprzedażą, a zatem *Dubrański z Lublina J/R* winien *Dubrańskiemu z Lublina M/R* złp. 458 gr. 25.

Brul. (Nr. 65.) Z tego artykułu przekonywam się, iż sprzedałem towary i wexle za gotowiznę a zatem: *Kassa* odbiera pieniądze a niedaje równej wartości jest dłużnikiem a *Ogół towarów i Wexle do zrealizowania* są wierzycielami. Ob. Dzień. (65 art.)

Brul. (Nr. 66.) *Kassa* odebrała pieniądze od *Schwartza z Krakowa* nie w zamian nie dawszy jest dłużnikiem a *Schwartz* wierzycielem gdyż daje a niebierze równej wartości. Ob. Dzień. (66 art.)

Brul. (Nr. 67.) Dziś jako na terminie wypłaty dostałem gotowiznę w zamian za wexel na B. P. wystawiony, a zatem *Kassa* winna *Wexlom do zrealizowania*. Ob. Dzień. (art. 67.)

Brul. (Nr. 68.) Przedałem listów zastawnych w wartości nominalnej 100,000 wziętem w gotowiznie 92,000 złp. a straciłem 8,000 a zatem *Kassa* i *Zyski i Straty* są dłużnikami *Listów Zastawnych*. Ob. Dzień. (68 art.)

Brul. (Nr. 69.) *Roger* wystawił wexel, który się dostał do mnie, a odemnie *Janowi*, gdy Jan na terminie miał sobie odmówioną wypłatę od *Wystawionego*; wydał na mnie *Wexel* zwrotowy wraz z kosztami wynoszący 3586 złp. gr. 5 który to wexel zaspokoilem w gotowiznie, a że podług prawa handlowego, pierwotny wystawca jest obowiązany powyższą sumę mnie zwrócić, przeto, zadłużam go a *Kassę* kredytuję. Ob. Dzień. (art. 69.)

Brul. (Nr. 70.) Przedałem wexel i dostałem w zamian pieniądze, straciłem na tym wexlu procent, i poniosłem wydatki za wymienne, a zatém Rachunek *Kassa*, *Zyski i Straty*, *Koszta handlowe* są dłużnikami R. *Wexli do zrealizowania*. Ob. Dz. (Nr. 70).

Brul. (Nr. 71.) Wypłaciłem przed terminem 2 M/Wexle i dałem w gotowiznie po potrąceniu Eskontu 59,568 złp. gr. 12 *Wexle do spłacenia* są dłużnikami Rachunku *Kassa*, *Zysków i Strat*. Ob. Dzień. (71 art.)

Brul. (Nr. 72.) *Franciszek z Lublina* à conto swojego długu, przysłał mi S/W. i gotowiznę. On więc ponieważ daje, a nic dziś nieodbiera jest wierzycielem, a Rachunki *Wexle do zrealizowania* i *Kassa* dłużnikami. Ob. Dzień. (72 art.)

Wszystkie następujące artykuły będąc powtarzaniem wyżej umieszczonych niepotrzebują tłumaczenia, gdyż niewątpliwie że kto pojął oom dotąd powiedział, niezawodnie je rozwiązać potrafi.

O WIELKIĘ KSIEDZE.

19. Przekonałem czytelników wyżej, iż kupiec dla tego tylko utrzymuje porządnie książki swoje, aby mógł sobie i komu należy, w każdej chwili zdać sprawę dokładną i jasną ze wszystkich spekulacji i interesów handlowych, słowem poznać stan rzeczywisty wszelkich czynności swoich i przedmiotów jego handlu. Dla dopięcia tego celu, musi używać buhalterji podwójnej, i mieć prócz Bruljonu *Dziennik* którego przeznaczenie jest już nam wiadome; lecz sam *Dziennik* nieodpowiada w zupełności przedsięwzięciu kupca, gdyż na przypadek potrzeby dowiedzenia się, ile zyskał lub stracił np. na towarach, musiałby od

początku do końca, odczytać wszystkie artykuły w Dzienniku, i wybrać z nich te tylko, w których jest mowa o kupionych lub przedanych towarach, toż samo da się powiedzieć o każdym rodzaju przedmiotów handlowych i o korespondentach: praca ta, byłaby mozolna, zawikłana a nawet w wielu razach niepodobna; dla uniknięcia téj nieprzyzwoitości utworzono trzecią księgę, którą nazwali *wielką księgą*. — Jest ona księgą z papieru wielkiego formatu, na każdy pojedynczy Rachunek przeznaczają się dwie stronic, jedna obok drugiej, czasem więcej, jeżeli obszerność interesów tego wymaga, od wierzchu zostawia się miejsca pustego na $1\frac{1}{2}$ cala najwięcej i w téj odległości, nakreśla się linja poziomo pospolicie atramentem czerwonym; nad tą linją wypisujemy pośrodku, większemi literami tytuł rachunku *np. Kassa, Kapitał, Ogół towarów, Paweł z Lublina* i t. p. po lewéj stronie nad tą linją na samym brzegu pisze się wyraz *Winien* lub *Winne*, a nad tym wyrazem umieszczamy *folio*, czyli numer stronicy, po prawéj zaś, także od końca nad linją wspomnioną piszemy wyraz *Ma* lub *Mają* a nad nim *folio* czyli numer stronicy który musi bydz tenże sam co po lewéj stronie. Na każdéj stronicy, prócz tego kreślimy linje pionowe atramentem czerwonym aby uformować 7 kolumn; pierwsza z nich od lewéj ręki przeznaczona jest na zapisywanie miesięcy, w których interes się zrobił; druga datę, czyli dzień (miesiąc każdy raz tylko się pisze, a potem pozostawia się ditto ditto) trzecia obejmuje tytuł rachunku, któremu na czele umieszczony jest winien; jeżeli wielu znajduje się wierzycieli *Naówczas* piszemy w téj kolumnie *Różnym* dorozumiewając się Rachunkom. *Czwarta* kolumna zawiera krótki i niezmiernie treściwy opis, w jednym zwykłe wierszu mieszczący się, za co rachunek na czele stronicy będący, jest dłużnikiem; piąta kolumna

przeznaczona jest na folja Dziennika, na których odpowiadający interes jest zapisany, a obok niej w szóstej foljo czyli Nr. stronicy Wielkiej księgi, na której to stronicy, Rachunek będący wierzycielem jest umieszczony (1) W siódmej kolumnie piszą się złote, a w ósmej grosze; aby jednak i pod tym względem zaprowadzić jednostajność i porządek, zwykle w kolumnie złotych prowadzi się do ośmiu linij ołówkiem pionowych, a w kolumnie groszy dwie takichże samych linij, a to dla pisania na nich liczb: co znacznie ułatwia dodawanie w końcu każdego miesiąca.

Objaśnienie przeznaczeń kolumn, na stronicy odpowiadającej ze strony prawej, jest toż samo wyjąwszy, że pierwsza stronica obejmuje summy pieniężne, wyobrażające długi Rachunku na czele umieszczonego, wraz z nazwiskami *Wierzycieli*, daty i powodów dla czego, zaś druga strona zawiera summy wyobrażające wierzytelności tegoż samego Rachunku, z nazwiskiem dłużników, dat i powodów; tym tedy sposobem, pojmujemy: że pierwsza i druga kolumna ma toż samo przeznaczenie na prawej co na lewej stronicy, 3cia zaś służy do zapisywania dłużników, jakoż mówimy: że Rachunek na czele umieszczony np. *Kassa*, *ma*, od *Rachunku* który jest jego dłużnikiem pewną sumę; używa się zatem przed tytułem *dłużnika* wyrazu od, stosując go, do wyrazu *Ma* lub *mają* (dorożumiewając się odebrać), w czwartej kolumnie, powody dla których Rachunek naczelný jest wierzycielem, lecz te ile możliwości jak najkrócej wyrażać, zwłaszcza: że obszerniejszy opis znajduje się w Dzienniku, dla tego też w wielkich domach handlowych, w tej kolumnie i w jej odpowiadającej na lewej stronie, często prawie nic buhalterowie nie piszą. Piąta

---

(1) Jeżeli wierzycieli jest kilku wówczas w kolumnie tej pisze się znak (,,).

kolumna obejmuje foljo dziennika, na którém interes za-
ciągniony do Wielkiej księgi znajduje się; Szósta zaś mieści
w sobie folja dłużników w Wielkiej księdze zapisanych,
jeżeli zaś jest jeden wierzyciel a kilku dłużników i to
w jednym artykule, naówczas w kolumnie 6tej pisze się
znak taki (,,) 7ma, 8ma przeznaczona jest na złote i gro-
sze. —

Buhalter przy końcu każdego dnia lub w chwili wolnej
wśród dnia, po zapisaniu wszystkich interesów odbytych,
do Dziennika, w sposób podany wyżej, otwiera na każdy
w szczególności przedmiot handlowy, korespondenta i spe-
kulacją, osobny Rachunek w Wielkiej księdze. — Otwo-
rzyć Rachunek w Wielkiej księdze, jest napisać tytuł Ra-
chunku, na czele stronic, mającego nam później dać
jasne wyobrażenie o stanie interesów tyczących się tegoż
Rachunku, tym tedy sposobem, ile razy przy przenosze-
niu Artykułów z Dziennika do Wielkiej księgi, napotkamy
w artykule, Rachunek otworzony w Wielkiej księdze
zadłużony, tyle razy przeniesiemy go na lewą stronę, te-
goż samego Rachunku w Wielkiej księdze wraz z odpo-
wiadającą summą długu, — również ile razy napotkamy
w Dzienniku Rachunek tenże sam zakredytowany, tyle
razy przeniesiemy go na stronę prawą, pisząc tak jak to po-
wiedzieliśmy wyżej.

Po odczytaniu tego wszystkiego com dotąd powiedział
i po przypatrzeniu się z uwagą naprzód Artykułom w Bru-
ljonie, im odpowiadającym w Dzienniku, a następnie, tymże
samym, lecz przeniesionym w Wielkiej księdze, spodzie-
wam się że każdy z czytelników, pojmie ogniwa łączące
te wszystkie księgi z sobą, i niedozna trudności w ukła-
daniu Artykułów w Dzienniku, z danych interesów i
przenoszeniu takowych do Wielkiej księgi. Ob. Wielką
księgę (A).

O SKOROWIDZU.

(Repertoire).

20. W miarę rozciągłości handlu jest większa lub mniejsza liczba interesów, stąd też więcej lub mniej Rachunków w Wielkiej księdze otwartych, jednakże w wielu domach handlowych jest ich niekiedy kilkaset, czasem też używają dla ich pomieszczenia nie jedną ale kilka ksiąg wielkich, w tym przypadku w pierwszej *np.* mieszczą się rachunki rozpoczynające swoje tytuły od litery A do F. w drugiej *np.* od F do J. i t. d. — gdyby więc przyszło Buhalterowi, za każdym razem wciągając artykuł z Dziennika do Wielkiej księgi, przewracać kartę za kartą w celu znalezienia rachunku dłużnika lub wierzyciela, znaczną część swojego czasu napróżnoby stracił, dla zapobieżenia więc tej niedogodności, utrzymują książkę podłużną, a wąską, nazwaną Skorowidzem (*Repertoire*); urządza się ona w następujący sposób: naprzód cała podzielona jest na 24 części, to jest tyle ile jest liter w alfabecie, od których Rachunki w Wielkiej księdze rozpoczynać się mogą, zaczawszy od litery A aż do Z. Na cał od prawego brzegu podłużnego, kreśli się linja, i cały ten pas dzieli się na 24 części równych, pierwsza część zostawia się, a 23 pozostałych wycina, lecz tylko kart tyle ile wypadło z podziału całej książki na 24 części; w drugiej części podziału całej książki wycinamy 22 zostawiając 2; w trzeciej 21 zostawiając 3 i t. d. Na pierwszej pozostawionej części, piszemy literę A, na drugiej literę B. na trzeciej literę C i t. d. (Zresztą pierwszy lepszy introligator potrafi księgę takową zrobić z największą łatwością).

Skoro książka ta jest już w taki sposób sporządzona, w tedy w miarę otwierania każdego Rachunku w Wielkiej księdze, zaciąga się takowy pod literę od której tytuł

jego rozpoczyna się, pisząc obok niego foljo odpowiadające Wielkiej księgi i gdy Rachunek ten w téj ostatniej książce, przenosi się na inne foljo, w tedy przydajemy w Skorowidzu, foljo to nowe i t. d.

O BALANSIE MIESIĘCZNYM.

21. Dokładność i prawda są najważniejszymi przymiotami dobrze utrzymywanych ksiąg kupieckich: dla tego też buhalter wszelkimi środkami powinien się zapewniać, czyli niepopuścić błędów w redakcji Artykułów Dziennika, i w przenoszeniu onych do Wielkiej księgi; w tym celu porównywa przy końcu każdego miesiąca, Dziennik z Wielką księgą, czyli inaczej robi balans miesięczny oparty na głównych zasadach buhalterji podwójnej. Jakoż, każdy artykuł Dziennika, składa się z dwóch sobie równych części, to jest długu i jemu odpowiadającego dłużnika, i z wierzytelności i jój odpowiadającego wierzyciela, albo z długu i jemu odpowiadającego dłużnika, i zarazem wierzytelności i im odpowiadających wierzycieli, i odwrotnie, z długów i im odpowiadających dłużników z jednej strony, z wierzytelności i jój odpowiadającego wierzyciela z drugiej strony; nakoniec z długów i odpowiadających im dłużników z jednej strony, z wierzytelności i odpowiadających im wierzycieli z drugiej strony. — Ztąd wypada: że zbiór summ w ostatniej kolumnie Dziennika umieszczonych, w ciągu całego miesiąca wyobraża całkowitą summę długów lub wierzytelności, (które są sobie zupełnie równe) ze wszystkich interesów odbytych w miesiącu.

Z opisu zaś Wielkiej Książki widzieliśmy: że każdy artykuł pojedynczy przepisany jest Wielkiej Księdze dwa

razy to jest: raz ze strony długu jednego rachunku, drugi raz ze strony wierzytelności drugiego rachunku, w związku z pierwszym będącego. W złożonym zaś każdym, osobno przenosi się każdy dłużnik wraz z summą jemu odpowiadającą na stronę lewą Wielkiej Księgi, a osobno każdy wierzyciel wraz z summą do niego należącą na stronę prawą téjże książki.

Gdy więc zbierzemy razem summy ze strony lewej każdego rachunku w Wielkiej Książce otworzonego, w jedną ogólną summę, a potem wszystkie cząstkowe summy ze strony wierzytelności tychże samych rachunków dodamy razem, otrzymamy ogólną summę wierzytelności, — które dwie ogólne summy, długów i wierzytelności podług tego co poprzedziło muszą być koniecznie sobie równe; a tém samém każda z nich musi być równa, summie ogólnej z miesiąca odpowiadającego w Dzienniku, taki rodzaj sprawdzenia ksiąg kupieckich co miesiąc, nazywa się balansem miesięcznym. Dla tém prędzszego jego wykonania używa się do tego, wielkiego formatu arkusza papieru, podzielonego na 13 równych części; z tych pierwsza przeznaczona, się na nazwiska rachunków otworzonych w Wielkiej Księdze, a 12 następnych na 12 miesięcy; każda kolumna miesięczna dzieli się na 4 innych sobie równych z których dwie pierwsze służą na summy miesięcznych długów i wierzytelności rachunków odpowiadających, a dwie drugie na ich różnice, to jest: jeżeli dług przewyższa wierzytelność, ta przewyżka pisze się w kolumnie 3ciej, jeżeli odwrotnie w kolumnie 4tej. — Gdy się już wszystkie rachunki na tym arkuszu wypiszą, wraz z odpowiadającymi im długami, wierzytelnościami i różnicami między niemi, w ówczas dodają się liczby, w kolumnie pierwszej i drugiej i te muszą być sobie równe, gdyśmy się w niczem nie pomylili; również summy z do-

dania różnic powstające, muszą być sobie także równe. Jeżeli nie ma zgodności między tak znalezionemi summami, wypada szukać pomyłki, co się uskutecznia za pomocą punktowania, to jest: odczytuje się od początku do końca miesiąca każdy artykuł Dziennika, przy każdym z dłużników z weryfikowanym, kładzie się punkt ołówkiem, i szuka się odpowiadającego rachunku w Wielkiej Księdze, pilnując: czyli summa jemu odpowiadająca zgadza się z summą w Dzienniku, toż samo rozumié się o wierzytelach, — po takiém przejrzeniu ksiąg z uwagą, niepodobna nie odkryć błędu. W niektórych domach handlowych, buhalterowie mają zwyczaj robić balans dopiero przy końcu roku — o ile sposób ich postępowania jest mylny i niedorzeczny każdy pojmuje łatwo, skoro bowiem jeden błąd wciśnie się do ich buhalterji, trudniéj bez porównania znaleźć takowy w massie interesów, aniżeli w interesach zapisanych z jednego miesiąca, dla tego radzę każdemu trudniącemu się tym zawodem, niezaniebyswać balansów miesięcznych, co im zapewni spokojność i umniejszy pracy. — Wzór balansów przy końcu Wielkiej Księgi umieszczony, poda czytelnikom jaśniejsze nad wszystkie opisy wyobrażenie.

O BALANSOWANIU ROCZNEM KSIĄG.

22. Gdy buhalter już przekonał się przy końcu roku, iż żadnej nie popełnił pomyłki, lub gdy takową jeżeli miała miejsce poprawił, wypada zająć mu się przedstawieniem Naczelnikowi swemu, stanu jego interesów; czyli inaczej zrobić dokładny inwentarz. — Inwentarz obejmować w sobie powinien stan czynny i bierny. Stan czynny zawiera masę wartości będących własnością kupca, a stan bierny masę wartości będących wprawdzie w jego

ręku, ale należących innym osobom w związkach handlowych z nim zostających. Różnica dwóch tych stanów wyraża czysty kapitał kupca, którego przewyżka nad kapitał czysty na początku roku upłynionego będzie czystym zyskiem, uważać się mogącym za skutek spekulacji. Jeżeli stan bierny przewyższa stan czynny, kupiec jest bankrutom, i długo w takim położeniu bez upadku zupełnego utrzymać się nie może, a nawet podług prawa utrzymywać się dłużej nie powinien, i sam pierwszy o tém Zwierzchność kupiecką uawiadomić jest obowiązany.

Nim przystąpimy do zrobienia balansu rocznego i zamknięcia wszystkich rachunków w Wielkiej Książce, wypada przedewszystkiem zająć się spisem dokładnym przedmiotów handlowych w posiadaniu kupca będących, co też właśnie w obecnym toku interesów moich w Dzienniku umieszczonych uczyniłem. I tak: przekonywam się iż w magazynie moim znajdują się towary następujące, po cenie kupna oszacowane. (Niektórzy szacują takowe po cenie targowej, lecz ten sposób jest mylny i prowadzi często do fałszywego wyrachowania zysków.)

23. Towary w Magazynie na dniu 1. Stycznia 1834 roku.

9 Oxeftów Rumu Jamajka po 1080 złp. Oxeft,	
razem	9720 złp.
72 $\frac{7}{8}$ fun. herbaty po 45 złp. funt . . .	3275
100 Kamieni kawy po 68 złp. kamień 6800	} 18600
50 dito dito po 64 dito 3200	
40 Centnarów dito po 215 złp. centnar 8600	
100 Kamieni pieprzu Ang. po 32 złp. kam. 3200	
132 Kamieni Braunsteinu po 16 złp. kamień 2112	
Do przeniesienia	36907

Z przeniesienia 36907

Wino Węgierskie.

2 Beczki po 2400 złp. beczka	4800 złp.	} 105800
2 Oxefty po 2000 — dito	4000	
10 Beczek po 800 — dito	8000	
59 Oxeftów po 1000 — dito	59000	

400 Kamieni wełny po 91 złp. kam.	36400	} 47800
30 Cent. cukru po 180 złp. centnar	5400	
300 Korcy pszenicy po 20 złp. kor.	6000	

Wartość ogólna towarów w Magazynie 190507 złp.

K a s s a.

W gotowiznie posiadam . . . . . 262829 złp. 1½ gr.

*24. Wezle w moim pugilaressie.*W/Dubrańskiego na Hormańskiego z Lublina, termin 10
Stycznia na . . . . . 2000 złp.W/Jonasa na Lucjana z Warszawy, ter-
min 5 Stycznia 1834 na . . . . . 3752 — 15 gr.W/Fraenkla et Co z d. 16 Paźdz. za 3
miesiące od daty na . . . . . 10000W/Jacka z d. 17 Paźd. za 3 miesiące od
daty na . . . . . 1850W/B. P. z dnia 20 Paźd. za 3. miesiące
od daty na . . . . . 10000W/Józefa z dnia 15 Paźd. za 3 miesi-
ące od daty . . . . . 6000W/Jacka z 12 Paźd. za 3 miesiące od
daty na Fraenkla 1500

35102 złp. 15 gr.

25. *Moje wezle na korzyść innych osób prze-
zemnie wystawione w cyrkulacji.*

M/W. na Roz./Gotryka z Warszawy, termin wypłaty 18 Stycznia 1834 r.	10000 złp.
M/W. na Roz./Józefoskiego z Krakowa, termin wypłaty 10 Stycznia 1834 r.	18000
W/Bartłomieja na mnie, termin 20 Stycznia 1834 roku	8000
M/W. na Roz./Jacka d. 17 Paźd. za 3 miesią- ce od daty	2000
	<hr/> 38000

26. *Listy Zastawne.*

5 Szluk na 20000 złp. każda, razem	100000 złp.
40 Szluk na 5000 — — — — —	200000 —
	<hr/> 300000 —

Meblów i sprzętów posiadam dziś za złp.	40000
Dom przy ulicy N. oszacowany dziś na złp.	300000
Magazyn i Bazar dito dito	200000

Otoż są wszystkie wartości realne w posiadaniu mojem zostające. Przystępuję teraz do balansowania rachunków utworzonych w Wielkiej księdze, które to balansowanie polega na tém, aby ogólną summę długów, uczynić równą ogólnej summie wierzytelności każdego rachunku, co się uskuteczni sposobem sztucznym, przez wprowadzenie nowego idealnego rachunku, nazwanego Balansem zamknięcia (Balance de sortie). Rachunek ten przeznaczony jest na utrzymanie kontrolli wszystkich wartości i rzeczywiście w posiadaniu mojem będących; na przejęcie wszystkich wierzytelności mnie się od różnych osób należących, ale za-

razem na przejęcie długów moich; tym sposobem: zadłużyć go będę za wartości posiadane przezemnie i wierzytelności dla mnie od korespondentów przypadające, a kredytować za wartości należące się innym, czyli za moje długie, tak więc: w jednym tym rachunku będę miał żywy obraz stanu całego prawie majątku, mówię prawie, gdyż włącznie dopiero z rachunkiem zyski i straty, a następnie z rachunkiem kapitału, będę miał całkowity rys interesów moich, jak się o tém wkrótce przekonamy.

Przeberzmy teraz kolejno wszystkie rachunki w Wielkiej księdze objęte i każdy w szczególności balansujmy.

Rachunek *Iszy Kapitał*, o tym na samym końcu.

Rachunek 2gi Kassa.

27. Dług tego rachunku czyli summa pieniężna ogólna w kassie w ciągu trzech ostatnich miesięcy wynosi
złp. 1014895 gr. 18

Wierzytelność tegoż samego rachunku, czyli summa wszystkich wydatków w gotowiznie w tymże samym przeciągu czasu czyni razem złp. 752066 gr. 16½

Różnica, czyli reszta pozostała wyobraża pieniądze w kassie na dniu dzisiejszym. . . . . złp. 262829 gr. 1½

Ponieważ tu dług przewyższa wierzytelność o . . . . . złp. 262829 gr. 1½ a zatem trzeba rachunek *Kassa* za tę summę zakredytować, a Rachunek *Balans zamknięcia* zadłużyć, podług zasady wyłożonej wyżej, a tym sposobem zrobimy dług równy wierzytelności czyli rachunek ten będzie zamknięty.

Rachunek 3ci Ogół Towarów.

25. Dług całkowity tego Rachunku w ciągu trzech ostatnich miesięcy wynosi . . . . . 463512 złp.

Wierzytelność zaś tego Rachunku w ciągu trzech ostatnich miesięcy czyni razem . . . 265865 złp.

Rachunek ten zamkniemy czyli zobojętniemy dwoma Rachunkami, 1od Rachunkiem *Balansu*, 2re Rachunkiem *Zysków i Strat*.

Co do pierwszego. Znajduje się w Magazynie wartości czyli towarów za złp. 190507, a zatem *Balans zamknięcia* winien *Ogółowi towarów* złp. 190507 za towary w ręku moim. Wierzytelność Rachunku *Ogółu towarów*, będzie teraz wynosiła razem

265865	{ Z tego wnoszę: Towary kosztowały mnie złp.
190507	
456372	

456372, (to jest sprzedaż wraz z zostającą summą) straciłem na towarach 7140 złp., którą to summę wrócić powinien *Zyski i Straty*, powiem więc: *Zyski i Straty* winne są *Ogółowi Towarów* złp. 7140 za poniesioną stratę na sprzedaży towarów.

Uwaga. Gdyby dług Rachunku *Ogółu towarów* po zbalansowaniu przez Rachunek *Balans zamknięcia*, był mniejszy od wierzytelności, byłoby to dowodem; że przewyżka jest czystym zyskiem z sprzedaży towarów pochodzącym, i za który to zysk trzeba by *Ogół towarów* zadłużyć a *Zyski i Straty* zakredytować, aby otrzymać *Balans Rachunku*.

3ci Przypadek może się przytrafić: że dług równy będzie wierzytelności, a w ówczas nie ma zysku i straty, czyli sam Rachunek *Balans zamknięcia*, jest wystarczający do zbalansowania Rachunku *Ogół towarów*, gdyby zaś i tych nie było, w ówczas sam przez się Rachunek wspomniany balansuje się.

29. *Rachunek 4ty Listy Zastawne.*

Ponieważ wszelkie straty lub zyski na Listach zastawnych, zaraz przy ich sprzedaży lub kupnie, wciągałem do Rachunku *Zyski i Straty*, a zatem Rachunek ten, zbalansuję teraz za pomocą Rachunku *Balans zamknięcia*, zadłużając go za sumę złp. 300000, wartość Listów zastawnych w mojem posiadaniu zostających, a kredytując Rachunek Listy zastawne za tęż samą sumę.

30. *Rachunek 5ty Wexle do zrealizowania.*

Podwójny jest sposób utrzymywania tego Rachunku używany w handlu, pierwszy, zadłużać go, za każdy wexel nabyty, umieszczając w kolumnie złotych, wartość jego nominalną to jest na nim wyrażoną, również kredytować nie po cenie sprzedaży, ale po nominalnej; przenosząc wszystkie Zyski i Straty, w miarę jak te mają miejsce do Rachunku *Zyski i Straty*, i téj metody trzymałem się dotąd. 2ga Metoda polega na zapisywaniu wexli ze strony długu po cenie nabycia, a ze strony wierzytelności po cenie sprzedaży, różnica więc ogólnej summy długu od wierzytelności, gdy Wexle wszystkie zostały sprzedane lub komu odstąpione, da na wypadek zysk lub stratę, to jest jeżeli dług przenosi wierzytelność jest strata, a przeciwnie zysk, jeżeli ta różnica jest zerem, nie ma zysku i straty. W pierwszym razie, dla zbalansowania Rachunku trzeba Rachunek *Zyski i Straty* zadłużyć, a *Wexle do zrealizowania* zakredytować; w drugim odwrotnie, w trzecim sam Rachunek o którym mowa balansuje się. Ponieważ: Rachunek mój, *Wexle do zrealizowania* nie przedstawia zysków i strat, zbalansuję go więc zadłużając Rachunek *Balans zamknięcia*, a kredytując Rachunek *Wexle do*

zrealizowania za wartość wexlów w moim pugilaressie znajdujących się, to jest za summę 35102 złp. 15 gr.

R. 6. *Wexle do spłacenia.*

31. O tym rachunku toż samo da się powiedzieć co o poprzedzającym. Ja go utrzymywałem według pierwszej metody, niemoże on więc przedstawić ani *Zysku* ani *Straty*, lecz ponieważ w cyrkulacji wexlów moich lub na mnie wystawionych znajduje się za 38,000 złp. przeto: zbalansuję go, kredytując Rachunek *Balans zamknięcia*, a zadłużając Rachunek *Wexle do spłacenia* za summę 38,000 złp.

R. 7. *Dom przy Ulicy N.*

32. Aby ten rachunek zamknąć, wypada. 1. Zakredytować go za summę wartości domu, to jest za 300,000 złp. a zadłużyć *Balans zamknięcia*.

2. 17,000 złp. poniosłem wydatków na jego utrzymanie zarobiłem na nim z najmu 5000 złp. straciłem więc złp. 12,000, które poniesie R. *Zyski i Straty*, czyli będzie zadłużony za 12,000 złp. a R. *Dom przy Ulicy N.* zakredytowany.

R. 8. *Magazyn i Bazar.*

33. Toż samo, co poprzedzający; zakredytowany będzie: za 200,000 złp. wartość *Magazynu i Bazaru*; a R. *Balans zamknięcia* za 200,000 złp. R. *Zyski i Straty* za 8,000 złp. czysta strata, zostaną zadłużone.

R. 9. *Meble i Sprzęty.*

34. Posiadam mebli i sprzętów rozmaitych za 40,000 złp. dla zubożenia tego Rachunku, wypada *Balans zamknięcia* zadłużyć za tę summę, a *Meble i sprzęty* zakredytować.

10. *Rachunki Korespondentów.*

35. Zapatrując się na rachunki Korespondentów, wi-
dziemy: że jedni z nich są memi dłużnikami, a drudzy
wierzycielami. *Dłużnikami są:*

Haremski z Brodów win:	3540	złp.	gr.	
Schwartz et Co z				
Krakowa . . . —	3747	—	—	21 $\frac{2}{3}$
Paweł z Lublina . —	8750	—	—	
Józef z Warszawy —	10000	—	—	
Bernard . . . —	5722	—	—	
Jan z Kalisza . . —	40521	—	—	9
Roger . . . . . —	3586	—	—	5

Dla zubożenia
wyliczonych Rachun-
ków wypada ich za-
kredytować a Rachu-
nek *Balans zamknię-
cia* zadłużyć. W tém
przypuszczeniu że ra-
chunek *Balans zam-
knięcia* rzeczywiście
od nich odbiera nale-
żytość.

Wierzycielami zaś są:

Dubrański z Lublina J/R	3893	złp.	gr.	16
Jankiewicz z Hrubiesz:	2860	—	—	
Dańkowski z Płocka	72000	—	—	
Brajewski z Kalisza	18975	—	—	14
Majszewski . . .	23140	—	—	15
Handuk	30000	—	—	
Alfons	42977	—	—	
Jonas	6250	—	—	
Danos	25000	—	—	
Andrzej z Warszawy	4382	—	—	28 $\frac{1}{3}$
Filip z Kalisza . .	3505	—	—	

Dla ich zubożenia
trzeba te rachun-
ki zadłużyć a Rachu-
nek *Balans zamknię-
cia* zakredytować, w
przypuszczeniu jako-
by Rachunek *Balans
zamknięcia* rzeczywi-
ście ich zaspokoił.

R. 11. *Komissowe.*

36. *Komissowe* pobrane jest czystym moim zyskiem,
które dla zbalansowania tego Rachunku przenoszę do R.
Zyski i Straty, kredytując go za sumę 391 złp. 21 gr.
a R. *komissowe* zadłużając.

R. 12. Koszta Handlowe.

37. Przewyżka ze strony długu tego rachunku, wynosi 1007 złp. 1 gr. dla zubożenia go, zadłużam *Zyski i Straty* za tę summę a kredytuję *koszta handlowe*.

R. 13. Koszta Biurowe.

38. Ze strony długu tego rachunku znajduję 6200 złp. 15 gr., a nie ze strony wierzytelności, a zatem dla zubożenia go, zadłużam *Zyski i Straty* a kredytuję *R. koszta biurowe*.

R. 14. Utrzymanie Domu.

39. Utrzymanie domu kosztowało mnie w kwartale upłynionym 5000 złp. które są moją stratą, dla zubożenia więc tego rachunku, zadłużam *Zyski i Straty*, a kredytuję, *Utrzymanie domu*.

Tym sposobem wszystkie rachunki zostaną zubożnione, a dla tém lepszego pojęcia rzeczy, zbierzmy razem artykuły tyczące się długu i wierzytelności *R. Zyski i Straty, i Balansu zamknięcia*. I tak: *Zyski i Straty* winne następującym rachunkom 39347 złp. 1 gr.

Ogółowi towarów	- - - - -	7140	złp.	gr.	—
Domowi przy Ulicy N.	- - - - -	12000	—	—	—
Magazynowi i Bazarowi	- - - - -	8000	—	—	—
Kosztom handlowym	- - - - -	1007	—	—	1
Kosztom biurowym	- - - - -	6200	—	—	15
Utrzymaniu domu	- - - - -	5000	—	—	
		39347	—	—	16

Drugi Artykuł.

40. *Kommissowe* winne jest *Zyskom i Stratom*, 391 złp. 21 gr. Po przeniesieniu dwóch ostatnich rachunków

do Wielkiej książki, będziemy mieli stan ogólny Rachunku *Zyski i Straty* jak następuje:

Całkowity dług wynosić będzie 52578 złp. 11 gr.

wierzytelność zaś - - 37999 — $4\frac{1}{2}$ —

Reszta - - 14579 — $6\frac{1}{2}$ — jest

czystą stratą którą uważać należy za umniejszenie kapitału, a zatem dla zubożenia Rachunku *Zyski i Straty*, wypada go zakredytować a zadłużyć kapitał, za tę summę ułożemy więc artykuł w Dzienniku.

Kapitał winien *Zyskom i Stratom* 14579 złp. $6\frac{1}{2}$ gr.

41. *Balans zamknięcia* winien rachunkom następującym:

Kassie - - - - - złp. 262,829 $1\frac{1}{2}$ gr.

Ogółowi towarów - - — 190,507

Listom zastawnym - - — 300,000

Wexłom do zrealizowania — 35,102 15 —

Domowi przy Ulicy N. - — 300,000

Magazynowi i Bazarowi - — 200,000

Meblom i sprzętom - - — 40,000

Haremskiemu z Brodów - — 3,540

Schwartzowi i Spółka z Kra: — 3,747 $21\frac{2}{3}$ —

Pawłowi z Lublina - - — 8,750

Józefowi z Warszawy - — 10,000

Bernardowi - - - - — 5,722

Janowi z Kalisza - - - — 40,521 9 —

Rogerowi - - - - — 3,586 5 —

1,404,305; $22\frac{1}{2}$ —

I to stanowić będzie jeden z artykułów w Dzienniku ułożony w celu zubożenia Rachunków w Wielkiej książce ułożonych.

42. *Balansowi zamknięcia* należy się od różnych rachunków, w celu ich zubożenia summa złp. 1,404,305 $22\frac{1}{2}$ gr. jak następuje:

od Wexli do spłacenia - - złp.	38,000	
od Dubrańskiego z Lublina J/R. —	3,893	16 gr.
od Jankiewicza z Hrubieszowa —	2,860	
od Dańkowskiego z Płocka - —	72,000	
od Brajewskiego z Kalisza - —	18,975	14 —
od Majszewskiego - - - —	23,140	15 —
od Filipa z Kalisza - - - —	3,505	
od Handuka - - - - —	30,000	
od Alfonsa - - - - —	42,977	
od Jonasa - - - - —	6,250	
od Danosa - - - - —	25,000	
od Andrzeja z Warszawy - - —	4,382	28 $\frac{1}{3}$ —
od Kapitału - - - - —	1,133,321	8 $\frac{1}{6}$ —
razem	1,404,305	22 $\frac{1}{6}$ —

Wierzytelność Rachunku *Balans zamknięcia* składa się z dwóch części, z długów które muszą wypłacić, i z mego kapitału czystego, aby go znaleźć wypada od summy wyobrażającej stan czynny mojego majątku, to jest od 1,404,305 złp. 22 $\frac{1}{6}$ gr. odciągnąć sumnę całkowitą moich długów która się równa 270,984 złp. 13 $\frac{1}{3}$ gr. a reszta będzie kapitałem *netto* 1,133,321 złp. 8 $\frac{1}{6}$ gr. jak to wyżej. Z tych dwóch ostatnich artykułów możemy ułożyć teraz inwentarz. Dług Rachunku *Balans zamknięcia* wyobraża stan czynny, a J/wierzytelność prócz kapitału stan bierny. I tak:

43. Inwentarz sporządzony na dniu 1 Stycznia 1834 roku jak następuje musi się zgadzać zupełnie z powyższym rachunkiem.

STAN CZYNNY,

w Kassie.

W gotowiznie znajduje się - - - - 262,829 — 1 $\frac{1}{2}$

z przeniesienia 262,829- 1½

Towary w magazynie.

9 Oxeft: Rumu Jamajka po 1080 oxeft	9720
72½ fun. herbaty po 45 złp. funt - -	3275
100 kamieni kawy po 68 złp. kam: 6800	} 18600
50 — — — 64 — — 3200	
40 Centn: — — 215 — — 8600	
100 Kamieni pieprzu ang: po 32 złp.	3200
132 — Braunstejnu — 16 —	2112

Wina Węgierskiego.

2 Beczek po 2400 złp. beczka	4800	} 105,800
2 Oxeft. — 2000 — oxeft	4000	
10 Beczek — 800 — beczka	8000	
89 Oxeft. — 1000 — oxeft	89000	
400 Kamieni wełny po 91 złp. kam:	36400	
30 Centn: cukru po 180 — centn:	5400	
300 Korcy pszenicy — 20 — - -	6000	

Razem 190,507

Wexle w moim pugilaressie.

Nr. 1. W/Dubrańskiego na Hormańskiego	
z Lublina termin 10 Stycznia na sumę	2000
Nr. 2. W/Jonasa na Lucjana z Warsza-	
wy termin 5 Stycznia b. r. - - -	3752-15
Nr. 3. W/Fraenkla et C ^o z dnia 16 Paź-	
dziernika za 3 miesiące od daty - -	10000
Nr. 4. W/Jacka z dnia 17 Października	
za 3 miesiące od daty - - - - -	1850
Nr. 5. W/B. P. z dnia 20 Paźdz: za 3	
miesiące od daty - - - - -	10000
Nr. 6. W/Józefa z 15 Paź: za 3 mies: od daty	6000
Nr. 7. W/Jacka z 12 — — na Fraen:	1500 35102-15
do przeniesienia	488,438-16½

z przeniesienia 488,438-16½

Listy Zastawne.

5 Sztuk na 20,000 złpol. każda raz-	}	300,000
zem - - - 100,000		
40 Sztuk na 5000 złp. każda raz: 200,000		

Dom przy Ulicy N.

Dom mój podług szacunkowej summy
wart jest dziś - - - 300,000

Magazyn i Bazar.

Podług szacunkowej summy warte są 200,000

Meble i Sprzęty.

Wartość ich dzisiejsza - - 40,000

Dłużnicy z Obrachunków.

Haremski z Brodów	-	3540 złp.		
Schwartz i Spółka z Krako:	3747	—	21½ gr	
Paweł z Lublia	-	8750	—	
Józef z Warszawy	-	10000	—	
Bernard	-	5722	—	
Jan z Kalisza	-	40521	—	9
Roger	-	3586	—	5
				75867 — 5½
Ogólna summa stanu czynnego		1,404,305	—	22½

STAN BIERNY,

Wexle do spłacenia.

Nr. 1. M/W. na Roz./Gotryka z Warszawy termin wypłaty 18 Stycznia
1834 r. na sumnę - - - 10000

Nr. 2. M/W. na Roz./Józefskiego z Krakowa termin 10 Stycz: na sumnę 18000

Nr. 3. W/Bartłomieja na mnie, termin
20 Stycznia b. r. - - - 8000

Nr. 4. M/W. na Roz./Jacka dnia 17
Października za 3 miesiące od daty 2000 38000 zł.

z przeniesienia 38000

Wierzyciele z Obrachunku.

Filip z Kalisza	-	-	3505	
Dubrański z Lublina	-	-	3893—16 gr.	
Jankiewicz z Hrubieszowa			2860	
Dańkowski z Płocka	-	-	72000	
Brajewski z Kalisza	-	-	18975—14 —	
Majszewski	-	-	23140—15 —	
Handuk	-	-	30000	
Alfons	-	-	42977	
Jonas	-	-	6250	
Danos	-	-	25000	
Andrzej z Warszawy	-	-	4382—28 $\frac{1}{2}$	232984—13 $\frac{1}{2}$
Summa ogólna stanu biernego				<u>270984—13$\frac{1}{2}$</u>

W Y K A Z.

STAN CZYNNY.

Gotowizną	-	-	262,829—1 $\frac{1}{2}$ gr	
W towarach	-	-	190,507	
W wexlach	-	-	35,102—15 —	
W listach zastawnych	-	-	300,000	
Dom	-	-	300,000	
Magazyn i Bazar	-	-	200,000	
W meblach i sprzętach	-	-	40,000	
Na długach	-	-	75,867—5 $\frac{2}{3}$	
Razem				<u>1,404,305—22$\frac{1}{6}$</u>

STAN BIERNY.

Wexle do spłacenia za	38,000 złp.		
Wierzycielom	-	232,984 — 13 $\frac{1}{2}$	270,984—13 $\frac{1}{2}$
Kapitał czysty na d: 1 Stycz. 1834 r.			
a że na dniu 1 Października 1833 roku			
w chwili rozpoczęcia spekulacji, posiada-			
łem kapitału	-	-	1,133,321—8 $\frac{5}{6}$
Straciłem więc w ciągu trzech miesięcy	-	-	<u>14,579—6$\frac{1}{6}$</u>

(A)

BRULJON RYCZAŁTOWEGO HANDLARZA.

Pawła Beczkowskiego z Warszawy.

44. Inwentarz wszystkich rzeczy i przedmiotów handlowych znajdujących się po dzień 1szy Października 1833 roku, własnością jego będących, jak następuje:

1 ————— 1 Października —————

STAN CZYNNY,

Gotowizna w kassie . . . . . 506000 gr. 15

W Listach zastawnych 10 Sztuk po 20000

złp. każda . . . . . 200000 „ —

W towarach.

Rummu Jamaika Oxeftów 50 po

1080 złp. razem . . . złp. 54000

Herbaty 277 $\frac{7}{8}$ fun. w najlepszym

gatunku po 45 złp. fun. . 12500

Kawy 100 kamieni w najlep-

szym gatunku po 68 złp. kam. . 6800

Pieprzu ang. kamieni 300 po

32 złp. kamień : . . . 9600 82900 „ —

Meble.

Meble i sprzęty razem ich wartość . 30000 „ —

Do przeniesienia 881900 „ 15

Z przeniesienia 818900 „ 15
Dom i Magazyn.

Dom na Krakowskiem przedmieściu pod	
liczbą N.	300000 „ —
Magazyn i Bazar	200000 „ —

Wexle do zrealizowania.

Nr. 105 W/Fraenkla, na Bank Polski ter-	
min upadku 18 Paż. na sumnę	15000
Nr. 108 W/Braunsteina na Józefa	
z Kielc d' 20 Listopada . . .	18000
Nr. 98 W/Dubrańskiego na Hormań-	
skiego z Lublina termin 10 Stycz.	<u>2000</u> 35000 „ —

Dłużnicy z obrachunku.

Haremski negocjant z Brodów P/Obr.	
	15000
Dubrański negocjant z Lublina .	18000
Schwartz i spółka z Krakowa .	9000 42000
	<u>Razem 1395900 gr. 15</u>

STAN BIERNY.

Wexle do sptacenia.

Nr. 205 M/W na R/Gotryka z Warszawy	
termin 18 Stycz. p. r. . . .	10000
Nr. 209 M/W. na R./Petrarki z	
Łowicza termin 20 Paździer.	20000
Nr. 215 M/W. R./Józefa z Kra-	
kowa termin 10 Stycznia p. r.	18000 48000

Z przeniesienia 48000

Wierzyciele z obrachunków.

Jankiewicz z Hrabieszowa za należytość z obrachunku	30000	
Dańkowski z Płocka za należy- tość z obrachunku	100000	
Brajewski z Kalisza za należytość z obrachunku	20000	
Majszewski z Warszawy za nale- żytość z obrachunku	50000	200000
	<u>Razem</u>	<u>248000</u>

Wykaz Ogólny.

Stan Czynny.	Stan Bierny.
Pieniądze w kas. złp. 506000 g 15	Wexle do spłace. . 48000
Listy Zastawne — 200000	Wierzyciele z obr. 200000
Towary w maga. — 82900	
Meble . . . , — 30000	
Dom, . . , , — 300000	
Magazyn i Bazar. — 200000	
Wexle do zrealiz. — 35000	
Dłużnicy z obrach. — 42000	
złp. 1395900 g. 15	Kapitał czysty 1147900 g. 15
	<u>1395900 g. 15</u>

2 ————— 1 Października —————

Kupiłem za gotowiznę 132 kamienie Braunstej-
nu po 16 złp. kamień, razem 2112

3 ————— 1 Października —————

Przedałem 15 Oxeftów Rumu Jamajka po 1300
złp. oxeft, i odebrałem za nie w gotowiznie . . . 19500

4 ————— 2 idem —————

Kupiłem kawy 50 kamieni po 64 złp. i dałem
w zamian pieprzu Angielskiego 100 kamieni po 32
złp. kamień, razem 3200

5 ————— 3 idem —————

Przedałem 100 funtów herbaty po złp. 48 funt i

dostałem w zamian w równej wartości 2 béczek wi-
na Węgierskiego po 2400 złp. razem. . . 4800
6 _____ 4 Października _____

Przedałem Janowi z Warszawy 10 oxeftów Rum-
mu Jamajka po 1200 za co otrzymałem J/W. na
M/Rozkaz z terminem 2miesięcznym od dzisiejszej
daty, na sumnę 12000
7 _____ 4 idem _____

Kupiłem od Wencla z Warszawy 10 Oxeftów wi-
na Chateau Margeaux po 1500 złp. i za to dałem
mu w zamian W/Fraenkla et Co na Bank Polski
Nr. 105, termin jego wypłaty w dniu 18 Paździej-
nika b. r. 15000
8 _____ 5 idem _____

Do Pawła z Lublina wyprawiłem na J/R. koszt
i ryzyko 15 oxeftów Rummu Jamajka po 1250 złp.,
który zobowiązał się wypłacić za nie wartość 15
Listopada 18750
9 _____ 6 idem _____

Jan z Warszawy kupił odemnie 105 fun. herbaty
w dobrym gatunku po 68 złp. funt i przekazał sum-
nę za nie się należącą na Jankiewiczza z Hrubieszowa 7140
10 _____ 6 idem _____

Błażej z Lublina przesłał mi na M/R. 100 kamie-
ni wełny po 98 złp. kamień, wartość onęj przeka-
załem na mego dłużnika Dubrańskiego z Lublina . 9800
11 _____ 7 idem _____

Janowi z Warszawy przedałem 10 oxeftów Rum-
mu Jamajka po 1305 złp., razem . . . 13050

Kupił odemnie W/Braunsteina na mój
rozkaz z terminem 20 Listop. b. r. na 18000
złp. 1 $\frac{2}{3}$ straty *netto* 17820
30870

Odebrałem od niego w zamian:

J/W. na mój rozkaz; z terminem 2
miesięcznym na sumę . . . 10000
W gotowiznie . . . 8000
Dwa oxefty wina po 2000 złp. . 4000
resztę to jest 8870 złp. przekazał na
Brajewskiego z Kalisza . . . 8870 30870
12 ————— 8 Października —————

Za pośrednictwem Ajenta wymiany Nora
przedałem 1 $\frac{1}{8}$ z: dziś wystawioną przezemnie
Tratę na Schwartz et Co w Krakowie a
vista na sumę 10000
Zysk na Wexlu 1 $\frac{1}{8}$ 100

Razem 10100 cen: wex.

Koszta wymien. $\frac{1}{8}$ $\frac{1}{8}$ zł. 12 g. 15

Stemplowego i listo-

wego razem 5 17—15 g.

W gotowiznie odebrałem 10082—15 g. 10082 gr. 15

13 ————— 8 idem —————

Kupiłem Wexel Banku Polskiego na sumę 30000 na Kraków za 15 dni od okazania po $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$ straty, i takowy przesłałem natychmiast Dańkowskiemu z Płocka a *conto* należącój mu się odemnie summy.

Wykaz Wydatków.

Summa Wexlowa 30000 złp.

Wymiennego $\frac{1}{8}$ $\frac{1}{8}$ 37 — 15 gr;.

Listowego 3 —

Razem 30040 — 15 gr.

Strata na wexlu $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$ 150

Sum. kup. rem. na Krak. 29890 — 15 gr. 29890 gr. 15

14 _____ 9 Października _____

Haremski kupiec z Brodów przysłał a *conto* swojego długu wynoszącego 15000 złp.

Wexel Jonasa na Lucjana z Warszawy, termin 15 Października na . . . . . 3752 —15

15 kamieni wełny po 90 złp. 1350

Na resztę pozwolił wystawić na siebie wexel po cenie bieżącej, co też uskuteczniłem, po 185 złp. za 100 Rubli Ass. czyli wystawiłem i sprzedałem wexel na niego za summę . . . . . 9897 —15 15000

15 _____ 9 idem _____

Józef z Warszawy pożyczył odemnie 10000 złp. przyrzekając zwrócić mi tę summę za 2 miesiące; dałem mu jak następuje :

M/Wexel na J/Rozkaz za dni 60 . . . . . 8000 złp.

W gotowiznie . . . . . 2000 — 10000

16 _____ 10 idem _____

Bernard otrzymał odemnie w kształcie pożyczki summę 5000 złp, jak następuje :

Oxest Rummu Jamajki za 1300 złp. 1300

Kredyt u Brajewskiego z kalisza na 2000

Gotowizny po odtrąceniu 3° Eskontu 1700

Razem 5000

17 _____ 10 idem _____

Kupiłem wexel Berna, datowany 8 b. m. za 3 miesiące na 10000 złp. i dałem w zamian za niego M/wexel na Dańkowskiego z Płocka na 2 miesiące i na taką samą summę 10000

18 _____ 10 idem _____

Pożyczyłem od Handuka w gotowiznie 30000

19 ————— 11 Października —————
 Paweł z Lublina pożyczył odemnie na 8° ro-
 cznie w gotowiznie 18000

20 ————— 12 idem —————
 Kupiłem od Herszka 15 oxeftów Rummu po
 1500 złp. razem 22500

Za co dałem podług umowy:

M/W. na J/Roz: z 3ch miesięcznym
 terminem na sumnę 10000

W gotowiznie po odtrąceniu eskontu 3° 12125 22125

21 ————— 13 idem —————
 Dańkowski z Płocka odebrał odemnie w goto-
 wiznie na Rachunek J/należytości . . . 8000

Za 300 cetnarów cukru po 180 złp.
 centnar zapłaciłem 54000

Za W/Fraenkla et Co na Reszkę
 z Krakowa, termin 2 tygodniowy,
 od daty, *alpari* 10000 72000

22 ————— 13 idem —————
 Przedałem Rogerowi 5 oxeftów rummu Jamajka
 po 1380 złp. razem 6900

Za którą to sumnę dostałem w zamian podług
 umowy jak następuje:

J/W. na M/Roz. z terminem $1\frac{1}{2}$ miesięcy: 3500

Gotowizną po odtrąceniu eskontu 3° 3298 6798

23 ————— 14 idem —————
 Kupiłem na kredyt jak następuje:

Od Alfonsa 500 kamięni wełny po
 90 złp. razem 45000

Od Jana 500 korcy pszenicy po 18 złp. 9000

Od Jonasa 5 oxeftów rummu Jamaj-
 ka po 1250 złp. razem 6250 60250

24 ————— 14 Października —————

Bartłomiej z Krakowa przysłał mi 10 oxeftów rummu Jamajka po 800 złp. i przytém uwiadamia, że wystawił na mnie wexel na 2 miesiące i na sumnę wyrównywającą wartości towarów to jest 8000. Tratę tę dziś akceptowałem . . . 8000

25 ————— 15 idem —————

Roger z rozkazu Majszewskiego z Warszawy, żądał wypłaty 25000 złp. ja odesłałem go do Danosa polecając zaspokojenie Rogera na M/R. 25000

26 ————— 15 idem —————

Franciszek z Lublina rozkazał mi wypłacić na J/Rachunek sumnę 15000 Andrzejowi z Warszawy, co też uczyniłem w sposób następujący:

1od Remessowałem mu 2 M/Wexle na 2 miesiące od daty po 5000 razem na sumnę 10000 złp.

2re W gotowiznie dałem mu . . . 3000 —

3cie Otworzyłem mu u siebie kredyt na sumnę . . . 2000 — 15000

27 ————— 16 idem —————

Wyeskontowałem W/Fraenkla et Co z terminem 3 miesięcznym licząc $\frac{1}{2} \%$ na miesiąc na sumnę . . . 10000 złp.

Eskont $\frac{1}{2} \%$ za miesiąc albo $\frac{3}{2} \%$ za

3 miesiące razem : . . . 150 —

Zapłaciłem w gotowiznie . . . 9850 — 9850

28 ————— 17 idem —————

Kupiłem od Jacka 10 beczek wina czerwonego Węgierskiego po 800 złp. beczka, razem 8000 złp. i dałem mu w zamiàn:

M/W. na J/Roz: z terminem 3 miesięcznym na sumnę . . . 2000 złp.

do przeniesienia 2000 —

z przeniesienia 2000 złp.

W/Fraenkla et Co z terminem 3
miesięcznym z eskontem 6 $\frac{1}{2}$ rocznie,
na sumę 10000 złp. *netto*.

9850 —

11850 —

Przewyżkę oddał mi: gotowizną 2000 —

J/W. na M/Ro: na 2 mies: na sumę 1850 —

3850 —

8000

29 _____ 18 Października

Kupiłem za gotowe pieniądze 10 centnarów
cukru po 200 złp. centnar 2000

30 _____ 19 idem

Kupiłem 3 Wexle następujące:

W/Jonasa na Roz/Antoniego na Bank Polski
z terminem 2 miesięcz: po 2 $\frac{1}{2}$ straty na 10000 złp.

W/Fraenkla et Co na Roz/Jana na
Bartłomieja z Warszawy, z terminem
3 miesięcznym 1 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ straty na . . . . . 5000 —

W/Rabana na Roz/Felixa na Kra-
ków z terminem 6 miesięcz: z Ęskon-
tem $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ miesięcznie na . . . . . 15000 —

Summa wartości w Wexlach . . . . . 30000 —

Zapłaciłem w gotowiznie . . . . . 29275 —

Zyskałem . . . . . 725 —

31 _____ 20 idem

Kupiłem za gotowiznę w Banku Polskim: Li-
stów zastawnych 50 sztuk po 5000 złp. każda,
płacąc wraz z kuponami po 91 $\frac{1}{2}$ złp. za 100 ra-
zem 228,750

W/B. P. na Kraków z terminem 3
miesięcznym 1 $\frac{1}{2}$ straty na sumę
10000 złp. *netto* 9,908

do przeniesienia 238650

z przeniesienia 238,650

Wełny 100 kamieni po 91 złp: razem

9100 zł. na czém odtrąciłem eskont $3\frac{1}{2}\%$ netto 8827 247477

Zysk na powyższym kupnie wynosi razem 21623

32 ————— 20 Października —————

Zapłaciłem Janowi w gotowiźnie za M/W. Nr.

209 na Roz/Petrarki termin przypada dzisiaj na

summę 20000

33 ————— 21 idem —————

Wyeskontowałem M/W. na Ro/Józefa dnia 9

za 60 dni od daty na summę 8000 złp. $\frac{1}{2}\%$ mie-

sięcznie.

Zapłaciłem w gotowiźnie . 7934 złp. 10 gr.

Eskont $\frac{1}{2}\%$ miesięcz: za 49 dni 65 — 20 — 8000

34 ————— 22 idem —————

Dubrański z Lublina przysłał mi a conto S/dłu-

gu W/Józefa wystawiony 15 Października na 2

miesiące na summę 6000

35 ————— 23 idem —————

Kupiłem od Jacka 150 oxeftów wina Węgier-
skiego po 1000 złp. oxeft razem za złp. 150000I dałem mu w zamian w równej wartości co
następuje:W/Jonasa z dnia 19 b. m. z termi-
nem 2 miesięcznym na . . . . . 10000 złp.W/Fraenkla z dnia 19 b. m. z ter-
minem 3 miesięcznym na . . . . . 5000 —W/Rabana z d. 19 b. m. z termi-
nem 6 miesięcznym na . . . . . 15000 —M/W. dnia 23 b. m. z terminem 3
miesięcznym Roz/Jacka na . . . . . 50000 —

do przeniesienia 80000 —

z przeniesienia 80000

Przekazałem na Dubrańskiego z Lu-

blina . . . . . 9000 złp.

W gotowiż: po odtrące: eskontu 3 $\frac{1}{2}$ 59167 —

Eskont na gotowiżnie . 1833 — 150,000

36 ————— 24 Października —————

Filip Bednarz przedstawił dzisiaj Rachunek, za rozmaite naprawy i robotę beczek, oxeftów, baryłek i t. d. na trunki w mojej piwnicy na summe 5000 złp. którą mu wypłaciłem w gotowiżnie 5000

37 ————— 25 idem —————

Zapłaciłem w gotowiżnie Mularzom, Cieślom, i innym rzemieślnikom za reparacją Domu mego złp. 15000

Bazaru złp. 10000 25000

38 ————— 25 idem —————

Przedałem 200 kamieni wełny, po 93 złp. Pawłowi, i dostałem od niego w zamian w równiej wartości J/Wexel na M/Roz: na dni 60 od daty, na summe 18600

39 ————— 26 idem —————

Przedałem za gotowiznę W/Rogera na M/Roz: wystawiony dnia 13, na 2 miesiące na 3500 złp. $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ straty.

I wzięłem za niego w gotowiz: złp. 3482 gr. 15

Straciłem $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ . . . 17 — 15 3500

40 ————— 27 idem —————

Kupiłem od Michała 100 centnarów kawy po 215 złp. centnar razem za summe . 21500 złp.

I zapłaciłem w gotowiznie potraciwszy 2 $\frac{1}{2}$ Eskontu . . . 21070 —

Zysk 2 $\frac{1}{2}$ . . . 430 — 21500

41 ————— 28 Października —————

Kupiłem na licytacji publicznej, po Obywatele N. N. meble i inne sprzęty P/Rachunku, razem za 10000

42 ————— 29 idem —————

Paweł z Lublina a conto swego długu przysłał mi:

W/Jana na Fraenkla et Co wystawiony dnia 20 b: m. za 2 miesiące od daty na 10000 złp.

W/Jonasa na B. P. wystawiony a vista na sumnę . . . . . 18000 — 28000

43 ————— 30 idem —————

Bank Polski za W/Jonasa wczoraj odebrany wypłacił sumnę 18000

44 ————— 30 idem —————

Wypłaciłem w tym dniu w gotowiznie jak następuje:

Pensja oficyalistom pracującym w biurze moim i materjała za Paździer: 3000 złp. gr. 15

Wydatki na utrzymanie domu za Październik . . . . . 1000 —

Podatki od domu przy Ulicy N. . . . . 2000 —

Podatki od Magazynu i Bazaru . . . . . 1000 — - 7000 gr. 15

45 ————— 30 idem —————

Z najmu części domu wpłynęło do Kassy złp. 5000

Z najmu części Magazynu i Bazaru . . . . . — 3000 8000

46 ————— 1 Listopada —————

Janowi z Kalisza przesłałem na M/R: koszt
i ryzyko, na sprzedaż 100 kamieni wełny po
90 złp. razem 9000

15 Oxeftów Rummu Jamajka po 1500

złp. razem 22500

10 Oxeftów wina Chateau Margeaux

po 1500 złp. razem 15000 46500

47 ————— 1 idem —————

Wyprawiłem do Dubrańskiego z Łoblina na
przedaż na M/R. rozmaite towary wyszczegół-
nione w mojej fakturze, która wynosi . 6825

48 ————— 2 idem —————

Odebrałem od Filipa z Kalisza towary przez
niego mi przesłane na sprzedaż i na J/Rach:
P/faktury która wynosi . . . . . 3748—17

48 ————— 2 idem —————

Zapłaciłem za koszty transportu towarów Fi-
lipa . . . . . 186—10 gr.

Za wprowadzenie ich i uporząd-
kowanie w Magazynie. . . . . 1—20 — 188

49 ————— 4 idem —————

Odebrałem od Brajewskiego z Kalisza na
przedaż na J/Rachunek rozmaite artykuły wy-
szczególnione w J/fakturze wynoszącej razem 5654—15

Zapłaciłem za koszty transportu i wprowa-
dzenie do Magazynu . . . . . 138—15

50 ————— 6 idem —————

Przedałem za gotówkę towary Brajewskiego
z Kalisza i odebrałem od róż: sumnę 1998 gr. 10

Przedałem resztę towarów Bra-
jewskiego z Kalisza następującym:
do przeniesienia 1998 gr. 10

z przeniesienia 1998—10

Alfonsowi część, za co przyrzekł
zapłacić po 3 miesiącach . . . 2023

Janowi część, za co przyrzekł za-
płacić po 3 miesiącach . . . 1540

Andrzejowi z Warszawy część, za
co przyrzekł zapłacić po 3 miesiącach 627—5 6188—15
51 ————— 7 Listopada —————

Przesłałem Brajewskiemu z Kalisza R/prze-
daży towarów mi nadesłanych następujący:

Przedałem za gotów- kę	1998—10	} 6188—15
Przedałem na kredyt	<u>4190—5</u>	

Kommissowe- go $2\frac{1}{2} \frac{0}{0}$ . . .	154—21	} 201—16
Wymiennego, koszta przy prze- daży i listowe .	48	
Procent od sum- my przezemnie a- wansowanej na ko- szta transportu .	1—25	
	<u> </u>	

Pozostaje *netto* . 5983—29

Cena podług faktury 5654—15

Zysk do przydania do
J /wierzytelności . 329—14

Odrąciwszy je-
szcze od . . . 329—14

Koszta transportu 138—15

Pozostaje tylko
więcej nad fakturę 190—29

*w handlu rzeczywistym
szczegóły któreśmy tu
pominęli, powinny być
dokładnie umieszczone.*

52 ————— 9 Listopada —————

Od Dubrańskiego z Lublina odebrałem R/prze-
daży towarów na M/Rachunek jemu przesła-
nych jak następuje:

Towary za gotówkę przedane uczy- niły	2803— 8	} 7917—13
Towary na kredyt prze- dane uczyniły	5114— 5	

Do potrącenia.

Za J/komissowe 3%	237—15	} 458— 4
Za kosztą transportu i inne	218—15	
Procent od awansu 1%	2— 4	

netto . . . 7459— 9

Towary oszacowane na . . . 6825—

Winien mi przewyżkę . . . 634— 9

W tymże samym czasie uwiadamia mnie, że
z sprzedaży na kredyt odebrał sumnę 1859 złp.
15 gr. i że P./mojego rozkazu remessował tę
sumnę na M/Rachunek Majszewskiemu.

53 ————— 10 Listopada —————

Filipowi z Kalisza przesłałem R/przedaży na
J/Rachunek towarów mi nadesłanych dnia 2
b. m. z którego pokazuje się: iż trzeba od
summy szacunkowej J/Towarów odciągnąć 55
złp. 17 gr. prócz kosztów transportu gdyż prze-
daż była ze stratą.

Summa szacunkowa towarów	3748—17	
Przedaż za gotówkę	2428	}
ditto na kredyt Bernardowi 1522		
Od czego potrąca się,	3950 złp.	}
Komissowego	237	
Wymiennego na 1500		
złp. 1 $\frac{1}{2}$	15	
Procentu od 188 złp. i		
Listowego	5	
		3693

55—17

Różnica na J/niekorzyść . 55—17

54 ————— 15 Listopada —————

Jan z Kalisza przesłał mi R/przedaży towarów przesłanych mi dnia 1 b. m. oszacowanych przezemnie za sumę . . . 46500 złp.

Przedaż za gotowi-	}	50506—15
znę złp.		
20000		
Przedaż	}	30506—15
na kredyt		

Do potrącenia

Za J/komissowe 3 $\frac{1}{2}$ % od	}	2525— 6
50506—15		
1515— 6		
Za kosztą		
transportu i		
inne wydatki 1000	}	
Procent od		
tęj summy 1 $\frac{1}{2}$ % 10		

netto . . . 47981— 9

Summa szacunkowa towarów przesłanych . . 46500

Winien mi reszty 1481 gr. 9

1481— 9

55 ————— 18 Listopada —————

Dubrański z Lublina uwiadomił mnie że odebrał za towary na M/Rach: przedane, summy następujące:

Od jednego dłużnika . . .	418—15
Od drugiego ditto . . .	1539
Od trzeciego ditto . . .	870

Razem 2827—15

Do czego potrzeba dodać rabat,
który musieli akordować pierwsze-
mu upadłemu dłużnikowi 50% .

Rabat dla drugiego . . .	6—15
ditto trzeciego . . .	2— 5

3251—20

Co dodane do summ otrzymanych
dawniej to jest: za sprzedaż w go-
towiźnie . . .

2803— 8	} 1662—23
Za sprzedaż na kredyt <u>1859—15</u>	

Razem summa sprzedaży 7917—13

56 ————— 19 Listopada —————

Odebrałem od Antoniego z Hamburga tran-
sport towarów przez niego kupionych i do mnie
nadesłanych na sprzedaż na spółkę z nim. P./
faktury wynoszącej 6536 mar. Bo 10 szyl: którą
to summę oszacowałem po cenie giełdowej dzi-
siejszej 912 złp. za 300 marków co czyni ra-
zem . . . . . 19871— 9

Zapłaciłem za kosztą transportu i inne dro-
bne wydatki . . . . . 1500 złp.

57 ————— 19 idem —————

Przesłałem temuż Antoniemu a *conto* J/tran-
sportu wyżej wzmiankowanego, M/Rem: na
Walentego z Hamburga wystawioną przez B. P.
dnia 9 Października b. r. za 90 dni od daty na
Roz: Jakóba na summę 4229 M. Bo — 12 szyl:
po 912 złp. za 300 M. Bo dziś kupioną w goto-
wiźnie razem . . . . . 12858—12

58 ————— 20 Listopada —————

Posłałem Jankiewiczowi z Hrubieszowa z J/
Roz: i na J/R.

M/T, na Dańkowskiego z dnia 8 b. m. na
summę . . . . . 10000 złp.

W/Jana, na Fraenkla, z dnia 20
z. m. na summę . . . . . 10000 — 20000

59 ————— 21 idem —————

Dubrański z Lublina uwiadamia mnie: iż
odebrał dnia 16 b. m. od Jankiewicza z Hru-
bieszowa towary na sprzedaż na spółkę z nim,
i ze mną w $\frac{1}{3}$ części, których wartość oszaco-
wał na 8474 złp. 15 gr. i że za moją trzecią
część remessował Jankiewiczowi na M/Rachu-
nek summę . . . . . 2824—25

60 ————— 23 idem —————

Odebrałem od Dubrańskiego z Lublina R/
przedaży towarów w spółce z nim, Jankie-
wiczem i mną, z którego pokazuje się: że prze-
daż przyniosła summę 10500 złp. w której mam
udział w $\frac{1}{3}$ części to jest . . . 3500 złp.

Od czego odtrąciwszy M/ $\frac{1}{3}$ część
kosztów transportu i komissowego
które czynią razem 650 złp. czyli
M/ $\frac{1}{3}$ . . . . . 216—20

Moja część redukuje się do 3283—10
Summa którą Dubrański remesso-
wał Jankiewiczowi za M/ $\frac{1}{3}$ część
kupna czyni . . . . . 2824—25

M/zysk na téj spekulacji uczyni 458—25

61 ————— 24 Listopada —————

Posłałem Schwartzowi z Krakowa towary
które tu kupilem na spółkę z nim, Andrzejem
i mną, które kosztowały . 7500—15 7500—15

Odebrałem od Andrzeja a conto
J/trzeciój części tego kupna . 2400

62 ————— 28 idem —————

Przesłałem Antoniemu z Hamburga R /prze-
daży za gotówkę towarów w spółce z nim i mną
wynoszącej w całości sumę 23800 złp. 27 gr.

W tym artykule przypuści-
łem że wzajemnie nieliczymy
sobie ani kommissowego ani
innych drobnych mało zna-
czących wydatków.

Antoni, wydał na towa-
ry . . . . . 6536 MB^o 10 szyl.

Remessowałem mu:

MLB^o 4229 — 12 szyl.

po 912 złp. za 300 MB^o —razem
zapłaciłem złp. . . 12858—12
licząc zaś jak dziś po 915
wypadałoby zapłacić 12900—21

złp. 42— 9 tę

różnicę trzeba przenieść do długu Rachunku
Antoniego, kredytując J/Towary w spółce, je-
dynie dla zbalansowania J/R. pod względem
monety Hamburgskiej, której oszacowanie dzisiaj
musi nastąpić P/ceny bieżącej; kosztu transpor-
tu w połowie na Antoniego przypadają 750

złp. co uczyniło podług ceny dawniejszej 912
 MBo 246,71
 a że cena dzisiaj jest 915 uczynić
 powinny 246,

Różnica na korzyść Antoniego 0,71 MB.
 czyli 11 szyl. 4 dyn. za którą to sumę J/R.
 spółki zakredytujemy, dla zbalansowania mo-
 nety Hamburgskiej. 3268 MLBo 5 szyl. połowa
 wartości towarów przez Antoniego przesłanych,
 wynosiła na monetę pol. po 912 złp. 9935—19½
 a że dziś cena wymiany jest 915
 przeto: marki te uczynią . . . 9968—12

Różnica na J /korzyść . . . 32—22½
 z której to summy wypada J / R.
 zakredytować a R/Towary w spółce
 zadłużyć.

W Y K A Z.

Wziętem w gotówiż: za towary 23800—27

Wydatki.

Towary kosztowały 6533 MBo	}	21436—24
10 szyl. po 915 uczynią ra-		
zem złp. . . . . 19936—24		
Koszta transportu . . . 1500		
		<hr/>
Pozostaje . . .		2364— 3
		<hr/>
J/ Połowa jest		1182— ½
Do czego przydawszy przewyżkę z		
powodu różnicy cen na 4229 MB.		42— 9
		<hr/>
Mój czysty zysk . . .		1224—10½

62 ————— 28 Listopada —————

Przesłałem Antoniemu z Hamburga remesę
na 2694 MB. 5 szyl. na zaspokojenie reszty na-
leżącój mu się za towary na spółkę z nim.
W/ten wystawiony przez Andrzeja na 60 dni
od daty dziś nabyłem po 915 złp. za 300 MB. 8218—4 $\frac{1}{2}$

63 ————— 30 idem —————
Odebrałem od Dubrańskiego z Lublina dwie
następujące remesy:

1500 złp. na Fraenkla z Warszawy, wystawioną
12 z. m. na 3 miesiące od daty
przez Jacka. Roz/Dubrańskiego.

1225 — na B. P. wystawioną 15 b. m. na 18
dni od daty na Roz/Dubrańskiego 2725

64 ————— 30 idem —————
Schwartz z Krakowa przysłał mi R / Prze-
daży towarów na spółkę z nim, i Andrzejem
razem na sumię . . . 9865

Koszta transportu . 38

Za J/kommissowe . 493—5 } 531—5

Podług tego R / sprzedaż uczyniła 9865 złp.

Wartość towarów przesłanych na
sprzedaż . . . 7500—15

Procent za awansowaną
przezemnie sumę złp.

5100 gr. 15; 1 $\frac{2}{3}$. 51

Procent od awansowa-
nej summy 2400 złp. przez

Andrzeja 1 $\frac{2}{3}$. 24

Koszta transportu i ko-
missowego . . . 531—15

Zysku czystego . . 1785—10 gr.

którego $\frac{1}{3}$ część przypada dla każde-
go spółnika . . . 586—3 $\frac{1}{2}$

65 _____ 1 Grudnia _____

Przedałem za gotowiznę:

10 Centnarów cukru po 250 złp. Centnar
razem . . . . . 2500 złp.50 Oxeftów wina Węgierskiego
starego po 1500 złp. . . . . 75000 —

50 Cent: kawy po 230 złp. cent: 11500 —

Razem 89000 złp.

Prócz tego sprzedałem.

W/Jana z Warszawy na M/Roz.	}	22000 złp.	111000
4 Października za 2 miesiące na			
summę . . . . . 12000 złp.			

W/Jana z Warsz! na	}	10000
M/Roz. 4 Paź: za 2 mie-		
siące na summę		

66 _____ 2 idem _____

Schwartz et Co z Krakowa a *conto* długu
przysłał mi gotowizną summę 4000

67 _____ 3 idem _____

Spieniężyłem W/Jacka na B. P. dnia 15 z.
m. wystawiony a na dniu dzisiejszym upadły na 1225

68 _____ 5 idem _____

Przedałem za gotowiznę 5 sztuk listow zasta-
wnych po 20000 złp. sztuka, a załem wartość
nominalna . . . . . złp. 100000

i wziąłem licząc po 92 złp. za sto 92000

Straciłem 8000 złp.

69 _____ 5 idem _____

Wypłaciłem dzisiaj zwrotowy wexel wysta-
wiony na mnie przez Jana za wartość przedanej
mu remessy na Pawła dnia 26 Października a
wystawionój przcz Rogera i od niego otrzyma-
nej na summę złp. 3500

do przeniesienia 3500

do przeniesienia 3500

Przytém otrzymałem R/zwrotowy
następujący:

Straty przy sprzedaży	35 złp:		
Protest i listowe	12 — 15 gr.	86— 5	
Strata na zwroto: wexlu	35		
Wymienne i certyfikat	3 — 20 —		
70 —————	6 Grudnia		3586— 5

Przedałem za gotówkę W/Pawła na M/Roz.
dnia 20 Października wystawiony za 2 miesiące
od daty na sumę złp. . . . 18600

Straty poniesione.

Strata na sprzedaży $\frac{1}{2} \frac{0}{0}$ na miesiąc			
za dni 14 . . . . złp. 46 gr. 5		69—22	
Wymiennego $\frac{1}{8} \frac{0}{0}$ — 23 — 7			
Wziąłem netto . złp.	18530—18;	18530—18	
71 —————	8 idem		

Wykupiłem moje wexle następujące:

M/ W. na Roz /Herszka wystawiony 12 Paź-
dzierdika za 3 miesiące od daty na 10000

Potrąciłem sobie procent w sto-
sunku $6\frac{0}{0}$ rocznie za dni 34 . . . 56—18

Wydałem netto 9943—12

M/ W. Roz /Jacka dnia 23 Paź:
za 3 miesiące od daty na sumę 50000

Odrąciłem procent za dni 45 . 375

Wydałem netto . 49625

72 ————— 10 idem

Franciszek z Lublina a *conto* długu swego
przysłał mi dzisiaj w gotowiźnie 10000 złp.

S/ W. na Fraenkla dnia 9 wysta-
wiony za 21 dni od daty na sumę 5000 15000

73 ————— 15 Grudnia —————

Wypłaciłem w gotowiźnie za 2 M/Wexle
wystawione dnia 15 Października na Roz/An-
drzeja na 5000 złp. każdy razem na 10000

74 ————— 16 idem —————

Haremski z Brodów żądał odemnie przesłania
na J/R. towarów następujących, co też dziś
uskuteczniłem.

10 Oxeftów wina Węgierskiego po 1200 złp.
Oxeft razem 12000 złp.
200 Korcy pszenicy po 24 złp. 4800 —

15 Kamieni wełny w dobrym
gatunku po 100 złp. 1500 — 18300

75 ————— 18 idem —————

Wystawiłem dziś na Haremskiego z Brodów
wexel za 30 dni od daty na sumę 8000 R.
Assyg: i sprzedałem go po 184 $\frac{1}{2}$ złp. za 100
R. Assyg: i wziąłem za niego w gotowiźnie 14760

76 ————— 22 idem —————

Bernard a *conto* swojego długu wypłacił mi
dzisiaj 800

77 ————— 23 idem —————

Kupiłem wexel na Malletów z Paryża za 5 dni
od okazania na sumę 35000 franków po cenie
498 złp. za 300 fr. co czyni razem 58100

Wymiennego 1 złp. na 1000 58— 3

Razem zapłaciłem 58158— 3

78 ————— 24 idem —————

Wczoraj kupiony wexel na Paryż na 35000
franków sprzedałem dziś po 501 złp. za 300
franków, i dostałem za niego razem 58450

A że dałem za niego 58158 zł. 3 g. }

Wymienne: 1 $\frac{1}{2}$ od 1000 58— 7 } 58216—10

Zyskałem więc 233—20

79 ————— 25 Grudnia —————

Przedałem listów zastawnych sztuk 10 po
5000 każda po $91\frac{1}{2}$ złp. za 100, imienne ra-
zem . . . . . 45750 złp.

Wymiennego 1 na 1000 . . . . . 50 —

Dostałem w gotowiźnie 45700 złp.

80 ————— 28 idem —————

Odebrałem w gotowiźnie od Towarzystwa
kredytowego za kupony od listów zastawnych,
ratę półroczną drugą w summie 7000

81 ————— 30 idem —————

Fraenkel wypłacił mi za wexel na niego wy-
stawiony dnia 9 b. m. za 21 dni, od daty przez
Franciszka na sumę 5000

82 ————— 30 idem —————

W dwóch ostatnich miesiącach z obrachun-
ków utrzymywanych w księgach oddzielnych
pokazało się żem wydał:

Na utrzymanie domu	4000 złp.	
Na koszta biurowe	2000 —	
Na koszta handlowe	1000 —	
Na Oficjalistów	1200 —	8200

U w a g a.

Przed każdym w szczególności dłużnikiem i wierzycielem w Dzienniku na marginesie umieszcza się odpowiadające folio Wielkiej Księgi tegoż rachunku — jeżeli artykuł składa się z jednego tylko dłużnika a kilku wierzycieli, wówczas przed rachunkiem dłużnika pisze się folio jego w Wielkiej Księdze, podkreśla się ta liczba, a potem przed każdym wierzycielem umieszcza się folio jemu odpowiadające także Wielkiej Księgi — jeżeli kilku jest dłużników a jeden wierzyciel wtedy przed wyrazem różne kreśli się linijka, pod nią folio odpowiadające rachunkowi wierzyciela, — jeżeli nakoniec wielu jest dłużników i wierzycieli oddzielają się linijką na marginesie folia dłużników od foliów wierzycieli. — Robi się to wszystko dla łatwiejszego znalezienia rachunku w Wielkiej księdze czytając artykuły Dziennika.

(A)

DZIENNIK

45. *Rozpoczęty dnia 1 Października 1833 r.*

1 ————— 1 Października —————

1 • RÓŻNE do KAPITAŁU.

złp. 1,395,900 — gr. 15.

Za wartość posiadanych przezemnie
funduszków podług inwentarza zrobio-
nego w dniu dzisiejszym jak następuje:

2 KASSA złp. 506,000 gr. 15, gotowi-
zna w kassie . . . . . 506000 g. 15

4 LISTY ZASTAWNE
złp. 200000, za sztuk 10
po 20,000 200000

1 OGÓŁ TOWARÓW
złp. 82,900 za towary
w Magazynie 82900

3 MEBLE I SPRZĘTY
złp. 30,000 podług in-
wentarza 30000

3 DOM złp. 300,000 po-
dług Inwentarza 300000

3 MAGAZYN I BAZAR
złp. 200,000 podług in-
wentarza 200000

Do przeniesienia 1,318,900—15

	Z przeniesienia 1318900:15	
4	WEXLE do ZREALIZOWANIA złp. 35000 podług Inwentarza	35000
5	HAREMSKI z BRODÓW złp. 15000 P/Obr:	15000
6	DUBRAŃSKI z LUBLINA złp. 18000 P/Obr:	18000
7	SCHWARTZ et C ^o z KRAKOWA złp. 9000 P/Obr: . .	9000
		1,395,900 15
1	1 Października	
1	KAPITAŁ do RÓŻNYCH złp. 248,000.	
	Za długi należące się odemnie różnym podług Inwentarza jak następuje:	
5	Do WEXLÓW do SPŁACENIA złp. 48,000 za wexle na rzecz różnych osób przezemnie wystawione . .	48000
7	Do JANKIEWICZA z HRU. BIESZOWA złp. 30,000 P/Obr: .	30000
7	Do DAŃKOWSKIEGO z PŁOCKA złp. 100,000 P/Obr: .	100000
8	Do BRAJEWSKIEGO z KALISZA złp. 20,000 P/Obr: .	20000
8	Do MAJSZEWSKIEGO złp. 50,000 P/Obr:	50000
		248,000
2	1 idem	
1	OGÓŁ TOWARÓW do KASSY złp. 2,112.	
2	Za kupno 132 kamieni Braunstejnu po 16 złp. kamień razem	
		2,112
	Do przeniesienia .	1,646,012 15

Z przeniesienia

1,646,012 15

3 ————— 1 Października —————

KASSA do OGÓŁU TOWARÓW

złp. 19,500.

Za sprzedaż 15 oxeftów Rummu Jama
majka po 1300 złp. razem . . .

19500

4 ————— 2 idem —————

OGÓŁ TOWARÓW do OGÓŁU TO-
WARÓW

złp. 3,200.

Za kupno 50 kamieni kawy po 64
złp. i danie w zamian w równej war-
tości 100 kamieni pieprzu angielskiego
po 32 złp. razem . . . . .

3200

5 ————— 3 idem —————

OGÓŁ TOWARÓW do OGÓŁU TO-
WARÓW

złp. 4,800.

Za sprzedaż 100 funtów herbaty po
48 złp. i dostanie w zamian w równej
wartości dwóch beczek wina Węgier-
skiego po 2400 złp . . . . .

4800

6. ————— 4 idem —————

WEXLE do ŻREALIZOWANIA do
OGÓŁU TOWARÓW

złp. 12,000

Za Wexel Jana z Warszawy na M /
Rozkaz z terminem dwumiesięcznym,
otrzymany w zamian przedanych 10
oxeftów Rummu Jama po 1200 złp.

12000

Do przeniesienia .

1,685,512 15

	Z przeniesienia .	1,685,512	15
7	4 Października		
1	OGÓŁ TOWARÓW do WEXLÓW		
4	do ZREALIZOWANIA		
	złp. 15,000.		
	Za kupno 10 oxeftów wina Chateau		
	Margeaux po 1500 złp. i danie w za-		
	mian W/Fraenkla et C ^o Nr. 105 z ter-		
	minem wypłaty 18 Października b. r.		
	na	15000	
8	5 Października		
9	PAWEŁ z LUBLINA do OGÓŁU		
1	TOWARÓW		
	złp. 18750.		
	Za 15 oxeftów Rumnu Jamaйка po		
	1250 złp. wyprawionych na J/R. koszt		
	i ryzyko, z warunkiem wypłacenia 15		
	Listopada razem	18750	
9	6 idem		
7	JANKIEWICZ z HRUBIESZOWA do		
1	OGÓŁU TOWARÓW		
	złp. 7,140.		
	Za wartość 105 funtów herbaty po		
	68 złp. przekazaną na niego przez Jana		
	z Warszawy który je kupił	7140	
10	6 idem		
1	OGÓŁ TOWARÓW do DUBRAŃSKIE-		
5	GO z LUBLINA		
	złp. 9,800.		
	Za kupno 100 kamieni wełny po 98		
	złp. od Błażeja z Lublina i przekazanie		
	należącej mu się summy na Dubrańskie-		
	go z Lublina	9800	
	Do przeniesienia.	1,736,202	15

Z przeniesienia		1,736,202	15
11	7 Październi:		
RÓŻNE do RÓŻNYCH			
złp. 31,050.			
Za sprzedaż Rummu i Wexlu, Janowi z Warszawy jak następuje:			
1	OGÓŁ TOWARÓW złp. 4000 za 2 Oxefty wina po 2000 wzięte w dopełnieniu należącój się summy od Jana	4000	
4	WEXLE do ZREALIZOWANIA złp. 10000 W / Jana na M / Roz: z terminem dwumiesięcznym na	10000	
2	KASSA złp. 8000 w gotowiznie dopłata	8000	
8	BRAJEWSKI z KALISZA złp. 8870 przekaz na niego przez Jana	8870	
6	ZYSKI i STRATY 180 złp. strata na wexlu odstąpionym po 1 ^o straty	180	
		31050	
1	Do OGÓŁU TOWARÓW złp. 13050 za 10 Oxeftów Rummu Jamaika po 1305 złp. przedanych Janowi z miasta, razem	13050	
4	Do Wexlów do zrealizowania złp. 18000 za W/Braunstejna na M/Rozkaz termin 20 Listopa 1 ^o straty	18000	31050
Do przeniesienia		1,767,252	15

	Z przeniesienia	1,767,252	15
12	8 Październi:		
	RÓŻNE do RÓŻNYCH		
	złp. 10,100.		
	Za sprzedaż M/Traty na Schwartza et C ^o w Krakowie jak następuje:		
2	KASSA złp. 10082 gr. 15 w gotowiznie za ratę	10082 gr. 15	
6	ZYSKI i STRATY złp. 17 gr. 15 wymiennego stemp: listo:	17 — 15	
		10100	
7	Do SCHWARTZA et C ^o w KRAKOWIE za M/Tratę na niego wystawioną a vista na sumę	10000 złp.	
6	Do ZYSKÓW i STRAT złp. 100. Zysk na sprzedaży $1\frac{0}{8}$	100 —	10100
13	8 idem		
	RÓŻNE do RÓŻNYCH		
	złp. 30,040 gr. 15.		
	Za kupno remessy na Kraków da-nej Dańkowskiemu z Płocka jak następuje:		
7	DAŃKOWSKI z Płocka złp. 30000 za W/B. P. na Kraków na 15 dni od okazania	30000	
6	ZYSKI i STRATY złp. 40 gr. 15 za wymienne $1\frac{0}{8}$ $\frac{0}{8}$ i listowe	40 — 15	
	Razem	30040 — 15	
	Do przeniesienia	1,777,352	15

	Z przeniesienia	1,777,352	15
2	Do KASSY złp. 29890		
	gr. 15 za kupno spomnio- nej remessy	29890—	15
6	Do ZYSKÓW i STRAT		
	złp. 150, zysk na remessie	150	
	14 ————— 9 Październi: —————	30040	15
	RÓŻNE do HAREMSKIEGO z BRO- DÓW		
5	złp. 15,000.		
	Zwrot należący nam się wierzytel- ności w przedmiotach jak następuje:		
4	WEXLE do ZREALIZOWANIA złp.		
	3752 gr. 15 za W /Jonasa na Lucjana z Warszawy termin 15 Października na	3752—	15
1	OGÓŁ TOWARÓW złp.		
	1350 za 15 kamieni wełny po 90 złp.	1350	
2	KASSA złp. 9897 gr. 15		
	za sprzedaż wexlu na Ha- remskiego po 185 złp. za 100 Rubli Assygnacyjnych	9897—	15
	15 ————— 9 idem		15000
9	JÓZEF z WARSZAWY do RÓŻNYCH		
	złp. 10,000.		
	Za pożyczkę odemnie z warunkiem zwrotu za 2 miesiące w wartościach na- stępujących:		
5	Do WEXLE do SPŁACENIA złp.		
	8000 za M /W. na Roz /Józefa na dni 60 od daty	8000	
2	Do KASSY złp. 2000		
	w gotówiznie wypłaciłem . .	2000	10000
	Do przeniesienia	1,832,393	

		Z przeniesienia	1,832,392	—
	16 ————— 10	Paździer: —————		
11		BERNARD do RÓŻNYCH złp. 5,000.		
		Za pożyczkę wartości następujących.		
1		Do OGÓŁU TOWARÓW złp. 1300		
		za Okeft Rummu Jamajka. . . 1300		
8		Do BRAJEWSKIEGO złp.		
		2000, za otworzony kredyt u		
		niego dla Bernarda 2000		
2		Do KASSY złp. 1649 za		
		gotowiznę 1649		
6		Do ZYSKÓW i STRAT złp.		
		51 za Eskont 3 ^o na gotówce . . 51	5000	
	17 ————— 10	idem —————		
4		WEXLE do ZREALIZOWANIA do		
7		DAŃKOWSKIEGO z PŁOCKA , złp. 10,000.		
		Za M/W. na Dańkowskiego dziś wy-		
		stawiony i dany w zamian za W/Berna,		
		datowany 8 b. m. za 3 miesiące i na		
		sumnę 10000		
	18 ————— 10	idem —————		
2		KASSA do HANDUKA		
10		złp. 30,000.		
		Za pożyczoną sumnę w gotowiznie	30000	
	19 ————— 11	idem —————		
9		PAWEŁ z LUBLINA do KASSY		
2		złp. 18,000.		
		Za pożyczkę w gotowiznie na 8 ^o		
		rocznie 18000		
		Do przeniesienia	1,895,393	—

	Z przeniesienia	1,895,393	—
20	12 Paździer:		
1	OGÓŁ TOWARÓW do RÓŻNYCH złp. 22,500.		
	Za kupno od Herszka 15 Oxeftów Rummu po 1500 złp. i zapłatę w za- mian jak następuje:		
5	Do WEXLE do SPŁACENIA złp. 10000 M/W. na Roz/Herszka, z termi- nem trzech miesięcznym na . 10000		
2	Do KASSY złp. 12125 w go- towiźnie 12125		
6	Do ZYSKI i STRATY złp. 375 Eskont 3% za gotówkę . 375	22500	
21	13 idem		
	RÓŻNE do KASSY złp. 72,000.		
2	Jak następuje:		
7	DAŃKOWSKI z PŁOCKA złp. 8000 a <i>conto</i> należitości 8000		
1	OGÓŁ TOWARÓW złp. 54000 za 300 cent: cukru po 180 złp. centnar razem . . . 54000		
4	WEXLE do ZREALIZOWA- NIA złp. 1000 za W/Fraenkla et Co na Reszkę z Krakową z 2 miesięcz: termiem <i>alpari</i> . 10000	72000	
22	13 idem		
	RÓŻNE do OGÓŁU TOWARÓW złp. 6,900.		
1	Za sprzedaż Rogerowi 5 Oxeftów Rummu Jamajka po złp. 1380 i otrzy- manie od niego w zamian:		
	Do przeniesienia	1,989,893	—

		Z przeniesienia	1,989,893
4	WEXLE do ZREALIZOWANIA zŁp.		
	3500 za J/W. na M/Roz: z terminem		
	1½ miesięcznym na	3500	
2	KASSA zŁp. 3298 w gotowi-		
	źnie po odtrąceniu Eskontu . . .	3298	
6	ZYSKI i STRATY zŁp. 102		
	Eskont na gotówkę 3%	102	6900
	23 ————— 14 Paździer: —————		
1	OGÓŁ TOWARÓW do RÓŻNYCH		
	zŁp. 60,250.		
	Zakupiono na kredyt towary nastę-		
	pujące:		
11	Do ALFONSA za 500 kamieni wełny		
	po 90 zŁp. razem	45000	
11	Do JANA za 500 korcy psze-		
	nicy po 18 zŁp. razem	9000	
11	Do JONASA za 5 Oxeftów		
	Rummu Jamajka po 1250 zŁp.	6250	60250
	24 ————— 14 idem —————		
1	OGÓŁ TOWARÓW do WEXLE		
5	do SPŁACENIA		
	zŁp. 8,000.		
	Za W/Bartłomieja z Krakowa na		
	mnie wystawiony i akceptowany, w za-		
	mian za 10 Oxeftów Rummu Jamajka		
	po 800 zŁp. Oxeft		8000
	25 ————— 15 idem —————		
8	MAJSZEWSKI z WARSZAWY do		
11	DANOSA		
	zŁp. 25,000.		
	Za wypłatę téj summy przez Danosa,		
	Rogierowi na M/R. z Roz: Majszewskiego		25000
	Do przeniesienia		2,090,043

Z przeniesienia

2,090,043

26 ————— 15 Paździer: —————

11 FRANCISZEK z LUBL: do RÓŻNYCH
złp. 15,000.

Za wypłatę Andrzejowi z Warszawy
na R/Franciszka jak następuje:

5 Do WEXLI do SPŁACENIA złp.
10000 za 2 M/W. na 2 miesiące od daty
po 5000 złp. każdy, razem . 10000

2 Do KASSY złp. 3000 za go-
tewiznę 3000

12 Do ANDRZEJA z WARSZA-
WY złp. 2000 J/kredyt u mnie 2000 15000

27 ————— 16 idem —————

4 WEXLE do ZREALIZOWANIA
do RÓŻNYCH
złp. 10,000.

Za kupno W/Fraenkla et Co z termi-
nem 3 miesięcznym; $\frac{1}{2}$ o na miesiąc
Eskontu na sumę złp. . . 10000

2 Do KASSY złp. 9850 w go-
towiźnie 9850

6 Do ZYSKÓW i STRAT złp.
150 za Eskont 150 10000

28 ————— 17 idem —————

RÓŻNE do RÓŻNYCH
złp. 12,000.

Za kupno od Jacka 10 beczek winia
po 800 złp. beczka i danie mu w za-
mian wexli, przytém odebranie prze-
wyżki jak następuje:

Do przeniesienia

2,115,043

		Z przeniesienia	2,115,013
1	OGÓŁ TOWARÓW	złp. 8030 za 10	
	beczek wina po 800 złp. razem	8000	
2	KASSA	złp. 2000 za gotów-	
	kę od Jacka	2000	
4	WEXLE do ZREALIZO-		
	WANIA	złp. 1850 za W/Jacka	
	z terminem 3 miesięcznym na		
	sumę	1850	
6	ZYSKI i STRATY	złp. 150	
	za Eskont od Wexlu Fraenkla . .	150	
		12000	
5	Do WEXLI do SPŁACENIA	złp.	
	2000 za M/W. na Roz/Jacka z terminem		
	3 miesięcznym na	2000	
4	Do WEXLI do ZREALIZO-		
	WANIA	zł. 10000 za W/Fraen-	
	kla et C ^o dany Jackowi z E-		
	skontem 6 ^o rocznie	10000	12000
29	18 Paździer:		
1	OGÓŁ TOWARÓW do KASSY		
2	złp. 2,000.		
	Za 10 cent: cukru po 200 złp. centnar		2000
30	19 idem		
4	WEXLE do ZREALIZOWANIA		
	do RÓŻNYCH		
	złp. 30,000.		
	Za kupno 3ch wexlów następujących:		
	W/Jonasa z terminem 2 miesięcznym		
	po 2 ^o straty na złp.	10000	
	W/Fraenkla z terminem 3ch		
	miesięcznym 1 ¹ / ₂ ^o str: na . . .	5000	
	Do przeniesienia	15000	2,129,013

	Z przeniesienia	15000	2,129,043
	W/Rabana z terminem 6cio miesięcznym, Eskont $\frac{1}{2}$ o mie- siecz: na sumę	15000	
		30000	
2	Do KASSY złp. 29275 za wexle w gotowiźnie	29275	
6	Do ZYSKÓW i STRAT złp. 725 zysk na wexlach	725	30,000
31	_____ 20 Paździer: _____		
	RÓŻNE do RÓŻNYCH złp. 269,100.		
	Za kupno rozmaitych przedmiotów od Banku Polskiego i zapłatę w gotowiźnie:		
4	LISTY ZASTAWNE złp. 250,000, za 50 sztuk po 5000 złp. każda ra- zem złp.	250,000	
4	WEXLE do ZREALIZOWA- NIA złp. 10000 za W/B. P. na Kraków z terminem 3 miesię:	10000	
1	OGÓŁ TOWARÓW złp. 9100 za 100 kamieni wełny po 91 złp. kamień, razem	9100	
		269,100	
2	Do KASSY złp. 247,477 w gotowiźnie zapłacono	247,477	
6	Do ZYSKÓW i STRAT złp. 21623: zysk na powyższym kupnie	21,623	269,100
	Do przeniesienia		2,428,143

		Z przeniesienia	2,428,143
	32	20 Paździer:	
5		WEXLE do SPŁACENIA do KASSY	
2		złp. 20,000.	
		Zapłacono w gotowiźnie za M/W.	
		Nr. 209 na rozkaz Petrarki dziś upadły.	20,000
	33	21 idem	
5		WEXLE do SPŁACENIA do RÓŻNYCH	
		złp. 8,000.	
		Za wyeskontowanie M/W. na Roz/ Józefa dnia 9 na 60 dni od daty na 8000	
		złp. jak następuje:	
2		Do KASSY złp. 7934 gr. 10 zapła-	
		cono w gotowiźnie . . . 7934—10	
6		Do ZYSKÓW i STRAT	
		złp. 65 gr. 20 za Eskont $\frac{1}{2} \%$	
		miesięcznie za 49 dni . . . 65—20	8,000
	34	22 idem	
4		WEXLE do ZREALIZOWANIA do	
5		DUBRAŃSKIEGO z LUBLINA J/R.	
		złp. 6,000.	
		Za W/Józefa wystawiony 15 Paź-	
		dziernika na 2 miesiące, przysłany a	
		conto J/długu	6,000
	35	23 idem	
1		OGÓŁ TOWARÓW do RÓŻNYCH	
		złp. 150,000.	
		Za kupno 150 Oxeftów wina Węgier-	
		skiego po 1000 złp. oxeft i zapłacenie	
		za nie jak następuje:	
4		Do WEXLI do ZREALIZOWANIA	
		złp. 30,000 za Wexle następujące:	
		Do przeniesienia	2,462,143

	Z przeniesienia	2,462,143
	W/Jonasa z dnia 19 b. m. z termi- nem dwumiesięcznym na złp. . 10000	
	W/Fraenkla z dnia 19 b. m. na 3 miesiące 5000	
	W/Rabana z dnia 19 b. m. na 6 miesięcy 15000	
5	Do WEXLI do SPŁACENIA złp. 50,000 za M/W. dnia 23 b. m. na 3 miesiące od daty . 50000	
5	Do DUBRAŃSKIEGO z LU- BLINA J/R. 9000 złp. przekaz 9000	
2	Do KASSY złp. 59,167 w gotowiźnie 59167	
6	Do ZYSKÓW i STRAT złp. 1833 Eskont na gotówce . . 1833	150,000
	36 ————— 24 Paździer: —————	
1	OGÓŁ TOWARÓW do KASSY	
2	złp. 5,000.	
	Zapłacono Bednarzowi Filipowi za naprawę beczek i innych narzędzi do utrzymania piwnicy w dobrym stanie.	5,000
	37 ————— 25 idem —————	
	RÓŻNE do KASSY.	
2	złp. 25,000.	
	Za reparacją jak następuje:	
3	DOM PRZY ULICY N. złp. 15,000	
	Mularzom, Cieślom i innym rzemieślni- kom P/Obr. 15000	
3	BAZAR i MAGAZYN złp. 10000 10000	25,000
	Do przeniesienia	2,642,143

		Z przeniesienia	2,642,143
	38 ————— 25	Paździer: —————	
4	WEXLE do ZREALIZOWANIA do		
1	OGÓŁU TOWARÓW		
	złp. 18,600.		
	Za sprzedaż Pawłowi 200 kamieni		
	wełny po 93 złp. i wzięcie w zamian		
	w równej wartości W/Pawła na M/Roz:		
	na dni 60 od daty na summe . . .		18,600
	39 ————— 26	idem —————	
	RÓŻNE do WEXLÓW do ZREALIZO-		
4	WANIA		
	złp. 3,500.		
	Za sprzedaż na gotówkę W/Rogera na		
	M/Roz: wystawiony dnia 13 b. m. na		
	2 miesiące i $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ str:		
2	KASSA złp. 3482 gr. 15 za got		
	wiznę . . . . . złp. 3482 gr. 15		
6	ZYSKI i STRATY złp.		
	17 gr. 15 za str: na wexlu 17, — 15		3,500
	40 ————— 27	idem —————	
1	OGÓŁ TOWARÓW do RÓŻNYCH		
	złp. 21,500.		
	Za kupno 100 centnarów kawy po		
	215 złp. cent: i zapłatę jak następuje:		
2	Do KASSY złp. 21070 za gotowi-		
	znę 21070		
6	Do ZYSKÓW i STRAT złp.		
	430 za Eskont 2 $\frac{0}{0}$ na gotówkę 430		21,500
	41 ————— 28	idem —————	
3	MEBLE i SPRZĘTY do KASSY		
2	złp. 10,000.		
	Za sprzęty i meble na licytacji dziś		
	zakupione po N. N. P/Rach: . .		10,000
	Do przeniesienia .		2,695,743

	Z przeniesienia	2,695,743
42	29 Paździer:	
4	WEXLE do ZREALIZOWANIA do	
9	PAWŁA z LUBLINA	
	złp. 28,000.	
	A conto J/długu odebrałem od niego:	
	W/Jana na Fraenkla et C ^o z dnia 20	
	b. m. na 2 miesiące od daty na sumę	
	złp. 10000	
	W/Jonasa na B. P. a vista	
	na sumę 18000	28,000
43	30 idem	
2	KASSA do WEXLI do ZREALIZO-	
4	WANIA	
	złp. 18000.	
	Spieniężono W/Jonasa na B. P. ode-	
	brany wczoraj	18,000
44	30 idem	
2	ROŻNE do KASSY	
	złp. 7,000 gr. 15.	
	Za wydatki w ciągu b. m. jak nastę-	
	puje:	
12	KOSZTA BIUROWE złp. 3000 gr.	
	15. Za pensje oficjalistom i potrzeby	
	biurowe za Październik 3000 złp. 15 gr.	
12	UTRZYMANIE DO-	
	MU złp. 1000, za wy-	
	datki na utrzymanie do-	
	mu 1000	
3	DOM PRZY ULICY	
	N. złp. 2000 za podatki 2000	
3	MAGAZYN i BA-	
	ZAR zł. 1000 za podatki 1000	7,000
	Do przeniesienia	2,748,743
		15

		Z przeniesienia	2,748,743	15
2	45 ————— 30	Paździer:		
		KASSA do RÓŻNYCH		
		Złp. 8,000.		
		Jak następuje:		
3		Do DOMU PRZY ULICY N. złp.		
		5000 za najem domu złp. . . . 5000		
3		Do MAGAZYNU i BAZARU		
		złp. 3000 z Bazaru 3000	8,000	
	46 ————— 1	Listopada		
11		MOJE TOWARY U JANA z KALISZA		
1		do OGÓŁU TOWARÓW		
		złp. 46,500.		
		Za wartość towarów wyszczególnio-		
		nych w Brul: (Nr. 46) a wyprawionych		
		na sprzedaż i na M/R	46,500	
	47 ————— 1	idem		
10		DUBRAŃSKI z LUBLINA M/R do		
1		OGÓŁU TOWARÓW		
		złp. 6,825.		
		Za wartość towarów, przez nas jemu		
		przesłanych na sprzedaż na M/R, które		
		oszacowałem na sumę	6,825	
	48 ————— 2	idem		
8		TOWARY FILIPA z KALISZA do		
		RÓŻNYCH		
		złp. 3,936 gr. 17.		
		Jak następuje:		
8		Do FILIPA z KALISZA złp. 3748		
		gr. 17 za towary przez niego na J/R.		
		przesłane na sprzedaż . . . 3748—17		
2		Do KASSY złp. 188 za		
		koszta transportu w gotowi-		
		źnie zapłacone 188	3,936	17
		Do przeniesienia	2,814,005	2

	Z przeniesienia	2,814,005	2
49	4 Listopada		
9	TOWARY BRAJEWSKIEGO z KALISZA W M/reku do RÓŻNYCH złp. 5,793. Jak następuje:		
8	Do BRAJEWSKIEGO z KALISZA J/R: złp. 5654 gr. 15 za wartość towarów przez niego oszacowanych i przysłanych do mnie na sprzedaż P/faktury wynoszącej sumę . . . 5654—15		
2	Do KASSY złp. 138 gr. 15 koszta trans: w gotowiż: zapłac: 138—15	5793	
50	6 idem		
9	RÓŻNE do TOWAROW BRAJEWSKIEGO w M/REKU złp. 6,188 gr. 15. Za sprzedaż jego towarów częścią za gotowiznę, częścią na kredyt jak następuje:		
2	KASSA złp. 1998 gr. 10. Odebrano w gotowiznie . . . . . 1998—10		
11	ALFONS złp. 2023. Za część towarów Brajewskiego wypłacalne za 3 miesiące . . . 2023		
11	JAN złp. 1540 za 3 mies: 1540		
12	ANDRZÉJ z WARSZAWY złp. 627 gr. 5 za 3 miesiące 627—5	6188	15
51	7 idem		
9	TOWARY BRAJEWSKIEGO w M/REKU do RÓŻNYCH złp. 395 gr. 15. Jak następuje:		
	Do przeniesienia	2,825,986	17
Tom II.		16	

		Z przeniesienia	2,825,986	17
9		Do KOMMISSOWEGO złp. 154 gr.		
	21.	Za M/Kommissowe $2\frac{1}{2}$ 9 na sum-		
		mie sprzedaży czyli na 6188 złp. 15		
	gr.	. . . . .	154—21	
9		Do KOSZTÓW HANDLO-		
		WYCH złp. 48 za koszta przy		
		przedaży, wymiennego i listo-		
		wego	48	
6		Do ZYSKÓW i STRAT złp.		
		1 gr. 25 za procent od awansu		
		przezemnie zrobionego w sum-		
		mie 138 złp. gr. 15	1—25	
8		Do BRAJEWSKIEGO z		
		KALISZA J/R: złp. 190 gr. 29		
		czysty zysk na sprzedaży to-		
		warów	190—29	395 15
	52	————— 9 Listopada —————		
10		DUBRAŃSKI z LUBLINA M/R:		
6		do ZYSKÓW i STRAT		
		złp. 634 gr. 9.		
		Za czysty zysk pochodzący z prze-		
		daży towarów jemu do Lublina prze-		
		słanych na M/R: — P/Obr: dziś odebra-		
		negu sprzedaż wynosiła . . .	7917—13	
		Od czego odtrąciwszy:		
		Za koszta transportu i in-		
		ne	218—15	
		Procent od awan-		
		su $1\frac{9}{10}$	2—4	458—4
		Komissowego $3\frac{2}{10}$		
		na 7917—13	237—15	
		netto	7459—9	
		Summa szacunkowa towarów	6825	
		Czysty zysk	634—9	634 9
		Do przeniesienia.	2,827,016	11

		Z' przeniesienia	2,827,016/11
	52	9 Listopada	
5		DUBRAŃSKI z LUBLINA J/R: do DU-	
10		BRAŃSKIEGO z LUBLINA M/R:	
		złp. 4,204 gr. 19.	
		Za sumę którą odebrał za sprzedaż gotówką i co przenoszę na J/Rach: bieżący to jest:	
		Przedaż gotówką . . . 2803— 8	
		Od czego odtrąciwszy co jemu się należy . . . 458— 4	
		Pozostaje . 2345— 4	
		Za drugą sumę odebra-	
		na a conto sprzedaży . . 1859—15	4204 19
	52	9 idem	
8		MAJSZEWSKI do DUBRAŃSKIEGO	
5		z LUBLINA J/R:	
		złp. 1859 gr. 15.	
		Za sumę remessowaną przez osta-	
		tniego na M/R: wspomnianemu Majszew-	
		skiemu	1859 15
	53	10 idem	
		RÓŻNE do TOWARÓW FILIPA	
8		z KALISZA U MNIE	
		złp. 3,950.	
2		KASSA złp. 2128 za sprzedaż na go-	
		tówkę 2428	
11		BERNARD złp. 1522 za ku-	
		pno na kredyt 1522	3950
		Do przeniesienia	2,837,030 15

		Z przeniesienia	2,837,030	15
53	10	Listopada		
8		TOWARY FILIPA z KALISZA U		
		MNIE do RÓŻNYCH		
		złp. 257.		
		Jak następuje:		
9		Do KOSZTÓW HANDLOWYCH złp.		
		18 gr. 6 wymiennego na 1500 złp.		
		1 $\frac{1}{2}$ i listowego . . . . 18— 6		
9		Do KOMISSOWEGO złp.		
		237 Komisso: od 3950 złp. 237		
6		Do ZYSKÓW i STRAT złp.		
		124 procent od summy awan-		
		sowanój w kwocie 188 złp. 1—24	257	
53	10	idem		
8		FILIP z KALISZA J/R. do TOWARÓW		
8		FILIPA z KALISZA U MNIE		
		złp. 243 gr. 17.		
		Za przewyżkę summy szacunkowój		
		wraz z wszystkimi kosztami 4193—17		
		Od summy sprzedaży . 3950	243	17
54	15	idem		
11		JAN z KALISZA do ZYSKÓW i STRAT		
6		złp. 1481 gr. 9.		
		Za czysty zysk pochodzący z prze-		
		daży moich towarów na jego ręce prze-		
		słanych na M/R. P./J/R sprzedaży:		
		Przedaż uczyniła złp. 50506—15		
		Od czego odtrąciwszy:		
		Kommissowego 1515—6		
		Koszta transportu 1000		
		Procent od awansu 10	2525— 6	
		netto 17981— 9		
		summa szacunkowa 46500		
		Czysty zysk 1481— 9	1481	9
		Do przeniesienia	2,839,012	11

	Z przeniesienia	2,839,012	11
54	15 Listopada		
11	JAN z KALISZA J/R. do MOICH TO-		
11	WARÓW u JANA z KALISZA		
	złp. 46,500.		
	Za sprzedaż towarów moich u Jana		
	z Kalisza podług R/przedaży:		
	Przedaż za gotówkę . 20000		
	Na kredyt . . . . 30506—15		
	50506—15		
	Od czego odtrąciwszy: }		
	koszta . . . . 2525—6 }	4006—15	
	Przytém zysk 1481—9 }		
	Wartość 46500	46500	
55	18 idem		
10	RÓŻNE do DUBRAŃSKIEGO z LUBLI-		
	NA M/R.		
	złp. 3254 gr. 20.		
	Dla uzupełnienia należytości mojej		
	pochodzącej z sprzedaży towarów do		
	niego wyprawionych dnia 1 b. m.		
5	DUBRAŃSKI z LUBLINA J/R. b:		
	złp. 2827 15 gr. summa odebrana od		
	trzech dłużników . . . 2827—15		
6	ZYSKI i STRATY złp.		
	427 gr. 5 strata z powodu		
	bankructwa dłużników . . 427— 5	3254	20
56	19 idem		
10	TOWARY w SPÓŁCE z ANTONIM		
	z HAMBURGA do RÓŻNYCH		
	złp. 10685 gr. 19 $\frac{1}{2}$.		
	Jak następuje:		
	Do przeniesienia	2,888,767	1

		Z przeniesienia	2,888,767	1
10	Do ANTONIEGO z HAMBURGA J/R. SPÓŁKI zŁp. 9935 gr. 19½ za moją połowę wartości towarów na które wy- dał MLB° 6536 10 szylingów której summy połowa . . 3268 MB° 5 sz: Co oszacowawszy po ce- nie 912 zŁp. za 300 MB° razem uczyni . . . 19871 — 9 a za M/Połowę . 9935 — 19½			
2	Do KASSY zŁp. 750 za M½ kosztów transpor- przy odebraniu towarów które uczyniły 1500 zŁp. zŁd połowa . 750		10,685	19½
57	19 Listopada			
10	ANTONI z HAMBURGA J/R. SPÓŁKI do KASSY zŁp. 750. Za połowę kosztów transportu przy odebraniu towarów poniesionych — co oszacowawszy po cenie 912 zŁp. za 300 MB° uczyni 246 MB° 11 szyl: 4 de:		750	
57	19 idem			
10	ANTONI z HAMBURGA J/R. SPÓŁKI do KASSY zŁp. 12,858 gr. 12. Za remesę na MLB° 4229—12 szyl: którą dziś kupilem po cenie 912 zŁp. za 300 MB°; jemu przesłałem wystawioną 9 Paździer: przez Jacka z Lublina na Walentego z Hamburga na Roz/Jakóba		12,858	12
	Do przeniesienia	2,913,061	2½	

		Z przeniesienia	2,913,061	22 $\frac{1}{2}$
58	20	Listopada		
7		JANKIEWICZ z HRUBIESZOWA do		
4		WEXLI do ZREALIZOWANIA		
		złp. 20,000.		
		Za dwa następujące wexle na J/R.		
		przesłane.		
		10,000 złp. M/T. na Dańkowskiego		
		z dnia 8 b. m.		
		10,000 złp. W/Jana na Fraenkla z		
		dnia 20 z. m.		
		20,000 —	20,000	
59	21	idem		
7		JANKIEWICZ z HRUBIESZOWA do		
10		DUBRAŃSKIEGO z LUBLINA M/R.		
		złp. 2,824 gr. 25.		
		Za wartość którą ten ostatni remesso-		
		wał pierwszemu za naszą $\frac{1}{3}$ część w spół-		
		ce towarów przesłanych przez spomnio-		
		nego Jankiewicza do Dubrańskiego na		
		przedaż na spółkę między nami trzema.		
		Ob. Brul. (Nr. 59.)	2,824	25
60	23	idem		
10		DUBRAŃSKI z LUBLINA M/R. do		
6		ZYSKÓW i STRAT		
		złp. 458 gr. 25.		
		Za moją $\frac{1}{3}$ część zysku w sprzedaży		
		towarów na spółkę z nim mną i Jan-		
		kiewiczem z Hrubieszowa jak to wyja-		
		śniono w Bruljonie	458	25
		Do przeniesienia .	2,936,344	22 $\frac{1}{2}$

	Z przeniesienia	2,936,344	22 $\frac{1}{2}$
61	24 Listopada		
7	TOWARY u SCHWARTZA z KRAKO- WA w SPÓŁCE ZE MNĄ Z NIM I ANDRZEJEM, do RÓŻNYCH złp. 7,500 gr. 15. Jak następuje: 2 Do KASSY złp. 5100 gr. 15 które wyłożyłem na kupno towarów prze- słanych na sprzedaż spółkową 5100—15 12 Do ANDRZEJA złp. 2400 summa przez niego dana a conto kupionych towarów 2400— 62 28 idem	7,500	15
2	KASSA do TOWARÓW w SPÓŁCE z ANTONIM z HAMBURGA złp. 23,800 gr. 27. Za sprzedaż towarów przesłanych przez Antoniego, uskutecznioną dzisiaj za gotowiznę . . . . . 62 28 idem	23,800	27
10	TOWARY w SPÓŁCE z ANTONIM z HAMBURGA do ANTONIEGO z HAMBURGA J/R. SPÓŁKI złp. 11,900 gr. 13 $\frac{1}{2}$. Za połowę wartości sprzedaży dla niego przypadającej, którą to summe zredukowawszy na monetę Hamburgską po 915 złp. za 300 MB ^o będzie 3901 MB ^o — 12 szyl: . . . . . Do przeniesienia	11,900	13 $\frac{1}{2}$
		2,979,546	18

		Z przeniesienia	2,979,546	18
62	28	Listopada		
10	10	TOWARY NA SPÓŁKĘ z ANTONIM		
		z HAMBURGA do ANTONIEGO		
		z HAMBURGA J/R. SPÓŁKI		
		złp. 32 gr. 22½.		
		Za różnicę na korzyść ostatniego,		
		z powodu żeśmy obliczyli połowę war-		
		tości towarów przesłanych to jest 3268		
		MB° 5 szyl: po 912 złp. za 300 MB°		
		a dziś cena ta jest po 915 różnica za-		
		tém między . . . 9968 złp. gr. 12		
		a . . . 9935 — — 19½		
		wynosi . 32 — — 22½	32	22½
62	28	idem		
10	10	ANTONI z HAMBURGA do TOWA-		
		RÓW NA SPÓŁKĘ z ANTONIM		
		z HAMBURGA		
		złp. 42 gr. 9.		
		Za różnicę którą potrącić możemy		
		w wartości sprzedaży, a pochodzącą		
		z oszacowania remessy po 912, gdy ta		
		dzisiaj jest po 915 a zatem drożej .	42	9
62	28	idem		
		Do wierzytelności R/Antoniego, w mo-		
		nocie tylko Hamburgskiej przydamy 11		
		sz: 4 den: z powodu żeśmy 750 złp. po-		
		łowę kosztów na niego przypadających,		
		ocenili po 912, a dziś cena jest 915		
		przeło o 11 sz: 4 den: mniej się od nie		
		go należy.		
		Do przeniesienia	2,979,621	19½

		Z przeniesienia	2,979,621	19½
	62 —————	28 Listopada —————		
10	ANTONI z HAMBURGA J/R. SPÓŁKI			
2	do KASSY			
	złp. 8,218 gr. 4½.			
	Za remesę dziś kupioną i jemu prze-			
	słaną wynoszącą 2694 MB° 5 szyl: po			
	915 razem		8,218	4½
	62 —————	28 idem —————		
10	TOWARY NA SPÓŁKĘ z ANTONIM			
6	z HAMBURGA do ZYSKÓW i STRAT			
	złp. 1,224 gr. 10½.			
	Za M/półowę zysku na sprzedaży to-			
	warów Antoniego		1,224	10½
	63 —————	30 idem —————		
4	WEXLE do ZRZĄDZANIA do			
5	DUBRAŃSKIEGO z LUBLINA J/R.			
	złp. 2,725.			
	Za 2 remeszy, jak następuje: W/Jacka			
	na Fraenkla 12 z. m. za 3 miesiące od			
	daty na		1500	
	W/Jacka na B. P. wystawio-			
	ny d. 15 b. m. za 18 dni od daty		1225	
			2,725	
	64 —————	30 idem —————		
7	SCHWARTZ et C° z KRAKOWA J/R.			
7	do TOWARÓW u SCHWARTZA			
	z KRAKOWA NA SPÓŁKĘ z NIM			
	i ANDRZEJEM z WARSZAWY			
	złp. 9,865.			
	Za sprzedaż towarów, podług R/prze-			
	daży dziś odebranego od niego . . .		9,865	
	Do przeniesienia		3,001,651	4½

	Z przeniesienia	3,001,654	4 $\frac{1}{2}$
61	30 Listopada		
7	TOWARY u SCHWARTZA z KRAKO-		
7	WA NA SPÓŁKĘ z NIM i ANDRZE-		
	JEM do SCHWARTZA et C ^o z KR: J/R		
	złp. 531 gr. 5.		
	Za koszta transportu i kommissowe		
	im się należąc	531	5
61	30 idem		
7	TOWARY u SCHWARTZA et C ^o		
7	NA SPÓŁKĘ z NIM i ANDRZEJEM		
	do RÓŻNYCH		
	złp. 1,833 gr. 10.		
	Jak następuje:		
12	Do ANDRZEJA z WARSZAWY 610		
	złp. 3 $\frac{1}{2}$ gr. za $\frac{1}{3}$ zysku na sprzedaży, i		
	procent od awansowanej przez niego		
	summy razem . . . . . 610—3 $\frac{1}{3}$		
7	Do SCHWARTZA et C ^o		
	z KRAKOWA J/R. 586 złp.		
	3 $\frac{1}{3}$ gr. na niego przypadających 586—3 $\frac{1}{3}$		
6	Do ZYSKÓW i STRAT złp.		
	637; 3 $\frac{1}{3}$ gr. za moją $\frac{1}{3}$ zysku i		
	procent od awansu . . . . 637—3 $\frac{1}{3}$	1,833	10
(a)	31 idem		
10	DUBRAŃSKI z LUBLINA M/R. do		
7	JANKIEWICZA z HRUBIESZOWA		
	złp. 2,824 gr. 25.		
	Przy balansowaniu Rachunku prze-		
	nosząc sumę należącą się za $\frac{1}{3}$ część		
	wartości przesłanych przez Jankiewicza		
	na J/R. . . . . , ...	2,824	25
	Do przeniesienia	3,006,843	14 $\frac{1}{2}$

	Z przeniesienia	3,006,843	14½
(b)	31 Listopada		
5	DUBRAŃSKI z LUBLINA J/R. do		
10	DUBRAŃSKIEGO z LUBLINA M/R.		
	złp. 458 gr. 25.		
	Dla zbalansowania R/tego ostatniego	458	25
65	1 Grudnia		
2	KASSA do RÓŻNYCH		
	złp. 111,000.		
	Za sprzedaż rozmaitych przedmiotów handlowych jak następuje:		
1	Do OGÓŁU TQWARÓW złp. 89000		
	za 10 centnarów cukru po 250 złp.		
	centnar razem	2500	
	50 Oxeftów wina Węgierskiego		
	po 1500 złp Oxeft	75000	
	50 Cent: kawy po 230 złp. .	11500	
		89000	
4	Do WEXLI do ZREALIZO- WANIA złp. 22000 za W/Jana	111,000	
	na M/Roz: 4 Paździer: na 2 mie- siące na summe złp. .		
	ditto ditto ditto .		
	12000 10000		
66	2 idem		
2	KASSA do SCHWARTZA z KRA- KOWA		
7	złp. 4,000.		
	Odebrałem w gotowiznie a conto jego		
	długu	4,000	
67	3 idem		
2	KASSA do WEXLÓW do ZREALIZO- WANIA		
4	złp. 1,225.		
	Za W/Jacka na B. P. dnia 15 z. m.		
	wystawiony a dziś upadły . . .	1,225	
	Do przeniesienia	3,123,527	9½

	Z przeniesienia	3,123,527	9 $\frac{1}{2}$
63	5 Grudnia		
4	RÓŻNE do LISTÓW ZASTAWNYCH złp. 100,000.		
	Za sprzedaż Listów zastawnych sztuk 5 na 20.000 złp. każda po 92 złp. za 100 wartości imiennój.		
2	KASSA złp. 92,000; wartość w go- towiźnie złp. 92000		
6	ZYSKI i STRATY złp. 8000.		
	Straty na sprzedaży 8000	100,000	
69	5 idem		
12	ROGER do KASSY		
3	złp. 3,586 gr. 5.		
	Za wypłatę zwrotowego wexlu na mnie przez Jana wystawionego, za war- tość przedanej mu remessy Pawła dnia 26 Października a wystawionój przez Rogera i od niego otrzymanej na sum- nę złp. 3500		
	Koszta zwrotowego wexlu 86—5	3,586	5
70	6 idem		
4	RÓŻNE do WEXLÓW do ZREA- LIZOWANIA złp. 18,600.		
	Za sprzedaż W/Pawła na M/Roz: dnia 20 Października wystawiony na 2 mie- siące od daty.		
2	KASSA złp. 18530 gr. 18 w goto- wiznie odebrała . . . 18530—18		
	Do przeniesienia 18530—18	3,227,113	14 $\frac{1}{2}$

	Z przeniesienia 18530—18	3,227,113	14 $\frac{1}{2}$
6	ZYSKI i STRATY złp. 46 gr. 5 za $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{8}$ na miesiąc stra- ty za dni 14 . . . . . 46— 5		
9	KOSZTA HANDLOWE złp. 23 gr. 7 wymienne . . 23— 7	18,600	
	71 ————— 8 Grudnia —————		
5	WEXLE do SPŁACENIA do RÓŻNYCH Złp. 60,000. Za wypłacenie 2/M. wexli: pierwszy na Roz/Herszka z dnia 12 Paździer: na 3 miesiące od daty i na . . 10000 drugi na Roz/Jacka dnia 23 Października na 3 miesiące od daty na . . . . . 50000 Jak następuje: 3 Do KASSY złp. 59,568 gr. 12 za- płaciłem w gotowiznie . 59568—12 6 Do ZYSKÓW i STRAT złp. 431 gr. 18 Eskont . 431—18	60,000	
	72 ————— 10 idem —————		
11	RÓŻNE do FRANCISZKA z LUBLINA złp. 15,000. Odebrałem a <i>conto</i> jego długu jak następuje: 4 WEXLE do ZREALIZOWANIA złp. 5000 W/Franciszka na Fraenkla dnia 9 wystawiony na 21 od daty na 5000 złp. 2 KASSA złp. 10000 w go- towiznie odebrałem . . 10000 —	15,000	
	Do przeniesienia	3,320,713	14 $\frac{1}{2}$

	Z przeniesienia	3,320,713	14 $\frac{1}{2}$
73	15 Grudnia		
5	WEXLE do SPŁACENIA do KASSY		
3	złp. 10,000.		
	Za dwa M/Wexle wystawione dnia 15		
	Października na Roz: Andrzeja na 5000		
	złp. każdy razem	10,000	
74	16 idem		
5	HAREMSKI z BRODÓW do OGÓŁU		
1	TOWARÓW		
	złp. 18,300.		
	Przesłałem mu z J/Roz: i na J/R.		
	towary następujące:		
	10 Oxeltów wina Węgierskiego po		
	1200 złp. oxelt razem	12000	
	200 Korcy pszenicy po 24		
	złp. korzec	4800	
	15 Kamieni wełny w do-		
	brym gatunku po 100 złp. ka-		
	mień	1500	18,300
75	18 idem		
2	KASSA do HAREMSKIEGO z BRODÓW		
5	złp. 14,760.		
	Za sprzedaż wexlu dziś przezemnie		
	wystawionego na Haremskiego z Bro-		
	dów na 8000 Rubli Assyg: po 184 $\frac{1}{2}$ złp.		
	za 100 Rubli Assyg:	14,760	
76	22 idem		
2	KASSA do BERNARDA		
11	złp. 800.		
	Za odebraną od niego sumę w go-		
	towiznie na R/J długu	800	
	Do przeniesienia	3,364,573	14 $\frac{1}{2}$

		Z przeniesienia	3,364,573	14 $\frac{1}{2}$
77	23 Grudnia			
4	WEXLE do ZREALIZOWANIA do			
3	KASSY			
	złp. 58,158 gr. 3.			
	Za kupno W/na Malletów z Paryża na			
	summę . . . . . 35000 fr.			
	po cenie 498 złp. za 300 fr.			
	co czyni razem 58100			
	Wymiennego 1 $\frac{0}{0}$ na tysiącu 58—3	58,158	3	
78	24 idem			
2	KASSA do RÓŻNYCH			
	złp. 58,391 gr. 23.			
	Za sprzedaż wexlu wczoraj kupionego			
	na Malletów na 35000 fr. po cenie 501			
	złp. za 300 fr. jak następuje:			
4	Do WEXLÓW do ZREALIZOWANIA			
	złp. 58158 gr. 3, za wartość kupna			
	W/na Paryż . . . . . 58158— 3			
6	Do ZYSKÓW i STRAT złp.			
	233 gr. 20 zysk na sprzedaży 233—20	58,391	23	
79	25 idem			
	RÓŻNE do LISTÓW ZASTAWNYCH			
4	złp. 50,000.			
	Za sprzedaż Listów zastawnych sztuk			
	10 na 5000 każda po cenie 91 $\frac{1}{2}$ za sto.			
2	KASSA złp. 45,700 wpłynęło w go-			
	towiźnie za te listy 45700			
6	ZYSKI i STRATY złp. 4250			
	strata na sprzedaży 4250			
9	KOSZTA HANDLOWE złp.			
	50 wymiennego 1 na tysiącu . 50	50,000		
	Do przeniesienia	3,531,123	10 $\frac{1}{2}$	

		Z przeniesienia	3,531,123	10 $\frac{1}{2}$
2	6	S0 ————— 28 Grudnia ————— KASSA do ZYSKÓW i STRAT złp. 7,000. Za kupony od Listów Zastawnych	7,000	
2	4	S1 ————— 30 idem ————— KASSA do WEXLI do ZREALIZO- WANIA złp. 5,000. Za W/Franciszka na Fraenkla z 29 b. m. za 21 dni od daty dziś wypła- cony przez wystawionego	5,000	
3		S2 ————— 30 idem ————— RÓŻNE do KASSY złp. 8,200. Za wydatki różne w dwóch ostatnich miesiącach jak następuje:		
12		UTRZYMANIE DOMU zł. 4000; 4000		
12		KOSZTA BIUROWE złp. 3200 potrzeby biura i offic: . 3200		
9		KOSZTA HANDLOWE złp. 1000 1000	8,200	
6		S3 ————— 31 idem ————— ZYSKI i STRATY do RÓŻNYCH złp. 39,347 gr. 16. Jak następuje:	3,551,323	10 $\frac{1}{2}$
1		Do OGÓŁU TOWARÓW zł. 7140 dla zobojętnienia tego rachun: 7140		
3		Do DOMU PRZY ULICY N. 12000 złp. 12000		
3		Do MAGAZYNU i BAZA- RU złp. 8000 8000		
		Do przeniesienia 27,140	3,551,323	10 $\frac{1}{2}$

	Z przeniesienia 27,140	3,551,323	10 $\frac{1}{2}$
9	Do KOSZTÓW HAN-		
	DLOWYCH złp. 1007 gr. 1; 1007—1		
12	Do KOSZTÓW BIURO-		
	WYCH złp. 6200 gr. 15 . 6200—15		
12	Do UTRZYMANIA DO-		
	MU złp. 5000 5000	39,347	16
84	————— 31 Grudnia —————		
	RÓŻNE do ZYSKÓW i STRAT		
6	złp. 14,970 gr. 27 $\frac{1}{6}$.		
	Jak następuje:		
9	KOMISSOWE złp. 391 gr. 21 dla		
	zobojętnienia Rachunku złp. 391—21		
1	KAPITAŁ złp. 14579 gr. 6 $\frac{1}{6}$		
	jako czysta strata . . . 14579—6 $\frac{1}{6}$	14,970	27 $\frac{1}{6}$
85	————— 31 idem —————		
12	BALANS ZAMKNIĘCIA do RÓŻNYCH		
	złp. 1,401,305 gr. 22 $\frac{1}{6}$.		
	Jak następuje:		
3	Do KASSY złp. 262,829 gr. 1 $\frac{1}{2}$ dla		
	zobojętnienia Rachunku 262829—1 $\frac{1}{2}$		
1	Do OGÓŁÓW TOWA-		
	RÓW złp. 190507 . . 190507		
4	Do LISTÓW ZASTA-		
	WNYCH złp. 300000 . 300000		
4	Do WEXLI do ZREA-		
	LIZÓW: złp. 35102 gr. 15 35102—15		
3	Do DOMU PRZY ULI-		
	CY N. złp. 300000 . . 300000		
3	Do MAGAZYNU i BA-		
	ZARU złp. 200000 . . 200000		
	Do przeniesienia 1,288,438-16 $\frac{1}{2}$	3,605,641	23 $\frac{2}{3}$

	Z przeniesienia	1,288,438-16 $\frac{1}{2}$	3,605,611	23 $\frac{2}{3}$
3	Do MEBLI i SPRZĘTÓW			
	złp. 40000	40000		
5	Do HAREMSKIEGO z			
	BRODÓW złp. 3540 . . .	3540		
7	Do SCHWARTZA i			
	SPÓŁKA z KRAKOWA			
	złp. 3747 gr. 21 $\frac{2}{3}$ . . .	3747—21 $\frac{2}{3}$		
9	Do PAWŁA z LUBLINA			
	złp. 8750	8750		
9	Do JÓZEFA z WARSZA-			
	WY złp. 10000	10000		
11	Do BERNARDA zł. 5722; 5722			
11	Do JANA z KALISZA			
	złp. 40531 gr. 9	40521— 9		
12	Do ROGERA złp. 3586			
	gr. 5	3586— 5	1,404,305	22 $\frac{1}{6}$
	86— 31 Grudnia			
	RÓŻNE do BALANSU ZAMKNIĘCIA			
12	złp. 1,404,305 gr. 22 $\frac{1}{6}$.			
	Dla zubożenia rachunków nastę-			
	pujących:			
5	WEXLE do SPŁACENIA			
	złp. 38000	38000		
5	DUBRAŃSKI z LUBLI-			
	NA złp. 3893 gr. 16 . . .	3893— 16		
7	JANKIEWICZ z HRU-			
	BIESZOWA złp. 2860 . . .	2860		
7	DAŃKOWSKI z PŁOC-			
	KA złp. 72000	72000		
8	BRAJEWSKI z KALI-			
	SZA złp. 18975 gr. 14 . .	18975— 14		
	Do przeniesienia	135,729	5,009,947	15 $\frac{5}{6}$

	Z przeniesienia 135729	5,009,947	15 $\frac{5}{6}$
8	MAJSZEWSKI zł. 23140		
	gr. 15 . . . . . 23140— 15		
8	FILIP z KÁLISZA złp.		
	3505 3505		
10	HANDUK złp. 30000 30000		
11	ALFONS złp. 42977 42977		
11	JONAS złp. 6250 . 6250		
11	DANOS złp. 25000 . 25000		
12	ANDRZÉJ z WARSZA-		
	WY złp. 4382 gr. 28 $\frac{1}{3}$ 4382—28 $\frac{1}{3}$		
1	KAPITAŁ złp. 1,133,321		
	gr. 8 $\frac{5}{6}$ . . . . . 1,133,321—8 $\frac{5}{6}$	1,404,305	22 $\frac{1}{6}$
		6,414,253	8

KONIEC DZIENNIKA.

Przestrogi dla Buhaltera, tyczące się Dziennik.

1. Jeżeli jaki artykuł w Dzienniku, niestosownie i źle, przez pomyłkę został zapisany, nie trzeba go ani przekryślać ani wyskrobywać, lecz na marginesie obok niego umieścić wyrazy „*kasuje się*” z tych a z tych powodów.
2. Zostawiać ile byź może najmniej miejsca nie zapisanego przy końcu każdej stronicy, ażeby nie można było podstępny sposóbem wciągnąć jakiego artykułu. — Jeżeli zaś konieczność wymaga, więcej miejsca pustego zostawić, jak zazwyczaj, poprowadzić poprzek linją atramentem tak, aby już nic tam umieścić nie można było.
3. Najmniej jak tylko byź może, rozdzielać artykuły, to jest: aby nie umieszczać początku artykułu przy końcu stronicy, a resztę tegoż samego artykułu na stronicy następującej.
4. Zapisywać nazwiska *Dłużników* i *Wierzycieli* cokolwiek większym charakterem, aby ich lepiej od innych odróżnić można.
5. Pisać jak najporządniej, i jak najwyraźniej, i to na linjach.

WIELKA KSIĘGA

(A)

*Rozpoczęta dnia 1 Października
1833 roku.*

K A P I T A Ł

WINIEN.

1833					
Październik	1	RÓŻNYM za stan bierny inwentarza	2	„	248000
Grudzień	31	ZYSKOM i STRATOM dla dopełnienia R/	36	6	14579
„	31	BALANS ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	38	12	1133321
					1395900

O G Ó Ł T O .

WINIEN

1833					
Październik	1	KAPITAŁOWI za towary w magazynie P/Inwentarz	1	1	82900
„	1	KASSIE za 132 kamieni Braunsteinu	2	2	2112
„	2	OGÓŁOWI TOW: za 50 kam: kawy	3	1	3200
„	3	ditto ditto za 2 beczek wi na Węgierskiego	3	1	4800
„	4	WEXLE do ZREALIZOWANIA za 10 Oxeft: wina Chateau Margeaux	4	4	15000
„	6	DUBRAŃSKIEMU z LUBLINA za 100 kamieni wełny	4	5	9800
„	7	RÓŻNYM za 2 Oxefty wina Węgier:	5	„	4000
„	9	HAREMSKIEMU za 15 kamieni weł- ny po 90 złp.	7	5	1350
„	12	RÓŻNYM za 15 oxeft: Rumu Jamaj:	9	„	22500
„	13	KASSIE za 300 centnarów cukru.	9	2	54000
„	14	RÓŻNYM za 500 kamieni wełny. 500 kor: pszenicy 50 oxeft: Rumu	10	„	60230
„	14	WĘXL: do SPLAC: za 10 oxeft: Rum:	10	5	8000
„	17	RÓŻNYM za 10 beczek wina .	12	„	8000
„	18	KASSIE za 10 centnarów cukru.	12	2	2000
„	20	RÓŻNYM za 100 kamieni wełny	13	„	9100
„	23	ditto za 150 oxeft: wina Węgier:	14	„	150000
„	24	KASSIE za beczki nowe i naprawę starych	15	2	5000
„	27	RÓŻNYM za 100 cent: kawy . .	16	„	21500
					463512

MA.

1833					
Październik	1	Od RÓŻNYCH za wartości moje, P/Inwentarza	1	„	1395900 15
					1395900 15

W A R Ó W.

MA.

1833					
Październik	1	Od KASSY za sprzedaż 15 oxeftów Rumu Jamajka	3	2	19500
„	2	Od OGÓŁU TOWARÓW za prze- daż 100 kam: pieprzu angiel: .	3	1	3200
„	3	Od OGÓŁU TOWARÓW za prze- daż 100 funtów herbaty . .	3	1	4800
„	4	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA za sprzedaż 10 oxeft: rumu Jamajka	3	4	12000
„	5	Od PAWŁA z LUBLINA za sprzedaż 15 oxeftów rumu Jamajka .	4	9	18750
„	6	Od JANKIEWICZA za sprzedaż 105 funtów herbaty	4	7	7140
„	7	Od RÓŻNYCH za sprzedaż 10 oxeft: rumu Jamajka	5	„	13050
„	10	Od Bernarda za 1 oxeft rumu Jamaj:	8	11	1300
„	13	Od RÓŻN: za 5 ditto ditto .	9	„	6900
„	25	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA za 200 kamieni wełny	16	4	18600
					105240
Listopad	1	Od M/TOWAR: u JANA za rozmaite towary	18	11	46500
„	1	Od DUBRAŃ: M/R. za rozm: towary	18	10	6825
					158565
Grudzień	1	Od KASSY za 10 centnar: cukru 50 oxeftów wina, 50 centn: kawy	30	2	89000
„	16	Od HAREMSKIE: z BR: za roz: tow:	33	5	18300
					265865
„	31	Od ZYSKÓW i STRAT dla dopeł- nienia R/	35	6	7140
„	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla do- pełnienia R/	36	12	190507
					463512

WINNA

1833									
Pazdziernik	1	KAPITAŁOWI za gotowiznę w Kasie P/inwentarz	1	1	566000	15			
"	1	OGÓŁ TOWAR: wpłynęło w gotowiznę	3	1	19500				
"	7	RÓŻNYM ditto ditto	5	"	8009				
"	8	ditto ditto ditto	6	"	10052	15			
"	9	HAREMSKI z BR: ditto ditto	7	5	9897	15			
"	10	HANDUKOWI ditto ditto	8	10	30000				
"	13	OGÓŁ TOWAR: ditto ditto	10	1	3295				
"	17	RÓŻNYM ditto ditto	12	"	2000				
"	26	WEXL: do ZREAL: ditto ditto	16	4	3482	15			
"	30	ditto ditto ditto ditto	17	4	18000				
"	30	RÓŻNYM ditto ditto	18	"	8000				
					615261				
Listopad	6	TOWARY BRAJEWSKIEGO z KALISZA wpłynęło w gotowiznę	19	9	1998	10			
"	10	TOWARY FILIPA z KALISZA wpłynęło w gotowiznę	21	8	2428				
"	28	TOWARY na SPÓŁKĘ z ANTONIM wpłynęło w gotowiznę .	26	10	23800	27			
					616188	7			
Grudzień	1	RÓŻNYM wpłynęło w gotowiznę	30	"	111000				
"	2	SCHWARTZOWI z KRAKOWA wpłynęło w gotowiznę.	30	7	4000				
"	3	WEXLE do ZREALIZOW: wpłynęło w gotowiznę	30	4	1225				
"	5	LIS: ZASTAW: wpłynęło w gotowiznę	31	4	92000				
"	6	WEX: do ZREAL: ditto ditto	31	4	18530	18			
"	10	FRANCI: z LUBL: ditto ditto	32	11	10000				
"	18	HAREMSKI z BR: ditto ditto	33	5	14760				
"	22	BERNARDOWI ditto ditto	33	11	800				
"	24	RÓŻNYM ditto ditto	34	"	58391	23			
"	25	LIS: ZASTAW: ditto ditto	34	4	45700				
"	28	ZYSKOM i STRATOM wpłynęło w gotowiznę	35	6	7000				
"	30	WEXLOM do ZREALIZOWANIA wpłynęło w gotowiznę.	35	4	5000				
Do przeniesienia					1014895	18			

MA.

1833									
Październik	1	Od OGÓŁU TOWAR: zapł: w goto:	2	1	2112				
"	8	Od RÓŻNYCH ditto ditto	7	"	29890	15			
"	9	Od JÓZEFA z WARSZ: d tto ditto	7	9	2000				
"	10	Od BERNARDA ditto ditto	8	11	1649				
"	11	Od PAWŁA z LUBL: ditto ditto	8	9	18000				
"	12	Od OGÓŁU TOWAR: ditto ditto	9	1	12125				
"	13	Od RÓŻNYCH ditto ditto	9	"	72000				
"	15	Od FRANCISZKA ditto ditto	11	11	3000				
"	16	Od WEX: do ZREALIZ: ditto ditto	11	4	9850				
"	18	Od OGÓŁU TOWAR: ditto ditto	12	1	2000				
"	19	Od WEX: do ZREALIZ: ditto ditto	13	4	29275				
"	20	Od RÓŻNYCH ditto ditto	13	"	247477				
"	26	Od WEX: do SPŁAC: ditto ditto	14	5	20000				
"	21	Od WEX: do SPŁAC: ditto ditto	14	5	7934	10			
"	23	Od OGÓŁU TOWAR: ditto ditto	15	1	59167				
"	24	Od OGÓŁU TOWAR: ditto ditto	15	1	5000				
"	25	Od RÓŻNYCH ditto ditto	15	"	25000				
"	27	Od OGÓŁU TOWAR: ditto ditto	16	1	21070				
"	28	Od MEBLI i SPRZE: ditto ditto	16	3	10000				
"	30	Od RÓŻNYCH ditto ditto	17	"	7000	15			
					584550	10			
Listopad	2	Od TOWAR: FILIPA ditto ditto	18	8	188				
"	4	Od TOW: BRAJEW: ditto ditto	19	9	138	15			
"	19	Od TOWARÓW W SPÓŁCE z AN-							
"		TONIM, zapłacono w gotowiźnie	21	10	750				
"	19	Od ANTONIEGO z HAMBURGA							
"		zapłacono w gotowiźnie . . .	24	10	750				
"	19	Od ANTONIEGO J/R. SPÓŁKI za-							
"		płacono w gotowiźnie . . .	24	2	12858	12			
"	24	Od TOWARÓW u SCHWARTZA							
"		zapłacono w gotowiźnie . . .	26	7	5100	15			
"	28	Od ANTONIEGO J/R. SPÓŁKI za-							
"		płacono w gotowiźnie . . .	28	10	8218	4½			
		Do przeniesienia . . .			612553	26½			

K A S S A.

W I N N A

		Z przeniesienia .			1014895	18
					1014895	18

M E B L E I

W I N N E

1833						
Październik	1	KAPITAŁOWI za meble i sprzęty P/Inwentarza	1	1	30000	
"	28	KASSIE za meble i sprzęty na licytacyi kupione	16	2	10000	
					40000	

D O M P R Z Y

W I N I E N

1833						
Październik	1	KAPITAŁOWI za wartość domu mego P/Inwentarz	1	1	300000	
"	25	KASSIE za reparacyą	15	2	15000	
"	30	ditto za podatki	17	2	2000	
					317000	

M A G A Z Y N

W I N N E

1833						
Październik	1	KAPITAŁOWI za J/wartość P/Inwentarz	1	1	200000	
"	25	KASSIE za reparacyą	15	2	10000	
"	30	ditto za podatki	17	2	1000	
					211000	

MA.

1833		Z przeniesienia .			612553	26½
Grudzień	5	Od ROGERA zapłacono w gotowiż:	31	12	3586	5
"	8	Od WEXLI do SPŁACENIA zapła-				
		cono w gotowiżnie	32	5	59568	12
"	15	Od WEXLI do SPŁACENIA zapła-				
		cono w gotowiżnie	33	5	10000	
"	23	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA				
		zapłacono w gotowiżnie	34	4	58158	3
"	30	Od RÓŻNYCH zapłacono w gotowiż:	35	"	8200	
					752066	16½
"	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla				
		zobojętnienia T/R.	36	12	261829	1½
					1514595	18

SPRZĘTY.

MAJ A.

1833						
Grudzień	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla				
		dopełnienia tego R/	37	12	40000	

ULICY N.

MA.

1833						
Grudzień	30	Od KASSY za najem	18	2	5000	
Grudzień	31	Od ZYS i STRAT dla dopełnienia R/	35	6	12000	
"	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla				
		dopełnienia R/	36	12	300000	
					317000	

BAZAR.

MAJ A.

1833						
Grudzień	30	Od KASSY za wynajęcie	18	2	3000	
Grudzień	31	Od ZYSKÓW i STRAT dla dopeł-				
		nienia R/	35	6	8000	
"	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla				
		dopełnienia R/	36	12	200000	
					211000	

W I N N E.

1833						
Październik	1	KAPITAŁOWI za sztuk 10 po 20000				
		złp. każda	1	1		200000
"	20	RÓŻNYM za sztuk 50 po 5000 złp.				
		każda	13	"		250000
						<u>450000</u>

W E X L E D O

W I N N E.

1833						
Październik	1	KAPITAŁO: za Wex: w pugil: P/Inw:	2	1		35000
"	4	OGÓŁ TOWARÓW W/Jana na M				
		Roz: termin 2 miesięczny	3	1		12000
"	7	RÓŻNYM W/Jana na M/Roz: ter-				
		min 2 miesięczny	5	"		10000
"	9	HAREMS: W/Jon: na Lucja: z Warsz:	7	5		3752 15
"	10	DAŃKOWSKIEMU M.T. na Dań-				
		kowskiego d. 8 b. m. na 3 miesiące	8	7		10000
"	13	KASIE W/Fraen: na Reszkę z Krak-	9	2		10000
"	13	OGÓŁ TOWARÓW W/Rogera na				
		M Roz: za 1 $\frac{1}{2}$ miesiąca na Pawła	10	1		3500
"	16	RÓŻNYM W/Fraen: z termi: 3 mies:	11	"		10000
"	17	ditto W/Jacka ditto ditto	12	"		1850
"	19	ditto W/Jonasa ditto 2 miesię:	12	"		10000
"	"	ditto W/Fraen: ditto 3 ditto	"	"		5000
"	"	ditto W/Rabana ditto 6 ditto	"	"		15000
"	20	ditto W/B. P. ditto 3 ditto	13	"		10000
"	22	DUBRAŃSKIEMU W/Józefa 15 b.				
		m. za 3 miesiące od daty	14	5		6000
"	25	OGÓŁ TOWARÓW W/Pawła na M/				
		Roz: d. 20 b. m. za 60 dni	16	1		18600
"	29	PAWŁOWI z LUB: W/Jana na Fraen-				
		kla z d. 20 b. m. za 2 miesiące	17	9		10000
"	"	PAWL: z LUB: W/Jon: na B.P. a vista	"	"		18000
						<u>188702 15</u>
Listopad	30	DUBRAŃSKI J/R. W/Jacka na Fraen-				
		kla 12' z. m. za 3 miesiące	28	5		1500
"	"	DUBRA: J/R. na B. P. 15 b. m. za 18 d.	28	5		1225
						<u>191427 15</u>
Grudzień	10	FRAN: J.W. na Fraen: 9 b. m. za 21 d.	32	11		5000
"	23	KASSIE W/na Mallet na 35000 fran:	34	3		58158 3
						<u>251585 18</u>

Z A S T A W N E.

M A J A

1833 Grudzień	5	Od RÓŻNYCH za 5 sztuk na 20000			
		złp. każda	31	„	100000
„	25	Od RÓŻNYCH za 10 sztuk na 5000			
		złp. każda	31	„	50000
					150000
„	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla			
		dopełnienia R/	36	12	300000
					450000

Z R E A L I Z O W A N I A.

M A J A.

1833 Październik	4	Od OGÓŁU TOW: W/Fraen: i Spół:	4	1	15000	
„	7	Od RÓŻNYCH W/Braunstejna na				
		M/Roz: termin 20 Listopada .	5	„	18000	
„	17	Od RÓŻNYCH W/Fraenkla i Spółki	12	„	10000	
„	23	Od OGÓŁU TOWARÓW W/Jonasa				
		19 b. m. z terminem 2 miesięcz:	14	1	10000	
„	„	Od OGÓŁU TOWARÓW W/Fraen-				
		kla 19 b. m. z ter: 3 miesięcz:	„	„	5000	
„	„	Od OGÓŁU TOWARÓW W/Ra-				
		bana 19 b. m. z ter: 6 miesięcz:	„	„	15000	
„	26	Od RÓŻNYCH W/Rogera na M/Roz:				
		z dnia 13 b. m.	16	„	3500	
„	30	Od KASSY W/Jonasa na B. P. a-vista	17	2	18000	
					94500	
Listopad	20	Od JANKIEWIGZA M/T. na Dań-				
		kowskiego z d. 8 b. m. . . .	25	7	10000	
„	„	Od JANKIEWICZA W/Jana na				
		Fraenkla z d. 20 z. m. . . .	25	7	10000	
					114500	
Grudzień	1	Od KASSY W/Jana na M/Roz. z 4 Paź:	30	2	12000	
„	„	ditto ditto ditto	30	2	10000	
„	3	ditto W/Jac: na B. P. dziś upadły	30	2	1225	
„	6	Od RÓŻNYCH W/Pawła na M/Roz.				
		z dnia 20 Października	31	„	18600	
„	24	Od KASSY W/na Mallet z Paryża na				
		35000 franków	34	2	58158	3
„	30	Od KASSY W/Franciszka na Fraen:	35	2	5000	
					219483	3
Grudzień	31	Od BAL: ZAMK: dla dopełnienia R/	36	12	35102	15
					254585	18

WEXLE DO

WINNE.

1833						
Październik	20	KASSIE M/W. Roz/Petrarki, dziś upadły	14	2	20000	
"	21	RÓŻNYM M/W. Roz/Józefa z dnia 9 b. m. za 60 dni od daty	14	"	8000	
					28000	
Grudzień	8	RÓŻNYM 2 M/W. Iszy na Roz/Herszka na	32	"	10000	
"	"	RÓŻNYM drugi na Roz/Jacka	32	"	50000	
"	15	KASSIE 2 M/W. na Roz/Andrzeja z dnia 15 Października	33	3	10000	
					98000	
"	31	BALANS ZAMK. dla dopełnienia R/	37	12	38000	
					136000	

HAREMSKI Z

WINIEN.

1833						
Październik	1	KAPITAŁOWI P/Obrachunku	2	1	15000	
Grudzień	16	OGÓŁ TOWARÓW za towary	33	1	18300	
					33300	

DUBRAŃSKI Z

WINIEN.

1833						
Październik	1	KAPITAŁOWI P/Obra:	2	1	18000	
Listopad	9	DUBRAŃSKI M/R. za moje towary u niego	21	10	4204	19
"	18	DUBRAŃSKI M/R za moje towary u niego	23	10	2827	15
"	31	DUBRAŃSKI M/R. dla dopełnie: R/	30	10	458	25
					25490	29
Grudzień	31	BALANS ZAMK: ditto ditto	37	12	3893	16
					29384	15

S P Ł A C E N I A.

M A J A.

1833 Październik	1	Od KAPITAŁU za M/Wexle w cyr- kulacji P/Inwentarza	2	1	48000
"	9	Od JÓZEFA z WARSZA: M/W. na Roz/Józefa za 60 dni	7	9	8000
"	12	Od OGÓŁU TOWARÓW M/W. na Roz/Herszka termin 3 miesięczny	9	1	10000
"	14	Od OGÓŁU TOWARÓW W/Bartło- nieja na innie wystawiony	10	1	8000
"	15	Od FRANCISZKA za 2 M/W. za 2 miesiące od daty	11	11	10000
"	17	Od RÓŻNYCH M/W. na Roz/Jacka, termin 3 miesięczny	12	"	2000
"	23	Od OGÓŁU TOWAR: M/W. z 23 b. m. za 3 miesiące od daty	15	1	50000
					<u>136000</u>

B R O D Ó W.

M A.

1833 Październik	9	Od RÓŻNYCH za zwrot należitości	7	"	15000
Grudzień	18	Od KASSY za W/na niego wysta- wiony na 8000 Rubli Assyg:	33	2	14760
					<u>29760</u>
"	31	Od BAL: ZAMK: dla dopełnienia R/	37	12	3510
					<u>33300</u>

L U B L I N A J/R.

M A.

1833 Październik	6	Od OGÓŁU TOWAR: M/Przekaz na R/Błażeja z Lublina	4	1	9800
"	22	Od WEXLI do ZREALIZ: W/Józefa mnie odesłany	14	4	6000
"	28	Od OGÓŁU TOWAR: za przekaz na niego	15	1	9000
					<u>24800</u>
Listopad	9	Od MAJSZEWSKIEGO jemu zapła- cono na M/R.	21	8	1859 15
"	30	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA za 2 M/Remessy	28	4	2725
					<u>29384 15</u>

S T R A T Y.

M A J A.

1833									
Październik	8	Od RÓŻNYCH zysk na sprzedaży M/T	6	„	100				
„	8	ditto ditto na Remesie .	7	„	150				
„	10	Od BERNARDA Eskont na gotowiż:	8	11	51				
„	12	Od OGÓŁU TOWARÓW Eskont na gotowiżnie	9	1	375				
„	16	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA Eskont na gotowiżnie	11	4	150				
„	19	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA Eskont na gotowiżnie	13	4	725				
„	20	Od RÓŻNYCH Eskont na gotowi- żnie na listach Zastawnych. .	13	„	21623				
„	21	Od WEXLI do SPŁACE: Eskont.	14	5	65	20			
„	23	Od OGÓŁU TOWAR: ditto	15	1	1833				
„	27	ditto ditto ditto	16	1	430				
					25502	20			
Listopad	7	Od TOWARÓW BRAJEWSKIEGO procent od awansu	20	9	1	25			
„	9	Od DUBRAŃ: M/R. zysk . . .	20	10	634	9			
„	10	Od TOW: FILIPA ditto . . .	22	8	1	24			
„	15	Od JANA J/R. ditto . . .	22	11	1481	9			
„	23	Od DUBRAŃ: M R. ditto . . .	25	10	458	25			
„	28	Od TOW: z ANTO: ditto . . .	28	10	1224	10 $\frac{1}{2}$			
„	30	Od TOW: u SCHW: ditto . . .	29	7	637	3 $\frac{1}{2}$			
					29942	5 $\frac{5}{8}$			
Grudzień	8	Od WEX: do SPŁA: ditto . . .	32	5	431	18			
„	24	Od KASSY ditto . . .	34	2	233	20			
„	28	ditto za Kupony . . .	35	2	7000				
					37607	13 $\frac{1}{2}$			
„	31	Od RÓŻNYCH dla dopełnienia R/	36	„	14970	27 $\frac{1}{6}$			
					52578	11			

TOWARY U SCHWARTZA I

W I N N E

JANKIEWICZ Z

W I N I E N.

D A Ń K O W S K I

W I N I E N

1833			
Październik	5	ROŻNYM za W/B P. na Kraków	6 „ 30000
„	13	KASSIE za gotowiznę a conto nale- żytości	9 2 8000
			38000
Grudzień	31	BALANS ZAMKNIĘCIA dla dopeł- nienia R/	37 12 72000
			110000

SPÓŁKA z KRAKOWA.

M A J A.

1833							
Październik	8	RÓŻNYM za M/T. na niego a <i>visla</i>	6	"	10000		
Listopad	30	Od TOWR: u SCHWAR: za M/T.	29	7	531	5	
"	30	ditto ditto za trzecią część zysku	29	7	586	3 $\frac{1}{2}$	
Grudzień	2	Od KASSY a <i>conto</i> długu . . .	30	2	11117 4000	8 $\frac{1}{3}$	
"	31	Od BAŁ: ZAMK: dla dopełnienia R/	37	12	15117 3747	8 $\frac{1}{3}$ 21 $\frac{2}{3}$	
					18805		

SPÓŁKA NA SPÓŁKĘ ZE MNA I ANDRZEJEM.

M A J A.

1833							
Listopad	30	Od SCHWARTZA i SPÓŁKI za towary sprzedane	28	7	9865		
					9865		

H R U B I E S Z O W A.

M A.

1833							
Październik	1	Od KAPITAŁU P/Obr:	2	1	30000		
Listopad	31	Od DUBRAŃ: M/R. za $\frac{1}{3}$ część kupna	29	10	2824	25	
					32824	25	

Z P Ł O C K A.

M A.

1833							
Październik	1	Od KAPITAŁU P/Obr:	2	1	100000		
"	10	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA za M/W. na niego	8	4	10000		
					110000		

BRAJEWSKI

WINIEN.

1833						
Październik	7	RÓŻNYM przekaz długu Jana z Warszawy	5	„	8870	
Grudzień	31	BALANS ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	37	12	18975	14
					27815	14

TOWARY FILIPA Z

WINNE.

1833						
Listopad	2	RÓŻNYM za towary i koszta .	18	„	3936	17
„	10	ditto za rozmaite wydatki .	22	„	257	
					4193	17

FILIP Z KALISZA

WINIEN.

1833						
Listopad	10	TOWARY FILIPA z Kalisza . .	22	8	243	17
Grudzień	31	BALANS ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	38	12	3505	
					3748	17

MAJSZEWSKI

WINIEN.

1833						
Październik	15	DANOSOWI za wypłatę Rogerowi na M/R. z Roz: Majszewskiego .	10	11	25000	
Listopad	9	DUBRAŃ: J/R. za wypłatę na M/R.	21	5	1859	15
					26859	5
Grudzień	31	BALANS ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	38	12	23140	15
					50000	

Z K A L I S Z A .

M A .

1833							
Październik	1	Od KAPITAŁU P/Obr:	2	1	20000		
"	10	Od BRAJEWSKIEGO za otwarty kredyt u niego na M/R. . . .	8	11	2000		
					22000		
Listopad	4	Od TOW: BRAJE: za wartość towar:	19	9	5654	15	
"	7	ditto ditto zysk na sprzedaży	20	9	190	29	
					27845	14	

K A L I S Z A U M N I E .

M A J A .

1833							
Listopad	10	Od RÓŻNYCH za sprzedaż J/towar:	21	"	3950		
"	10	Od FILIPA J/R. dla dopełnienia R/	22	8	243	17	
					4193	17	

N A J / R .

M A .

1833							
Listopad	2	Od TOW: FILIPA za J/towary u mnie	18	8	3748	17	
					3748	17	

M A .

1833							
Październik	1	Od KAPITAŁU P/Obr:	2	1	50000		
					50000		

TOWARY BRAJEWSKIEGO

W I N N E.

1883						
Listopad	4	RÓŻNYM za towary i koszta trans:	19	„	5793	
„	7	ditto za kommissowe i inne wyd:	19	„	395	15
					6188	15

K O M M I S S O W E

W I N N O.

[illegible]

P A W E Ł Z

W I N I E N.

Październik	5	OGÓŁ: TOWARÓW za 15 oxeftów Rummu Jamajka	4	1	18750
"	11	KASSIE pożyczyl w gotowiznie na 8 $\frac{0}{9}$ rocznie	8	2	18000
					36750

J O Z E F Z

W I N I E N.

1833					
Październik	9	RÓŻNYM za pożyczkę na 3 miesiące	7	„	10000

K O S Z T A

W I N N E.

1833					
Grudzień	6	WEXLE do ZREALIZOWANIA wymennego	32	4	23 7
"	25	LISTOM ZASTAWNYM wymien- nego	34	4	50
"	30	KASSIE za koszta w 2 ostatnich miesiącach	35	3	1000
					<u>1073 7</u>

Z KALISZA U MNIE.

M A J A.

1833									
Listopad	6	Od RÓŻNYCH za sprzedaż całkowitą J/towarów	19	„		6188	15		
						6188	15		

MA.

1833									
Listopad	7	Od TOW: BRAJE: za M/Kommisso:	20	9		154	21		
„	10	ditto FILIPA ditto	22	8		237			
						391	21		

L U B L I N A.

MA.

1833									
Łdziernik	29	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA za 2 Remessy	17	4		28000			
Grudzień	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	37	12		8750			
						36750			

W A R S Z A W Y.

MA.

1833									
Grudzień	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	37	12		10000			

H A N D L O W E.

M A J A.

1833									
Listopad	7	Od TOWARÓW BRAJEWSKIEGO	20	9		48			
„	10	ditto FILIPA	22	8		18	6		
						66	6		
Grudzień	31	Od ZYSKÓW i STRAT dla do pełnienia R/	36	6		1007	1		
						1073	7		

DUBRAŃSKI Z

WINIEN.

1833							
Listopad	1	OGÓŁ: TOW: za wartość na M/R.	18	1	6825		
"	9	ZYSK: i STRAT: za czysty zysk na przedaży towarów	20	6	631	9	
"	23	ZYSK: i STRATOM za zysk w $\frac{1}{3}$ części sprzedaży	25	6	458	25	
"	31	JANKIEWICZOWI dla dopełnienia	29	7	2824	25	
					10742	29	

HANDUK.

WINIEN.

1833							
Grudzień	31	BAL: ZAMK: dla dopełnienia R/	38	12	30000		

ANTONI Z

WINIEN.

1833							
Listopad	19	KASSIE 246 MB° 11 szyl: 4	24	2	750		
"	19	ditto 4229 MB° 12 szyl: —	24	2	12858	12	
"	28	TOW: na SP:	27	10	42	9	
"	28	KASSIE 2694 MB° 5 szyl:	28	2	8218	4½	
		7170 — 12 4 —					
					21865	25½	

TOWARY W SPÓŁCE

WINNE.

1833							
Listopad	19	RÓŻNYM za M/ $\frac{1}{2}$ towa; i koszta.	23	"	10685	19½	
"	28	ANTONIEMU z HAMBURGA J/R. za połowę sprzedaży	26	10	11900	13½	
"	28	ANTONIEMU z HAMBURGA J/R. za różnicę cen wymiany	27	10	32	22½	
"	28	ZYSKOM i STRATOM za $\frac{1}{2}$ zysku	28	6	1224	10½	
					23843	6	

LUBLINA M/R.

MA.

1833							
Listopad	9	Od DUBRAŃSKIEGO J/R. za część					
		moich towarów	21	5	4204	19	
"	18	Od RÓŻNYCH dla dopełnienia .	23	"	3254	20	
"	21	Od JANKIEWI: ditto .	25	7	2824	25	
"	31	Od DUBRAŃ J/R. ditto .	30	5	458	25	
					10742	29	

MA.

1833							
Październik	10	Od KASSY za pożyczkę w gotowi-					
		źnie na 5% rocznie	8	2	30000		

HAMBURGA J/R. SPÓŁKI.

MA.

1833							
Listopad	19	Od TOW: na SP: 3268 MB° 5 szyl:	24	10	9935	19 $\frac{1}{2}$	
"	28	ditto ditto 3901 MB° 12 szyl:	26	10	11900	13 $\frac{1}{2}$	
"	"	ditto ditto	27	10	32	22 $\frac{1}{2}$	
		11 s. 4 d.					
		7170 MB° 12 s. 4 d.			21868	25 $\frac{1}{2}$	

Z ANTONIM Z HAMBURGA.

MAJĄ.

1833							
Listopad	28	Od KASSY za sprzedaż towarów	26	2	23800	27	
"	"	Od ANTONIEGO z HAMBURGA	27	10	42	9	
					23843	6	

B E R N A R D.

W I N I E N.

1833					
Październik	10	ROŻNYM za pożyczkę	8	„	5000
	10	TOWAR: FILIPA za towary wzię-			
Listopad		te na kredyt	21	8	1522
					6522

A L F O N S.

W I N I E N.

1833					
Listopad	6	TOWAR: BRAJEWSKIEGO . . .	19	9	2023
Grudzień	31	BAL: ZAMK: dla dopełnienia R/	38	12	42977
					45000

J A N Z

W I N I E N.

1833					
Listopad	6	TOWAR: BRAJEW: za towary .	19	9	1540
"	15	M/TOW: u JANA ditto .	23	11	46500
"	15	ZYSKOM i STRATOM za czysty			
		zysk na sprzedaży	22	6	1481
					49521

M O J E T O W A R Y U

W I N N E.

1833					
Listopad	1	OGÓŁ: TOWAR: towary na M/R.	18	1	46500

J O N A S.

W I N I E N.

1833					
Grudzień	31	BAL: ZAMK: dla dopełnienia R/	38	12	6250

D A N O S.

W I N I E N.

1833					
Grudzień	31	BAL: ZAMK: dla dopełnienia R/	38	12	25000

F R A N C I S Z E K Z

W I N I E N.

1833					
Październik	15	ROŻNYM za wypłatę Andrzejowi			
		na R/ Franciszka	11	„	15000

MA.

1833							
Grudzień	22	Od KASSY a <i>conto</i> długu . . .	33	2	800		
"	31	Od BAL: ZAMK: dla dopełnienia R/	37	12	5722		
					<u>6522</u>		

MA.

1833							
Październik	14	Od OGÓŁ: TOWAR: za 500 kamie- ni wełny po 90 złp. kamień .	10	1	45000		
					<u>45000</u>		

K A L I S Z A J/R.

MA.

1833							
Październik	14	Od OGÓŁ: TOWAR: za 500 korcy pszenicy po 18 złp.	10	1	9000		
Grudzień	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	37	12	40521	9	
					<u>49521</u>	<u>9</u>	

J A N A Z K A L I S Z A .

M A J A .

1833							
Listopad	15	Od JANA z KALISZA za sprzedaż towarów moich	23	11	46500		

MA.

1833							
Październik	14	Od OGÓŁ: TOWAR: za 5 Oxeftów Rumu Jamajka	10	1	6250		

MA.

1833							
Październik	15	Od MAJSZEWSKIEGO Rogerowi z Roz/Majszewskiego	10	8	25000		

L U B L I N A .

MA.

1833							
Grudzień	10	Od RÓŻNYCH a <i>conto</i> J/długu .	32	"	15000		

R O G E R.

W I N I E N.

1833									
Grudzień	5	KASSIE za zwrotowy Wexel na mnie	31	3	3586	5			

K O S Z T A

W I N N E.

1833									
Październik	30	KASSIE Pensye Ofici: i inne potrze- by biurowe	17	2	3000	15			
Grudzień	30	KASSIE Pensye Ofici: i inne potrze- by biurowe	35	3	3200				
					6200	15			

U T R Z Y M A N I E

W I N N O.

1833									
Październik	30	KASSIE za wydatki na dom .	17	2	1000				
Grudzień	30	ditto ditto ditto .	35	3	4000				
					5000				

A N D R Z É J Z

W I N I E N.

1833									
Listopad	6	TOWAR: BRAJEWSKIEGO za to- wary	19	9	627	5			
Grudzień	31	BALANS ZAMKNIĘCIA dla dopeł- nienia R/	38	12	4382	28 $\frac{1}{2}$			
					5010	3 $\frac{1}{4}$			

B A L A N S

W I N I E N.

1833									
Grudzień	31	RÓŻNYM dla dopełnienia rachun- ków	36	„	1404305	22 $\frac{1}{8}$			

MA.

1833									
Grudzień	31	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla							
		dopełnienia R/	37	12		3586	5		

B I U R O W E.

M A J A.

1833									
Grudzień	31	Od ZYSKÓW i STRAT dla dopeł-							
		nienia R/	36	6		6200	15		
						<u>6200</u>	<u>15</u>		

D O M U.

MA.

1833									
Grudzień	31	Od ZYS: i STR: dla dopełnienia R/	36	6		5000			
						<u>5000</u>			

W A R S Z A W Y.

MA.

1833									
Pazdziernik	15	Od FRANCISZKA za przekaz na J/R.	11	11		2000			
Listopad	24	Od TOW: u SCHWAR: " "	26	7		2406			
"	30	ditto ditto " "	29	7		610		$3\frac{1}{3}$	
						<u>5010</u>		<u>$3\frac{1}{3}$</u>	

Z A M K N I Ę C I A.

MA.

1833									
Grudzień	31	Od RÓŻNYCH dla dopełnienia R/	37	„		1404305	22 $\frac{1}{2}$		

SKOROWIDZ DO WIELKIEJ KSIĄŻKI

A.

Alfons . . . . . fol. 11.
 Andrzej z Warszawy . . fol. 12.
 Antoni z Hamburga J/R. fol. 10.

B.

Brajewski z Kalisza J/R. fol. 8.
 Bernard . . . . . fol. 11.
 Balans Zamknięcia . . fol. 12.

D.

Dom przy Ulicy N. . . fol. 3.
 Dubrański z Lublina J/R. fol. 5.
 Dańkowski z Płocka . . fol. 7.
 Danos . . . . . fol. 11.
 Dubrański z Lublina M/R. fol. 10.

F.

Franciszek z Lublina . . fol. 11.
 Filip z Kalisza J/R. . . fol. 8.

H.

Haremski z Bródów . . fol. 5.
 Handuk . . . . . fol. 10.

J.

Jankiewicz z Hrubieszowa fol. 7.
 Józef z Warszawy . . fol. 9.
 Jonas . . . . . fol. 11.
 Jan z Kalisza J/R. . . fol. 11.

K.

Kapitał . . . . . fol. 1.
 Kassa . . . . . fol. 2 i 3.
 Koszta biurowe . . . fol. 12.
 Kommissowe . . . . fol. 9.
 Koszta handlowe. . . fol. 9.

L.

Listy Zastawne . . . fol. 4.

M.

Meble i Sprzęty . . . fol. 3.
 Magazyn i Bazar . . . fol. 3.
 Majszewski . . . . . fol. 8.
 M/Towary u Jana z Kalisza fol. 11.

O.

Ogół towarów . . . fol. 1.

P.

Paweł z Lublina . . . fol. 9.

R.

Roger . . . . . fol. 12.

S.

Schwartz i Spółka z Krak: fol. 7.

T.

Towary Filipa z Kalisza fol. 8.
 Towary Brajew: u mnie fol. 9.
 Towary w spółce z An-
 tonim z Hamburga . . fol. 10.
 Towary u Schwartza z
 Krakowa . . . . . fol. 7.

U.

Utrzymanie Domu . . fol. 12.

W.

Wnxle do zrealizowania fol. 4.
 Wexle do spłacenia . . fol. 5.

Z.

Zyski i Straty . . . fol. 6.

BALANS Z MIESIĘCY

NAZWISKA RACHUNKÓW OTWORZONYCH W WIELKIEJ KSIĄŻCE		PAŹDZIERNIKA								LISTOPADA								GRUDNIA							
		Dług i		Wierzytelności		RÓŻNICE				Dług i		Wierzytelności		RÓŻNICE				Dług i		Wierzytelności		RÓŻNICE			
						Dług i		Wierzytelności						Dług i		Wierzytelności						Dług i		Wierzytelności	
1	Kapitał	248000	—	1395900	15	—	—	1147900	15	248000	—	1395900	15	—	—	1147900	15	248000	—	1395900	15	—	—	1147900	15
2	Kassa	618261	—	584550	10	33710	20	—	—	646488	7	612553	26½	33934	10½	—	—	1014895	18	752066	16½	262829	1½	—	—
3	Ogół towarów	463512	—	105240	—	358272	—	—	—	463512	—	158565	—	304947	—	—	—	463512	—	265865	—	197647	—	—	—
4	Listy zastawne	450000	—	—	—	450000	—	—	—	450000	—	—	—	450000	—	—	—	450000	—	150000	—	300000	—	—	—
5	Meble i sprzęty	40000	—	—	—	40000	—	—	—	40000	—	—	—	40000	—	—	—	40000	—	—	—	40000	—	—	—
6	Dom przy Ulicy N.	317000	—	5000	—	312000	—	—	—	317000	—	5000	—	312000	—	—	—	317000	—	5000	—	312000	—	—	—
7	Magazyn i Bazar	211000	—	3000	—	208000	—	—	—	211000	—	3000	—	208000	—	—	—	211000	—	3000	—	208000	—	—	—
8	Wexle do zrealizowania	188702	15	94500	—	94202	15	—	—	191427	15	114500	—	76927	15	—	—	254585	18	219483	3	35102	15	—	—
9	Wexle do spłacenia	28000	—	136000	—	—	—	108000	—	28000	—	136000	—	—	—	108000	—	98000	—	136000	—	—	—	38000	—
10	Zyski i Straty	507	15	25502	20	—	—	24995	5	934	20	29942	5½	—	—	29007	15½	13230	25	37607	13½	—	—	24376	18½
11	Haremski z Brodów	15000	—	15000	—	—	—	—	—	15000	—	15000	—	—	—	—	—	33300	—	29760	—	3540	—	—	—
12	Dubrański z Lublina J/R	18000	—	24800	—	—	—	6800	—	25490	29	29384	15	—	—	3893	16	25490	29	29384	15	—	—	3893	16
13	Schwartz et C° z Krakowa	9000	—	10000	—	—	—	1000	—	18865	—	11117	8½	7747	21½	—	—	18865	—	15117	8½	3747	21½	—	—
14	Jankiewicz z Hrubieszowa	7140	—	30000	—	—	—	22860	—	29964	25	32824	25	—	—	2860	—	29964	25	32824	25	—	—	2860	—
15	Dańkowski z Płocka	38000	—	110000	—	—	—	72000	—	38000	—	110000	—	—	—	72000	—	38000	—	110000	—	—	—	72000	—
16	Brajewski z Kalisza	8870	—	22000	—	—	—	13130	—	8870	—	27845	14	—	—	18975	14	8870	—	27845	14	—	—	18975	14
17	Majszewski	25000	—	50000	—	—	—	25000	—	26859	15	50000	—	—	—	23140	15	26859	15	50000	—	—	—	23140	15
18	Paweł z Lublina	36750	—	28000	—	8750	—	—	—	36750	—	28000	—	8750	—	—	—	36750	—	28000	—	8750	—	—	—
19	Józef z Warszawy	10000	—	—	—	10000	—	—	—	10000	—	—	—	10000	—	—	—	10000	—	—	—	10000	—	—	—
20	Bernard	5000	—	—	—	5000	—	—	—	3522	—	—	—	6522	—	—	—	6522	—	800	—	5722	—	—	—
21	Handuk	—	—	30000	—	—	—	30000	—	—	—	30000	—	—	—	30000	—	—	—	30000	—	—	—	30000	—
22	Alfons	—	—	45000	—	—	—	45000	—	2023	—	45000	—	—	—	42977	—	2023	—	45000	—	—	—	42977	—
23	Jan z Kalisza	—	—	9000	—	—	—	9000	—	49521	9	9000	—	40521	9	—	—	49521	9	9000	—	40521	9	—	—
24	Jonas	—	—	6250	—	—	—	6250	—	—	—	6250	—	—	—	6250	—	—	—	6250	—	—	—	6250	—
25	Danos	—	—	25000	—	—	—	25000	—	—	—	25000	—	—	—	25000	—	—	—	25000	—	—	—	25000	—
26	Franciszek z Lublina	15000	—	—	—	15000	—	—	—	15000	—	—	—	15000	—	—	—	15000	—	15000	—	—	—	—	—
27	Andrzej z Warszawy	—	—	2000	—	—	—	2000	—	627	5	5010	3½	—	—	4382	28½	627	5	5010	3½	—	—	4382	28½
28	Koszta biurowe	3000	15	—	—	3000	15	—	—	3000	15	—	—	3000	15	—	—	6200	15	—	—	6200	15	—	—
29	Utrzymanie domu	1000	—	—	—	1000	—	—	—	1000	—	—	—	1000	—	—	—	5000	—	—	—	5000	—	—	—
30	Dubrański z Lublina M/R.	—	—	—	—	—	—	—	—	10742	29	10742	29	—	—	—	—	10742	29	10742	29	—	—	—	—
31	Towary u Schwartza	—	—	—	—	—	—	—	—	9865	—	9865	—	—	—	—	—	9865	—	9865	—	—	—	—	—
32	Towary Filipa z Kalisza	—	—	—	—	—	—	—	—	4193	17	4193	17	—	—	—	—	4193	17	4193	17	—	—	—	—
33	Filip z Kalisza	—	—	—	—	—	—	—	—	243	17	3748	17	—	—	3505	—	243	17	3748	17	—	—	3505	—
34	Towary Brajewskiego w M/Ręku	—	—	—	—	—	—	—	—	6188	15	6188	15	—	—	—	—	6188	15	6188	15	—	—	—	—
35	Komisowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	391	21	—	—	391	21	—	—	391	21	—	—	391	21
36	Koszta handlowe.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	6	—	—	66	6	—	—	66	6	1007	1	—	—
37	Tow: w Spółce z Antonim z Hamburga	—	—	—	—	—	—	—	—	23843	6	23843	6	—	—	—	—	23843	6	23843	6	—	—	—	—
38	Antoni z Hamburga J/R	—	—	—	—	—	—	—	—	21868	25½	21868	25½	—	—	—	—	21868	25½	21868	25½	—	—	—	—
39	Moje towary u Jana z Kalisza	—	—	—	—	—	—	—	—	46500	—	46500	—	—	—	—	—	46500	—	46500	—	—	—	—	—
40	Roger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3586	5	—	—	3586	5	—	—
		2756743	15	2756743	15	1538935	20	1538935	20	3007302	9½	3007302	9½	1518350	11½	1518350	11½	3551323	10½	3551323	10½	1443653	8½	1443653	8½

46. *Wszystkie rachunki używane w buhalterji tyczyć się mogą.*

1. Naczelnika albo samego negocjanta.
2. Przedmiotów w naturze.
3. Korespondentów albo osób z któremi prowadzi interesa.

Wszystkie zatem rachunki otworzone w książkach utrzymywanych podwójnie, redukują się do trzech klass.

Pierwsza złożona jest z rachunków naczelnika domu handlowego przeznaczonych jedynie dla niego samego.

Druga z rachunków przedmiotów w naturze.

Trzecia z rachunków z korespondentami.

Dokładne szczegóły Rachunków zawartych w każdej klasie.

Pierwsza klasa obejmuje ra-	chunki Naczelnika to jest:	}	Kapitał.
			Zyski i Straty.
Druga klasa obejmuje rachunki przedmiotów w naturze które się dzielą na 4 rodzaje.	}	}	Wydatki.
			Komissowe.
		}	Assekuracje.
			1. Gotowe pieniądze; te mają jeden tylko Rachunek <i>Kassa</i> .
		}	Towary w naszym ręku i na nasz rachunek.
			2. Towary; te dzielą się na
			Towary w rękach innego na nasz rachunek.
			Towary w rękach naszych na rachun: 2go.
			Towar: na spół: z innym.
			Wexle i wszelkie zobowiązania pismienne do zrealizowania.
		}	3. Obligacje, takimi są
			Papiery publiczne.
			Pieniądze dane na assekuracją okrętów.
			Wexle do spłacenia.
			Traty i remessy.

4. Szczególne przedmioty

jako to:

Okręta.
 Domy i grunta.
 Meble.
 Udział w spółkach.
 Jarmarki lub wypłaty.
 Zwyczajny rachunek, na wzajemne interesa handlowe.
 Rachunek bieżący na szczególne ich interesa.
 Rachunek bieżący na szczególne nasze interesa.
 Rachunek interesów Spółki.
 Rachunek różnych małych dłużników.
 Rachunek różnych małych wierzycieli.

Trzecia klasa obejmuje rachunki korespondentów albo osób z którymi Negocjant prowadzi interesa, mogą one być wyobrażone pod różnymi postaciami, stosownie do natury interesów i tak:

PIERWSZA KLASSA.

Obejmująca rachunki Naczelnika domu handlowego.

Rachunki te dają poznać Naczelnikowi albo Negocjantowi wypadki i szczegóły jego interesów, w których żadna osoba niema udziału, jako to: jego pierwotny kapitał, zyski, straty, wydatki rozmaite i t. d. Nazwiska ich są:

1. Kapitał.
2. Zyski i Straty.
3. Wydatki.
4. Komissowe.
5. Assekuracje.

I. Kapitał.

Rachunek kapitału wyobraża Naczelnika domu handlowego. *Wierzytelność* tego Rachunku obejmuje przedmioty będące własnością Naczelnika, a *dług* wszystkie te, które w samych początkach założenia handlu lub jego zamknięcia, w końcu roku należą się innym.

Rozpoczynając książki lub ich zamykając czyli balansując — dopełnienie — (*solde*) kapitału oznacza fundusz czyli kapitał pierwotny, albo summy mu się od innych osób należące. Jeżeli jednak w ciągu prowadzenia interesów fundusz jego znacznie się powiększa w skutku otrzymanej sukcesyi, albo posagu, naówczas kredytujemy kapitał i przeciwnie, gdy umniejsza się pierwotny kapitał, w skutku danego posagu, albo darowizny wynoszącej znaczną sumę, zadłuża się Rachunek kapitału.

II. Zyski i Straty.

Rachunek ten przedstawia zyski i straty poniesione w ciągu operacji handlowych. Zadłużamy go ze wszystkich strat, a kredytujemy ze wszystkich zysków. A zatem dług tego rachunku oznacza straty poniesione, a wierzytelność otrzymane zyski.

Zobojętniając książki, zobojętniamy czyli dopełniamy ten rachunek przez kapitał.

III. Wydatki.

Piszą się w najdrobniejszych szczegółach wydatki również handlowe jako też i na utrzymanie domu, w osobnej książce której wzór podamy później. Przy końcu każdego miesiąca dochodzimy summy całkowitej wydatków i układamy jeden artykuł w dzienniku — zadłużając *Rachunek Wydatki* a kredytując *Kasę* za pieniądze z niej wzięte na poczynione wydatki.

Kredytujemy *Rachunek Wydatki* za to wszystko co z nich nam się wraca lub wrócić powinno np. koszta poniesione na Rachunek drugiego, którego zadłużamy, i tak: za listowe, wymienne, Magazynowe, przewozowe, protesta, i inne drobne wydatki umieszczone w książce *Wydatków*.

IV. Komissowe.

Ze strony wierzytelności tego Rachunku umieszczamy komissowe zyskane przy kupnie, sprzedaży, odbieraniu lub wypłacaniu pieniędzy, i innych operacjach komissowych.

Komissowe przy kupnie i sprzedaży, liczy się zwykle 2 $\frac{1}{2}$ o. niektórzy biorą tylko 1 $\frac{1}{2}$ o. Znajdują się okolice w których Komissionerowie biorą 3 i 4 o.

Komissowe w interessach bankowych, jako to: przy *tratach* i *remessach* liczy się $\frac{1}{2}$ o, niektórzy biorą tylko $\frac{1}{3}$ niekiedy $\frac{1}{4}$ o.

V. Assekuracje.

Gi którzy assekurują na morzu, używają tego Rachunku aby mieć przytomnym w pamięci summy przez nich assekurowane i na jakich okrętach.

Kredytują ten *Rachunek* ze wszystkich *Primes* (*) które odbierają, za przedmioty assekurowane. A gdy okręt na którym oni towary assekurowali zatonie lub się rozbije, i gdy płacą summę za assekurowaną, zadłużają ten rachunek za tę summę.

DRUGA KLASSA.

Obejmująca rachunki przedmiotów w naturze.

Rachunki drugiej klasy służą do utrzymania kontroli dokładnej, wszystkich przedmiotów handlu w naturze, wykazują zarazem ich wpływy i wydatki, zyski i straty.

(*) Prime d'assurance, nazywa się wynagrodzenie przyznane assekurującemu które się zwykle oblicza na stu.

Cztery są rodzaje takowych przedmiotów.

1. Gotowe pieniądze.
2. Towary.
3. Obligacje, jako to: Wexle, bilety, papiery publiczne.
4. Szczególne przedmioty, jako to: Domy, grunta, okręta, meble i t. d. z których każdy ma swój osobny Rachunek aby je tém łatwiej kontrolować można.

Rachunki pierwszój natury przedmiotów albo gotowe pieniądze.

Ten przedmiot ma jeden tylko Rachunek pod tytułem Kassa.

Rachunek Kassy.

Kassa jest Rachunkiem pieniędzy gotowych, odbieranych i wydawanych. Zadłużamy ją za pieniądze odbierane, a kredytujemy za robione wypłaty. A zatém dług tego Rachunku wyobraża wpływy, a wierzytelność wydatki.

Odciągnąwszy summę całkowitą wierzytelności od długu, przewyżka będzie summą pieniędzy gotowych w Kassie.

Uwaga. Jeżeli sprawdzając Rachunek Kassy z gotówką rzeczywiście w niej się znajdującą, napotykamy na różnicę wielką, wypada badać ściśle z kąd ona pochodzi, lecz jeżeli ta mała jest znaczna, trzeba sprostować Rachunek Kassy przez Rachunek Zyski i Straty, aby napróżno nie tracić czasu w jej wyśledzeniu.

Rachunki drugiej natury przedmiotów albo Towarów.

Rachunków służących do kontrolowania Towarów jest cztery gatunki:

1. Towary w naszych rękach na nasz Rachunek.
2. Towary na nasz rachunek w rękach innego.
3. Towary w rękach naszych na Rachunek innego.
4. Towary na Spółkę.

1. Rachunki Towarów w naszych rękach na nasz Rachunek: utrzymują się w dwojaki sposób.

1. Za pomocą Rachunków szczególnych na każdy rodzaj towaru, lecz ta metoda dobrą jest tylko dla kupców ryczałtowych, którzy sprzedają na beczki, kamienie, centnary i t. d. i gdy tych rodzajów nie jest wielka liczba.

2. Za pomocą jednego tylko Rachunku na wszystkie razem towary, pod tytułem *Ogół towarów*. Ten Rachunek jest właściwym i stosownym dla tych: którzy prowadzą handel wieloma bardzo gatunkami towarów, sprzedają również hurtowo jak szczegółowo, dla tego też Rachunek ten więcej jest w użyciu niżeli Rachunki szczegółowe.

I. Gdy uznanem będzie za rzecz przyzwoitą użyć pierwszej metody, daje się wówczas każdemu rodzajowi towarów *Rachunek odpowiadający*, jak się daje osobom. Zadłużamy ten rachunek za wszystkie towary kupione, pożyczone, odebrane w zamian, nakoniec za wszystkie te które jakimkolwiek sposobem stają się naszą własnością, a przeciwnie kredytujemy go, za wartość wszystkich towarów przestających być dla jakichkolwiek bądź przyczyn naszą własnością.

Obok kolumn przeznaczonych na złote i grosze umieszcza się jeszcze w *Wielkiej księdze* jedna kolumna na stronie długu, aby zapisać ilość towaru kupionego, również na stronie wierzytelności jedna kolumna, aby oznaczyć ilość towaru przedanego tym sposobem za jednym rzutem oka, można poznać łatwo czy wszystkie towary są sprzedane lub tylko ich część.

Ponieważ dług tego Rachunku wyobraża koszta nabycia towarów, a wierzytelność sumę za nie otrzymaną, można więc dojść łatwo (gdy wszystko przedane) przez proste odejmowanie jaki był zysk lub strata na tych towarach. Lecz jeżeli znajduje się jeszcze w magazynie pewna ich część do przedania, naówczas potrzeba oszacować je po cenie kupna, lub targowej, dodać sumę ztąd otrzymaną do wierzytelności Rachunku i zresztą jak wyżej.

Tak się postępuje w ogólności ze wszystkimi Rachunkami na szczególne rodzaje przedmiotów *np.* Wina, Pieprzu i t. d.

- II. Gdy chcemy użyć drugiej metody, to jest mieć jeden tylko Rachunek na wszystkie rodzaje towarów w naszym ręku i nasz Rachunek, wówczas otwieramy w Wielkiej Księdze Rachunek pod tytułem *Ogół towarów*. Zadłużamy go i kredytujemy zupełnie w taki sam sposób jak w pierwszej metodzie.

Uwaga. Obok tego ogólnego Rachunku można jeszcze mieć szczegółowe na pewne rodzaje towarów, gdy bliżej chcemy poznać wypadki spekulacji.

II. Towary na nasz Rachunek w ręku innego.

Gdy wyprawiamy towary w komiss do innego kupca, naówczas dajemy im Rachunek pod tytułem: Takie towary u tego a tego, w tém a w tém miejscu. *np.* Wełna u Jonasa w Lublinie.

- Zadłużamy ten rachunek za wartość towarów które przesyłamy oraz za wszystkie koszta, jako to, transportu, cła, komissowego i t. d. z ich powodu poniesione. Gdy zaś korespondent czyli komissant przesyła nam Rachunek sprzedaży, zadłużamy go, za

czysty z nich dochód, po otrąceniu wszystkich jego kosztów, przenosimy do wierzytelności tegoż rachunku i piszemy *np.* Jonas w Lublinie do Towarów u Jonasa w Lublinie *złp a* (*a* znaczy czysty dochód.) Gdy towary nie są jeszcze sprzedane zobowiązujemy ten Rachunek, Rachunkiem Balansu.

Uwaga. Kiedy wyprawiamy towary na pewien Jarmark na sprzedaż, można temuż nadać rachunek, pod tytułem *np. Jarmark w Łęcznie* zadłużać go za wartość przedmiotów na ten Jarmark wyprawionych.

Za sprzedaż zaś na kredyt w ciągu Jarmarku, zadłużyć kupujących kredytując Jarmark, tak jak zadłużamy Kasę za pieniądze gotowe otrzymane z towary.

Za powrotem z Jarmarku, oceniają się towary pozostałe, kredytuje się za nie Rachunek Jarmarku, i zobowiązuje się go w końcu za pomocą Rachunku Zyski i Straty. Tym sposobem za jednym rzutem oka widzieć można czyśmy zyskali lub stracili na tym Jarmarku.

Jeżeli nie chcemy mieć Rachunków oddzielnych na każdy Jarmark (co jednak jest daleko dogodniej, ponieważ możemy się dowiedzieć jaki jest zysk lub strata na każdym) możemy za powrotem i od zadłużyć tych którym przedaliśmy na kredyt. 2re Kasę za sprzedaż za gotówkę a kredytować *Ogół towarów*. 3cie Zadłużać Kasę a kredytować tych którzy dali pewną część a *conto knpna*. 4te Zadłużać *Wydatki* a kredytować Kasę za koszta podróży na Jarmark.

III. Towary w rękach naszych na Rachunek innego.

Gdy kto przesyła nam towary do przedania na jego Rachunek, potrzeba dla nich otworzyć rachunek pod tytułem *Takie towary tego: np. Cukier Jana z Lublina*.

Zadłużamy ten Rachunek za wszystkie koszta i wypłaty zrobione z powodu tych towarów, jak *np.* transport, wymienne, magazynowe, pakowe i komissowe, i t. d. a kredytujemy go za summę z ich sprzedaży.

Dla zobojętnienia tego Rachunku, odciągają się wszystkie koszta czyli jego dług od wierzytelności, która wyobraża nam wartość sprzedaży, a reszta to jest dopełnienie albo czysty dochód z tych towarów, należy się ich właścicielowi, którego Rachunek za tę summę kredytujemy a Rachunek jego towarów zadłużamy.

Jeżeli zobojętniamy książki przed całkowitem przedaniem towarów, potrzeba ten rachunek dopełnić za pomocą Rachunku Balansu, tak za całą summę długu, jako i wierzytelności to jest kredytować do Balansu za wartość sprzedaży już uskutecznionej, a zadłużyć Balans za koszta które są ze strony długu, a to dla tego, aby ten Rachunek okazał się w tym samym stanie w nowych książkach, w jakim był w dawnych.

IV. Towary w Spółce.

Spółka w towarach odbywa się w wieloraki sposób, zajęcie się spekulacją może być powierzone:

1. Mnie samemu.
2. Jednemu z moich stowarzyszonych.
3. Osobie nieinteressowanej.

Każda z tych osób może się zatrudniać całkowicie lub częściowo:

Całkowicie, zarazem kupnem i sprzedażą.

Częściowo, kupnem lub tylko sprzedażą.

Ztąd wypada:

Mogę trudnić się { 1. I ja sam także.
kupnem. { 2. Jeden z stowarzyszonych. } sprzedażą.
                                  { 3. Osoba nieinteressowana. }

Jeden z stowarzy- szonych może tru- dnić się kupnem	{ 4. I on sam. 5. I ja. 6. Osoba nieinteresowana.	}przedażą.
Osoba nieinteres- sowana może tru- dnić się kupnem.	{ 7. I ona także. 8. Inna osoba. 9. Jeden stowarzyszony. 10. A ja.	}przedażą.

Z tych trzech Dyrekcji wynikają 10 różnych przypadków wyżej podanych, na każdy z nich można użyć trojakięj metody utrzymywania Rachunków.

Kiedy mamy powierzona sobie dyrekcją nad kupnem i sprzedażą.

Można użyć trzech metod następujących, z których pierwsza jest najjaśniejsza, najkrótsza i najlepsza na pierwszy przypadek.

Pierwsza metoda.

1. Za kupno towarów, zadłuż towary w spółce a za-kredytuj zwyczajnego wierzyciela jak np. Kasę, gdy kupujesz za gotówkę; albo korespondenta, gdy kupno odbywa się na kredyt.
2. Za część przypadającą na twojego spółnika czyli stowarzyszonego, zadłuż jego rachunek bieżący, a kredytuj jego rachunek spółki.
3. Za sprzedaż, zadłuż dłużników zwyczajnych albo tych którzy kupują, a kredytuj Towary w spółce
4. Za koszta, zadłuż też same towary a kredytuj Wydatki lub Kasę.
5. Za zyski lub straty. Jeżeli w Rachunku spomnianych towarów w spółce wierzytelność jest większa od długu, przewyżka jest zyskiem, za który potrzeba

zadłużyć też same towary, a zakredytować różnych, to jest twojego spółnika czyli jego rachunek w spółce, za część na niego przypadającą, potem Zyski i Straty za twoją część zysku. Jeżeli ponieśliście stratę, potrzeba będzie zadłużyć różnych to jest: Twojego spółnika czyli jego Rachunek Spółki, za część straty na niego przypadającą; powtórę Zyski i Straty za część Twoją, a kredytować Rachunek Towary w spółce.

Druga metoda.

1. *Za kupno.* Zadłuż towary w spółce, za całą summę ich wartości a kredytuj wierzyciela zwyczajnego albo sprzedającego.
2. *Za część przypadającą na twojego spółnika,* zadłuż go, a kredytuj towary w spółce.
3. *Za sprzedaż,* zadłuż dłużnika zwyczajnego albo kupującego a kredytuj towary w spółce.
4. *Za kosztą,* zadłuż towary a kredytuj Kasę lub Wydatki.
5. *Za część czystego dochodu za towary przypadającą na twojego spółnika,* zadłuż towary a kredytuj spółnika.
6. *Za twoją część zysku albo straty zubożniejsi Rachunek Towarów przez Rachunek Zyski i Straty.*

Trzecia metoda.

1. *Za kupno.* Zadłuż spółnika za część na niego przypadającą, a Towary w spółce za twoją. Kredytuj zaś zwyczajnego wierzyciela albo sprzedającego lub Kasę jeżeli kupujesz za gotówkę.
2. *Za sprzedaż* zadłuż dłużnika zwyczajnego albo kupującego a kredytuj towary.

3. Za koszta zadłużyć *Towary* a kredytuj *Kasę* albo *Wydatki*.
4. Za część czystego dochodu z towarów przypadającą dla twojego Spólnika, zadłużyć *Towary* a kredytuj Spólnika.
5. Za twoją część zysku lub straty, balansuj *Rachunek Towarów* przez *Zyski i Straty*.

DRUGI PRZYPADEK.

Kiedy nam powierzono kupno a Spólnikowi sprzedaż.

Potrzeba utrzymywać wówczas *Rachunek Towarów* za pomocą trzeciej metody, która jest najlepszą na ten przypadek. A zatem:

1. Za kupno i koszta zadłużam Różnych, to jest: Spólnika za jego część a *Towary* na *Rachunek z N.* w jego rękach za moją część a kredytuję *Wierzyciela* zwyczajnego.

I gdy mój spółnik prześle mi *Rachunek* sprzedaży:

2. Za moją część czystego dochodu zadłużę mego spółnika, a zakredytuję *Towary* w spółce: balansuję na koniec *Rachunek* za pomocą *R. Zyski i Straty*.

Można także utrzymywać *Rachunek* tych *Towarów* drugim sposobem i naówczas:

1. Za całkowitą sumę kupna i kosztów zadłużę towary w spółce, a zakredytuję *Wierzyciela* zwyczajnego.
2. Za część przypadającą na mego spółnika, zadłużę spółnika a zakredytuję *Towary* w spółce:
A w chwili odebranego uwiadomienia o sprzedaży,
3. Za czysty dochód mojej części zakredytuję towary w spółce, postąpię zresztą jak wyżej.

TRZECI PRZYPADEK.

Kiedy dyryguję kupnem a osoba nieinteresowana sprzedażą.

Można utrzymywać Rachunek w dwojaki sposób:

1. Mojej tylko części.
2. Całości i zdać rachunek memu spółnikowi z części na niego przypadającej.

Aby utrzymywać Rachunek z mojej tylko części, można użyć drugiej albo trzeciej metody.

Druga metoda.

1. Za kupno zadłużę Towary w spółce w rękach tego a tego, a zakredytuję Wierzyciela zwyczajnego albo Kasę.
2. Za część przypadającą na mojego spółnika, zadłużę mojego spółnika a zakredytuję Towary w spółce.
3. Za moją część czystego dochodu z sprzedaży, zadłużę mego korespondenta a zakredytuję towary w spółce i t. d. w końcu balansuję Rachunek przez R. Zyski i Straty.

Uwaga. Trzecia metoda jest najlepszą i jej radzę użyć.

Aby utrzymywać Rachunek z całości, można użyć wszystkich trzech metod.

Pierwsza metoda.

1. Za kupno, zadłużę towary w spółce w rękach N. a zakredytuję Wierzyciela lub Kasę.
2. Za część przypadającą na mojego dłużnika, zadłużę spółnika J/R. bieżący a zakredytuję J/R. w spółce.

3. Za czysty dochód odbierając Rachunek sprzedaży, zadłużę mego korespondenta, a zakredytuję towary w spółce.
4. Zyski lub straty, zaciągnę do ksiąg, jak to podałem w pierwszej metodzie pierwszego przypadku.

Druga metoda.

1. Za kupno, zadłużę Towary w spółce a zakredytuję wierzyciela zwyczajnego lub Kasę.
2. Za część na mojego spółnika przypadającą, zadłużę spółnika a zakredytuję Towary.
3. Za czysty dochód z sprzedaży, zadłużę mego korespondenta a zakredytuję Różnych, to jest: mego spółnika za jego część, Towary w spółce i t. d.

Trzecia metoda.

1. Za kupno, zadłużę Różnych, to jest mego spółnika za jego część, Towary w spółce i t. d. za moją, a zakredytuję Wierzyciela zwyczajnego.
2. Za czysty dochód przy odebraniu Rachunku sprzedaży, zadłużę mego korespondenta, a zakredytuję Różnych to jest: mego spółnika za jego część, Towary w spółce za moją.

CZWARTY PRZYPADEK.

Kiedymój spółnik zarazem dyryguje kupnem i sprzedażą.

1. Za moją część kupna, zadłużę N. spółnika M/Rachunek w spółce, a zakredytuję N. współnika.
2. Za moją część dochodu czystego, zadłużę mego spółnika M/R. b. a zakredytuję spółnika N. M/R. w spółce.

PIĄTY PRZYPADEK.

*Kiedy nasz spółnik trudni się kupnem a ja
przedażą.*

Potrzeba wówczas utrzymywać Rachunki podług metody trzeciej.

1. Za moją część kupna, zadłużę Towary w spółce etc.,
(a zakredytuję spółnika.
2. Przy sprzedaży gdy ta była na kredyt, zadłużę kupujących a zakredytuję towary w spółce etc.
3. Za część czystego dochodu mojego spółnika, zadłużę Towary w spółce, a zakredytuję mego spółnika, zbilansuję zaś Rachunek za pomocą R/Zyski i Straty.

SZÓSTY PRZYPADEK.

*Kiedy nasz spółnik trudni się kupnem a
osoba nieinteressowana sprzedażą.*

Za część kupna na mnie przypadającą, zadłużę Towary, a zakredytuję spółnika. Co się tyczy czystego dochodu z sprzedaży, korespondent któremu to było powierzone i który ją uskutečnił, może zdać z niej sprawę w potrójny sposób.

1. Mojemu spółnikowi z całości.
2. Mnie z całości.
3. Każdemu z nas, z części na niego przypadającą.

*I. Jeżeli zdaje sprawę z całości mojemu
Spółnikowi.*

Za moją część czystego dochodu, zadłużę mojego spółnika, a zakredytuję Towary w spółce, etc. bilansuję w końcu Rachunek za pomocą R. Zyski i Straty.

II. Jeżeli zdaje mi Rachunek z całości.

Zadłużam wspomnianego korespondenta a kredytuję różnych to jest: mego spółnika za część czystego dochodu na niego przypadającą, Towary w spółce za moją; balansuję R., jak wyżej.

III. Jeżeli zdaje sprawę każdemu z nas z części na niego przypadającą.

Za moją część zadłużę wspomnianego korespondenta a zakredytuję Towary w spółce, które potrzeba potem balansować albo zobojętniać przez R. Zyski i Straty.

SIÓDMY PRZYPADEK.***Kiedy osoba nieinteressowana trudni się kupnem i sprzedażą.***

Można utrzymywać Rachunek dwojakim sposobem:

1. Mojój tylko części.
2. Całości, a zdać sprawę mojemu spółnikowi z jego części.

I. Aby utrzymywać rachunek części na mnie tylko przypadającą.

1. Za moją część kupna zakredytuję tego który trudni się kupnem, a zadłużę Towary w spółce w jego rękach.

2. Za moją część czystego dochodu, zadłużę tego który trudni się sprzedażą, a zakredytuję Towary w spółce w jego rękach.

II. Aby utrzymywać Rachunek z całości a zdać sprawę mojemu spółnikowi z jego części.

1. Za kupno zadłużę Różnych to jest: Spółnika za jego część, Towary w spółce: etc. za moją, a zakredytuję korespondenta który się kupnem zajmował.

2. Za czysty dochód z sprzedaży, zadłużę mego korespondenta a zakredytuję różnych to jest: mego Spólnika za jego część, Towary w spółce etc. za moją; balansuję Rachunek za pomocą R. Zyski i Straty.

ÓSMY PRZYPADEK.

Kiedy jeden z naszych korespondentów zajmuje się kupnem a drugi sprzedażą.

Potrzeba utrzymywać Rachunek jak w siódmym przypadku.

DZIEWIĄTY PRZYPADEK.

Kiedy osoba nieinteresowana zajmuje się kupnem, a mój spółnik sprzedażą.

Potrzeba utrzymywać Rachunek Towarów, podług trzeciej metody.

1. Za część kupna na mnie przypadającą zadłużam Towary w spółce, a kredytuję tego który to kupno uskutecznił.

2. Za moją część czystego dochodu z sprzedaży, zadłużam mego Spólnika, a kredytuję Towary w spółce, balansuję na koniec Rachunek tych towarów za pomocą R. Zyski i Straty.

DZIESIĄTY PRZYPADEK.

Kiedy osoba nieinteresowana zajmuje się kupnem a ja sprzedażą.

Można użyć trzech metod zastosowanych do pierwszego przypadku, z których pierwsza jest najłatwiejsza i najlepsza.

Rachunki trzeciej natury przedmiotów to jest papiery.

Rachunki te służą do utrzymania kontroli wszelkich piśmiennych zobowiązań i są:

1. Rachunki wymiany albo wexlów do zrealizowania.
2. Rentów, czyli papierów długów publicznych.
3. Pieniędzy użytych na assekurację towarów i okrętów.
4. Wexli do spłacenia.
5. Trat i Remess.

I. Rachunek wymiany albo wexlów.

Zadłużamy ten Rachunek za wszystkie wexle które jakim bądź sposobem stają się naszą własnością, lub pod naszą dyрекcją przechodzą, a kredytujemy go za wydane wexle z naszego portfela.

Na tym rachunku w Wielkiej Księdze robi się wewnątrz ze strony długu jedna kolumna nadzwyczajna i umieszcza się w niej summy na wexlach wyrażone, a w zwykłej kolumnie summy za nie wydane. Toż samo ze strony wierzytelności, umieszczają się w kolumnie zwyczajnej summy za wexle otrzymane, a w nadzwyczajnej summy na nich wyrażone.

II. Rachunek papierów publicznych.

Zadłuża się ten Rachunek za wszystkie renty, które posiadamy, albo kupujemy, a kredytuje za wszystkie dochody z nich czerpane albo za summy z sprzedaży onych pochodzące.

III. Rachunek pieniędzy użytych na assekurację towarów i okrętów.

Ponieważ w kraju naszym rzadko używa się pieniędzy w tego rodzaju spekulacjach, przeto artykułu tego nie rozwijam.

IV. Wexle do spłacenia.

Kredytujemy ten Rachunek za wszystkie wexle wystawione przez nas na jaki bądź termin, czy to za gotówkę czyli też za inne wexle, albo towary w zamian odebrane, a zadłużamy go za wypłaty na terminie za nie uskutecznione.

V. *Traty i Remessy.*

Znajdują się tacy, którzy utrzymują Rachunek wszystkich *trat* i *remess* na nich wystawionych lub remessowanych. Zadłużają tych, którzy na nich trasują, albo tych na Rachunek których trasowanie się odbywa, a kredytują Traty i Remessy; akceptując wexle zadłużają Traty i Remessy a kredytują Kasę przy ich wypłacie.

W chwili ich odebrania, zadłużają Traty i Remessy, a kredytują tych którzy im je remessują lub tego na Rachunek którego zostały remessowane; odbierając wartość na terminie wypłaty, zadłużają kasę a kredytują Traty i Remessy.

Ponieważ w tym Rachunku Traty i Remessy są razem pomieszane, to wprowadza nieład i czyni tę metodę złą.

Naprzód podwaja pracę, gdyż potrzeba każdy artykuł dwa razy w Dzienniku i w Wielkiej książce zapisać, i za każdym razem obszernie się tłumaczyć.

Powtórę Korespondenci są zadłużani i kredytowani nie w przyzwoitym czasie, czyli inaczej nie na terminie wypłat w którym właściwie uskulecznić się to powinno. Tak dalece, że kiedy chcemy się dowiedzieć jak z nimi stojemy, możemy to uskulecznić z wielkim tylko mozołem i pracą, ponieważ artykuły ich się dotyczące są poprzekładane, i gdy wypada przesłać im ich Rachunek, potrzeba układać artykuły podług terminu wypłat wexlu przez nich trasowanych lub remessowanych, ażebyśmy byli w stanie obliczyć procenta od awansowanych przez nas summ.

Aby tego wszystkiego uniknąć, wypada czekać terminu wypłat *Tratów* i *Remessów* i wówczas dopiero, gdy wypłacamy wexel na R/kogoś na nas wystawiony, zadłużać go, a kredytować Kasę. I odbierając summę na remessie wyrażoną zadłużać Kasę a kredytować tego na rzecz którego odbieramy. Tym sposobem wszystkie artykuły Dziennika

będą we właściwym czasie umieszczone. Ta metoda jest najjaśniejsza, najkrótsza na Traty i Remessy na R/drugiego.

Uwaga. Można prócz tego mieć osobny Rachunek na Traty a osobny na Remessy.

Za wexle wystawione na nas w chwili odebrania o tém uwiadomienia, zadłużać będziemy Wystawcę a kredytować Traty; płacąc spomnione traty na terminie, zadłużemy Traty a zakredytujemy Kassę; odbierając zaś wexle nam remessowane, zadłużemy Remessy a zakredytujemy tych którzy nam je remessowali; a odbierając wypłatę za nie, zadłużemy Kassę a zakredytujemy Remessy.

Rachunki czwartej natury przedmiotów, albo szczególne przedmioty.

Te Rachunki służą do utrzymania kontroli szczególnych przedmiotów których jest 5 gatunków.

1. Statki lądowe lub morskie.
2. Domy i grunta.
3. Meble.
4. Akcje rozmaitych stowarzyszeń.
5. Wypłaty albo Jarmarki.

I. Statki lądowe i morskie.

Kiedy kupujemy statki albo ich części, lub gdy je będziemy budować, otwieramy Rachunek na każdy statek, lub okręt, zadłużamy go za wszystkie koszta z powodu jego poniesione, a kredytujemy za wynajęcie lub za dochód jakikolwiek z niego czerpany.

Bilansując książki, przenosimy Zyski lub Straty do R. Zyski i Straty, a wartość jego lub części, do R. Bilansu zamknięcia jak to wyżej.

II. Domy i grunta.

Używa się tych dwóch Rachunków w taki sam sposób jak R. na statki, to jest: nadaje się Rachunek na każdy dom i na każdą przez nas posiadaną własność gruntową. Zadłuża się go za cenę kupną, wszystkie koszty i reparacje odbyte, a kredytuje się za dochód jaki przynosi z wynajęcia lub innym jakim sposobem.

Bilansując rachunek ten w Wielkiej Księdze przenosimy zysk lub stratę do R. Zyski i Straty a wartość jego zobowiązujemy przez Balans zamknięcia.

III. Meble.

Zadłużamy ten rachunek za meble które posiadamy lub kupujemy; gdy je zaś odprzedajemy, kredytuujemy go.

IV. Akcje rozmaitych Towarzystw.

Gdy mamy udział w spekulacjach jakiego towarzystwa przemysłowego lub handlowego, kupujemy akcje, nadajemy Rachunek temu towarzystwu który zadłużamy za kupno akcji, albo części naszego udziału w spekulacjach, a kredytuujemy, z zysku czyli części otrzymanej z podziału.

V. Wypłaty albo Jarmarki.

Są miasta w których odbywają się Jarmarki albo Wypłaty jako to: w Lyonie, Frankforcie, Lipsku &c. Negocjanci trasują i remessują wexle na te miasta wypłacalne na tych Jarmarkach.

Osoby trudniące się bankierstwem na te miejsca, mają u siebie Rachunek na każdy Jarmark albo Wypłatę, zadłużają ten Rachunek za wszystkie summy które dają albo

pożyczają korespondentom, z warunkiem onych odebrania na tychże Jarmarkach, za pośrednictwem wexlów od nich otrzymanych, wyrażających Wypłatę czyli Jarmark, w miarę więc jak takowe wexle remessują komukolwiek, albo je sprzedają; kredytują spomnione Jarmarki za dochód otrzymany.

Gdy pożyczamy pieniędzy na Jarmarki, kredytujemy je za sumnę wypożyczoną, a skoro nam w zaufaniu dadzą wexle, zadłużymy Wypłaty czyli Jarmarki za summy na nich wyrażone.

TRZECIA KLASSA.

Obejmująca w sobie Rachun: korespondentów.

Ta klasa składa się z Rachunków osób z którymi prowadzimy interessa, mogą one być rozmaite stosownie do interessów, dadzą się jednak zredukować do 6 następujących:

1. Rachunek bieżący na wzajemne interessa.
2. Rachunek bieżący na szczególne ich interessa.
3. Rachunek bieżący na szczególne nasze interessa.
4. Rachunek spółki na interessa towarzystwa.
5. Rachunek różnych drobnych dłużników.
6. Rachunek różnych drobnych wierzycieli.

I. Rachunek wspólny na wzajemne interessa.

Ten rachunek służy dla osób tegoż samego miejsca gdzie jesteśmy, którym niepotrzebujemy zwykle liczyć listowego, wymiennego, komissowego i innych kosztów ani oni dla nas, gdyż te spekulacje odbywają się prawie zawsze na towary albo inne rzeczy dostarczane wzajemnie i których wypłata stanowi balans Rachunku.

Zadłużamy ten Rachunek za to wszystko co dostarczamy albo za to co od nas oni odbierają, a kredytujemy za to wszystko co odbieramy.

U w a g a.

Z osobami innych miast gdzie mają taką samą jak nasza moneta można podobnie powyższym utrzymywać rachunki jeżeli prowadzimy z nimi interessa na ich tylko, Rachunek.

Jeżeli prowadzimy interessa na N/R. straty i zyski na wymianie Tratów i Remessów wzajemnych są dla nas, a my zaś winniśmy komissowe, wymienne, listowe, i inne koszta.

Jeżeli interessa prowadzą się na J/R. wówczas oni powinni ponosić stratę lub zyski, a nam przyznać komissowe, wymienne, listowe i inne koszta jeżeli te mają miejsce.

II. Rachunek bieżący interessów szczególnych drugiego.

Dla korespondentów innych miast albo krajów zagranicznych potrzeba odróżnić Rachunek ich interessów szczególnych, albo które my odbywamy komissowo i na J/R. od naszych Rachunków, z powodu zysków albo strat na listowém, wymienném, procentach i komissowém, obliczając się wzajemnie jak to wyżej powiedzieliśmy.

Azatem Rachunek interessów które prowadzę z Piotrem na J/R. tytułuje się Piotr J/R., rachunek zaś interessów które załatwiam z nim na M/R., nazywam Piotr M/R.

Powinniśmy z wielką uwagą wpisywać artykuły do Dziennika dotyczące się tych Rachunków aby je z sobą nie pomieszać. Ze strony długu korespondenta J/R. umieszczają się summy które on winien za interessa, a ze strony wierzytelności summy jemu od nas się należące.

Kiedy chcemy zamknąć ten Rachunek, zadłużamy go za summy przez nas awansowane, za wymienne od Tratów i remessów i negocjacji za listowe i komissowe, nakoniec bilansujemy go przez nowy Rachunek, albo za pomocą Balansu Zamknięcia.

III. Rachunek bieżący moich interesów i na M/R.

Rachunki które mam z mojami korespondentami tegoż samego kraju, dla moich interesów, i które są tytułowane M/R. mogą się utrzymywać w dwojaki sposób :

1. Z kolumnami nadzwyczajnemi obok już przyjętych na stronie długów i wierzytelności.
2. Z kolumnami zwyczajnemi tylko.

Podług pierwszego sposobu, umieszczają się ze strony długu w kolumnie nadzwyczajnej summy które nasz korespondent odbiera dla nas i za które on nas realnie kredytuje; a w linjach zwyczajnych, summy przez nas na ten przedmiot wydane.

W kolumnie nadzwyczajnej ze strony wierzytelności umieszczają się wydatki przez naszego korespondenta na nasz R/robione i za które on nas realnie zadłuża, a w linjach zwyczajnych summy otrzymane.

Zkąd wypada, że same tylko kolumny nadzwyczajne służą do robienia obrachunku z korespondentem za nasze interesa a które powinny się zgadzać z Rachunkiem przez niego nam przysłanym, to jest kolumna nadzwyczajna, wierzytelności naszych książek, z długiem J/Rachunku, i kolumna nadzwyczajna długu naszych książek, z wierzytelnością J/Rachunku.

Gdy chcemy zamknąć ten Rachunek bilansujemy, na-przód kolumny nadzwyczajne przez nowy Rachunek, albo przez Balans gdy zarazem zamykamy książki, a bilansujemy kolumny nadzwyczajne przez Zyski i Straty.

II. Podług drugiej metody, mamy tylko same kolumny zwyczajne lecz zapisujemy do R. Zyski i Straty, zysk lub stratę na każdym artykule w miarę jak mają miejsce, bilansujemy Rachunek przez nowy Rachunek albo przez Balans jak wyżej; ta metoda najwięcej jest w używaniu.

Rachunki interesów które prowadzimy na nasz rachunek z korespondentami zagranicznymi, pod tytułem M/Rachunek, powinny mieć dwie kolumny nadzwyczajne ze strony długu jedna a druga ze strony wierzytelności, w których umieszczamy w monecie zagranicznej sumę każdego artykułu, ponieważ nasi korespondenci cudzoziemcy, odbierają na nasz Rachunek w swojej monecie. Summa zaś wszystkich artykułów w naszych pieniądzach pisze się w zwyczajnych linjach.

A zatem kiedy wypada obrachować się z nimi to w ich, ale nie w naszej monecie, to trzeba uskutecznić.

Gdy zaś chcemy zamknąć ten Rachunek, potrzeba naprzód balansować monetę zagraniczną w kolumnach nadzwyczajnych, redukując na pieniądze polskie przewyżkę podług kursu giełdowego, a to w celu przeniesienia summy całkowitej z tej redukcji do kolumny zwyczajnej. Potem przenosi się to dopełnienie do nowego Rachunku albo do Balansu Zamknięcia, zwyczajne zaś kolumny bilansujemy przez R. Zyski i Straty z powodu zysku lub straty jakie wyniknąć mogą z wymiany.

IV. *Mój rachunek w Spółce.*

Kiedy prowadzimy interesa w spółce z innym, który się niemi zatrudnia, nadajemy mu rachunek pod tytułem np. Paweł M/Rachunek w Spółce.

Zadłużamy ten Rachunek za wartość i kosztą części przedmiotów na mnie przypadających w przedsięwziętej spekulacji, a kredytujemy go za to co przyniosły po sprzedaży całości. Balansujemy ten Rachunek przez Zyski i Straty.

Rachunek funduszu stowarzyszonych w spółce.

W spółkach albo towarzystwach przemysłowych, otwiera się każdemu ze stowarzyszonych Rachunek funduszu albo kapitału włożonego którego dług służy jedynie na umorzenie kapitału mającego się złożyć a wierzytelność na summy już włożone, a to w celu przekonania się czyli on swoją część złożył lub nie.

Prócz tego rachunku można im jeszcze otworzyć Rachunek bieżący na interessa prowadzone z towarzystwem.

V. Rachunek Różnych dłużników.

Często zdarzają się dłużnicy, bardzo małych summ i na raz jeden, pochodzących z sprzedaży przedmiotów małej wartości lub małej ilości, pożyczki pieniędzy lub innéj rzeczy podobnej natury, i gdy to nie powtarza się później, nie warto przeto dla takich otwierać Rachunków osobnych, ale je razem umieścić pod jednym Rachunkiem. *Różni Dłużnicy.*

Zadłuża się ten rachunek za wszystkie summy dostarczone tymże drobnym dłużnikom, a kredytuje za wypłatę należących się wartości.

VI. Rachunek Różnych wierzycieli.

Można otworzyć również jeden Rachunek dla wszystkich drobnych wierzycieli, to jest takich, którym się bardzo małe

należą od nas summy i z któremi bardzo rzadko mamy do czynienia pod tytułem *Różni wierzyciele*, kredytuje się ten Rachunek za summy im się należące a w miarę ich wypłat zadłuża się.

Dla łatwiejszego rzeczy pojęcia, powtórzmy w krótkości, wszystkie rachunki i własności im służące, aby je można mieć przytomniejsze pamięci.

- I. Dług *Kapitału* wskazuje to co my winni, a wierzytelność wszystko to co posiadamy.
- II. Dług *Zysków i Strat* obejmuje straty, a wierzytelność Zyski.
- III. Dług *Wydatków*, oznacza wydatki zrobione, a wierzytelność co z nich nam się wraca.
- IV. Nic niema ze strony długu *Kommissowego*, a wierzytelność jego, zajmuje komissowe przez nas zyskane.
- V. Dług *Assekuracji* oznacza summy stracone, a wierzytelność zyskane *Primes*.
- VI. Dług *Kassy* oznacza odebrane gotowe pieniądze, a wierzytelność wypłacone.
- VII. Dług *Towarów* oznacza kupno czyli ich nabycie, a kredyt, sprzedaż albo ich wyjście z magazynu, i sumę za nie otrzymaną.
- VIII. Dług *B. Wymiany* oznacza wexle nabyte do naszej dyspozycji, a wierzytelność wexle wychodzące.
- IX. Dług *Rachunków Papierów publicznych*, oznacza summy wydane na ich nabycie, a wierzytelność dochód czyli procent od nich pobrany.
- X. Dług *Wexlów do spłacenia* oznacza wexle przez nas lub kogo innego na nas wydane, a wierzytelność wexle zaspokojone czyli wypłacone.
- XI. Dług, domów, gruntów, staków &c. wszystkich innych rodzajów, przedmiotów tym podobnych ozna-

cza sumnę za którą zostały nabyte, a wierzytelność co one nam przyniosły.

- XII. Dług *Rachunków Osób*, obejmuje wszystko co te osoby nam są winne, a wierzytelność co się im od nas należy.
- XIII. Dług *Różnych dłużników*, oznacza drobne długi nam się należące, a wierzytelność summy spłacone.
- XIV. Dług *Różnych wierzycieli*, oznacza drobne wierzytelności u nas a wierzytelność summy przez nas wypłacone tymże wierzycielom.

O rozpoczęciu na nowo utrzymywania ksiąg żek po ich poprzedniem zamknięciu.

47. Z początkiem nowego roku przystąpił Walenty z Warszawy do spółki ze mną w handlowych spekulacjach i wniósł natychmiast zaraz podług dobrowolnej umowy przedmioty następujące które za gotowe od niego pieniądze przyjąłem.

50	Oxeft: rummu jamajka po 1500 zł,	Oxeft razem	75000
15	Beczek wina Węgierskiego starego po 2000		
	złp. beczka		30000
12	Centarów kawy po 200 złp. centnar	, ,	2400
200	Głów cukru po 30 złp. głowa		6000
W towarach złp. , ,			113,400

Z przeniesienia 113,400

W wexlach:

W/Pawła z Lublina z dnia 5 Grudnia z. r. za		
3 miesiące od daty na	15000	
W/Jonasa z Płocka z dnia 18 Listo-		
pada z. r.	20000	35000
		<hr/>
Resztę w gotowiźnie to jest: . . .	101600	
		<hr/>
Ogółem złp. . .	250000	

Koszta transportu towarów, wziął na siebie, na oszacowanie stanu czynnego i biernego mojego majątku, zupełnie przystał, mnie dyрекcją nad handlowaniem powierzył, i w końcu zgodził się aby jak najprędzej wszystkich towarów się pozbyć, byle nie ze stratą, długi pospłacać, wierzytelności poodbierać, a to w celu założenia domu bankowego, także na spółkę. Dla zdania więc dokładnej sprawy mojemu spółnikowi ze wszystkich operacji handlowych, zajmę się ułożeniem artykułu w Dzienniku w prost z Inwentarza. Nim do tego jednak przystąpię winienem objaśnić wszystkie metody używane w handlu przy rozpoczęciu ksiąg na nowo, po ich poprzedniem zamknięciu, jak to miało miejsce w końcu zeszłego roku, co się uskuteczniło za pomocą otworzonego idealnego Rachunku pod tytułem *Balans zamknięcia* gdy zaś teraz zamierzam na nowo prowadzić interessa, wypada wszystkie rachunki, do których kontroli wracają przednioty im odebrane przez balans zamknięcia na nowo zadłużyć, a wszystkie te którym były pewne summy dane dla ich zobojętnienia, muszą być zakredytowane, że zaś summa długów równa się summie wierzytelności im odpowiadających, moglibyśmy więc ułożyć jeden ogólny artykuł pod tytułem: *Różne do Różnych* złp. 1,654,305 gr. 22 $\frac{1}{6}$.

Jak następuje:

Kassa złp. . .	364429—	$1\frac{1}{2}$	do Wexli do spł: 38000
Ogół towarów	303907		do Dubrańskiego 3893—16
Listy zastawne	300000		do Jankiewicza
Wexle do zreal: 70102—	15		z Hrubieszowa 2860
Dom przy Uli-			do Dańkowskie: 72000
cy N. . .	300000		do Brajewskiego 18975—14
Mag. i Bazar	200000		do Majszewskie: 23140—15
Meble i sprzęty	40000		do Filipa z Kal: 3505
Haremski z Br:	3540		do Handuka . 30000
Schwartz i Sp:	3747—	$21\frac{1}{3}$	do Alfonsa . 42977
Paweł z Lubli:	8750		do Jonasa . . 6250
Józef z Warsz:	10000		do Danosa . 25000
Bernard . . .	5722		do Andrzeja . 4382— $28\frac{1}{2}$
Jan z Kalisza	40521—	9	do Walentego
Roger . . .	3586—	5	mego spółni: 250000
			do Kapitału 1133321— $8\frac{5}{6}$

Powyższy sposób jako niedość jasno i wyraźnie przedstawiający tok interessów bardzo rzadko jest używany, możnaby więc rozpocząć książki za pomocą dwóch artykułów, w pierwszym umieścić *Różne do Kapitału* złp. 1,654,305 gr. $22\frac{1}{6}$ którego strona długu, wyobraża stan czynny Inwentarza, w drugim zaś *Kapitał do Różnych* złp. 520,984 gr. $13\frac{1}{3}$ strona wierzytelności tego artykułu oznacza stan bierny; metody téj już użyłem w pierwszej części, dla tego wypada nam zastosować trzecią metodę powszechnie przyjętą. Naprzód wprowadza się do rachunkowości, nowy idealny rachunek, pod nazwiskiem Balans zaczęcia (dorozumiewając się książek kupieckich) *Balance d'entrée*) i jemu powierza się kontrola ogólna wszystkich naszych spekulacyj i przedmiotów handlowych, zastępuje on więc R. Kapitału. Zadłużę go za wszystkie przedmioty stanowiące stan bierny majątku a zakredytuję za stan czynny. Jakoż zapiszę w Dzienniku dwa artykuły (obacz Dziennik (B) artykuł 1, 2.)

Uwaga. Interessa objęte w Bruljonie B. są téj natury iż łatwo za pomocą prawideł podanych wyżej każdy z czy-

telników potrafi ułożyć artykuły w Dzienniku, i z tego przenieść je do Wielkiej Książki. Opuściłem Balans miesięczny, tłumaczenie przy zamknięciu rachunków gdyż osądziłem to wszystko za rzecz zbyteczną. Radzę tylko z uwagą po odczytaniu każdego artykułu w w Bruljonie, przystąpić prawie jednocześnie do przejrzenia jemu odpowiadającego w Dzienniku, tym sposobem można nabrać wprawy w zaciąganie interessów do ksiąg handlowych i obeznac się choć w części z praktyką.

B.

BRULJON

48. *Rozpoczęty dnia 1 Stycznia 1834 r.*

3 ————— 2 Stycznia 1834. —————

Bengal z Warszawy zakładając nowy zupeł-
nie handel, zakupił u mnie towary następujące:

9 Oxeftów wina Jamajka po 1200

złp. oxeft razem złp. 10800

60 Fun: herbaty po 50 złp. funt razem 3000

40 Centnarów kawy po 230 złp. cent: 9200

50 Kamieni pieprzu po 40 złp. kamień 2000

2 Beczek wina węgierskiego starego

po 3000 złp. beczka 6000

400 Kamieni wełny po 100 złp. kamień 40000

Ogółem złp. . 71000

Za powyższą sumę dostałem w zamian:

Nr. 8. — 30,000 franków W/Banku Polskie-
go z dnia 15 Grudnia 1833 r. za 3 miesiące
od daty na Facka z Paryża na Roz/Juljana w ce-
nie 497 zł. za 300 fran: razem za zł. 49700

W gotowiźnie po potrąceniu eskon-

tu 3° 20679-18

Eskont 620-12

Razem złp. 71000

Koszta odstawienia towa- rów złp. 150	}	327-20	71327-20
Wymiennego $\frac{1}{4}$ ^o 177-20			

4 ————— 3 Stycznia 1834. —————

Kupiłem W/Fraenkla z Warszawy Nr. 9.,
wystawiony dnia 28 Grudnia 1833 roku za 3
miesiące od daty wypłacalny, na Baroka z Lon-
dynu na sumnę 1000 funtów szter: po cenie
41½ złp. za 1 funt szter: dałem za niego w Li-
stach Zastawnych złp. 50000

Co policzywszy po cenie 91½ zł. czyni raz: 45750

Aże mu się należało 41500

Résztę zwrócił mi w gotowiznie 4250

5 ————— 3 idem —————

Przedałem dzisiaj Magazyn i Bazar, z warun-
kiem zupełnego oddania go nowemu właścicie-
lowi w miesiącu Marcu b. r. i dostałem w za-
mian w gotowiznie 230000

6 ————— 5 idem —————

Dłużnicy moi, w skutku listowego wezwania
z dnia 24 Grudnia 1833 roku, wypłacili w go-
towiznie należące mi się summy jak następuje:

Roger . . . . . 3586 gr. 5

Jan z Kalisza . . . . . 40521 — 9

Bernard 5722

Józef z Warszawy 10000

Paweł z Lublina 8750

Schwartz z Krakowa . . . . . 3747 — 21½

Haremski z Brodów . . . . . 3540 75867—5½

7 ————— 5 idem —————

Spieniężyłem W/Jonasa Nr. 2 wystawiony na
Lucjana z Warszawy termin wypłaty przypadał
na dzisiaj na sumnę . . . . . 3752—15

8 ————— 5 idem —————

Przedałem *alpari* W/Dubrańskiego Nr. 1 na
Hormańskiego z Lublina — termin wypłaty przy-
pada 10 b. m. na 2000

9 _____ 10 Stycznia _____

Przedałem hurtowo towary następujące:

22 $\frac{7}{8}$ funtów herbaty po 48 złp. funt ra-	
zem złp.	1093 — 10
150 kamieni kawy po 70 złp.	
kamień razem	10500
132 Kamieni Braunsztejnu po	
17 złp. kamień razem	2244
50 Kamieni pieprzu po 36	
złp. kamień razem	1800
2 Oxefty wina Węgierskiego po	
2200 złp. razem	4400
10 Beczek wina Węgierskiego	
po 900 złp. razem	9000
89 Oxeftów wina Węgierskiego	
po 1000 złp.	89000
30 Centnarów cukru po 200	
złp. razem	6000
300 Korcy pszenicy po 18 złp.	
razem	5400
	<hr/>
	129,437 — 10

Za to dostałem w zamian:

Nr. 10. — 2000 funtów szterl: — W/Fraen-
kla z dnia 15 Grudnia 1833 roku, na Ihonsona
z Londynu, za 3 miesiące od daty wypłacalny
a dziś nabyty po cenie 40 $\frac{3}{4}$ złp. za 1 funt szterl:
razem za złp. 81500

Nr. 11. — 30,000 franków — W/Jana z Ber-
lina, na Fryderyka z Paryża, dnia 1 Stycznia
b. r. wystawiony, a za 3 miesiące od daty płatny,
wzięty w cenie 496 złp. za 300 fran: 49600

Ogółem złp. 131,100

A że należy mi się . 129,437—10

Przewyżkę wypłaciłem w gotow: 1662—10

10 ————— 16 Stycznia 1834. —————

Spieniężyłem dzisiaj Wexle wystawione na
Warszawę jak następuje:

Nr. 3. złp. 10,000 W/Fraenkla et Co z d. 16
Października 1833 r. za 3
mies: od daty wypłacalny.

Nr. 4. złp. 1850 W/Jacka z dnia 17 Paź-
dzier: z. r. za 3 miesiące
od daty płatny.

Nr. 6. złp. 6000 W/Józefa z dnia 15 Paź-
dzier: z. r. za 3 miesiące
od daty płatny.

Nr. 7. złp. 1500 W/Jacka z d. 12 Padzier:

złp. 19350 Wziąłem więc gotowizną . 19350

11 ————— 16 idem —————

Wypłaciłem w gotowiznie za M/W. Nr. 2
na Roz/Jozefoskiego dziś upadły na sumnę . 18000

12 ————— 17 idem —————

Wypłaciłem w gotowiznie za M/W. Nr. 4
na Roz/Jacka z d. 17 Paździer: z. r. dziś upa-
dły na sumnę 2000

13 ————— 18 idem —————

Wypłaciłem gotowizną za M/W. Nr. 1. dziś
upadły na Roz/Gotryka z Warszawy, wystawio-
ny na sumnę 10000

14 ————— 20 idem —————

Wypłaciłem gotowizną za W/Bartłomieja wy-
stawiony na mnie a dziś upadły Nr. 3, sumnę . 8000

16 ————— 20 Stycznia —————

Spieniężyłem W/Banku Polskiego Nr. 5 z d.
20 Października 1833 r. za 3 miesiące od daty
wypłacalny na sumę 10000

15 ————— 21 idem —————

Przedałem dziś, resztę listów zastawnych
wraz z Kuponami to jest na sumę 250,000
złp. — po 92 złp. za 100 imienne.

Za co dostałem w zamian:

Nr. 12. — 25000 R. Assyg: W/Jonasa z War-
szawy, na Baroka z Petersbur-
ga, wystawiony d. 18 Stycznia
b. r. za 3 miesiące od daty
wypłacalny, po cenie $183\frac{1}{2}$ zł.
za 100 Rubli Assyg: razem
za złp. 45875

Nr. 13. — 70604 Rub: Assyg: 40 kop.
W/Pawła z Krakowa
na Icka z Odessy wy-
stawiony d. 28 Gru-
dnia za 3 miesiące od
daty płatny, a dziś
wzięty w cenie $182\frac{3}{4}$
zł. za 100 R. As: razem 128500

Ogółem złp. 174375

Resztę w gotowiźnie — 55625

Razem — 230,000

17 ————— 25 idem —————

Przedałem dziś Janklowi resztę towarów,
w moim magazynie znajdujących się po cenie
jak następuje:

50 Oxeftów Rummu po 1500 złp. oxeft ra- zem złp.	75000
15 Beczek wina Węgierskiego starego po 2100 złp.	31500
12 Centnarów kawy po 200 złp. cent- nar razem	2400
200 głów cukru po 31 złp. głowa razem	6200. 115100

W zamian w równej wartości dostałem:

Kredyt u Mallet Braci w Paryżu na sumę
50000 franków co licząc po 500 złp. za 300
franków razem czyni złp. . . 83333 gr. 10

Kredyt u Bernarda w Berlinie
na resztę to jest na . . . 31766— 20
Ogółem złp. . 115100

Kredyt u Bernarda licząc po 601 złp. za 100
Tal: wynosi w monecie Pruskiej 5285 RT. 12
dobrych groszy.

18 ————— 31 Stycznia —————

Dla zaspokojenia moich wierzycieli przesła-
łem im dzisiaj w gotowiźnie.

Dubrańskiemu z Lublina złp. .	3893 gr. 16
Jankiewiczowi z Hrubieszowa .	2860
Dańkowskiemu z Płocka . .	72000
Brajewskiemu z Kalisza . . .	18975— 14
Majszewskiemu	23140— 15
Filipowi	3505
Handukowi	30000
	<u>154374—15</u>

19 ————— 2 Lutego —————

Przedałem za gotowiznę dwa wexle:

W/Pawła z Lublina z d. 5 Grudnia z. r. za 3
miesiące od daty na sumę złp. . . 15000

Do przeniesienia 15000

Z przeniesienia 15000

po 1° straty i dostałem: 14850 złp.

W/Jonasa z Płocka z dnia

18 Listopada z. r. za 3 mie-

siące od daty na	20000
po $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ Straty	19900
	<hr/> 35000

Razem 34750 złp.

Zapłaciłem wymiennego 35

Eskont wynosi 250

Ogółem . 35035 złp.

Uwaga. Gdy już ukończyłem ze wszystkimi moimi korespondentami krajowemi interesa, gdy wyprzedałem wszystko, a za miesiąc zamierzam wraz z moim spółnikiem rozpocząć spekulacje bankowe, przeto, pieniędzy w mojej kassie zostających, używać będę na skupowanie wexlów zagranicznych, a to w celu ułatwienia nadal stosunków handlowych.

20 ————— 5 Lutego —————

Kupiłem następujące Wexle na Hamburg:

Nr. 14.— 15000 MB^o W/Brauta z Berlina wystawiony d. 3 Stycznia na Roleta z Hamburga wypłacalny za 3 miesiące od daty a nabyty po 910 złp. za 300 MB^o razem złp. 45500

Nr. 15. — 24000 MB^o W/Szoby z Lipska wystawiony d. 10 Stycznia b. r. na Raszkę z Hamburga wypłacalny za 3 miesiące od daty a dziś nabyty po 912 złp. za 300 MB^o razem 72860

Ogółem złp. 118360

Wymiennego 1 na tysiącu . . . . . 118—11 118478-11

21 ————— 10 Lutego. —————

Kupiłem w Giełdzie 2 Wexle i zapłaciłem za nie gotowizną:

Nr. 16.— 6000 RTal: — W/Huncigera z Warszawy— wystawiony d. 9 b. m. za 2 miesiące od daty wypłacalny, na Russa z Berlina, a dziś nabyty po cenie 602 złp. za 100 Tal: co czyni razem złp. 36120

Nr. 17.— 5000 RchTal: W/Rupki z Lipska na Rafaelu z Berlina — wystawiony dnia 24 Stycz: b. r. za 3 miesiące od daty wypłacalny, a dziś nabyty po cenie 600 złp. za 100 Tal: razem za 30050

Ogółem złp. 66170

Wymiennego 1 od tysiąca . 66— 4 66236-4

22 ————— 21 idem —————

Kupiłem dzisiaj za gotowiznę następujące wexle:

Nr. 18.— 5000 frank: W/Antoniego z Hamburga, wystawiony na Panier z Paryża, d. 8 Stycznia b. r. za 3 miesiące od daty wypłacalny, a dziś nabyty po cenie . . . . 495 złp.

za 300 fran: razem za złp. . . 8250

Nr. 19. — 5000 Rubli As: W/Drebra z Lipska, na Jana z Petersburga wystawiony dnia 15 Stycz: b. r. za 3 miesiące od daty wypłacalny, a dziś po cenie 184 złp. za 100 Rubli Assyg: nabyty . . . . . 9200 złp.

Do przeniesienia 17450 —

Z przeniesienia 17450

Nr. 20.— 500 Funtów szter: W/Bekera z Petersburga, na Rotschilda z Londynu, dnia 10 Stycznia b. r. wystawiony, za 3 miesiące od daty wypłacalny, a dziś po cenie 41 złp. za 1 funt szterling nabyty razem za złp. 20500

Nr. 21.— 2500 Tal: W/Dyli z Warszawy, na Kunta z Berlina, dnia 18 Lutego wystawiony, za 2 miesiące od daty wypłacalny a dziś po cenie 600 złp. za 100 Talar: nabyty razem za 15000

Nr. 22.— 1000 ZHol: W/Jana z Gdańska, na Wilhelma z Amsterdamu, dnia 24 Stycz: b. r. wystawiony, za 3 miesiące od daty wypłacalny, a dziś po cenie 800 złp. za 250 ZHol: nabyty, razem za złp. . 3200

Nr. 23.— 500 R. As: W/Jonasa z Warszawy na Pitorego z Moskwy, wystawiony d. 20 b. m. i r. za 5 mies: od daty wypłacalny, a dziś po cenie 183½ złp. 100 Rubli Assyg: nabyty razem za . 917

Ogółem złp. 57067

Wymiennego . 57

57124

23 ————— 28. Lutego. —————

W dwóch upłynionych miesiącach, wydałem:

Na utrzymanie domu i familji złp. .	1500	
Na pensją pracującym w biurze moim	1000	
Na kolendy w nowym roku	500	
Na potrzeby biurowe	200	
Na inne potoczne, związek z handlem		
mające wydatki	500	3700

B.

DZIENNIK

49. *Rozpoczęty dnia 1 Stycznia 1834 r.*

1	1 Stycz: 1834	
1	BALANS ZACZĘCIA do RÓŻNYCH.	
	złp. 1,654,305 gr. 22 $\frac{1}{8}$.	
	Jak następuje:	
3	Do WEXLI do SPŁAC: złp. 38000 za	
	wexle moje w cyrkulacji podług Inwen-	
	tarza razem za sumę . 38000	
2	Do DUBRAŃSKIEGO z	
	LUBLINA złp. 3893 gr. 16	
	P/Obr: . . . . . 3893—16	
2	Do JANKIEWICZA z HRU-	
	BIESZOWA złp. 2860 P/Obr: 2860	
2	Do DAŃKOWSKIEGO z	
	PŁOCKA złp. 72000 P/Obr: 72000	
2	Do BRAJEWSKIEGO z	
	KALISZA złp. 18975 gr. 14	
	P/Obr: . . . . . 18975—14	
2	Do MAJSZEWSKIEGO zł.	
	23140 gr. 15 P/Obr: . 23140—15	
2	Do FILIPA z KALISZA złp.	
	3505 P/Obr. 3505	
	Do przeniesienia	162,374—15

	Z przeniesienia 162,374-15		
2	Do HANDUKA złp. 30000		
	P/Obrachunku	30000	
3	Do ALFONSA złp. 42977		
	P/Obrachunku.	42977	
3	Do JONASA złp. 6250 P/Obr: 6250		
3	Do DANOSA złp. 25000		
	P/Obrachunku	25000	
3	Do ANDRZEJA z WARSZ:		
	złp. 4382 gr. 28 $\frac{1}{3}$ P/Obr: 4382-28 $\frac{1}{3}$		
3	Do WALENTEGO J/Rach:		
	FUNDUSZOWY złpolsk:		
	250000	250000	
7	Do KAPITA: zł. 1,133,321		
	gr. 8 $\frac{5}{6}$	1,133,321—8 $\frac{5}{6}$	1,654,305 22 $\frac{1}{6}$
2	————— 1 Stycz: 1834 —————		
1	ROŻNE do BALANSU ZACZĘCIA.		
	złp. 1,654,305 gr. 22 $\frac{1}{6}$.		
	Jak następuje:		
6	KASSA złp. 364,429 gr. 1 $\frac{1}{2}$ za gotowi-		
	znę w Kassie P/Obr: 364,429— 1 $\frac{1}{2}$		
1	OGÓŁ TOWARÓW złp.		
	303,907 za towary w Ma-		
	gazynie P/Obr:	303,907	
1	LISTY ZASTAWNE złp.		
	300,000 za listy zasta-		
	wne P/Inwen:	300,000	
5	WEXLE do ZREALIZO-		
	WANIA zł. 70,102 gr. 15		
	za Wexle w pugil:	70,102— 15	
4	DOM PRZY ULICY N. złp.		
	300,000 P/Inwen:	300,000	
	Do przeniesienia 1,338,438—16 $\frac{1}{2}$		1,654,305 22 $\frac{1}{6}$

Z przeniesienia 1,338,438—16 $\frac{1}{2}$		1,654,305	22 $\frac{1}{6}$
4	MAGAZYN i BAZAR złp. 200,000 P/Inwen: . 200,000		
4	MEBLE i SPRZĘTY złp. 10,000 P/Inwen: . 40,000		
4	HAREMSKI z BRODÓW złp. 3,540 winien P/Obr: 3,540		
4	SCHWARTZ i SPÓŁKA z Krakowa złp. 3,747 gr. 21 $\frac{2}{3}$ P/Obr: . . . 3,747—21 $\frac{2}{3}$		
4	PAWEŁ z LUBLINA złp. 8,750 P/Obr: . . . 8,750		
4	JÓZEF z WARSZAWY złp. 10,000 P/Obr: . . . 10,000		
5	BERNARD złp 5722 P/Obr: 5,722		
5	JAN z KALISZA zł. 40,521 gr. 9 P/Obr: . . . 40,521— 9		
5	ROGER złp. 3,586 gr. 5 P/Obrachunku . . . 3,586— 5	1,654,305	22 $\frac{1}{6}$
3	2 Stycznia.		
RÓŻNE do RÓŻNYCH. złp. 71,327 gr. 20.			
Za sprzedaż Bengalowi z Warszawy rozmaitych towarów P/faktury N. jak następuje:			
6	KASSA złp. 20,679 gr. 18 w gotowiźnie po potrąceniu 3 $\frac{2}{3}$ . . . 20,679—18		
5	WEXLE do ZREALIZ. złp. 49,700. Za W/Ban: Pol: Nr. 8. wystawiony 15 Grud: 1833 r. za 3 mies: od daty wypłacalny na Fukaz Pary- ża na Roz/Juljana, na sum- mę 30,000 fr: po 497 złp. 49,700		
Do przeniesienia 70,379—18		3,308,611	14 $\frac{1}{3}$

	Z przeniesienia 70,379—18	3,308,611	14 $\frac{1}{3}$
6	ESKONTY złp. 620 gr. 12. Za eskont 3 $\frac{2}{3}$ od summy w gotowiźnie od Bengala odebranéj . . . . . 620—12		
5	KOSZTA HANDLOWE złp. 327 gr. 20. Wymiennego i inne koszta . . . . . 327—20		
	<u>71,327—20</u>		
1	Do OGÓŁ: TOW: zł. 71,000 za towary P/Faktury 71,000		
6	Do KASSY złp. 327 gr. 20. Za wymienne i koszta od- stawienia towarów prze- danych Bengalowi . . . 327—20	71,327	20
4	3 Stycznia.		
1	RÓŻNE do LISTÓW ZASTAWNYCH. złp. 50,000. Za to, jak następuje:		
5	WEXLE do ZREALIZOWANIA złp. 41,500. Za Nr. 9. W/Fraenkla na Roz/Jacka, wystawiony d. 28 Grud: 1833 r. za 3 mies: od daty wypłacalny, na Baroka z Londynu na sumnę 1000 funtów szterlingów po 41 $\frac{1}{2}$ złp. za 1 funt szter: 41500		
6	KASSA złp. 4250 za przewyżkę nad należącą się sumnę . . . 4250		
7	ZYSKI i STRATY zł. 4250. Stra- ta na 50,000 Listów zastawnych danych w zamian za powyższy Wexel, cena listów 91 $\frac{1}{2}$ złp. za 100 łmienne 4250	50,000	
	<u>Do przeniesienia</u>	<u>3,429,939</u>	<u>4$\frac{1}{3}$</u>

	Z przeniesienia	3,429,939	4 $\frac{1}{3}$
5	3 Stycznia.		
6	KASSA do MAGAZYNU i BAZARU.		
4	złp. 230,000.		
	Za sprzedaż onych, z warunkiem zupełnego oddania nowemu właścicielowi za miesięcy dwa	230,000	
6	5 idem.		
6	KASSA do RÓŻNYCH.		
	złp. 75,867 gr. 5 $\frac{2}{3}$.		
	Za odebranie należności P/Obr: od osób następujących:		
5	Do ROGERA złp. 3586 gr. 5 za dług dziś zaspokojony	3586— 5	
5	Do JANA z KALISZA złp. 40521 gr. 9 za dług dziś zaspokojony	40521— 9	
5	Do BERNARDA złp. 5722 za dług dziś zaspoko:	5722	
4	Do JÓZEFA z WARSZ: złp. 10000 za dług dziś zaspo:	10000	
4	Do PAWŁA z LUBL: złp. 8750 za dług dziś zaspo:	8750	
4	Do SCHWARTZA i SPÓŁ: złp. 3747 gr. 21 $\frac{2}{3}$ za dług dziś zaspokojony	3747—21 $\frac{2}{3}$	
4	Do HAREMSKIEGO z BRODÓW złp. 3540 za dług dziś zaspokojony	3540	75,867 5 $\frac{2}{3}$
7	5 idem		
6	KASSA do WEXLÓW do ZREALIZO:		
5	złp. 3752 gr. 15.		
	Za W/Jonaaa Nr. 2 na Lucjana z Warszawy, dziś upadły na sumę	3,752 15	
	Do przeniesienia	3,739,558	25

	Z przeniesienia	3,739,558	25
8	8 Stycznia		
6	KASSA do WEXLÓW do ZREALIZO: złp. 2000.		
5	Za W/Dubrańskiego Nr. 1. na Hormań- skiego z Lublina, z terminem wypłaty przypadającym 10 b. m.— sprzedany <i>alpari</i> za sumę	2,000	
9	10 idem		
5	WEXLE do ZREALIZ: do RÓŻNYCH. złp. 131,100.		
	Za sprzedaż towarów hurtowo P/faktury N. i otrzymanie w zamian:		
	2000 funtów szter: W/Fraenkla z War- szawy Nr. 10—wystawiony d. 15 Grud. 1833 r. na Ihonsona z Lon- dynu za 3 mies: od daty wypłaca- lny, w cenie po $40\frac{3}{4}$ złp. za 1 funt szterling razem złp. 81500		
	30000 frank: W/Jana z Ber- lina, wystawiony na Frederyka z Paryża dnia 1 Stycznia za 3 miesiące od daty wy- płacalny, a po 496 złp. za 300 frank: wzięty N. 11 razem za złp. 49,600		
	131,100		
1	Do OGÓŁU TOWARÓW złp. 129,437		
	gr. 10. Za towary dziś sprzedane P/faktury . . . . 129,437—10		
6	Do KASSY złp. 1662 gr. 20 wypłac: przewyżkę w goto: 1662—20	131,100	
	Do przeniesienia	3,872,658	25

	Z przeniesienia	3,872,658	25
10	16 Stycznia		
6	KASSA do WEXLÓW do ZREALIZO-		
5	złp. 19,350.		
	Za W/Nr. 3, 4, 6, 7. dziś upadłe, i		
	zrealizowane na gotowiznę . . .	19,350	
11	16 idem		
3	WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.		
6	złp. 18,000.		
	Wypłaciłem w gotowiznie za M/W.		
	Nr. 2— na Roz/Jozefoskiego, upadły		
	10 b. m. na sumę	18,000	
12	17 idem		
3	WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.		
6	złp. 2,000.		
	Za M/W. Nr. 4. — Roz/Jacka z d. 17		
	Października 1833 r. dziś upadły.	2,000	
13	18 idem		
3	WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.		
6	złp. 10,000.		
	Za M/W. Nr. 1. dziś upadły, na Roz/		
	Gotryka z Warsza: wystawiony na	10,000	
14	20 idem		
3	WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.		
6	złp. 8,000.		
	Za W/Bartłomieja, wystawiony na mnie,		
	dziś upadły Nr. 3 na	8,000	
15	20 idem		
6	KASSA do WEXLÓW do ZREALIZO:		
5	złp. 10,000.		
	Za W/Banku Polskiego Nr. 5.— wysta-		
	wiony d. 20 Października 1833 roku,		
	za 3 miesiące od daty wypłacalny, a		
	dziś upadły	10,000	
	Do przeniesienia	3,940,008	25

Z przeniesienia		3,940,008	25
16	21 Stycznia		
1	RÓŻNE do LISTÓW ZASTAWNYCH.		
	złp. 250,000.		
	Za sprzedaż reszty listów zastawnych przezemnie posiadanych po cenie 92 złp. za 100 i odebranie w zamian jak następuje:		
5	WEXLE do ZREALIZOWANIA złp.		
	174,375. Za 2 Wexle:		
	Nr. 12 na 25,000 Rubli Assyg: W/Jonasa z Warszawy na Baroka z Peters- burga z d. 18 Stycz: b. r. za 3 mies: od daty—wzięty po cenie 183½ złp. za 100 Rubli Assygna: razem za złp. 45875		
	Nr. 13 na 70,609, Rubli Assyg: 40 kop: W/Pawła z Krak: na lcka z Odessy, wysta- wiony d. 28 Grud: 1833 r. za 3 miesiące od daty— wzięty po 182½ złp. za 100 Rubli Assyg: . . . 128,500		
	Razem złp. 174,375		
6	KASSA złp. 55,025 resztę na- leżącą się za listy zastawne w gotowiźnie 55,625		
7	ZYSKI i STRATY złp. 20,000		
	strata na listach 20,000		250,000
	Do przeniesienia .		4,190,008
			25

	Z przeniesienia	4,190,008	25
17	25 Stycznia		
1	RÓŻNE do OGÓŁU TOWARÓW. złp. 115,100.		
	Za sprzedaż Jankłowi, reszty towarów w magazynie, wyszczególnionych w fakturze N. i otworzenie w zamian kredytu u Bankierów zagranicznych jak następuje:		
6	BRACIA MALLET w PARYŻU złp. 83,333 gr. 10 co licząc po cenie dzi- siejszej 500 złp. za 300 frank: czyni razem 50,000 franków 83,333—10		
6	BINARD w BERLINIE złp. 31,766 gr. 20. po cenie 601 złp. za 100 Tal: czy- nią razem 5,285 RT. 31,766—20	115,100	
18	31 idem		
6	RÓŻNE do KASSY. złp. 232,984 gr. 13 $\frac{1}{3}$.		
	Za wypłatę w gotowiźnie moim wie- rzycielom jak następuje:		
2	DUBRAŃSKI z LUBLINA złp. 3893 gr. 16 P/Obr: . . . 3893—16		
2	JANKIEWICZ z HRUBIE- SZOWA złp. 2,860 P/Obr: 2860		
2	DAŃKOWSKI z PŁOCKA złp. 72,000 P/Obr: . 72000		
2	BRAJEWSKI z KALISZA złp. 18,975 gr. 14 P/Obr: 18975—14		
2	MAJSZEWSKI złp. 23,140 gr 15 P/Obr: . . . 23140—15		
	Do przeniesienia 120,869—15	4,305,108	25
	Tom II.	28	

	Z przeniesienia	120,869—15	4,305,108	25
2	FILIP złp. 3,505 P/Obr:	3505		
2	HANDUK zł. 30,000 P/Obr:	30000		
3	ALFONS złp. 42,977 ditto	42977		
3	JONAS złp. 6,250 ditto	6250		
3	DANOS złp. 25,000 ditto	25000		
3	ANDRZÉJ z WARSZAWY			
	złp. 4,382 gr. 28 $\frac{1}{3}$ P/Obr:	4382—28 $\frac{1}{3}$	232,984	13 $\frac{1}{3}$
19	_____ 2 Lutego _____			
	RÓZNE do RÓŻNYCH			
	złp. 35,035.			
	Za sprzedaż 2 W/ Jak następuje:			
6	KASSA złp. 34,750 w gotowiźnie wpłynęło do Kassy	34750		
5	KOSZTA HANDLOWE złp. 35			
	wymiennego 1 na 1000	35		
6	ESKONTY złp. 250 eskont na wexlach przedanych	250		
		35035		
5	Do WEXLÓW do ZREALIZOWANIA			
	złp. 35,000 za			
	W/Pawła z Lublina z d. 5 Grudnia			
	z. r. za 3 miesiące od daty na sumę	15,000		
	W/Jonasa z Płocka			
	z d. 18 Listopada			
	z. r. za 3 mies: od			
	daty po $\frac{1}{2}$ o str: na 20,000	35,000		
6	Do KASSY złp. 35 za wymienne	35	35,035	
	Do przeniesienia		4,573,128	8 $\frac{1}{3}$

Z przeniesienia

4,573,128 | 8 $\frac{1}{3}$

20 ————— 5 Lutego —————

6 RÓŻNE do KASSY.

złp. 118,478 gr. 11.

Za kupno wexli zagranicznych następujących:

5 WEXLE do ZREALIZOWANIA złp.
118,360.Nr. 14 — 15,000 MB° W/Branta z Berlina, wystawiony d. 8 Stycz: b. r. za 3 miesiące od daty na Roleta z Hamburga, po cenie 910 złp. za 300 MB°
złp. . . . . 45500Nr. 15 — 24,000 MB° W/
Szoby z Lipska, wystawiony d. 10 Stycz: b. r. za 3 mies: od daty, kupiony po 912 złp. za 300 MB° . . . . . 728605 KOSZTA HANDLOWE
złp. 118 gr. 11 za wymienne . . . . . 118—11

118,478 | 11

21 ————— 10 idem —————

6 RÓŻNE do KASSY.

złp. 66,236 gr. 4.

Za kupno wexli, jak następuje:

5 WEXLE do ZREALIZOWANIA złp.
66,170 za wexle:

Nr. 16 — 6000 RT: W/Huncigera z Warszawy, wystawiony dnia 9 b. m. za 2 miesiące od daty, na Rupsa z Berlina, nabyty po cenie 602 złp za 100 RT: razem za złp. 36120

Do przeniesienia 36120 | 4,691,606 | 19 $\frac{1}{3}$

	Z przeniesienia	36120	4,691,606	19 $\frac{1}{3}$
	Nr. 17 — 5000 RT. W/Rapki z Lipska, na Rafaela z Ber- lina, wystawiony dnia 24 Stycz: b. r. nabyty po cenie 601 złp. za 100 RT. razem	30050		
5	KOSZTA HANDLOWE złp. 66 gr. 4. Za wymienne . . .	66-4	66,236	4
	22 ————— 21 Lutego			
6	RÓŻNE do KASSY. złp. 57,1-4.			
	Za kupno wexlów zagranicznych jak następuje:			
5	WEXLE do ZREALIZOWANIA złp. 57,067 za wexle następujące:			
	Nr. 18 — 5000 frank: W/Antoniego na Panier z Paryża, wystawiony dnia 8 Stycznia b. r. za 3 miesiące od daty wypłacalny a dziś nabyty po cenie 495 złp.	8250		
	Nr. 19 — 5000 Rubli Assyg: W/Drebra z Lipska na Jana z Petersburga, wystawiony d. 15 Stycz: b. r. za 3 mies: od daty wypłacalny, dziś po cenie 184 złp. nabyty . . .	9200		
	Nr. 20 — 500 Funt: szter: W/ Bekera z Petersburga na Rot- schilda z Londynu, dnia 10 Stycznia b. r. wystawiony za 3 mies: od daty wypłacalny, a dziś po cenie 41 złp. na- byty	20500		
	Do przeniesienia	37,950	4,757,842	23 $\frac{1}{3}$

	Z przeniesienia	37950	4,757,842	23 $\frac{1}{3}$
Nr. 21 —	2500 Tal. W/Dyli z Warszawy, na Kunta z Ber- lina, d. 18 Lutego wystawio- ny za 2 mies: od daty wy- płacalny, a dziś po cenie 600 złp. nabyty	15000		
Nr. 22 —	1000 ZHol: W/Jana z Gdańska, na Wilhelma z Amsterdamu, d. 24 Stycznia b. r. wystawiony, za 3 mies: od daty wypłacalny a dziś po cenie 800 złp. nabyty . . .	3200		
Nr. 23 —	500 Rubli Assyg: W/ Jonasa z Warszawy, na Pi- storego z Moskwy, wysta- wiony d. 20 b. m. i r. za 5 mies: od daty wypłacalny a po 183 $\frac{1}{2}$ złp. nabyty . . .	917		
	Razem złp. 57,967			
5	KOSZTA HANDLOWE złp.			
	57 wymiennego	57	57,124	
23	————— 28 Lutego —————			
6	ROŻNE do KASSY. złp. 3,700.			
	Za wydatki w dwóch upłynionych mie- siącach.			
7	UTRZYMANIE DOMU złp. 1500. Za miesiąc Styczeń i Luty złp. . .	1500		
5	KOSZTA HANDLOWE złp. 1700 za miesiąc Styczeń i Luty . .	1700		
7	ZYSKI i STRATY złp. 500 ko- lenda różnym	500	3,700	
	Do przeniesienia		4,818,666	23 $\frac{1}{3}$

	Z przeniesienia	4,818,666	23 $\frac{1}{3}$
24	28 Lutego		
7	ZYSKI i STRATY do RÓŻNYCH. złp. 4,674 gr. 17.		
6	Do ESKONTÓW złp. 870 gr. 12 dla dopełnienia R/ . . . 870—12		
5	Do KOSZTÓW HANDLO- WYCH złp. 2,304 gr. 5 dla dopełnienia R/ . . 2304— 5		
7	Do UTRZYMANIA DOMU złp. 1,500 dla dopeł: R/ 1500	4,674	17
25	28 idem		
7	RÓŻNE do ZYSKÓW i STRAT. złp. 41,630 gr. 10		
1	OGÓŁ TOWARÓW złp. 11,630 gr. 10 dla dopełnienia R/ . . 11630—10		
4	MAGAZYN i BAZAR złp. 30,000 dla dopeł: R/ . 30000	41,630	10
26	28 idem		
7	ZYSKI i STRATY do KAPITAŁU. złp. 12,205 gr. 23.		
7	Jako istotne powiększenie kapitału w ciągu dwóch upłynionych miesięcy.		
27	28 idem		
7	BALANS ZAMKNIĘCIA do RÓŻNYCH. złp. 1,395,527 gr. 1 $\frac{5}{8}$.		
	Jak następuje:		
5	Do WEXLÓW do ZREALIZOW: złp. 638,272 dla dopeł: R/ 638,272		
6	Do BRACI MALLET w PARYŻU złp. 83,333 gr. 10 dla dopeł: R/ 83,333—10		
	Do przeniesienia 721,6—0510	4,861,971	23 $\frac{1}{3}$

Z przeniesienia 721,605—10		4,864,971	20 $\frac{1}{2}$
6	Do BINARDA w BERLINIE złp. 31,766 gr. 20 dla dopeł: R/ . . . 31,766—20		
6	Do KASSY złp. 302,155 gr. 1 $\frac{5}{6}$ dla dopeł: R/ 302,155—1 $\frac{5}{6}$		
4	Do DOMU PRZY ULICY N. złp. 300,000 dla dopełnienia R/ . . . 300,000		
4	Do MEBLI i SPRZĘTÓW złp. 40,000 dla dopeł: R/ 40,000	1,395,527	1 $\frac{5}{6}$
28	28 idem		
7	RÓŻNE do BALANSU ZAMKNIĘCIA. złp. 1,395,527 gr. 1 $\frac{5}{6}$.		
7	KAPITAŁ złp. 1,145,527 gr. 1 $\frac{5}{6}$ dla dopeł: R/ 1,145,527—1 $\frac{5}{6}$		
3	WALENTY J/R. fund. złp. 250,000 . . . 250,000	1,395,527	1 $\frac{5}{6}$
		<u>7,656,025</u>	<u>24</u>

KONIEC DZIENNIKA B.

WIELKA KSIĘGA

(B)

Rozpoczęta dnia 1 Stycznia 1834 roku.

BALANS

WINIEN.

1834									
Styczeń	1	WEXLOM do SPŁACENIA. Za we-							
		xle moje w cyrkulacji	1	3	38000				
"	"	DUBRAŃ: z LUBL: P/Obr: na nowo	"	2	3893	16			
"	"	DAŃKOWSKIEMU ditto ditto	"	2	72000				
"	"	JANKIEWICZOWI ditto ditto	"	2	2560				
"	"	BRATEWSKIEMU ditto ditto	"	2	18975	14			
"	"	MAJSZEWSKIEMU ditto ditto	"	2	23140	15			
"	"	FILIPOWI ditto ditto	"	2	3505				
"	"	HANDUKOWI ditto ditto	"	2	30000				
"	"	ALFONSOWI ditto ditto	"	3	42977				
"	"	JONASOWI ditto ditto	"	3	6250				
"	"	DANOSOWI ditto ditto	"	3	25000				
"	"	ANDRZEJOWI ditto ditto	"	3	4382	28 ¹ / ₂			
"	"	WALENTE: J/R. fund: ditto ditto	"	3	250000				
"	"	KAPITAŁOWI ditto ditto	"	7	1,133,321	8 ¹ / ₂			
					1,651,005	22 ¹ / ₂			

OGÓŁ. T O.

WINIEN.

1834									
Styczeń	1	BALANSOWI ZACZĘCIA. Za towa-							
		ry w magazynie P/Inwentarza	2	1	303907				
Luty	28	ZYSKOM i STRATOM. Zysk na to-							
		warach	14	7	11630	10			
					315537	10			

LISTY

WINNE.

1834									
Styczeń	1	BALANSOWI ZACZĘCIA. Za li-							
		sty zastawne P/Inwentarza .	2	1	300000				

Z A C Z E C I A.

MA.

1834									
Styczeń	1	Od KASSY. Za gotowiznę w kassie	2	6	364429	1½			
"	"	Od OGÓŁU TOWARÓW. Za to-							
"	"	wary w magazynie	"	1	303907				
"	"	Od LISTÓW ZAST: za listy zastawne	"	1	300000				
"	"	Od WEXLI do ZREALIZOWANIA							
"	"	za W/Różnych	"	5	70102	15			
"	"	Od DOMU PRZY ULICY N. P/Inw:	"	4	300000				
"	"	Od MAGAZYNU i BAZARU ditto	"	4	200000				
"	"	Od MEBLI i SPRZĘTÓW ditto	"	4	40000				
"	"	Od HAREMSKIEGO P/Obrach:	"	4	3540				
"	"	Od SCHWAR: i SPÓŁKI ditto	"	4	3747	21½			
"	"	Od PAWŁA z LUBLINA ditto	"	4	8750				
"	"	Od JÓZEFA z WARSZA: ditto	"	4	10000				
"	"	Od BERNARDA ditto	"	5	5722				
"	"	Od JANA z KALISZA ditto	"	5	40521	9			
"	"	Od ROGERA ditto	"	5	3586	5			
					<u>1,654,305</u>	<u>22½</u>			

W A R Ó W.

MA.

1834									
Styczeń	2	Od RÓŻNYCH. Za sprzedaż towa-							
"	10	rów w tym dniu	3	"	71000				
"	25	Od WEXLÓW do ZREALIZO: Za							
"		przedaż towarów w tym dniu	6	5	129437	10			
		Od RÓŻNYCH. Za sprzedaż towa-							
		rów w tym dniu	9	"	115100				
					<u>315537</u>	<u>10</u>			

Z A S T A W N E.

M A J A.

1834									
Styczeń	3	Od RÓŻNYCH	4	"	50000				
"	21	Od RÓŻNYCH za sprzedaż listów							
"		zastawnych	8	"	250000				
					<u>300000</u>				

DUBRAŃSKI

WINIEN.

1834					
Styczeń	31	KASSIE. Za spłacony dług w gotowiźnie	9	6	3893 16

JANKIEWICZ Z

WINIEN.

1834					
Styczeń	31	KASSIE. Za spł: dług w gotowiźnie	9	6	2860

DAŃKOWSKI

WINIEN.

1834					
Styczeń	31	KASSIE. Za spł: dług w gotowiźnie	9	6	72000

BRAJEWSKI

WINIEN.

1834					
Styczeń	31	KASSIE. Za spł: dług w gotowiźnie	9	6	18975 14

MAJSZEWSKI

WINIEN.

1834					
Styczeń	31	KASSIE. Za spł: dług w gotowiźnie	9	6	23140 15

FILIP Z

WINIEN.

1834					
Styczeń	31	KASSIE. Za spł: dług w gotowiźnie	10	6	3505

HANDUK.

WINIEN.

1834					
Styczeń	31	KASSIE. Za spł: dług w gotowiźnie	10	6	30000

Z L U B L I N A.

MA.

1834 Styczeń	1	Od BALANSU ZACZĘCIA. P/Obr: na nowo	1	1	3893	16
-----------------	---	--	---	---	------	----

H R U B I E S Z O W A.

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZĘ: P/Obr: na nowo	1	1	2860	
-----------------	---	-------------------------------	---	---	------	--

Z P Ł O C K A.

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZĘ: P/Obr: na nowo	1	1	72000	
-----------------	---	-------------------------------	---	---	-------	--

Z K A L I S Z A.

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZĘ: P/Obr: na nowo	1	1	18975	14
-----------------	---	-------------------------------	---	---	-------	----

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZĘ: P/Obr: na nowo	1	1	23140	15
-----------------	---	-------------------------------	---	---	-------	----

K A L I S Z A.

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZĘ: P/Obr: na nowo	1	1	35	15
-----------------	---	-------------------------------	---	---	----	----

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZĘ: P/Obr: na nowo	2	1	30000	
-----------------	---	-------------------------------	---	---	-------	--

A L F O N S.

W I N I E N.

1834						
Styczeń	31	KASSIE za spł: dług w gotowiźnie	10	6	42977	

J O N A S.

W I N I E N.

1834						
Styczeń	31	KASSIE za spł: dług w gotowiźnie	10	6	6250	

D A N O S.

W I N I E N.

1834						
Styczeń	31	KASSIE za spł: dług w gotowiźnie	10	6	25000	

A N D R Z É J

W I N I E N.

1834						
Styczeń	31	KASSIE za spł: dług w gotowiźnie	10	6	4382	28 ¹ / ₂

W A L E N T Y J/R.

W I N I E N.

1834						
Luty	28	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełniennia R/ na nowo . .	15	7	250000	

W E X L E D O

W I N N E.

1834						
Styczeń	16	KASSIE za M/W. Nr. 2 dziś upadły	7	6	18000	
"	17	ditto za M/W. Nr. 4 ditto	7	6	2000	
"	18	ditto za M/W. Nr. 1 ditto	7	6	10000	
"	20	ditto za M/W. Nr. 3 ditto	7	6	8000	
					<u>38000</u>	

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZE: P/Obr: na nowo	2	1	42977
-----------------	---	-------------------------------	---	---	-------

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZE: P/Obr: na nowo	2	1	6250
-----------------	---	-------------------------------	---	---	------

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZE: P/Obr: na nowo	2	1	25000
-----------------	---	-------------------------------	---	---	-------

Z W A R S Z A W Y.

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZE: P/Obr: na nowo	2	1	4382 28½
-----------------	---	-------------------------------	---	---	----------

F U N D U S Z O W Y.

MA.

1834 Styczeń	1	Od BAL: ZACZE: P/Obr: na nowo	2	1	250000
-----------------	---	-------------------------------	---	---	--------

S P Ł A C E N I A.

M A J A.

1834 Styczeń	1	Od BALANSU ZACZĘCIA P/Inwen:	1	1	38000
-----------------	---	------------------------------	---	---	-------

DOM PZRY

WINIEN.

1834 Styczeń	1	BALANSOWI ZACZĘCIA. Wartość P/Inwentarza	2	1	300000
-----------------	---	---	---	---	--------

MAGAZYN

WINNE.

1834 Styczeń	1	BALAN: ZACZĘ: Wartość P/Inwen:	3	1	200000
Luty	28	ZYSKOM i STRATOM zysk na prze- daży	14	7	30000
					230000

MEBLE I

WINNE.

1834 Styczeń	1	BALAN: ZACZĘ: Wartość P/Inwen:	3	1	40000
-----------------	---	--------------------------------	---	---	-------

HAREMSK

WINIEN.

1834 Styczeń	1	BALAN: ZACZĘ: Wartość P/Inwen:	3	1	3540
-----------------	---	--------------------------------	---	---	------

SCHWARTZ I

WINIEN.

1831 Styczeń	1	BALAN: ZACZĘ: za dług P/Obrach:	3	1	3747 21
-----------------	---	---------------------------------	---	---	---------

PAWEŁ Z

WINIEN.

1831 Styczeń	1	BALAN: ZACZĘ: za dług P/Obr:	3	1	8750
-----------------	---	------------------------------	---	---	------

JÓZEF Z

WINIEN.

1834 Styczeń	1	BALAN: ZACZĘ: za dług P/Obr:	3	1	10000
-----------------	---	------------------------------	---	---	-------

ULICY N.

MA.

1834 Luty	28	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	15	7	300000
--------------	----	---	----	---	--------

I B A Z A R.

M A J A.

1834 Styczeń	3	Od KASSY za sprzedaż Magazynu i Bazaru	5	6	230000
-----------------	---	---	---	---	--------

S P R Z E T Y.

M A J A.

1834 Luty	28	Od BALAN: ZAMK: dla dopeł: R/	15	7	40000
--------------	----	-------------------------------	----	---	-------

Z B R O D Ó W.

MA.

1834 Styczeń	5	Od KASSY. Zwrot długu.	5	6	3540
-----------------	---	--------------------------------	---	---	------

S P Ó Ł K A Z K R A K O W A.

MA.

1834 Styczeń	5	Od KASSY. Za dług w gotowiźnie	5	6	3747 $21\frac{2}{3}$
-----------------	---	--------------------------------	---	---	----------------------

Z L U B L I N A.

MA.

1834 Styczeń	5	Od KASSY. Za dług w gotowiźnie odebrany	5	6	8750
-----------------	---	--	---	---	------

W A R S Z A W Y.

MA.

1834 Styczeń	5	Od KASSY. Za dług	5	6	10000
-----------------	---	-----------------------------	---	---	-------

B E R N A R D.

W I N I E N.

1834 Styczeń	1	BALANSOWI ZACZĘCIA, dług P/ Obrachunku	3	1	5722	
-----------------	---	---	---	---	------	--

J A N Z

W I N I E N.

1834 Styczeń	1	BALAN: ZACZĘCIA dług P/Obr:	3	1	40521	9
-----------------	---	-----------------------------	---	---	-------	---

R I G E R.

W I N I E N.

1834 Styczeń	1	BALAN: ZACZĘCIA dług P/Obr:	3	1	3586	5
-----------------	---	-----------------------------	---	---	------	---

W E X L E D O

W I N N E.

1834 Styczeń	1	BALANSOWI ZACZĘCIA. Za wexle P/Inwentarza	2	1	70102	15
"	2	RÓŻNYM. Za W/B. P. Nr. 8. .	3	"	49700	
"	3	LISTOM ZASTAWNYM. Za W/ Fraenkla Nr. 9.	4	1	41500	
"	10	RÓŻNYM. Aa wexle Nr. 10 i 11	6	"	131100	
"	21	LISTOM ZASTAW: za wexle Nr. 12 i 13 razem	8	1	174375	
					466777	15
Luty	5	KASSIE. Za wexle Nr. 14 i 15.	11	6	118360	
"	10	ditto ditto Nr. 16 i 17.	11	6	66170	
"	21	ditto ditto Nr. 18, 19, 20, 21, 22 i 23	12	6	57067	
					708371	15

K O S Z T A

W I N N E.

1834 Styczeń	2	RÓŻNYM. Za wymienne i inne wy- datki	4	"	327	20
Luty	2	RÓŻNYM. Za wymienne i inne wyd:	10	"	35	
"	10	KASSIE. Za wymienne i inne wyd:	11	6	118	11
"	10	KASSIE. Za wymien: i inne wydatki	12	6	66	4
"	21	ditto ditto ditto	12	6	57	
"	28	ditto ditto ditto	13	6	1700	
					2304	5

MA.

1834								
Styczeń	5	Od KASSY za gotowiznę	5	6	5722			

K A L I S Z A.

MA.

1834								
Styczeń	5	Od KASSY. Za zaspokojony dług w gotowiznie	5	6	40521	9		

MA.

1834								
Styczeń	5	Od KASSY. Za wypłacony dług w gotowiznie	5	6	3586	5		

Z R E A L I Z O W A N I A.

M A J A.

1834								
Styczeń	5	Od KASSY za wexel Nr. 2. . . .	5	6	3752	15		
"	8	Od KASSY za spieniężenie W/ Nr. 1.	6	6	2000			
"	16	Od KASSY ditto W/ Nr. 3, 4, 6, 7.	7	6	19350			
"	20	Od KASSY za spieniężenie W/ Nr. 5.	7	6	10000			
					35102	15		
Luty	2	Od RÓŻNYCH. Za W/ } na Roz/Wa- Pawła z Lublina . } lentego m/	10	"	15000			
"	"	Za W/ Jonasa z } spółnika. Płocka	10	"	20000			
					70102	15		
Luty	28	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA. Za W/ w pugilaresie	14	7	638272			
					708374	15		

H A N D L O W E.

M A J A.

1834								
Luty	28	Od ZYSKÓW i STRAT dla dopeł- nienia R/	14	7	2304	5		

K A S S A.

W I N N A.

1834									
Styczeń	1	BALANSOWI ZACZĘCIA w kasie							
		P/Inwentarza	2	1	361429	1			
"	2	RÓŻNYM wpłynęło w gotowiźnie	3	"	20679	18			
"	3	LISTOM ZASTAWNYM wpłynęło							
		w gotowiźnie	4	1	4250				
"	3	MAGAZYNU i BAZARU wpłynęło							
		w gotowiźnie	5	4	230000				
"	5	RÓŻNYM wpłynęło w gotowiźnie	5	"	75867	52			
"	5	WEXLOM do ZREALIZOWANIA							
		wpłynęło w gotowiźnie . . .	5	5	3752	15			
"	8	WEXLOM do ZREALIZOWANIA							
		wpłynęło w gotowiźnie . . .	6	5	2000				
"	16	WEXLOM do ZREALIZOWANIA							
		wpłynęło w gotowiźnie . . .	7	5	19350				
"	20	WEXLOM do ZREALIZOWANIA							
		wpłynęło w gotowiźnie . . .	7	5	10000				
"	21	LISTOM ZASTAWNYM wpłynęło							
		w gotowiźnie	8	1	55625				
					785953	10			
Luty	2	RÓŻNYM wpłynęło w gotowiźnie	10	"	34750				
					820703	10			

E S K O N T Y.

W I N N E.

1834									
Styczeń	9	RÓŻNYM za eskont	4	"	620	12			
Luty	2	ditto ditto	10	"	250				
					870	12			

B R A C I A M A L L E T

W I N N I.

1834									
Styczeń	25	OGÓŁOWI TOWARÓW. Przekaz							
		Jankla 50,000 franków . . .	9	1	83333	10			

B I N A R D

W I N I E N.

1834									
Styczeń	25	OGÓŁOWI TOWAR: przekaz Jan-							
		kla 5,285 RchT:	9	1	31766	20			

MA.

1834									
Styczeń	2	Od RÓŻNYCH wypłacono w gotowiźnie	4	"	327	20			
"	10	Od WEXLÓW do ZREALIZOWANIA wypłacono w gotowiźnie .	6	5	1662	20			
"	16	Od WEX: do SPŁ: wypł: w gotowiż:	7	3	18000				
"	17	ditto ditto ditto	7	3	2000				
"	18	ditto ditto ditto	7	3	10000				
"	20	ditto ditto ditto	7	3	8000				
"	31	Od RÓŻNYCH ditto ditto	9	"	232984	13 $\frac{1}{3}$			
					212974	23 $\frac{1}{3}$			
Luty	2	Od RÓŻNYCH ditto ditto	10	"	35				
"	5	ditto ditto ditto	11	"	118478	11			
"	10	ditto ditto ditto	11	"	66236	4			
"	21	ditto ditto ditto	12	"	57124				
"	28	ditto ditto ditto	13	"	3700				
					518548	8 $\frac{1}{3}$			
Luty	28	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	15	7	302155	1 $\frac{5}{6}$			
					820703	10 $\frac{1}{6}$			

M A J A.

1834									
Luty	28	Od ZYSKÓW i STRAT dla dopełnienia R/	14	7	870	12			

W P A R Y Ż U.

M A J A.

1834									
Luty	28	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	14	7	83333	10			

W B E R L I N I E.

MA.

1834									
Luty	28	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	15	7	31766	20			

UTRZYMANIE

WINNO.

1834 Luty	28	KASSIE za wydatki w ciągu dwóch ostatnich miesięcy	13	6	1500	
--------------	----	---	----	---	------	--

BALANS

WINIEN.

1834 Luty	28	RÓŻNYM dla dopełnienia R/	14	„	1,395,527	1 $\frac{1}{2}$
--------------	----	-------------------------------------	----	---	-----------	-----------------

ZYSKI I

WINNE.

1834 Styczeń	3	LISTOM ZASTAWNYM. Strata na przedaży	4	1	4250	
„	21	LISTOM ZASTAWNYM. Strata na przedaży	8	1	20000	
					24250	
Luty	28	KASSIE kollenda na N. Rok.	13	6	500	
„	28	RÓŻNYM dla dopełnienia Rachun- ków W: K:	14	„	4674	17
					29424	17
„	28	KAPITAŁOWI dla dopełnienia Ra- chunków W:	14	7	12205	23
					41630	10

KAPITAŁ.

WINIEN.

1834 Luty	28	Od BALANSU ZAMKNIĘCIA dla dopełnienia R/	15	7	1,145,527	1 $\frac{1}{2}$
--------------	----	---	----	---	-----------	-----------------

MA.

Z A M K N I Ę C I A.

MA.

S T R A T Y.

M A J A.

				MA.	
1834					
Styczeń	1	Od BALANSU ZACZĘCIA P/Inwen:	2	1	1,133,321 8 $\frac{5}{6}$
Luty	28	Od ZYSKÓW i STRAT powiększe- nie kapitału	14	7	12205 23
					<u>1,145,527 1$\frac{5}{6}$</u>

O KSIĄŻKACH POSIŁKOWYCH.

Niepodobną jest prawie rzeczą umieszczać w Dzienniku wszystkie szczegóły dotyczące się każdego interesu — zwłaszcza, że jeden buhalter w domu handlowym znaczniejszym, niewydołałby i czynności zalegałyby bez końca — dla tego też utworzono w pomoc buhalterji pojedynczej i podwójnej — książki posiłkowe, których liczba i kształt wewnętrzny zawisły od natury i obszerności spekulacji handlowych. — Pragnąc więc o wszystkiém co ma styczność z Rachunkowością kupiecką dać czytelnikom wyobrażenie. Przystępuję do opisu ważniejszych ksiąg posiłkowych.

O KSIĘDZE KASSOWÉJ.

Księga, przeznaczona do zapisywania przychodów i wydatków w gotowiźnie, nazywa się *Księgą Kassową*. — Utrzymuje się ona, tak jak Wielka Księga, to jest po lewej ręce, od wierzchu, na każdej stronicy pisze się wyraz *Winna*, *Kassa*, po prawej zaś *Ma*, a zatém, każdą summę którą kassjer odbiera, zaciągnie na stronie długu, a każdą którą wydaje z Kassy, na stronie wierzyszności. Księga ta powinna być foljotowana.

W kolumnie pierwszej na każdej stronie piszą się miesiące i rok, a w drugiej daty od końca zaś summy pieniężne, resztę miejsca pustego, zapełnia się szczegółami objaśniającemi powody wpływów lub wydatków.

Konieczną jest rzeczą pisać czytelnie nazwisko osoby która płaci lub bierze, oraz dla czego, a to, aby ułatwić pracę buhalterowi, który wyciąg w końcu dnia, lub na początku następnego, zrobić musi, do Dziennika a tém samém, niestawiać go w przykrém nieraz położeniu, wzywania Kassjera — w celu objaśnienia się w wątpliwościach.

Uwaga. Kassjer odbierając wexel, w celu spieniężenia go, pisze tylko jego numer i summę, co jest wystarczającym, i dla tego Buhalter, przed ułożeniem artykułów w Dzienniku, bierze *Księgę Kassową*, i gdy w niej spostrzeże, wyrażenie, *odebrałem za Nro 8 i t. d.*, naówczas, otwiera *Księgę Wexlów*; porównywa numer i summę jemu odpowiadającą i jeżeli znajduje je zgodne, pisze w końcu, w kolumnie, na ten cel przeznaczonej, wyraz *spieniężony* (rozumie się wexel).

Dalej o Księdze Kassowej. Mała kolumna, po szczegółach każdego wydatku lub przychodu obejmuje w sobie, folja Dziennika, gdzie artykuły są zaciągnięte, a obok niej zaraz dwie kolumny, zawierają summy częściowe odbierane lub płacone przez Kassjera — a dwie drugie przyległe, zapelniane są przez samego buhaltera i powstają, z dodania czasem kilku częściowych summ pierwszych, aby ułożyć artykuł w Dzienniku. Gdy się powtarza stronica Dziennika wtedy daje się znak (,,).

Kassjer, powinien przynajmniej raz na miesiąc robić balans, to jest od całkowitej summy ze strony długu, odciągnąć całkowitą summę ze strony wierzytelności, reszta wyobrażać będzie gotowiznę w Kassie, którą to resztę buhalter, zapisuje w ostatniej kolumnie, ale do swego Dziennika nie wciąga.

K A S S A.

W I N N A.

1834							
Styczeń	1	Za gotowiznę P/Inwentarza . .	1	23 18	10	23 18	10
"	2	Odebrałem od Pawła, za towary.	2	1000	5		
"	2	ditto od Jana za Nr. 7. .	"	3000	10	1000	15
"	15	ditto od Jacka za towary .	3	500	"	500	"
				6848	25	6848	25
				2348	15	2348	15
Luty	1	Pozostało z przeszłego miesiąca .		2000	"	2000	"
"	2	Pożyczyłem od Piotra z Krakowa					
		<p><i>Uwaga.</i> Na powyższych przykładach przestaję, gdyż dosyć jest przypatrzeć się téj książce z uwagą, aby ją potrafić z wszelką ścisłością utrzymywać.</p> <p><i>Przeznaczenie kolumn.</i></p> <p>Wyszczególnienie krótkie i jasne powodów wpływów pieniężnych.</p>					
		<p>Summy zbiorowe, przez buchaltera zapisywane odpowiadające artykułom Dziennika.</p> <p>Summy pieniężne przez Kassjera wciągnięte w miarę odbioru pieniędzy.</p> <p>Folia Dziennika.</p>					
		<p>d a t y.</p> <p>M i e s i ą c.</p>					

K S I A Ź K A K U P N A .

Przeznaczona na numer położone na towarach. W tej kolumnie obok każdego kupna umieszcza się folja Dziennika, gdzie został artykuł ułożony.	1 Stycznia 1831			
	Odebrałem dziś od Verneta z Bordeaux towary poniżej wyszczególnione, przez niego wyprawione okrętem Zofia pod kapitanem Gilbert. P/Jego listu i faktury z dnia 3 Grudnia 1833 roku za 6 miesięcy termin wypłaty.			
	To jest:			
	30 baryłek arszeniku waga każdej 300 funtów razem 9000 po 100 złp. za 100 funtów		9000	
	20 beczek terpetyny		2000	
	1 Postaw sukna granatowego . .		910	
			11910	"
	K o s z t a .			
	Kommisowego 2 $\frac{1}{2}$		238—6	
	Wymiennego $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$		59—16	
	Pakowego		120	
	Transport na brzeg rzeki		60	
			477	22
	Wyszczególnia się tu, rodzaj kupna; sposób nabycia, gatunek i natura towaru, jego waga, lub miara, cena, koszt, i warunki zapłaty, oraz osoby od których nabywają się towary.		Summy częściowe za towary.	
			Summy razem wzięte ze szczegółów pochodzące.	
			12387	22

1 8 3 4 S T Y C Z E Ń.

Termin wypłaty	Data wystawienia wexlów	Miejsce w którym wexle są wypła- calne	Numer wexlów	Summy	U w a g i szczególne
7	30 Grudnia.	Warszawa.	1	15000	10 Spieniężony.
8	7 Września.	Kraków.	3	5000	5 Remesowałem Pawłowi.

Powyższy wzór podany jest na utrzymywanie kontroli terminów wypłat wexlów, jest to Księga jedna z najważniejszych w handlu, sposób jej utrzymywania bardzo prosty, dzieli się cała Księga, na 12 części równych. Każda z nich przeznaczona jest na jeden miesiąc, w którym właśnie przypada termin wypłaty wexlów, zresztą łatwo dalsze uwagi czytelnik sam zrobić potrafi.

NABYTE WEXLE DO ZREALIZOWANIA.

1834 Styczeń 1	Wexel Pawła na M/Roz:	15 Grud: z r.
„	Wexel Piotra na Roz/Blanka i na M/ .	10 ditto
„	Trata Jana na Roz/Szymona i na M/, na Jacka	5 ditto
3	Wexel Jonasa na Lawota, Roz/Kosta, Szymona i M/	20 ditto

Objaśnienie. Naprzód, foljotuje się ta Księga równie jak Wielka, po lewej ręce, piszą się wyrazy *nabyte Wexle*, a po prawej od końca, *Puszczone Wexle w obieg*. W chwili odebrania wexlów, przed daniem numeru porządkowego, zapisuję do Księgi o której mowa, rok, miesiąc i dzień, potem wyszczególniam osoby interesowane, takimi są indosanci, aż do ostatniego który będzie moim wierzycielem. jeżeli Wexel ten nie eskontowałem lub w zapłacie nieodebrałem.

Data wystawienia wexlu, umieszcza się w tej kolumnie.

PUSZCZONE WEXLE W OBIEG.

Miejsce i data wypłaty wexłów.	Numer porządkowy na każdym z wexłów.	Numer na wexlach wychodzących.	Summy wexlowe.	Summy ogólne przy wpisywaniu artykułów do Dziennika.	Data pozbycia się wexłów.	Komu zostały odstapione, i jak
Kraków 15 Marca	1	1	2000	„	4 Stycznia	Odstapiony Bosketowi, valutę na R/
ditto 15 Lutego	2	„	1000	„	„	Odstapiony Walentemu valutę, na R/
Płock 10 Marca	3	„	500	15 3500 15	5 Stycz:	Odstapiony Andrussowi, valutę na R/
Kraków 5 Marca	4	1	5000	10 5000 10	8 Stycz:	Eskontowany.

K S I Ę G A   P R Z E D A Ź Y .

4 Stycznia 1834.
Przedałem Piotrowi z Krakowa; z terminem wypłaty za 6 miesięcy:

1	5 Beczek wina Burgońskiego po 450 złp.	2250	„	
2	1 Beczka wina Orleańskiego po 186 złp.	186	„	2436

Objaśnienie. Wszystkie przedaże czy na własny Rachunek lub na rzecz drugiego powinny być wciągnięte do téj książki. — Każdy artykuł obejmuje w sobie datę, nazwisko osoby, której się przedaje, miejsce jej zamieszkania, termin wypłaty, ilość i jakość towarów, ich cena i summa całkowita artykułu.

Gdy towary są przedane na rachunek drugiego, nazwisko ich właściciela, oraz warunki przedaży wyszczególniają się w tymże samym artykule.

Zresztą Księga ta, utrzymuje się tak, jak *Księga kupna*.

Numeru odpowiadające numerom *Magazynowej* książki.

Tu umieszczają się folja Dziennika, na których artykuły z téj książki jest umieszczony.

KSIEGA MAGAZYNOWA.

Na czele téj książki na stronie lewéj, pisze się *To- wary w Magazynie*. Pierwsza kolumna służy do umieszczania daty przybycia, druga numerów porządkowych, trzecia zawiera w sobie naturę i jakość towarów, czwarta cenę kupną, tu koniecznie trzeba wyrazić czy to z kosztami czy bez kosztów. Niektórzy kupcy używają do tego wyrazu złożonego z dziesięciu liter różnych wyobrażających znaki liczebne 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0, które nazywają swojemi znakami, i oznaczają w téj książce cenę literami, aby niedać poznać kupującym prawdziwych zysków. Piąta kolumna wyobraża ilość towarów, odpowiadająca każdemu numerowi. Można jeszcze dodać jedną kolumnę więcej, na zapisywanie osoby, od której nabywają się towary.

Na czele stronicy po prawéj ręce, pisze się *Zbycie towarów*. Jeżeli ilość towarów zawartych w jednym numerze jest przedana odrazu, kładzie się data sprzedaży w pierwszej kolumnie po lewéj ręce, a ilość w czwartej która zarazem oznacza że się nic nie zostaje w magazynie towarów pod tym numerem.

Gdy sprzedaż odbywają się częściowo, przenoszą się wówczas do trzeciej kolumny, pisząc (Ob: wzór) tylko, 4 Stycznia 5 beczek, 7 Stycznia 10 beczek, 8 Stycznia 10 beczek i skoro się spostrzeże, że ilość całkowita jest przedana, notuje się w kolumnie czwartej jak to wyżej powiedziałem całkowitą ilość, a w pierwszej umieszcza się data ostatniej sprzedaży. Przy nbyciu towarów, daty nie są w porządku, i to się pojmuje, gdyż można przedać wprzód towary z numeru 5, nim się przedadzą z numeru 4 i t. d.

TOWARY W MAGAZYNIE.

Data nabycia	Numera	Natura i jakość towarów.	Cena bez kosztów	Ilość całkowita
1834 Styczeń 1	1	Wina Burgońskiego pierwszój dobroci	400 złp	25 beczek.
	2	Wina Orleańskiego, drugiej dobroci	180 złp.	10 beczek.
3	3	1 Beczka oliwy	100 złp. $\frac{99}{100}$	210 funtów.
		<p><i>Uwaga.</i> Po zrobieniu Inwentarza i rozpoczęciu na nowo ksiągtek można dać towarom nowe numera dla większej jednostajności.</p>		

ZBYCIE TOWAROW.

Daty całkowitych przedaży	Numer	Daty i ilości przedanych towarów częściowo	Ilość całkowita	Pozostałość w czasie ro- boty Inwen- tarza.
1834 Styczeń 8	1	1 Stycznia 5 beczek 7 Stycz: 10 beczek. 8 Stycz: 10 beczek	25	Ta kolumna służy do łatwiejszego zebrania stojących w magazynie towarów, w chwili robienia inventarza, oraz do oznaczenia ich ilości i ceny kupna.
Styczeń 25	2	4 Stycz: 1 beczka, 25 Stycznia 9 beczek	10	
Styczeń 9	3	Przedano	210 funtów.	

PUSZCZONE WEXLE W OBIEG.

1834 Styczeń 1.

Luty 4.

Mój wexel Roz/Jacka. 17 Października.
ditto Roz/Jana 15 Listopada.
Trata Antoniego Roz/Józefa 14 ditto
M/W. Roz/Wincetego.

Data akceptacji.

W tej kolumnie umieszczają się daty wystawienia wexłów do spłacenia, lub daty uwiadomienia o wystawieniu wexłów na mnie przez kogo innego.

Uwaga. Wszystko co powiedziałem o książce wexłów do zrealizowania, może się zastosować do Księgi o której mowa z małemi odmianami.

I C H P O W R Ó T.

15 Lutego.	1	1	7500	10	19 Stycznia	Eskontowałem od Pawła.
10 Stycznia.	2	„	4000		10 ditto	Zapłaciłem, pokwitował Gery.
5 ditto	3	„	3000	14500	5 ditto	Zapłacił, pokwitował Notel.
10 Marca.	4	„	7600	7600	10 Marca	Zapłaciłem, pokwitował Jan.
Termina wypłat wexlów.						
Numera bieżące wexlów						
Numera na wexlach usuniętych z cyrkulacji.						
Summy wexlowe.						
Summy zbiorowe, dla ułożenia artykułów w Dzienniku.						
Daty wypłat summ wexlowych.						
W jaki sposób i komu.						

KSIĘGA FAKTUR.

Jest zbiorem czyli kopiją wszystkich faktur, na towary odebrane lub przesłane. Wzór ich podany jest w Tomie-
lszym na karcie 212.

KSIĘGA NOTAT.

Wszystkie interesa, które nie mogą być wciągnięte do żadnej ze znanych dotąd ksiąg posiłkowych, zapisują się do osobnej książki, której kształt wewnętrzny podobny jest do Bruljonu. Sposób więc jej utrzymywania nieprzedstawia żadnej trudności.

KOPJE LISTÓW.

Książka ta jest przepisana prawem, w niej kopijują się listy pisane do korespondentów, a to jedynie w celu, udania się do niej w razie potrzeby, i przypomnienia sobie wszystkich okoliczności interesów naszych tyjących się. Za pomocą tej książki, można się przekonać, czyli nasi korespondenci nie liczą sobie więcej za *listowe* jak im się rzeczywiście należy. Utrzymywanie jej, niezmiernie jest łatwe, potrzeba na czele kopii każdego listu, większemi literami napisać nazwisko tego, do kogo jest napisany obok datę, a na marginesie miejsce jego zamieszkania dalej robi się kopia listu. Nicużyteczną jest rzeczą, kopiować listy małej wagi, to jest takie, w których nie ma wzmianki o żadnym interesie, dosyć o nim wspomnieć tylko w tej książce. Dla łatwiejszego wyszukania listów w tej książce, używa się Skorowidza, zupełnie tak jak do wielkiej książki, i za każdym listem napisanym do korespondenta, wciąga się do Skorowidza foljo, kopii listów, np. Hofman z Lipska fol. 2, 3, 5, 8 i t. d.

Przy odebraniu listu, negocjant zwykle sam, pierwój go rozpieczętowywa i czyta, a potém udziela go swoim bióralstom, aby potrzebne z niego porobili wyjątki. Po odczytaniu listu, wkłada go w skrzynkę przeznaczoną na listy wymagające odpowiedzi.

Skoro na list odpowiedziano, składa się go na długość na dwie połowy i na jednę z nich pisze się: *odpowiedziałem tego dnia* nad tém zostawia się parę cali miejsca wolnego, dla umieszczenia tytułu, kładzie się potem tenże sam list do innej skrzyneczki przeznaczonej na listy na które już była, odpowiedź. Buhalter bierze te listy i robi wyciągi do ksiąg swoich tyczące się, uwiadomień, o tratach, remessach, transportach, rozkazach, i innych rzeczach pod jego kontrolę poddanych, zadłużając jedne rachunki a kredytując drugie. W końcu, zapisuje do księgi pod tytułem: *Listowe*, konto pocztu na R/ przyzwoity. Negocjant daje następnie te listy jednemu z oficyalistów który pisze na nich tytuły, aby można je rozetnać bez otwierania, co się uskutecznia kładąc nad wyrażeniem, *odpowiedziałem dnia tego* o czém mówiłem wyżej, miejsce, datę, rok i nazwisko tego listu w porządku i formie następującej.

Warszawa 15 Stycznia 1834 r.

Teodor Dawid.

Odpowiedziałem 21 b. m.

Po zachowaniu tej ostrożności, kładą się te listy w miejscu na ten cel przeznaczoném, i tam zostają miesiąc cały, po upływie którego, zbierają się wszystkie listy od każdej w szczególności osoby i wiążą się osobno w pakiety. Z tych wszystkich pakietów tworzy się jeden na którym piszą się nazwiska miesięcy i roku.

W końcu roku, kładzie się 12 pakietów z 12 miesięcy w jeden worek, na którym pisze się, wielkim charakte-

rem *Listy z tego a tego roku* i takowy umieszcza się na pulce umyślnie na to przeznaczonój.

Skreśliwszy ogólny obraz ważniejszych ksiązek posiłkowych używanych w handlu, winienem dodać, że sposób ich utrzymywania niemal, co dom handlowy, jest różny, dosyć je jednak raz widzieć aby się z niemi obeznać szczupłość funduszów na wydrukowanie dzieła niniejszego które posiadam, niedozwala mi się rozszerzać, usiłowałem podać czytelnikom zasady buhalterji, i niewątpię że każdy z łatwością po ich pojęciu, potrafi zaprowadzić rachunkowość podwójną wszelkich interesów, dla uzupełnienia jednak, téj części buchalterji, wypada mi wspomnieć że Buhalter każdego wieczora, bierze przed siebie wszystkie posiłkowe książki, i przez zręczne porównanie interesów w nich umieszczonych, tworzy artykuły w Dzienniku na mocy prawideł podanych wyżej.

Podług rozkładu całego dzieła, przystępuję do zastosowania Buhalterji podwójnej do Bankierstwa i na tém właściwie zakończę tom drugi.

ZASTOSOWANIE BUHALTERJI PODWÓJNÉJ DO BANKIERSTWA.

50. Bankier jest pośrednikiem między kapitalistą a producentem, głównym jego towarem są pieniądze, a przynajmniej wartości najłatwiej mogące się na nie zamienić, jako to: wexle, papiery publiczne, akcje rozmaitych stowarzyszeń i t. p. o ich więc nabycie starać się koniecznie powinien, aby mógł korzystnie swoje interesa prowadzić. Nagromadzać do Kassy wiele kapitału i stosownie go w danym czasie użyć, bankiera najważniejszem jest zatrudnieniem. Powiększa on swój kapitał w skutku pożyczki na niski procent od prywatnych osób, nieumiejących użyć owoców swój oszczędności, a przez szczęśliwy obrót, ciągnie ogromne nieraz zyski. Interesa bankierskie w ogólności dadzą się zredukować do następujących. 1° Przyjmowanie pieniędzy na depozyt. 2° Awansowanie kapitału przez eskontowanie wexli kupców i fabrykantów. 3° Przesyłanie funduszków za granicę. 4° Spekulacje na papiery publiczne. 5° Wykonywanie poleceń swoich korespondentów. 6° Kupno i sprzedaż metali drogich lub niektórych monet zagranicznych.

Zyski Bankowe składają się z eskontów wexlowych, procentów *dividendów*, kommissowego, i z różnicy między kupnem a sprzedażą papierów rządowych lub metali drogich.

Wydatki zaś obejmują w sobie: podatki, najem domu, lub jego naprawa, płaca oficjalistów, kupno ksiąg handlowych, papieru, blanketów, stemplowe, listowe i t. p. wydatki

Dawszy czytelnikom ogólne wyobrażenie o Bankierstwie przystępuję do utrzymywania interesów bankierskich,

podług metody dziś w pierwszych tego rodzaju domach, handlowych w używaniu będącej, przystępny zbiór przykładów z praktyki wziętych, wyjaśni rzecz całą, i dopełni wiadomości w tym przedmiocie.

O KSIĘGACH BANKOWYCH W OGÓLNOŚCI.

W bankierstwie równie jak w handlu są książki główne i posiłkowe, te ostatnie, z natury swojej nie mogą sprawić najmniejszej trudności dla tych, którzy już tyle umieją z buhalterji, co w pierwszej części niniejszego dzieła powiedzianem było, zwłaszcza, że tego rodzaju rejestra mało, albo wcale nie, nieróżnią się od podanych wyżej. Co się zaś tycze ksiąg głównych, tych tylko jest dwie, to jest: Dziennik *Journal*, jako prawnie obowiązujący, i Wielka Księga. Zasada układania artykułów w Dzienniku jest też sama co w handlowości. Przeznaczenie dzieła tego dla szkół, niedozwala mi w całej obszerności rozwinąć metody powszechnie przyjętej, w rachunkowości bankowej, ograniczyć się więc muszę, na wystawieniu ogólnem toku interesów bankowych, i ich zaciągania w rejestra.

O KSIĄŻKACH POSIŁKOWYCH.

Podział pracy, jest jednym z najważniejszych warunków pomyślności wszelkich działań przemysłowych, ta prawda uznana przez Ekonomistów, w całej rozciągłości da się zastosować do czynności bankierskich, gdzie porządek i szybkość w operacjach są główną podstawą spekulacji. Ztąd też, w znaczniejszych domach handlowych i bankowych, każdy ma sobie ściśle wyznaczoną pracę, od niej się nigdy nieodrzuca, przez co nabiera wprawy, zręczności i akuracności w wypełnieniu obowiązków

sobie powierzonych. Temu to rozkładowi zatrudnień przypisać należy, że w niektórych domach bankowych najwięcej 12 do 20 osób tylko pracuje, a jednak odbywają interesa na miliony, z jak największą precyzją i szybkością, i zdaje mi się rzeczą podobną do prawdy, że wielka liczba oficjalistów tam, gdzie się czynności koncentrować powinny, jest bardziej przeszkodą, aniżeli pomocą w wykonywaniu poleceń. Z tych to powodów wszystko co w tej części dzieła mego powiem, będzie krótkim opisem tego co w jednym z wielkich domów bankowych za granicą widziałem.

Wexle przedstawione do akceptacji, zwykle zostają u Bankiera przez godzin 24, w przeciagu tego czasu osoby do składu biura należące, rozpatrują się w nich, porównywiają daty, summy i nazwiska pierwszych posiadaczy tychże wexlów, z korespondencją wystawców i księgami buhalteryicznymi gdy takowe zupełnie za zgodne i prawdziwe uznają, piszą na nich atramentem czerwonym w poprzek, *akceptuję*, obok tego kładą datę, a Naczelnik domu cyfrę swoją. Wexle już akceptowane składają się do skrzyneczki na ten cel przeznaczonej, poprzecznie jednak tenże sam oficjalista, zaciąga kolejno do księgi, wymieniając datę, sumnę, nazwisko posiadacza i dzień przedstawienia, nazajutrz właścicielowi lub pełnomocnictwo mającemu po przekonaniu się o tożsamości osoby, na żądanie wexel już akceptowany wydaje, i z księgi o której mowa, wymazuje. Tenże sam oficjalista, zajmuje się wexlami do zrealizowania, to jest wexlami takimi, za które w oznaczonym na nich terminie na miejscu, odbierają się należące summy. Dla utrzymania dokładnej kontroli, tego rodzaju wexlów, używają księgi podłużnej i grubiej ale wąskiej pod tytułem: *Księga wexlów do zrealizowania*; której stronicę wyobrażają wszystkie dni w roku bieżącym

pod każdym więc terminem odpowiadające wexle, z wyrażeniem summy, zapisują się. Stronnice te, obejmują trzy kolumny, pierwsza przeznaczona jest na numery na wexlach, druga na summy, trzecia na nazwiska wystawionych. *Trzecia Księga posilkowa*, pod tytułem: *Dochody z wexłów Recette en effets*, do której zapisują się dzień po dniu wexle w czasie ich upadku czyli w terminie wypłaty, wymieniając gdzie były posłane, służy ona razem z innemi do tego jedynie aby żadna wartość w wexlach wyrażona nie zaginęła. 4ta Księga posilkowa, służy do kontrolowania wszystkich wexłów na Bankiera wystawionych, lub przez niego samego, na siebie, inaczéj traty i wexle do spłacenia. (*La Charge des traites á payer*) Jest to książka wązka a długa, liczy się do rzędu ważniejszych, gdyż za pomocą niej można się dowiedzieć bardzo łatwo w końcu roku, przy robieniu balansu i Inwentarza jakie bilety i wexle, i z jakimi numerami, zostają jeszcze w cyrkulacji, co porównawszy z Rachunkiem odpowiadającym w Wielkiej Księdze, posłużyć może do pewnego rodzaju sprawdzenia.

Wzór

Szczególne uwagi	Numeracja bież. na wexlach	Summy wexlowe	gr.	Termin wypłat	folia Dziennika Kassowego w razie wypłaty
	1	50000	10	31 Stycznia	Zapł. DK. f. 5
	2	1000	15	24 Lutego	
	3	500	2	8 Listop.	
	4	90	3	13 Grudnia	

Uwaga. Zdarza się niekiedy, że chwilowo w Kassie zabraknie pieniędzy, w czasie przedstawienia wexlu do wypłaty, lub też Kassjer ma wątpliwość względem posiadacza wexlowego, naówczas w kolumnie (szczególne uwagi) zapisuje jego nazwisko, i każe mu po wypłatę zgłosić się

na dzień następujący, aby mógł powziąć dokładniejszą wiadomość od buhaltera o przedstawionym wexlu.

5ta *Księga*. Jest to dokładna kopja, wszystkich wexlów wystawionych, przez Bankiera, na korespondentów zagranicznych aby w razie potrzeby można wydać pierwotnym posiadaczom oryginału, kopją drugą, trzecią i t. d.

6. *Księga poleceń*. Do niej zapisują się wszystkie polecenia w korespondencjach podane przez korespondentów.

7. Kopja listów; 8. Termina wypłat, o tych księgach i innych mniejszej wagi, mówiliśmy w pierwszej części.

W utrzymywaniu kontroli interesów bankowych, nieużywają, jak to podaliśmy w pierwszej części niniejszego dzieła, bruljonu, tylko wprost za pomocą Ksiąg Posiłkowych i korespondencji, układają artykuły w Dzienniku, i z tego przenoszą do Wielkiej Księgi, lecz ponieważ nie myślę bynajmniej przytaczać ogromnego szeregu listów, z którychbyśmy mogli nabrać dostatecznej wprawy w sądzeniu o toku interesów tego rodzaju, bo toby bardzo wiele zajęło miejsca, postanowiłem przeto, Listy zastąpić bruljonem który, niech czytelnik uważa, za krótkie i treściowe wyjątki z korespondencji.

Główną i pierwszą czynnością rozpoczynającego handel, lub bankowość, jest zajęcie się zrobieniem inwentarza, ten jużśmy sporządzili, idzie zatem o jego wciągnięcie do ksiąg, dla łatwiejszego rzeczy pojęcia umieścimy go na czelu naszego bruljonu.

BRULJON

51. *Inwentarz majątku Beczkowskiego i spółka
na dniu 1 Marca 1834 roku sporządzony.*

STAN CZYNNY.

Pieniądze w Kasie.

D. K. 1. Gotowizną w Kasie podług prze-
liczenia . . . . . 302,155— 1

Wexle w Pugilaresie.

D. K. 1. Nr. 8. — 30000 fran. W/B. P. z 15
Grudnia za 3 mie: od daty na Fuka z
Paryża razem za . . . . . 49700 zp.

Nr. 9.— 1000 f. szt: W/Fraenkla,
Roz/Jacka z dnia 28 Grudnia z r.
za 3 miesiące od daty na Baroka
z Londynu. . . . . 41500 —

Nr. 10.—2000 funtów szterling: W/
Fraenkla z Warszawy z d. 15 Grud.
z. r. za 3 mies: od daty na Ihonsona
z Londynu . . . . . 81500 —

Do przeniesienia 172700 — 302155—1

Z przeniesienia 172700 — 302155—1

Nr. 11.—30000 fr. W/Jana z
Berlina na Fryderyka z Paryża z d.
1 Stycznia b. r. za 3 mies: od da-
ty . . . . . 49600—

Nr. 12.—25000 R. Assyg. W/Jo-
nasa z Warszawy na Baroka z Pe-
tersburga z d. 18 Stycznia za 3
mies: od daty . . . . . 45875—

Nr. 13.—70604 R. Assy. 40 kop.
W/Pawła z Krakowa na Icka z O-
dessy z dnia 28 Grud. dnia za 3
mies: od daty . . . . . 128500—

Nr. 14.—15000 MB° W/Brauta
z Berlina z dnia 8 Stycznia za 3
mies: od daty na Roleta z Hambur-
ga . . . . . 45500—

Nr. 15.—24000 MB° W/Szoby
z Lipska z d. 10 Stycz: za 3 mies:
od daty na Raszkę z Hamburga 72860—

Nr. 16.—6000 RTal. W/Hunci-
gera z Warszawy z d. 9 Lutego
za 2 mies: od daty na Rubsa z Ber-
lina . . . . . 36120—

Nr. 17.—5000 RTal. W/Raszki
z Lipska na Rafaela z Berlina z d.
24 Stycz: za 3 mies: od daty . 30050—

Nr. 18.—5000 fr. W/Antonie-
go na Panjer z Paryża z d. 8 Stycz:
za 3 mies. od daty . . . . . 8250—

Do przeniesienia 589455— 302155—1

Z przeniesienia 589455— 302155—1

Nr. 19.—5000 R. Assy: W/Dre-
bra z Lipska na Jana z Petersburga z
d. 15 Stycz. za 3 mies: od daty 9200—

Nr. 20.— 500 f. szt. W/Bekera
z Petersburga na Rotschilda z Lon-
dynu z d. 10 Stycz: za 3 mies: od
daty . . . . . 20500—

Nr. 21.—2500 Tall. W/ Dyli z
Warszawy na Kunta z Berlina dnia
18 Lutego za 2 mies: od daty 15000—

Nr. 22.—1000 f. szt. W/Jana z
Gdańska na Wilhelma z Amszter-
damu z d. 24 Stycznia za 3 mies:
od daty . . . . . 3200—

Nr. 23.— 500 R. Assy. W/Jona-
sa z Warszawy na Pistorego z Mo-
skwy z dnia 20 Lutego za 5 mies: 1161 95
od daty . . . . . 917 — 638,272—

Dłużnicy z Obrachunków.

D. Kor. Bracia Mallet w Paryżu

50,000 fr: . 83,333—10

Binard w Ber-

linie 5285 R.T. 31,766—20 115,100

Dom przy ulicy N. . 300,000

Mebel i sprzęty . . . 40,000 455100—

Ogółem stan czynny wynosi 1,395,527—1

Kapitał mego spółnika 250,000

Kapitał do mnie nale-

żący . . . . . 1,145,527—1

Razem 1,395,527—1

---

2 Marca

D. T. do Spindler Bankier z Londynu, uwia-

Sp. 1. damia, iż wystawił na nas we-
 xel d. 18 Lutego, za 2 miesiące od
 daty wypłacalny, na Roz/Józefa na
 sumnę złp. 15,000

---

3 idem

D. Kor: Bracia Mallet z Paryża uwiadamiają

fol: 2. nas iż zapłacili d. 20 Lutego na N/R.

sumnę 4000 franków, Panom Dubois

i Spółka co licząc po cenie bieżącej,

500 złp. za 300 fran: czyni . . . 6,666—20

---

4 Marca

Dzisiejszą pocztą odebrałem od moich ko-
 respondentów polecenia następujące, które wy-
 konałem:

Binard z Berlina, rozkazuje wypłacić Fraen-
 klowi, sumnę złp. 5000

Mallet z Paryża poleca wypłatę Ban-
 kowi Polskiemu 15000

Jonas z Petersburga, poleca wypłatę
 Jackowi z Warszawy 8000

Razem złp. . . . 28000

---

5 idem

Jonas Bankier Petersburgski dzisiejszą pocztą
 nadesłał nam na sprzedaż na J/R. wexle nastę-
 pujące:

Nr. 24.— 10,000 franków W/Binarda z Berlina z dnia 8 Lutego za 3 miesiące od daty wypłacalny na Rotschilda z Paryża.

Nr. 25.— 15,000 fr: idem idem

Nr. 26.— 8,000 fr: idem idem

Razem 33,000 frank: sprzedałem je dzisiaj po cenie 497 złp. za 300 franków razem
brutto za złp. 54,670

Od czego potrąca się wym: 54 zp. 20 gr }
Kommissowego $\frac{1}{2} \text{ } \frac{3}{8}$. 273 — 9— } 327-29

należy się netto Jonasowi . 54,342— 1

6 Marca

Kupiłem dzisiaj francuzkich rentów 5cio procentowych 1200 franków, po cenie 174 złp. za 5 franków w rentach zapłaciłem w gotowiźnie złp. 41760

Wymiennego 1 na tysiącu . 41—22

Razem . 41,801—22

7 idem

Akceptowałem dzisiaj; wexle wystawione przez Braci Mallet jak następuje!

1. na 10,000 złp. W/Malletów na nas z d.

8 Lutego b. r. Roz/Jana
wypłacał: w koń: Marca.

2. na 8,000 złp. W/Malletów na mnie z d.

9 Lutego b. r. Roz/Micha-
ła, wypłacalny 24 Marca.

18,000 złp. razem 18,000

8 idem

Binard z Berlina przysłał nam na S/R. wexle na Warszawę następujące:

- 5000 złp. 15 gr. T/Cwancigera z Berlina
na Fraenkla et Co z d. 8
Lutego b. r. na Roz/Bi-
narda, za 2 miesiące od
daty wypłacalna.
- 6000 złp. — idem idem idem
- 15000 złp. — T/Binarda z Berlina z d.
8 Lutego b. r. wypłacalna
za 15 dni od okazania na
Bank Polski.
- 30000 złp. — T/Malletów z Paryża z d.
8 Stycznia, za 3 mies: od
daty wypłacalna na Jana
z Warsz: na Roz/Binarda.
- 1000 złp. — T/Talara z Lipska, z d. 10
Lutego, za miesiąc od daty
wypłacalna na R/Rogera.

30000 złp. gr. 15 razem . . . . . 30000—15

Następne artykuły zapisane do Dziennika, tu opuściłem jako same z siebie bardzo łatwe; co zrobiłem z téj jeszcze pobudki, aby czytelnik mógł się wprawić w sądzenie o stanie interesów z samych ksiąg głównych.

O DZIENNIKACH W BANKIERSTWIE.

W znaczniejszych domach bankowych za granicą powszechnie używają dzisiaj zamiast jednego, kilku Dzienników, a to jedynie w celu ulżenia pracy buhalterowi naczelnemu, który nieraz przy natłoku interesów nie-byłby w stanie wydołać.

Przedmiotami bankierskimi jak to powiedziałem na wstępie są wexle, pieniądze i papiery rządowe; a narzędziem pomocniczym w spekulacjach jest korespondencja z bankierami i negocjantami rozmaitych miast: Wexle mogą być 1° wystawione przez różnych na osoby mieszkające tam gdzie naczelnik domu handlowego; 2re wystawione przez różnych na miejsca zagraniczne, lub miasta tegoż samego kraju. 3^{cie} wystawione przez naczelnika na różne osoby mieszkające zewnątrz miejsca w którym on znajduje się. 4te Wexle przez naczelnika lub inne osoby na niego wystawione.

Pierwszego rodzaju wexle nazywamy; Tratatami i wexlami do zrealizowania, czwartego Tratatami i wexlami do spłacenia. Wexle zaś 2go i 3go rodzaju mogą być zrealizowane w skutku korespondencji, lub sprzedaży za gotowiznę, po największej części za wartość różną od téj która jest na nich wyrażoną i na te otwarty jest osobny rachunek w Wielkiej Księdze pod tytułem R/wymiany.

Z tego ogólnego rozkładu wartości w ręku bankiera, wynika potrzeba zaprowadzenia 4ch oddzielnych Dzienników to jest: 1° Dziennika Remess, 2° Dziennika Tratat i Wexlów do spłacenia. 3° Dziennika korespondencji, po 4te nakoniec Dziennika Kassy. Te Dzienniki wraz z osobną Księgą Rachunków bieżących z procentami i Wielką Księgą, są zupełnie wystarczające na objęcie wszystkich czynności bankierskich.

O DZIENNIKU REMESS.

(*Journal des Remises.*)

Dziennik ten którego wzór podaję niżej, obejmuje w sobie tylko Wexle wystawione na Warszawę a przez moich korespondentów zagranicznych lub miejscowych w różnych

celach przesłane, są to zatem wexle do zrealizowania (Effes à recevoir). Buhalter zajmujący się utrzymywaniem tej książki, każdego dnia bierze przed siebie listy wraz z remessami korespondentów. Kredytuje ich za summy przesłane, a Rachunek ogólny wexle do zrealizowania raz na zawsze zadłuża; co skuteczniejszy, pisze obok wierzyciela. L. d. 19 b. m. co się znaczy List z d. 19 bieżącego miesiąca, to jest: wzmiankuje datę odebrania Listu a tém samém remess.

Szczegóły tyjące się remess a w tym Dzienniku umieszczone powinny obejmować i od Numer porządkowy wexłów tego rodzaju. 2re Czyja Trata, czyli kto Wexel wystawił. 3cie Na kogo, kiedy, i termin wypłaty.

Dla łatwiejszej kontroli wexłów, trzymają się zwykle buhalterowie trzech oddzielnych porządkowych numerów na Wexlach, to jest: osobnego szeregu numerów na Remessach, osobnego na Wexlach do spłacenia, a osobnego na Wexlach prowincjonalnych i zagranicznych. Po wciągnięciu Remess do Dziennika o którym mowa, buhalter pisze na liście R. f^o takie a takie, co się znaczy, Dziennika Remess folio np. 5. Nim się list korespondenta wraz z remessami odda drugiemu Buhalterowi, wypada dostatecznie przekonać się, czyli nie popełniło się pomyłki. Po sprawdzeniu na każdym z tych wexlu pisze się atramentem czerwonym termin wypłaty wexlu.

Pomiędzy Wierzycielami Rachunku wexli do zrealizowania, są osoby dostarczające nam remessy, a czasem Kassa. Co wówczas ma miejsce, gdy eskontujemy wexle. W tym razie summa ogólna tych remess nie pisze się w kolumnie ostatniej, gdyż nie wciągamy takiego artykułu do Wielkiej Księgi, wpisujemy zaś go do Dziennika remess, aby utrzymać ciąg numerów bieżących. Wexle zaś eskontowane, znajdują swe miejsce na stosowniej w Dzien-

niku Kassy, krzyżyki przy każdym z korespondentów kładzie ten z buhalterów, który utrzymuje Księgę Rachunków bieżących z procentami, dla okazania iż do niej zaciągnął artykuł oznaczony.

Nie zbiera się w Dziennikach summ całkowitych na każdej stronicy i nieprzenosi się na następującą, bo w wielu domach summa ta byłaby niekiedy bardzo wielka i w szerokości kolumny nie mogła się pomieścić.

OPISANIE DZIENNIKA REMESS.

Każda strona tego Dziennika ma 9 kolumn, 1a przeznaczona na folja Wielkiej Księgi na których wierzytelle są umieszczeni. 2a na numera bieżące remess. 3cia i 4ta na summy wyrażone na wexlach. 5ta na krótki ich opis. 6ta i 7ma na ich termina. 8ma i 9ta na ogólną summę wexłów przesłanych przez jednego z korespondentów.

O DZIENNIKU WEXŁÓW I TRATÓW DO SPŁACENIA.

(Journal des Lettres et billets à payer).

Dziennik ten, co do liczby kolumn i ich przeznaczenia jest podobny do pierwszego, w miarę jak Wexle wystawione przez moich korespondentów na nas, są przedstawione do akceptacji, i takowa nie jest odmówiona, piszę obok zaciągniętego Wexlu do tej Książki literę *a* atramentem czerwonym, co oznacza, *akceptowany*. Na czele pierwszej stronicy raz na zawsze pisze się.

Różne do Wexli i Tratów do spłacenia.

a zatém Dziennik ten, składa się z samych dłużników, którzy po największej części są wystawcami Wexłów na mnie lub w razie gdy ja sam na siebie wystawiam wexel, zadłużam tego, któremu będzie wexel odstępiony.

DZIENNIK KASSOWY.*(Journal de Caisse.)*

Ta Księga utrzymuje się w taki sam sposób jak dziennik w handlowości, uczynię tylko uwagę: iż do niej zapisujemy interesa wszystkie odbywane za gotowiznę.

Wexle wystawione na nas z krótkim terminem, nie wciągają się do Księgi Wexlów i Tratów do spłacenia, i gdy były akceptowane przez nas wypłacają się na terminie, zadłużając wystawcę a kredytując Kasę.

DZIENNIK KORESPONDENCJI.*(Journal de Corespondance.)*

Do tego Dziennika wciągamy wszystkie interesa, któreby nie mogły znaleźć dogodnego miejsca w trzech pierwszych a zatém, wszelkie wexle na za granicę lub Prowincją wystawione, a przez korespondentów nam przesłane, wszelkie przekazy własności i wypłat, wypadki z obrachunków i t. p. tu się zapisują, trzymając się ściśle zasad buhalterji podwójnej.

Uwaga. Skreśliwszy ogólny obraz czterech Dzienników używanych w bankowości, winienem dodać, co widziałem w niektórych domach za granicą, iż księgi te nie są pozszywane, tylko arkuszami, porozdawane między buhalterów, a to dla tego, aby w miarę jak który z nich skończy arkusz cały, odesłał buhalterom utrzymującym Wielkie Księgi i księgę Rachunków bieżących, robią z nich stosowny użytek, tym sposobem praca postępuje żywo, i odpowiada zupełnie celowi to jest: wszystkie interesa w jednym dniu odbyte, są w jednym dniu zaciągnięte do ksiąg.

Ponieważ zasada zadłużania i kredytowania w interesach bankierskich jest takąż sama jak w handlowości, przeto dla skrócenia pracy nie będę tłumaczył każdego

w szczególności artykułu z czterech tu przyłączonych Dzienników. Powiem tylko w ogólności, że wszystkie artykuły w Dzienniku Remess, składają się z samych wierzyteli którzy w listach swych nadesłali wexle, aby je zrealizować na terminie, w miarę jak takowe przybywały, dawałem im numer bieżący. Jedną zrobię tu uwagę, iż artykuł pod d. 22 Marca. *Kassie* zapisanym został tylko dla nieprzerwania ciągu bieżących numerów Remess, i dla tego; w ostatniej kolumnie niema ogólnej summy, bo się ten artykuł do W/księgi nie wciąga, gdyż Wexle te kupione były z eskontami 2°/_o, i jako interes kassowy, do tego Dziennika zapisane. Obacz Dziennik Kassowy pod 22 Marca.

Dziennik Wexlów i Tratów do spłacenia; zapisywanym był w miarę jak korespondenci uwiadamlali mnie, iż wystawiali na nas wexle, zadłużając każdego z nich w szczególności a kredytuując raz na zawsze R/Wexle i Traty do spłacenia.

Wszelkie zaś czynności za gotowiznę zapisywałem do Dziennika Kassy, a czynności na kredyt do Dziennika korespondencji.

Aby czytelnik doświadczył własnych sił, i nabrał dostatecznej wprawy; radzę mu odczytać, każdy w szczególności artykuł w czterech poniżej podanych Dziennikach, potem zrobiwszy sobie Wielką Księgę, wciągnął do niej wszystkich dłużników i wierzyteli, zrobił Balans miesięczny potem wyrachował zysk czysty i kapitał, i stósownie do umowy z moim spółnikiem podział majątku.

W trzecim tomie, mówiąc o zastosowaniu Buhalterji podwójnej do wielkich zakładów przemysłowych, i rolniczych wskażę sposoby likwidowania długów, i podziału majątku w różnych przypadkach między kilka głów.

---

52. DZIENNIK REMESS.

Wexle do zrealizowania do Różnych.

7 Marca 1834									
			Binard z Berlina P/Listu z dnia						
			3 b m i r.						
1	5000	15	T/Cwancigera na Fraenkla z dnia						
			8 Lutego Roz/Bmarda . . .				8	Kwiet:	
2	6000	"	ditto ditto ditto				8	ditto	
3	15000	"	T/Binarda na B. P. z d. 8 Lutego				12	Marca	
4	3000	"	T/Braci Mallet na Jana z d. 8 Sty						
			cznia Roz/Binarda				8	Kwiet:	
5	1000	"	T/Talara z d. 10 Lutego za mie-						
			siąc od daty na Rogera . . .				16	Marca	
	50000	15							30000 15
8 idem									
			Bracia Mallet z Paryża P/L. z dnia						
			25 Lutego b r.						
6	4000	15	T/Dawida na B. P. z dnia 9 Lu-						
			tego Roz/Józefa				10	Marca	
7	3000	10	T/Dawida na Horowiczo: Roz/Józ:				15	ditto	
8	4000	5	ditto ditto ditto				18	ditto	
9	5000	"	ditto ditto ditto				24	ditto	
10	1000	"	ditto na Fraen: et Co ditto				15	Kwiet:	
11	2000	"	T/Rotschilda na Rozena z dnia 8				8	ditto	
			Lutego Roz/Malletów				9	ditto	
12	1000	"	T/Rotschilda na Rozena z dnia 8						
			Lutego Roz/Malletów				20	ditto	
13	8000	"	T/Rotschilda na Rozena z dnia 8						
			Lutego Roz/Jana				10	Maja	
14	9000	"	T/Rotschilda na Rozena z dnia 8						
			Lutego Roz/Jana						
	37001	"							37001
10 idem									
			Pierling et Co z Petersburga P/L.						
			z dnia 1 b m.						
15	5000	15	T/Milwo na B.P. z d. 23 Lut Ro/Jana				18	Kwiet:	
16	3000	5	ditto ditto ditto Roz/Józefa				15	ditto	
17	8000	10	ditto ditto ditto Roz/Piotra				10	ditto	
18	11000	5	ditto ditto oitto Roz/Raba				15	ditto	
19	3000	4	ditto ditto ditto ditto				21	ditto	
	30001	29							30001 29

Marca 1834						
Sperka et C ^o z Gdańska P/Listu z dnia 9 b. m.						
20	5000	15	T/Jacka na Jakóba z d. 8 Lutego na Roz/Anka	8	Kwiet:	
21	4000	13	T/Jacka na Jakób z d. 9 Stycznia na Roz/Anka	9	ditto	
22	1000	„	T/Jacka na Pawła z d. 31 Grud: 1833 na Roz/Jana	15	ditto	
23	2000	„	T/Raszki na Jonasa z d. 31 Gru- dnia 1833 na Roz/Paka	8	Maja	
24	1000	„	T/Raszki na Jonasa z d. 31 Gru- dnia 1833 na Roz/Paka	8	ditto	
25	2000	„	T/Raszki na Jonasa z d. 31 Gru- dnia 1833 na Roz/Paka	8	ditto	
	15000	28				15000 28
13 idem						
Jan z Wrocławia P/L. z d. 8.b. m.						
26	1000	10	T/Mana na Fraenkla z d. 8 Lu- tego Roz/Miry	8	Kwiet:	
27	2000	20	T/Mana na Fraenkla z d. 8 Lu- tego Roz/Miry	10	ditto	
28	5000	15	T/Mana na Fraenkla z d. 8 Lu- tego Roz/Miry	15	Maja	
29	3250	5	T/Jonasa na Ban: Pol: z dnia 10 Lutego Roz/Jonasa	8	ditto	
30	4500	15	T/Dorovery na Ban: Pol: z d. 10 Lutego Roz/Jonasa	9	Czerw:	
31	3600	3	T/Dorovery na Ban: Pol: z d. 10 Lutego Roz/Jonasa	15	ditto	
32	1000	15	T/Dorovery na Ban: Pol: z d. 10 Lutego Roz/Jonasa	15	ditto	
	20352	23				20352 23
22 Marca						
Kassie.						
33	8000	15	T/Fraenkla na Ban: Pol: Roz/Jana	8	Kwiet:	
34	9000	15	ditto ditto ditto	18	ditto	
35	1300	20	ditto ditto ditto	18	ditto	
36	2700	10	ditto ditto ditto	9	Czerw:	
37	3000	8	ditto ditto ditto	9	ditto	
38	4000	10	ditto ditto ditto	9	ditto	
	28002	18				

3. **DZIENNIK WEXLOW I TRATOW DO SPŁAC:**
Różne do Wexlów i Tratów do spłacenia.

			2 Marca 1834			
			Spindler z Londynu P/Listu dnia			
			18 Lutego b. r.			
1(a)	15000	„	J/T. z dnia 18 Lutego Roz/Józefa	18	Kwiet:	15000
			6 idem			
			Bracia Mallet z Paryża.			
2(a)	1000	„	J/T. z dnia 8 Lutego Roz/Jana	31	Marca	
3(a)	8000	„	J/T. z d. 9 Lutego Roz/Michała	24	Marca	
	18000	„				18000
			7 idem			
			Baryng z Londynu P/Listu z dnia			
			25 Lutego b. r.			
4(a)	5000	15	J/T. z d. 25 Lutego Roz/Jacka	18	Marca	
5(a)	4000	10	ditto ditto Roz/Pawła	18	ditto	
6(a)	5000	18	ditto ditto Roz/Daniela	18	ditto	
7(a)	8000	15	ditto ditto Roz/Jana	15	ditto	
	22001	28				22001 28
			8 idem			
			Bracia Mallet z Paryża P/L. z d.			
			26 b. m.			
8(a)	2000	15	J/T. z d. 26 Roz/Dawidsona	10	Marca	
9(a)	3000	8	ditto ditto ditto	10	ditto	
10(a)	4000	9	ditto ditto ditto	4	ditto	
11(a)	5000	3	ditto ditto Roz/Traenkla et Co	18	ditto	
12	8000	„	ditto ditto Roz, Banku Pol:	5	Kwiet:	
13	1000	„	ditto ditto ditto	9	ditto	
14	2000	„	ditto ditto ditto	10	ditto	
15	3000	„	ditto ditto ditto	10	ditto	
16	1000	„	ditto ditto Roz. Rozena	1	ditto	
	29001	5				29001 5

			10 Marca 1834						
			Bracia Mallet z Paryża P/Listo						
			z dnia 28 Lutego b. m.						
17	5000	"	J/T. na Roz/Malleta	15	Marca				
18	6000	"	ditto Roz/Pawła	8	Kwiet:				
	<u>1.000</u>	"							11000
			18 idem						
			Binos z Lublina P L. z d. 15 b. m.						
19	1000	15	J/T. Rozkaz Bartłomieja . .	8	Czerw:				
20	2000	8	ditto ditto	21	ditto				
21	3000	9	ditto ditto	24	ditto				
22	1000	1	ditto Rozkaz Fraenkla et Co .	3	ditto				
23	900	"	ditto Rozkaz Zanopy	8	Lipca				
24	2000	"	ditto Rozkaz Józefa	10	ditto				
	<u>9.001</u>	1							9901 12
			26 idem						
			Bracia Mallet z Paryża P/Listo						
			z dnia 15 b m.						
25	3000	1	J/T Rozkaz Józefa	15	Kwiet:				
26	1000	2	ditto ditto	18	ditto				
27	900	15	ditto ditto	24	ditto				
28	2000	15	ditto ditto	5	Czerw:				
29	1000	"	ditto ditto	10	ditto				
30	1000	"	ditto ditto	2	ditto				
	<u>89</u>	2							8902

54. DZIENNIK KASSOWY.

1 Marca 1834

KASSA do BALANSU ZACZĘCIA.

Złp. 302,155 gr. 1.

Za gotowiznę w Kassie podług Inwentarza . . . 302155 1

4 idem

RÓŻNE do KASSY.

Złp. 28,000.

Za wypłatę w gotowiznie na R/następujących:

BINARD z BERLINA złp. 5000 wypłaciliśmy na J/R.

Fraenkłowi i Spółce 5000

MALLET z PARYŻA złp. 15,000 za wypłatę

w gotowiznie na J/R. Bankowi Polskiemu. 15000

JONAS z PETERSBURGA złp. 8,000 za wy-

płatę w gotówce na J/R. Jackowi . . . 8000

28000 —

5 idem

KASSA do RÓŻNYCH.

Złp. 51,670.

Za sprzedaż trzech Remess na Paryż razem 33.000
franków nadesłanych przez Jonasa z Petersburga
po cenie 497 złp.

Do JONASA z PETERSBURGA złp. . 54,312 gr. 1

Wartość za remessy *netto* . . . . 54,342 gr. 1

Do KOMMISSOWEGO złp. 273 gr. 9

za nasze komisso: . . . . . 273 — 9

Do KOSZTÓW HANDLOWYCH złp.

54 gr. 20 za wymienne . . . . . 54 — 20

54670 —

6 idem

RENTY 5cio PROCENTOWE do KASSY.

Złp. 41,801 gr. 22.

Za kupno 1,200 franków rentów, po 174 złp. za 5
franków do czego dodawszy wymiennego 1 złp. od
tysiąca razem . . . . .

41801 22

10 Marca 1834

WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.

Złp. 5,000 gr. 23.

Za dwa Wexle na mnie Nr. 8 i 9 dziś upadłe . . .

5000 23

10 idem

KASSA do WEXLÓW do ZREALIZOWANIA.

Złp 4,000 gr. 15.

Za T/Dawida Nr. 6 dziś upadła . . . . .

4000 15

12 idem

KASSA do WEXLÓW do ZREALIZOWANIA.

Złp. 15,000.

Za T/Binarda Nr. 3 dziś upadła . . . . .

15000

15 idem

KASSA do WEXLÓW do ZREALIZOWANIA

Złp. 3,000 gr. 10.

Za T/Dawida Nr. 7 . . . . .

3000 10

15 idem

WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.

Złp. 13,000 gr. 15.

Za dwa na mnie wystawione Wexle a dziś upadłe
Nr. 7 i 17 . . . . .

13000 15

16 idem

KASSA do WEXLÓW do ZREALIZOWANIA.

Złp. 1,000.

Za T/Talara Nr. 5 dziś upadła . . . . .

1000 —

18 idem

KASSA do WEXLÓW do ZREALIZOWANIA.

Złp. 4,000 gr. 5.

Za T/Dawida Nr. 8 dziś upadła . . . . .

4000 5

18 Marca 1834

WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.

Złp. 19,001 gr. 16.

Za W/Nr. 4. 5. 6. 11. dziś upadłe 19001 16

24 idem

KASSA do WEXLÓW do ZREALIZOWANIA.

Złp. 5,000.

Za W/Nr. 9 dziś upadły . . . . . 5000 —

24 idem

WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.

Złp. 12,000 gr. 9.

Za 2 W/na mnie wystawione Nr. 3 i 10 dziś upadłe 12000 9

31 idem

WEXLE do SPŁACENIA do KASSY.

Złp. 10,000.

Za W/Nr. 2 dziś wypłacony . . . . . 10000 —

22 idem

WEXLE do ZREALIZOWANIA do RÓŻNYCH.

Złp. 28,002 gr. 18.

Za kupno Wexli Fraenkla na Bank Polski Roz/Jana

Nr. 33, 34, 35, 36, 37, 38. z eskontem 2 $\frac{1}{2}$ o.Do KASSY Złp. 27,412 gr. 18 za wypłatę w goło
wiznie . . . . . 27,412 gr. 18Do ESKONTÓW złp. 560 za eskonta 2 $\frac{1}{2}$ o 560 28002 18

55. DZIENNIK KORRESPONDENCJI.

1 Marca 1834

RACHUNEK WYMIANY do BALANSU ZACZĘCIA.

Złp. 638,272.

1	30000 fran: W/B. Pol: z dnia 15 Grudnia za 3 miesiące od daty na Fuka z Paryża złp. .	49,700
2	1000 funt: szter: W/Fraenkla Roz/Jacka z dnia 28 Grud: z r. za 3 miesiące od daty na Baroka z Londynu	41,500
3	2000 funt: szter: W/Fraenkla z dnia 15 Grudnia z. r. za 3 miesiące od daty na Ihonsona z Londynu	81,500
4	30000 frank: W/Jana z Berlina na Frederyka z Paryża z dnia 1 Stycznia za 3 miesiące od daty	49,600
5	25000 R. Assyg: W/Jonasa z d. 18 Stycznia za 3 mies: od daty na Baroka z Petersburga	45,875
6	70604 R. Assyg: W/Pawła z d. 28 Grudnia za 3 mies: od daty na Icka z Odessy. .	128,500
7	15000 MB W/Branta z Berlina z d. 8 Stycz: za 3 mies: od daty na Roleta z Hamburga	45,500
8	24000 MB° W/Szoby z d. 10 Stycz: za 3 mies: od daty na Raszkę z Hamburga	72,860
9	6000 R. Ta: W/Huncigera z d. 9 Lutego za 2 mies: od daty na Rupsa z Berlina	36,120
10	5000 Tal: W/Raszki termin 24 Kwiet: na Rafaela z Berlina	30,050
11	5000 R. Assyg: W/Drebra term: 15 Kwiet: na Jana z Pefersburga	9, 00
12	500 funt: szter: W/Bekera term: 10 Kwiet: na R tschida z Londynu	20,500
13	2500 Tal: W/Dyli z Warszawy termin 18 Kwiet: na kaunta z Berl na	15,000
14	1000 Zł: Hol: W/Jana termin 24 Kwiet: na Wilhelmia z Amsterdamu	3,200
15	500 R. Assyg: W/Jonasa termin 5 Lipca na Pistorego z Moskwy	917
16	5000 Fran: W/Antoniego termin 8 Kwietnia na Panier z Paryża	8,250

638272

1 Marca

RÓZNE do BALANSU ZACZĘCIA.

Złp. 455,100.

Za wartości posiadane P/Inwentarza jak następuje:

BRACIA MALLET w PARYŻU złp. 83,333 gr. 10 za

dług 50000 franków P/Inwentarza . . 83,333 gr. 10

BINARD w BERLINIE złp. 31,766 gr. 20

za 5,285 Tal: P/Inwentarza . . . 31,766 — 20

DOM PRZY ULICY N. złp. 300,000 . . 300,000

MEBLE i SPRZĘTY złp. 40,000 wartość

mebli 40,000

455100

1 idem

BALANS ZACZĘCIA do WALENTEGO z WARSZAWY.

Złp. 250,000.

Za kapitał dany na spółkę w spekulacjach bankowych

250000

3 idem

DUBOIS i SPÓŁKA do BRACI MALLET w PARYŻU.

Złp. 6,666 gr. 20.

Za wypłatę dnia 20 Lutego przez tych ostatnich na N/R.

summy 4,000 franków po cenie 500 złp. . . . .

6666 20

M E T O D A   L I C Z B

Bracia Mallet z Paryża J/R. bieżący pro-
dnia 1 Kwietnia

W I N N I.

Daty za- ciągnięcia interesów do ksiązek		Summy	WYSZCZEGÓLNIENIE INTERESÓW	Termina	Dnie	Liczb procent towe	
Marzec	1	83333	10 Remessy	28	Lutego	31	25833
"	4	15000	. Za wypłatę w gotowiznie	4	Marca	27	4050
"	6	10000	. Ich Trata	31	ditto	0	. . .
"	6	8000	. ditto	24	ditto	7	560
"	8	2000	. ditto	10	ditto	21	420
"	"	3000	. ditto	10	ditto	21	630
"	"	4000	. ditto	24	ditto	7	280
"	"	5000	. ditto	18	ditto	13	650
"	"	8000	. ditto	5	Kwiet:	5	— 100
"	"	1000	. ditto	9	ditto	9	— 90
"	"	2000	. ditto	10	ditto	10	— 200
"	"	3000	. ditto	20	ditto	20	— 600
"	"	1000	. ditto	21	ditto	21	— 210
"	10	5000	. ditto	15	Marca	16	800
"	"	6000	. ditto	8	Kwiet:	8	— 480
"	26	3000	. ditto	15	ditto	15	— 450
"	"	1000	. ditto	18	ditto	18	— 180
"	"	900	. ditto	24	ditto	24	— 216
"	"	2000	. ditto	5	Czerw:	6	— 1320
"	"	1000	. ditto	10	ditto	71	— 710
"	"	1000	. ditto	20	ditto	81	810
		165236	15				
		399	6				
			Dla dopełnienia liczb				
			2,395,649				
			6,000 czyli procent				
			na N/korzystać.				
		165635	21				27557

Należy się nam więc na dniu 1
Kapitału wraz z procentem 6°
dziewięćset sześćdziesiąt siedm

Należy się nam więc na dniu 1
Kapitału wraz z procentem 6°
dziewięćset sześćdziesiąt siedm

C Z E R W O N Y C H.

centami po 6 $\frac{3}{8}$ rocznie u nas zamknięty
1834 roku.

M A J A.

Daty.		Summy		W Y S Z C Z E G Ó L N I E N I E I N T E R E S Ó W		Termina		Dnie		Liczby procento- we	
Marzec	3	6666	20	Za wypłatę na N/R.	20	Lutego	39	260074			
"	8	4000	15	Ich Remessa	10	Marca	21	84000			
"	8	3000	10	ditto	15	ditto	16	48000			
"	"	4000	5	ditto	18	ditto	13	52000			
"	"	5000	.	ditto	24	ditto	7	35000			
"	"	1000	.	ditto	15	Kwiet:	15	— 15000			
"	"	2000	.	ditto	8	ditto	8	— 16000			
"	"	1000	.	ditto	9	ditto	9	— 9000			
"	"	8000	.	ditto	20	ditto	20	— 160000			
"	"	9000	.	ditto	10	Marca	21	189000			
"	25	1000	15	ditto	18	Kwiet:	18	— 18000			
"	"	2000	.	ditto	18	ditto	18	— 36000			
"	"	3000	.	ditto	18	ditto	18	— 54000			
		49668	5					360074			
				Dla dopełnienia liczb procentowych						2395649	
		115967	16	Dla dopełnienia kapitału							
		165635	21							2755723	

Kwietnia 1834 r. od Braci Mallet z Paryża
rocznie; Summa Sto piętnaście tysięcy
Złotych groszy szesnaście.

Warszawa d. 1 Kwietnia 1834 r.

Beczkowski i Spółka.

M E T O D A   L I C Z B
Bracia Mallet w Paryżu J/R. bieżący
na dniu 1 Kwietnia

W I N N I.

Data za- ciągnięcia interesów do książek		Summy	Wyszczególnienie INTERESÓW	Termina	Dnie	Liczbę procento- we
Marzec	1	83333	10	Za N/Remessy . . .	28 Lutego	59 4916647
"	4	15000	.	Za wypłatę w gotowiznie	4 Marca	63 945000
"	6	10000	.	Za Ich Tratę . . .	31 ditto	90 900000
"	"	8000	.	ditto . . .	24 ditto	83 664000
"	8	2000	15	ditto . . .	10 ditto	69 138000
"	"	3000	8	ditto . . .	10 ditto	69 207000
"	"	4000	9	ditto . . .	24 ditto	83 332000
"	"	5000	3	ditto . . .	18 ditto	77 385000
"	"	8000	.	ditto . . .	5 Kwiet:	95 760000
"	"	1000	.	ditto . . .	9 ditto	99 99000
"	"	2000	.	ditto . . .	10 ditto	100 200000
"	"	3000	.	ditto . . .	20 ditto	110 330000
"	"	1000	.	ditto . . .	21 ditto	111 111000
"	10	5000	.	ditto . . .	15 Marca	74 370000
"	26	6000	.	ditto . . .	8 Kwiet:	98 588000
"	26	3000	10	ditto . . .	15 ditto	105 315000
"	"	1000	20	ditto . . .	18 ditto	108 108000
"	"	900	15	ditto . . .	24 ditto	114 102600
"	"	2000	15	ditto . . .	5 Czerw:	156 302600
"	"	1000	.	ditto . . .	10 ditto	161 161000
"	"	1000	.	ditto . . .	20 ditto	171 171000
Dla dopełnienia liczb procentowych . . .						12115247
2,395,839						
6,000 czyli pro-						2395839
cent na Naszą korzyść . . .						14511086
		165635	21			

Należy się nam więc na dniu 1 Kwie-
 Kapitału wraz z procentem 6 $\frac{1}{2}$ % ro-
 dziesięćset sześćdziesiąt siedem zło-

U J E M N Y C H.

z procentami 6% rocznie u nas zamknięty
1834 roku.

M A J A.

Daty	Summy	WYSZCZEGÓLNIENIE INTERESÓW	Termina	Dnie	Liczbę procento- we			
Marzec	3	6666	20	Za wypłatę na N/R.	20	Lutego	51	339966
"	8	4000	15	Ich Remessa . . .	10	Marca	69	276000
"	8	3000	10	ditto . . .	15	ditto	74	222000
"	"	4000	5	ditto . . .	18	ditto	77	308000
"	"	5000	.	ditto . . .	24	ditto	83	415000
"	"	1000	.	ditto . . .	15	Kwiet.	105	105000
"	"	2000	.	ditto . . .	8	ditto	98	196000
"	"	1000	.	ditto . . .	9	ditto	99	99000
"	"	8000	.	ditto . . .	20	ditto	110	880000
"	"	9000	.	ditto . . .	10	Marca	69	621000
"	25	1000	15	ditto . . .	18	Kwiet.	108	108000
"	"	2000	.	ditto . . .	18	ditto	108	216000
"	"	3000	.	ditto . . .	18	ditto	108	324000
	49668	5						4109966
				Dla dopełnienia kapi- tału 115,568 złp. 10 gr.				10401120

tnia 1834 roku od Braci Mallet z Paryża
cznie; Summa Sto piętnaście tysięcy
tych groszy szesnaście.

Warszawa d. 1 Kwieńnia 1834 r.

Beczowski i Spółka.

Objaśnienie zasad na mocy których ułożone zostały powyższe Rachunki bieżące.

Powyższy Rachunek bieżący z procentami podwójnym sposobem został sporządzony. Metoda pierwsza jest nazywana Metodą liczb czerwonych, a druga Metodą liczb ujemnych.

Metoda liczb czerwonych.

Rachunek wzięty za przykład, składa się z dwóch części, to jest z długu i wierzytelności. Wszystkie artykuły po obydwóch stronach umieszczone są wypisane tylko z Dzienników. Główną rzeczą obliczania wzajemnych procentów jest Epoka zamknięcia rachunków, która w obecnym razie przypada na dzień 1 Kwietnia. Epoka ta jest terminem wyrachowania, co się należyć będzie od Malletów nam, lub przeciwnie.

Dług Malletów, składa się z summ naszą własnością będących, termina ich zrealizowania są różne i w ogólności dadzą się podzielić na termina przed Epoką zamknięcia i na termina po téjże Epoce, procenta zaś, należą się Nam od wszystkich kapitałów, które się zamieniły u Malletów, na gotówkę przed Epoką zamknięcia rachunku, to jest: za liczbę dni od terminu ich zrealizowania do Epoki zamknięcia, gdyż przez ten czas Malletowie ciągnąć z nich mogli zyski, wszystkie zaś inne kapitały które zrealizują się dopiero po Epoce zamknięcia Rachunku, mają w chwili zamknięcia wartość mniejszą o tyle, o ile wynosi od nich procent, za pewną liczbę dni od Epoki zamknięcia, do terminów ich zrealizowania, jest to więc eskont, przypadający dla Malletów. Jakoż zpatrzywszy się na rozporządzenie kolumn, widzimy że wszystkie summy, których termina przypadają w Lutym i Marcu, przy-

noszą dla nas procent; wszystkie zaś summy których terminu są w Kwietniu i Czerwcu, dają eskont na korzyść Malletów i dla tego przed liczbami procentowymi dla odróżnienia położyliśmy znak mniej, a co się pospolicie w praktyce oznacza, pisząc te liczby atramentem czerwonym. I tak: Malletowie d. 28 Lutego, odebrali na N/R. sumnę 83333 złp. 10 gr., a że wrócić ją nam mają dopiero 1 Kwietnia, przeto korzystali z niej przez przeciąg czasu od 28 Lutego do 1 Kwietnia to jest przez dni 31, pomnożywszy zatem 83,333 przez 31 otrzymamy 2,583,323, liczbę procentową toż samo da się powiedzieć o każdej innej summie której termin przypada przed epoką zamknięcia.

Ponieważ Malletowie odbiorą na N/R. sumnę 8000 złp. dopiero 5 Kwietnia, a my żądamy jej zwrotu d. 1 Kwietnia, słuszną jest więc rzecz, że Malletowie wypłacając ją nam wcześniej, potrącają sobie procent za dni 5, co się skutecznie mnożąc 8000 przez 5—bedzie 40,000, liczba procentowa odjemna, dla tego że procent od 8000 złp. nie nam ale Malletom należy się. Toż samo rozumowanie ściaga się do wszystkich liczb procentowych ze znakiem mniej w kolumnie ostatniej po lewej ręce umieszczonych. Zebrawszy teraz liczby procentowe lecz osobno dodatne, a osobno ujemne otrzymamy.

Summę liczb procentowych dodatnych	. . . . .	3322323
------------------------------------	-----------	---------

Summę liczb procentowych ujemnych	. . . . . : .	566600
-----------------------------------	---------------	--------

Reszta liczb procentowych dodatnych	. . . . .	2755723
-------------------------------------	-----------	---------

czyli liczba za pomocą której obliczony procent sposobem podanym w Tomie I^m kart 50 będzie na N/korzyść.

Uwaga. Gdyby summa liczb dodatnych była mniejszą od summy liczb ujemnych czyli czerwonych, byłoby to

do dowodem, że procent od summ przesłanych, należałby się Malletom ale nie nam, i to o tyle o ile by wynosił iloraz z podzielenia reszty liczb ujemnych, przez dzielnik stały, gdyby zaś obie summy liczb procentowych były równe, wówczas od kapitału Malletom przesłanego, z powodu skompensowania się procentów z eskontami, żaden by się nam procent nie należał.

Wierzytelność w rachunku Malletów; składa się z summ na nasz rachunek w różnych czasach wypłaconych, lub wypłacić się mających. Od każdej więc summy, wypłaconej przed epoką zamknięcia, należy im się procent; a od summ dopiero po epoce zamknięcia obrachunku wypłacić się mających, należy się nam eskont, czyli procent za liczbę dni od terminów do Epoki, i tak: Malletowie dnia 20 Lutego zapłacili za nas sumę 6666 złp. 20 gr. którą my im wrócić mamy dnia 1 Kwietnia, a zatem za dni 39—procent Im od niej się należy, co znajdziemy, mnożąc 6666×39 , będzie 260074, liczba procentowa dodatna czyli inaczej liczba procentowa czarnym napisana atramentem. Toż samo da się powiedzieć o wszystkich kapitałach u Malletów na N/R. spłacanych w miesiącu Marcu.

Ponieważ oni mają wypłacić 15 Kwietnia 1000 złp. a my im mamy zwrócić tę sumę 1 Kwietnia, a zatem potrąca, się procent od tej summy za dni 15 czyli pomnożywszy 15 przez 1000 znajdziemy liczbę procentową 15000, dla tego ujemną że z niej obliczony procent nam, nie zaś Malletom należyć się będzie, uskuteczniwszy toż samo działanie, ze wszystkimi summami, otrzymamy pewien szereg liczb procentowych, które zebrawszy osobno dodatne osobno ujemne, będziemy mieli sumę liczb procentowych dodatnych 668,074
Summa liczb procent. ujemnych 308,000
Reszta liczb procent. dodatnych 360,074

czyli liczba z której otrzymany procent, będzie się należał Malletom, za awansowane summy na N/R.

W Y K A Z.

Po lewój stronie ogół liczb procentowych {	czyli na N/
dodatnych wynosi 2755723	korzyść
Po prawej stronie ogół liczb procentowych dodat. wynosi 360074	{ na korzyść
	Malletów
Pozostaje na N/ korzyść 2395649	

Ponieważ procent jest 6%, a zatem dzielnikiem stałym ob. Tom Iszy jest liczba 6000, będzie $\frac{2395649}{6000} = 399$ złp. 6 gr. procentu należącego się na d. 1 Kwietnia 1834 r. od Malletów, za którą to sumę J/R. został zadłużony, dalsze postępowanie łatwe jest do pojęcia, na mocy tego cośmy powiedzieli o balansowaniu rachunków w wielkiej Księdze.

Metoda liczb ujemnych.

Dla objaśnienia Rachunku podług téj metody zrobionego wypada czytelnika ostrzedz, że za termina czyli epokę zamknięcia rachunku uważa się tu 1 dzień w roku to jest 1 Stycznia; wszystkie więc liczby procentowe będą ujemne, dla tego, że termina zrealizowania kapitałów, przypadają po epoce zamknięcia Rachunku. Jakoż Malletowie odebrali dnia 28 Lutego 83333 złp. 10 gr. A zatem summa ta na dniu 1 Stycznia warta jest mniej o tyle o ile wynosi procent za czas od 1 Stycznia do 28 Lutego to jest za dni 59, znajdziemy więc liczby procentowe a następnie procent, mnożąc 59 przez 83,333 procent ztąd otrzymany będzie się podług przypuszczonej epoki zamknięcia Rachunku należał Malletom. Toż samo rozumie się o wszystkich innych kapitałach.

Summa ogólna liczb procentowych ze strony długu wynosi 12115247.

Toż samo rozumowanie ze strony wierzytelności, każda summa do zapłacenia przez Malletów na N/R. ma swój termin wypłaty po 1 dniu Stycznia to jest epoce zamknięcia Rachunku przypuszczonéj, azatem liczby procentowe im odpowiadające będą ujemne, albo co na jedno wychodzi, procenta z nich obliczone będą na naszą korzyść.

Ponieważ właściwie chcemy zamknąć rachunek dnia 1 Kwietnia to jest w 90 dni po 1 Stycznia, i wówczas należałaby się nam od Malletów summa 115,568 złp. 10 gr. od której procent za dni 90 dla nas równie przypada, co znajdziemy mnożąc 115568 przez 90, czyli: 10,401,120 razem więc liczby procentowe na korzyść na-

szą czynią 14,511,086

na korzyść Malletów 12,115,247

Reszta liczb procentowych na N/korzyść . 2,395,839

czyli $\frac{2395839}{10000} = 399$ złp. 6 gr. procent od Malletów dla nas, zgodnie z poprzedzającą metodą.

Metoda powyższa jako niezaległa bynajmniej od epoki zamknięcia rachunku jest daleko dogodniejszą od pierwszój, dla tego powszechnie dzisiaj jest przyjętą. Po największój części w znaczniejszych domach handlowych i bankowych, przeznaczone osoby do téj czynności, posiadają pod swoją dyрекcją, Księgę Wielkiego formatu z kolumnami, zupełnie w sposób podobny do Rachunku bieżące: z Malletami urządzoną. W niej otwierają osobny Rachunek, dla każdego z korespondentów, któremu mają zdać sprawę z odbytych interessów w danym czasie, mając wzgląd na procenta; i zaciągają artykuły z Dziennika lub Dzienników, w miarę jak te mają miejsce, potem tegoż samego dnia; znajdują liczby procentowe kapitałom odpowiadające, i te zaciągają do kolumn ostatnich umyśl-

nie na ten cel przeznaczonych. Gdy zatem kiedykolwiek jeden z korespondentów zeząda swego rachunku, buhalter który się tém trudni, doda najprzód wszystkie summy pieniężne ze strony długu i wierzytelności R/tego korespondenta, odciągnie ich ogół od siebie, reszta będzie dopełnieniem kapitału; takowy pomnoży przez liczbę dni, od czasu w którym sporządza żądany rachunek do 1 Stycznia lub epoki, do której odniósł wszystkie inne liczby procentowe, doda otrzymany iloczyn do liczb procentowych na téj stronie, na której przypadało dopełnienie kapitału. Odciągnie od siebie w końcu 2 summy ogólne liczb procentowych, po obu stronach, resztę podzieli przez dzielnik stały, zastusowany do stopy procentu, a iloraz wyobrażający procent, przeniesie na stronę, gdzie wypada dopełnienie liczb procentowych.

Ponieważ dzielniki stałe, kończą się zwykle na dwa zera, przeto w liczbach procentowych, można opuszczać bez wielkiego uchybienia dwie końcowe cyfry, pamiętając na to, że gdy pierwsza zopuszczonych cyfr większa jest od 5, powiększyć jęj poprzedzającą o jedność, a dzielnik stały będzie miał także o dwa zera mniej co znacznie ułatwi pracę.

Tak więc: podawszy czytelnikom, ogólne o ile bydź może jasne i treściwe wyobrażenie o buhalterji, pojedynczej i podwójnej zastosowałem ją do handlu i bankierstwa o tyle o ile to w dziele tego rodzaju zrobić się dało. Pozostaje dla uzupełnienia całości wyłożyć zastosowanie utrzymywania Książek do przemysłu i rolnictwa, o czém w Tomie 3cim traktować zamyslałem.

KONIEC TOMU IIgo.

Składał J. Kwietniewski Zecer.

SPIS RZECZY

W tém dziele zawartych.

	Karta.
1. Objaśnienie przyjętych skrótów	7
2. O różnicy między buhalterją pojedynczą a podwójną	9
3. O rachunkach głównych. (Des comptes généraux)	13
4. Ogólne uwagi dotyczące się rachunków otworzonych w Wielkiej Księdze	15
5. O Rachunku. Ogół towarów	18
6. ditto Kassa	22
7. ditto Wexle do spłacenia (Effets à payer)	23
8. ditto Wexle do zrealiz: (Effets à recevoir)	26
9. ditto Zyski i Straty (Profits et Pertes)	28
10. O związkach złożonych.	
11. Uwagi szczegółowe nad książkami używanemi w Buhalterji	37
12. O Bruljonie	37
13. O Dzienniku	39
14. O Sposobach układania artykułów w dzienniku z interesów zapisywanych w Bruljonie	40
15. O Wielkiej Księdze	59
16. O Skorowidzu	63
17. O Balansie miesięcznym	64
18. O Balansowaniu rocznem ksiąg	66
19. Wzór Bruljonu (A) czyli zbiór interesów handlowych w porządku daty	81
20. Wzór Dziennika	107
21. Przestrogi dla buhaltera dotyczące się Dziennika	145
22. Wzór Wielkiej Księgi A.	148
23. Skorowidz do Wielkiej Księgi	172
24. Balans Miesięczny	172

25.	Wykaz szczegółowy wszystkich Rachunków używanych w Buhalterji podwójnej . . .	173
26.	O rozpoczęciu na nowo utrzymywania ksiąg po ich poprzedniem zamknięciu . . .	200
27.	Bruljon (B) czyli dalszy ciąg interesów w Bruljonie (A) zawartych . . .	203
28.	Dziennik odpowiadający Bruljonowi B. . .	213
29.	Wielka Księga B. . .	229
30.	O książkach posilkowych w Handlu . . .	244
31.	O księdze kassowej . . .	244
32.	Książka kupna . . .	248
33.	Księga Wexlów do zrealizowania . . .	250
34.	Księga sprzedaży . . .	252
35.	Księga magazynowa . . .	253
36.	Księga Towarów . . .	254
37.	Księga Wexlów do spłacenia . . .	256
38.	Księga notat i listów . . .	258
39.	Zastosowanie Buhalterji podwójnej do Bankierstwa . . .	261
40.	O Księgach Bankowych w ogólności . . .	262
41.	O książkach posilkowych w bankierstwie . . .	262
42.	Bruljon czyli zbiór interesów Bankowych . . .	266
43.	O Dziennikach w Bankierstwie . . .	271
44.	O Dzienniku Remess . . .	272
45.	O Dzienniku Wexlów i Tratów do spłacenia . . .	274
46.	O Dzienniku Kassowym . . .	275
47.	O Dzienniku Korespondencji . . .	275
48.	Wzór Dziennika Remess . . .	277
49.	Wzór Dziennika Wexlów i Tratów do spłacenia . . .	279
50.	Wzór Dziennika Kassowego . . .	281
51.	Wzór Dziennika korespondencji . . .	284

52.	Wzór rachunku bieżącego z procentami podług metody liczb czerwonych	286
53.	Wzór rachunku bieżącego z procentami podług metody liczb ujemnych	288
54.	Objaśnienie powyższych rachunków	290

